

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการวิจัยเรื่อง

“อาชญากรรมข้ามชาติ ภัยคุกคามประเทศไทยและอาเซียน
เกี่ยวกับการลักลอบเข้าเมืองเพื่อเข้ามากระทำความผิดในประเทศไทย”

โดย รองศาสตราจารย์ พ.ต.อ.ดร.ประพนธ์ สหพัฒนา และคณะ

มีนาคม 2563

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการวิจัยเรื่อง

“อาชญากรรมข้ามชาติ ภัยคุกคามประเทศไทยและอาเซียน
เกี่ยวกับการลักลอบเข้าเมืองเพื่อเข้ามากระทำความผิดในประเทศไทย”

โดย รองศาสตราจารย์ พ.ต.อ.ดร.ประพนธ์ สหพัฒนา และคณะ

มีนาคม 2563

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการวิจัยเรื่อง

“อาชญากรรมข้ามชาติ ภัยคุกคามประเทศไทยและอาเซียน
เกี่ยวกับการลักลอบเข้าเมืองเพื่อเข้ามากระทำความผิดในประเทศไทย”

คณะผู้วิจัย

รองศาสตราจารย์ พ.ต.อ.ดร.ประพนธ์ สหพัฒนา
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

หัวหน้าโครงการวิจัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัชรพรรณ นุชประยูร
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ผู้วิจัย

พลตำรวจตรี ดร.พรชัย ชันดี
สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ผู้วิจัย

นางสาวอมรรัตน์ อำมาตเสนา

ผู้ช่วยวิจัย

สนับสนุนโดย สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.)

(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกสว. ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

คำนำ

รายงานฉบับสมบูรณ์ของโครงการ “อาชญากรรมข้ามชาติ ภัยคุกคามประเทศไทยและอาเซียน เกี่ยวกับการลักลอบเข้าเมืองเพื่อเข้ามากระทำความผิดในประเทศไทย” ดำเนินการโดย รองศาสตราจารย์ พ.ต.อ. ดร.ประพนธ์ สหพัฒนา และคณะ มีวัตถุประสงค์ในการศึกษารูปแบบ วิธีการ และช่องทางในการลักลอบเข้าเมืองเพื่อมากระทำความผิดในประเทศไทย และเสนอแนวทางในการกำหนดนโยบาย ความร่วมมือและการบูรณาการระหว่างกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะทำให้เกิดการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับแนวทางสากล

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสาร กฎหมาย ระเบียบ คำสั่งที่เกี่ยวข้อง และเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้กระทำความผิด เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานต่าง ๆ นักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิ ตลอดจนรับฟังความคิดเห็นจากฝ่ายต่าง ๆ จนทำให้เห็นถึงรูปแบบและวิธีการที่เหล่าผู้กระทำความผิดใช้ในการลักลอบเข้าเมืองเพื่อมากระทำความผิดในประเทศไทย โดยรายงานฉบับสมบูรณ์นี้ได้รวบรวมรายละเอียดของการกระทำความผิดในแง่มุมที่น่าจะทำให้ผู้อ่านได้เข้าใจปัญหาเกี่ยวกับเรื่องนี้ได้ชัดเจนขึ้น พร้อมทั้งได้เสนอแนวทางมาตรการและกลไกในการป้องกันและปราบปรามการลักลอบเข้าเมืองเพื่อเข้ามากระทำความผิดในประเทศไทย ทั้งนี้ รายงานฉบับสมบูรณ์ฉบับนี้จะได้นำเสนอผลการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (บทที่ 2) ระเบียบวิธีวิจัย (บทที่ 3) และได้นำเสนอผลการศึกษาจากการสัมภาษณ์และประชุมระดมความคิดเห็น (บทที่ 4) บทวิเคราะห์ (บทที่ 5) และบทสรุปและข้อเสนอแนะ (บทที่ 6)

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณผู้ที่ให้ข้อมูลทุกท่านที่มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการทำให้การศึกษาวิจัยครั้งนี้ บรรลุผลเสร็จสิ้นตามวัตถุประสงค์ และขอขอบคุณสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ที่เล็งเห็นปัญหาในประเด็นวิจัยนี้ และให้ทุนสนับสนุนในการศึกษาวิจัยในโครงการนี้ คณะผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ผลการศึกษาในครั้งนี้จะนำไปสู่การกำหนดมาตรการและกลไกในการป้องกันและปราบปรามการลักลอบเข้าเมืองเพื่อเข้ามากระทำความผิดในประเทศไทย รวมทั้งนำไปสู่การกำหนดนโยบายที่เป็นประโยชน์ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการลักลอบเข้าเมืองเพื่อเข้ามากระทำความผิดในประเทศไทยต่อไป

คณะผู้วิจัย
มีนาคม 2563

บทสรุปผู้บริหาร

โครงการ “อาชญากรรมข้ามชาติ ภัยคุกคามประเทศไทยและอาเซียนเกี่ยวกับการลักลอบเข้าเมืองเพื่อเข้ามากระทำความผิดในประเทศไทย” นี้ มีวัตถุประสงค์ในการศึกษารูปแบบ วิธีการ และช่องทางในการลักลอบเข้าเมืองเพื่อมากระทำความผิดในประเทศไทย และเสนอแนวทางในการกำหนดนโยบาย ความร่วมมือในอาเซียนและการอนุวัติการตามพิธีสารเกี่ยวกับการลักลอบเข้าเมืองเพื่อมากระทำความผิดในประเทศไทย โดยเสนอแนวทางมาตรการและกลไก และการบูรณาการระหว่างกัน ของหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ ซึ่งจะทำให้เกิดการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับแนวทางสากล

จากการศึกษาพบว่า การลักลอบเข้าเมือง หรือ การเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย หมายถึง “การเข้าเมืองโดยฝ่าฝืนกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองของประเทศนั้น ๆ โดยอาจจะมีการลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐานโดยบุคคลที่สาม (smuggler) หรือไม่มีโดยเป็นการลักลอบเข้าเมืองด้วยตนเองของคนต่างด้าวหรือผู้โยกย้ายถิ่นฐานก็ได้” โดยการลักลอบเข้าเมืองอาจนำไปสู่ปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติในหลายรูปแบบ เช่น การขนส่งยาเสพติดข้ามชาติ การก่อการร้าย ก่ออาชญากรรม จากการศึกษาปัญหาการลักลอบเข้าเมืองในประเทศไทยพบว่า ในแต่ละปีมีการจับกุมดำเนินคนต่างด้าวลักลอบเข้าเมืองจำนวนมาก โดยสัญชาติผู้กระทำความผิดกรณีนี้ได้แก่ เมียนมาร์ กัมพูชา และลาว ตามลำดับ แต่ก็ยังมีคนสัญชาติอื่นที่กระทำความผิดลักลอบเข้าเมืองด้วย อาทิ เวียดนาม จีน คนเอเชียใต้ และคนสีผิวจากทวีปแอฟริกา ฯลฯ จากผลการจับกุมสะท้อนให้เห็นว่า คนต่างด้าวเหล่านี้สามารถหลบหนีหรือลักลอบเข้าประเทศไทยได้อย่างไม่ยากนัก แม้ว่าเจ้าหน้าที่สามารถจับกุมได้จำนวนมาก แต่ไม่สามารถยืนยันได้ว่ามีผู้ลักลอบเข้าเมืองอีกจำนวนมากน้อยเท่าใดที่ไม่ได้ถูกจับกุมดำเนินคดี ดังนั้น การปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการตรวจตราเพื่อสกัดกั้นคนลักลอบเข้าเมือง การสืบสวนป้องกันปราบปรามการลักลอบเข้าเมือง ตลอดจนกฎหมายหรือระเบียบคำสั่งที่เกี่ยวข้อง อาจกระทำอย่างไม่ทั่วถึงหรือมีข้อจำกัดบางประการ ทำให้การลักลอบเข้าเมืองยังมีปริมาณที่สูง

สำหรับคนต่างด้าวที่เข้าเมืองมาในประเทศไทยโดยไม่ได้ผ่านขั้นตอนอย่างถูกต้องถือว่ามีความผิดตามกฎหมายพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 สำหรับในกลุ่มประเทศอาเซียนโดยส่วนใหญ่แล้วจะเป็นคน 3 สัญชาติคือ ลาว เมียนมาร์ กัมพูชา เวียดนาม โดยส่วนใหญ่เป็นการลักลอบเข้ามาเพื่อเข้ามาเพื่อทำงาน ซึ่งมีงานเป็นจำนวนมากที่ในประเทศไทยยังขาดแรงงาน คนต่างด้าวเหล่านี้จึงสามารถเข้ามาทำงานและหารายได้ที่สูงกว่าการทำงานในประเทศของตน เมื่อทำงานมีรายได้คนเหล่านี้จะส่งเงินกลับไปยังบ้านเกิดของตนเอง การทำงานที่กล่าวถึงนี้ของคนต่างด้าวส่วนใหญ่จะเป็นการใช้แรงงานหรือเป็นแรงงานไร้ฝีมือ (unskill) เช่น ในโรงงาน การทำงานในภาคบริการ เช่น ร้านอาหาร ปั่นน้ำมัน การทำงานค้าขาย เช่น ลูกจ้างตามตลาด รวมถึงการค้าประเวณี แต่อย่างไรก็ดี จากการศึกษาพบว่า ปัญหาแรงงานต่างด้าวที่เข้าประเทศไทยอย่างผิดกฎหมายในปัจจุบันนั้นได้ลดระดับของความรุนแรงลง ทั้งนี้เนื่องจากรัฐบาลไทยมีมาตรการทำให้คนต่างด้าวที่ลักลอบเข้าเมืองเหล่านี้เป็นบุคคลที่ถูกกฎหมายด้วยมาตรการขึ้นทะเบียนคนต่างด้าวให้อยู่ในประเทศไทยอย่างถูกกฎหมายตามระยะเวลาที่กำหนดแต่มีการออกมาตรการอย่างต่อเนื่อง และยังมีการนำเข้าแรงงานที่

๑ : อาชญากรรมข้ามชาติ ภัยคุกคามประเทศไทยและอาเซียนเกี่ยวกับการลักลอบเข้าเมืองเพื่อเข้ามากระทำความผิดในประเทศไทย

เป็นคนต่างด้าว 3 สัญชาติคือลาว เมียนมาร์ และกัมพูชาในลักษณะที่เรียกว่า MOU โดยในปี พ.ศ. 2560 มีการออกพระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2560 ทำให้แรงงานซึ่งเป็นคนต่างด้าวที่ทำงานในประเทศไทยในปัจจุบันที่อยู่อย่างผิดกฎหมายมีจำนวนลดลงไปมากจากมาตรการต่าง ๆ ดังกล่าว

จากการศึกษาพบว่า ปัญหาการลักลอบเข้าเมืองเกิดจากปัจจัยหลักรวม 5 ประการ ดังนี้

ประการแรก ปัญหาด้านที่ตั้งและสภาพภูมิประเทศ ด้วยประเทศไทยตั้งอยู่ในทำเลที่เหมาะสมกับการเป็นศูนย์กลางในการคมนาคมเพื่อเชื่อมต่อระหว่างทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กับทวีปอื่น ประกอบกับความเจริญก้าวหน้าทางสังคมและเศรษฐกิจในช่วงหลายปีที่ผ่านมาทำให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางของการค้า การลงทุน การท่องเที่ยว และการคมนาคมระหว่างประเทศ ส่งผลให้มีการเดินทางเข้าออกของคนต่างด้าวจำนวนมากขึ้น รวมทั้งอาชญากรข้ามชาติหรือคนร้ายที่อยู่ในระหว่างการหลบหนีคดี จะเดินทางเข้ามาประเทศไทยเพื่อหลบหนีในประเทศไทยหรือเพื่อเดินทางยังประเทศที่ต้องการ ประกอบกับสภาพภูมิประเทศไทยมีพรมแดนระหว่างประเทศไทยกับเพื่อนบ้านรวมความยาวประมาณ 5,600 กิโลเมตร และมีสภาพภูมิประเทศที่หลากหลายยากต่อการป้องกันการลักลอบเข้าเมืองตามช่องทางธรรมชาติ

ประการที่สอง ปัญหาด้านกำลังพลและความเชี่ยวชาญ โดยที่การป้องกันและปราบปรามการลักลอบเข้าเมืองเป็นภารกิจหลักของสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง ซึ่งมีการพัฒนาและฝึกอบรมความรู้ความสามารถและทักษะของเจ้าพนักงานตรวจคนเข้าเมืองให้มีสมรรถนะในการป้องกันและปราบปรามคนลักลอบเข้าเมือง อย่างไรก็ตาม สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองไม่สามารถป้องกันและปราบปรามคนลักลอบเข้าเมืองได้ตามลำพังเพียงหน่วยเดียว จึงต้องร่วมมือกับหน่วยงานอื่นด้วย เช่น กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน กองบังคับการตำรวจน้ำ กองทัพบก กองทัพเรือ ตำรวจภูธรภาค 1-9 ตลอดจนเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองต่าง ๆ ดังนั้น บุคลากรของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องมีความรู้ความสามารถทางด้านการป้องกันปราบปรามการลักลอบเข้าเมือง เช่น ทักษะด้านการสื่อสารในภาษาของประเทศเพื่อนบ้าน ความรู้ความสามารถด้านสภาพภูมิศาสตร์ของแต่ละพื้นที่ ความรู้เกี่ยวกับการตรวจสอบหนังสือเดินทาง

ประการที่สาม ปัญหาด้านเทคโนโลยีในการป้องกันและปราบปรามการลักลอบเข้าเมือง ในประเด็นนี้เนื่องจากปัจจุบันพบว่าการลักลอบเข้าเมืองมีการดำเนินการเป็นกระบวนการ และใช้เทคโนโลยีมาช่วยในการกระทำความผิด มีกลุ่มคนช่วยเหลือในการลักลอบเข้าเมืองทั้งนอกประเทศและภายในประเทศ และเมื่อนำคนต่างด้าวมาเข้าในประเทศไทยแล้ว กลุ่มช่วยเหลือคนไทยก็จะช่วยนำคนต่างด้าวไปส่งยังจุดหมาย กระบวนการเหล่านี้มักจะนำเทคโนโลยีมาใช้ในการกระทำความผิดกฎหมาย มีการติดต่อสื่อสารด้วยโซเชียลมีเดียที่ทันสมัย นอกจากนี้ยังมีการหลบหนีการตรวจสอบพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่สามารถเอาผิดดำเนินคดีกับขบวนการนี้ ไม่ว่าจะเป็นหลักฐานด้านการเงิน การติดต่อสื่อสาร ดังนั้น จึงจำเป็นที่เจ้าหน้าที่ต้องนำเทคโนโลยีมาใช้ในการป้องกันปราบปรามเพื่อให้สามารถดำเนินการป้องกัน และปราบปรามอย่างเท่าทันผู้กระทำความผิด และส่งผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานมากขึ้น

ประการที่สี่ ปัญหาที่เกี่ยวกับข้อกฎหมาย โดยที่พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 เป็นกฎหมายหลักในการป้องกันปราบปรามการลักลอบเข้าเมือง และหากคนต่างด้าวลักลอบเข้ามาแล้วไปกระทำผิดทางอาญาอื่น ๆ ก็จะถูกดำเนินคดีตามกฎหมายนั้น จากการศึกษาพบว่า บทกำหนดโทษของการลักลอบเข้าเมืองนั้น มีอัตราโทษที่ไม่รุนแรงเพียงพอที่จะทำให้คนต่างด้าวเกรงกลัวว่า รวมทั้งการกำหนดให้อำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ไม่ได้ให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ในการเข้าไปตรวจสอบในบ้าน เชนสถานหรือสถานที่ต่าง ๆ ทำให้ให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติ กรณีไปพบเห็นหรือสงสัยว่าผู้ลักลอบเข้าเมืองพักอาศัยในบ้านหรือเคหสถานใด แต่ไม่สามารถเข้าไปตรวจสอบได้ ต้องรอขั้นตอนการขออนุญาตค้นจากศาลก่อน ส่งผลให้การดำเนินปราบปรามคนลักลอบเข้าเมืองล่าช้า และไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

ประการที่ห้า ปัญหาการบูรณาการของหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ทั้ง 3 ระดับ ได้แก่

- 1) การบูรณาการระหว่างหน่วยงานภายในสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พบว่าแผนปฏิบัติราชการของสำนักงานตำรวจแห่งชาติไม่ได้กำหนดถึงแนวทางในการบูรณาการระหว่างหน่วยงานตำรวจ แม้ว่าปัจจุบันจะมีศูนย์ปราบปรามคนข้ามข้ามชาติและเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายเป็นหน่วยงานกลางประสานการปฏิบัติระหว่างหน่วยเมื่อไม่ได้กำหนดแนวทางหรือแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ด้านการบูรณาการไว้ในแผนปฏิบัติราชการอย่างชัดเจน ก็ส่งผลให้หน่วยงานไม่สามารถดำเนินการเรื่องงบประมาณเพื่อมาใช้ในการกิจด้านบูรณาการได้
- 2) การบูรณาการระหว่างสำนักงานตำรวจแห่งชาติกับหน่วยงานภาครัฐด้วยกัน พบว่า ยังไม่มีนโยบายหรือยุทธศาสตร์ของหน่วยงานใดกำหนดไว้อย่างชัดเจน และ 3) การบูรณาการระหว่างสำนักงานตำรวจแห่งชาติกับหน่วยงานของต่างประเทศ พบว่ามีความจำเป็นที่หน่วยราชการไทยโดยเฉพาะสำนักงานตำรวจแห่งชาติต้องมีการประสานงานที่ดีกับเจ้าหน้าที่ประจำสถานเอกอัครราชทูตหรือสถานกงสุลต่าง ๆ ประจำประเทศไทย ตลอดจนหน่วยงานต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง

สำหรับข้อเสนอแนะในการป้องกันและปราบปรามการลักลอบเข้าเมืองเพื่อเข้ามาระทำผิดในประเทศไทยนั้น ผลการศึกษาวิจัยได้ข้อเสนอแนะรวม 3 ด้าน ดังนี้

ด้านแรก แนวทางในการกำหนดนโยบายความร่วมมือระหว่างประเทศและอาเซียน

สำหรับแนวทางในการกำหนดนโยบายความร่วมมือระหว่างประเทศและอาเซียน ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในประเด็นดังกล่าวรวม 3 ประการ ได้แก่

1. การสร้างอาชีพและรายได้ให้กับประชาชนตามแนวชายแดนของไทยที่ติดกับประเทศเพื่อนบ้านในลักษณะการพัฒนาความเข้มแข็งของแนวเขตเศรษฐกิจพิเศษบริเวณชายแดนทั้งในดินแดนของประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อกระจายพื้นที่เศรษฐกิจไปอยู่ตามแนวชายแดน ทำให้คนต่างด้าวไม่ต้องเดินทางเข้ามาหาอาชีพบริเวณพื้นที่เมืองและในประเทศไทย โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่กระทรวงการต่างประเทศและกระทรวงพาณิชย์ และสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ฉ : อาชญากรรมข้ามชาติ ภัยคุกคามประเทศไทยและอาเซียนเกี่ยวกับการลักลอบเข้าเมืองเพื่อเข้ามากระทำความผิดในประเทศไทย

2. พัฒนาวิธีการใช้ประโยชน์จากการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารเพื่อให้ทันต่อเหตุการณ์ระหว่างประเทศไทยกับประเทศในภูมิภาคอาเซียน โดยมีการใช้เทคโนโลยี เช่น การเชื่อมโยงฐานข้อมูลต่าง ๆ ทั้งด้านบุคคล การเงิน เข้ามาจัดการชายแดนร่วมกันระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้านเพื่อป้องกันการลักลอบเข้าเมือง โดยเฉพาะพื้นที่ที่มีความเสี่ยงในการเกิดปัญหาต่าง ๆ โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้แก่ กระทรวงการต่างประเทศ และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ
3. ยกเลิกข้อตกลงที่ให้อภัยการตรวจลงตรา (วีซ่า) ตามข้อตกลงร่วมกันแบบทวิภาคี ระหว่างไทยกับประเทศคู่สัญญา ซึ่งการยกเว้นนี้ทำให้เกิดช่องว่างที่คนร้ายของประเทศคู่สัญญาเหล่านี้ใช้ในการอยู่ในประเทศไทยและก่ออาชญากรรมได้อย่างต่อเนื่อง โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้แก่ กระทรวงการต่างประเทศ และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ด้านที่สอง มาตรการและกลไกในการบูรณาการระหว่างกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

สำหรับมาตรการและกลไกในการบูรณาการระหว่างกันของหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในประเด็นดังกล่าวรวม 3 ประการ ได้แก่

1. เตรียมฐานข้อมูลที่เป็นการบูรณาการข้อมูลจากหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อการสืบสวนและจัดการกับขบวนการพาคนเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายและคนต่างด้าวที่เข้ามาทำผิดในประเทศไทย เช่น ภาพกล้องวงจรปิดที่ผู้ต้องสงสัยเดินทางไปในสถานที่ต่าง ๆ ธุรกรรมทางการเงิน ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเดินทาง การเข้าพักโรงแรมหรือสถานที่ต่าง ๆ ซึ่งควรต้องเป็นฐานข้อมูลที่มี AI มาช่วยวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ (big data) โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้แก่ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และสภาความมั่นคงแห่งชาติ
2. การส่งเสริมความชำนาญในความรู้ ทักษะ และเครือข่ายที่ใช้ในการทำงานในสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้แก่ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงแรงงาน และกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
3. กำหนดแนวทางปฏิบัติในการบูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยงานใน 3 ระดับให้ชัดเจนและเป็นรูปธรรม ได้แก่ ระหว่างสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองกับหน่วยงานอื่นในสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ระหว่างสำนักงานตำรวจแห่งชาติกับหน่วยงานภาครัฐอื่น เช่น กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และหน่วยงานสำนักงานตำรวจแห่งชาติกับต่างประเทศ ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับหน่วยงานอื่นได้แก่ กรมกิจการชายแดนทหาร กระทรวงการต่างประเทศ และกระทรวงมหาดไทย

ด้านที่สาม มาตรการและกลไกในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม

สำหรับมาตรการและกลไกในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในประเด็นดังกล่าวรวม 8 ประการ ได้แก่

1. แก้ไขระเบียบการขอยุ่ต่อในราชอาณาจักรให้เข้มข้นขึ้น เพื่อคัดกรองคนต่างด้าวที่เข้ามาโดยมีเจตนาเพื่อก่ออาชญากรรม ซึ่งหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ในการอนุญาตให้คนต่างด้าวอยู่ในราชอาณาจักรต่อคือสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

2. แก้ไขกฎหมายเพื่อให้คนต่างด้าวที่หลบหนีเข้าเมืองได้รับโทษสูงขึ้นและถูกขึ้นบัญชีบุคคลห้ามเข้ามาในประเทศไทย (Blacklist) อีกตามระยะเวลาที่กำหนด และควรเพิ่มโทษให้มีการขึ้นบัญชีห้ามเข้าประเทศในระยะเวลาตามความเหมาะสมในกรณีที่มีการกระทำความผิดซ้ำ โดยมาตรการในข้อนี้เกี่ยวข้องกับสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
3. แก้ไขกฎหมายเพื่อให้เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถตรวจสอบในเคสสถานเพื่อให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติตามมาตรา 37 และ มาตรา 38 สามารถเข้าไปในที่อยู่อาศัยได้โดยไม่ต้องมีหมายค้น เฉพาะการตรวจสอบคนต่างด้าวพักอาศัยตามที่อยู่ที่ได้แจ้งไว้ ซึ่งเจ้าหน้าที่สามารถใช้อำนาจประกอบกับที่กำหนดไว้ใน มาตรา 15 พระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547 โดยมาตรการในข้อนี้เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานในสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้แก่ สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง กองบัญชาการตำรวจนครบาล และกองบัญชาการตำรวจภูธร
4. กำหนดหลักเกณฑ์การขึ้นบัญชีบุคคลห้ามเข้ามาในประเทศไทย (Blacklist) ของสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองมีความชัดเจนขึ้น เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาในการตีความข้อกฎหมาย และมีการกำหนดขอบเขตการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ ซึ่งสามารถดำเนินการได้โดยสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
5. แก้ไขกฎหมายให้มีโทษที่รุนแรงขึ้นสำหรับนายจ้างที่จ้างคนต่างด้าวที่หลบหนีเข้ามาในประเทศไทย (โดยเฉพาะสัญชาติเมียนมาร์ ลาว กัมพูชา) ให้มีโทษมากขึ้นเพื่อทำให้นายจ้างไม่กล้าที่จะจ้างคนต่างด้าวที่หลบหนีเข้ามาในประเทศไทย โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องคือกระทรวงแรงงาน
6. แก้ไขกฎหมายโดยเพิ่มบทกำหนดโทษผู้กระทำความผิดที่ผู้อยู่ในกระบวนการที่มีลักษณะเป็นขบวนการที่ทำให้คนต่างด้าวหลบหนีเข้ามาในประเทศไทย นอกจากนี้จะต้องใช้มาตรการยึดทรัพย์ของผู้กระทำความผิดเหล่านี้ประกอบด้วย โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องคือสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน
7. ควรพัฒนาอุปกรณ์ตรวจหนังสือเดินทางที่สามารถพกพา เพื่อให้เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติหน้าที่นอกด่านหรือนอกสำนักงานสามารถตรวจสอบเบื้องต้นได้ว่าเป็นคนต่างด้าวที่ลักลอบเข้าเมืองหรือไม่ โดยอาจมีการเปรียบเทียบกับข้อมูลอัตลักษณ์บุคคล (Biometric) เช่น ลายนิ้วมือ ม่านตา หรือภาพถ่าย โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องคือสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
8. สร้างความตระหนักรู้เรื่องภัยของคนเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายหรือคนต่างด้าวที่เข้ามากระทำความผิดในประเทศไทยให้กับประชาชนทั่วไปและโดยเฉพาะประชาชนตามแนวชายแดนให้เห็นถึงอันตรายและผลกระทบของปัญหาการกระทำความผิดของคนต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาด้านสาธารณสุข ปัญหาค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นกับประเทศ เพื่อประชาชนจะร่วมกันป้องกันหรือสอดส่องไม่ให้มีการหลบหนีเข้าเมือง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องคือสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

Executive Summary

The project "The Threat from Transnational Crime in Thailand and ASEAN, a case for illegal immigrants to commit crimes in Thailand" has the objective of studying the forms, methods and means of illegal immigration with intent to commit crimes in Thailand. This objective includes proposing guidelines for setting policies regarding ASEAN cooperation and the implementation of the Protocol on Illegal Immigration in Thailand. This shall be done by proposing guidelines, measures, mechanisms and integration of related authorities, which will lead to effective operations consistent with international standards.

Studies indicate that smuggling or illegal immigration is defined as "immigration in violation of immigration laws of that country, which may be conducted by a third party (smuggler) or without a third party". Illegal immigration can lead to many forms of transnational crimes, such as transnational drug smuggling, terrorism, and general crimes. Research into the problem of illegal immigration into Thailand shows a large number of aliens arrested each year. The nationalities of the offenders consist of Burmese, Cambodian, and Lao, respectively, but there are also other nationalities that have committed illegal immigration such as Vietnamese, Chinese, South Asian and Africans.

From the number of these arrests, it can be concluded that these aliens can easily escape or sneak into Thailand. Although officers were able to arrest a large number of aliens, the number of illegal immigrants who have not yet been arrested cannot be confirmed. Therefore, the operation of the agencies involved in the surveillance to prevent smuggling, the investigation and suppression of smuggling, and the relevant laws or regulations may not be performed thoroughly or present some limitations, causing the amount of illegal immigration to still be high.

For aliens entering Thailand, failing to follow the proper procedures is considered an offense under the Immigration Act B.E. 2522. For most ASEAN countries, the offenders consist of 3 nationalities, Lao, Burmese, Cambodian, and Vietnamese. Most of the illegal immigration is for work purposes, as Thailand presents many work opportunities still lacking labor. These aliens are able to find work and earn a higher income than from working in their own country. After working, the money earned is then sent back to their home country. The aforementioned work by aliens is mostly labor or unskilled work such as in factories, working in the service

ญ : อาชญากรรมข้ามชาติ ภัยคุกคามประเทศไทยและอาเซียนเกี่ยวกับการลักลอบเข้าเมืองเพื่อเข้ามากระทำความผิดในประเทศไทย

sector such as restaurants or gas stations, trading, such as market employees, and including prostitution.

Regardless, studies have shown that the problem of illegal labor entering Thailand has diminished. This is due to the Thai government's measures to make these illegal immigrants become legal by registration for aliens to legally stay in Thailand for a specified period of time, but the measures are continuously being issued. Furthermore, labor groups are being taken in of the 3 nationalities, Lao, Burmese, and Cambodian, in the form of an MOU. In 2560 B.E., the Foreigners' Working Management Emergency Decree, B.E. 2560 was issued. Thus, the number of illegal foreign laborers currently in Thailand reduced due to the aforementioned measures.

Studies show that the problem of illegal immigration is caused by the following 5 main factors:

First, the problem of location and terrain. Thailand is located in a suitable location to function as a central transportation point connecting between Southeast Asia and other continents. This, combined with the socioeconomic development over the past few years, has led to Thailand becoming a center of trade, investment, tourism and transportation. This has resulted in a greater number of people entering and exiting Thailand. Also, transnational offenders or criminals fleeing their cases would travel to Thailand to escape, staying in Thailand or transiting to another desired country. In addition, Thailand's landscape consists of borders with its neighbors for a total length of approximately 5,600 kilometers and a diverse terrain, making it difficult to protect against illegal immigration through natural passageways.

Second, the problems with manpower and expertise. The prevention and suppression of smuggling is the main duty of the Immigration Bureau, which develops and trains immigration officers to be proficient at suppressing illegal immigration. However, the Immigration Bureau alone is unable to prevent and suppress illegal immigration, so cooperation is required, with other agencies such as the Border Patrol Police, the Marine Police Division, the Army, the Navy, Provincial Police Region 1-9, as well as other administrative officers. Therefore, officers of the relevant government agencies require knowledge on prevention and suppression of illegal immigration. Such skills include communication in language of neighboring countries, knowledge of geographical conditions of various areas, and skill in passport checking.

Third, the problem of technology. Presently, smuggling has been found to follow systematic processes, using technology to assist in the crimes. There are groups of people

helping to smuggle aliens both into and out of the country, and when aliens are brought into the country, Thai groups help deliver the aliens to their destinations. These processes often use technology to break the law, communicating with modern social media. Additionally, there is the dodging of evidence examination that can be used to prosecute these processes, whether it be financial evidence or communication. Therefore, it is necessary for officers to use technology as suppression tools in order to be able to prevent and suppress criminals effectively and work more efficiently.

Fourth, the problems of the laws. The Immigration Act B.E. 2522 is the main law in prevention and suppression of illegal immigration, and illegal immigrants committing other crimes will be prosecuted according to the respective laws. Studies have shown that the penalty for illegal immigration is not severe enough to deter aliens. Additionally, the Immigration Act 2522 B.E. does not give officials the authority to conduct searches of housing or other locations. This creates obstacles for operation in the event that they find or suspect illegal immigrants staying in a home or residence but are unable to conduct a search. They must wait for the process of requesting a search warrant, resulting in delayed operations that are not as effective as they should be.

Fifth, the problem of integration between relevant departments at all three levels, including

- 1) Integration between departments within the Royal Thai Police, the operational plan of the Royal Thai Police does not specify guidelines for integration between police departments. There are centers for suppressing illegal immigration as main coordination between units, however, without clearly defined guidelines or plans/projects/activities for integration, the department is unable to follow the necessary procedures regarding the budget for integration.
- 2) Integration between the Royal Thai Police and government agencies, there is not yet a clear policy or strategy defined by any department.
- 3) Integration between the Royal Thai Police and foreign agencies, it is necessary for the Thai government, especially the Royal Thai Police, to have good coordination with officers stationed at embassies or consulates in Thailand, as well as the relevant foreign departments.

ฎ : อาชญากรรมข้ามชาติ ภัยคุกคามประเทศไทยและอาเซียนเกี่ยวกับการลักลอบเข้าเมืองเพื่อเข้ามากระทำความผิดในประเทศไทย

For suggestions on prevention and suppression of illegal immigration into Thailand, results of the research have suggested these three areas:

First, on the guidelines for establishing cooperation policies between countries and the ASEAN:

For establishing cooperation policies between countries and the ASEAN, the researcher has the following three suggestions,

- 1) Creating an occupation and income for the citizens living along the Thai border close to neighboring countries, as a way of strengthening the special economic zone along the border, for both Thailand and neighboring countries, distributing economic areas along the border. Therefore, aliens would not have to travel into the city and Thailand looking for an occupation. The relevant agencies include the Ministry of Foreign Affairs, the Ministry of Commerce, and the Office of the National Economic and Social Development Council.
- 2) Developing methods of utilizing information exchange in order to keep up to date with events between Thailand and ASEAN countries. This would be done by using technology such as linking of databases, both personal and financial. It would result in joint management of borders between Thailand and neighboring countries for prevention of illegal immigration, especially for areas at risk. The relevant agencies include the Ministry of Foreign Affairs and the Royal Thai Police.
- 3) Canceling the agreement that allows exemption of visa checking under the bilateral agreement between Thailand and contracting countries. This exemption creates a gap in which criminals from contracting countries exploit in order to stay in Thailand and continuously commit crimes. The relevant agencies include the Ministry of Foreign Affairs and the Royal Thai Police.

Second, on the measures and mechanisms for integration between relevant agencies:

On the measures and mechanisms for integration between relevant agencies, the researcher has the following three suggestions,

- 1) Preparing a database that integrates data from various agencies, for investigation and management of the smuggling system and the illegal immigrants into Thailand. Such data include CCTV footage of suspects, financial transactions, and hotel stay

information. The database should be assisted by AI to analyze the big data, and the relevant agencies are the Royal Thai Police and the National Security Council.

- 2) Promoting expertise in knowledge, skills and networks needed for working at the Immigration Bureau. The relevant agencies are the Royal Thai Police, the Ministry of Labor, and the Ministry of Social Development and Human Security.
- 3) Setting clear, defined guidelines on the integration of departments at all three levels, namely between the Immigration Bureau and other departments in the Royal Thai Police, and also between the Royal Thai Police and other government agencies, such as with the Ministry of Social Development and Human Security. This includes integration of the Royal Thai Police with foreign agencies, with other relevant agencies being the Department of Military Border Affairs, the Ministry of Foreign Affairs, and the Ministry of Interior.

Third, on the measures and mechanisms for preventing and suppressing crime:

On the measures and mechanisms for preventing and suppressing crime, the researcher has the following eight suggestions,

- 1) Modifying the regulations required to request a longer stay in the Kingdom, making it stricter in order to screen aliens entering with intent of committing crimes. The agencies with the authority and duty to approve aliens staying in the Kingdom are the Immigration Bureau and the Royal Thai Police.
- 2) Amending the laws so illegal immigrants receive harsher penalties and are put on the blacklist for people entering Thailand, for a specified period of time. There should also be a stricter penalty of a list of persons banned from entering the country for an appropriate time period, in the case of repeated offenses. These measures are related to the Immigration Bureau and the Royal Thai Police.
- 3) Amending the laws that allow officers to conduct searches in residences, giving officers the authority according to Article 37 and 38 to conduct searches in residences without a warrant. This is limited to inspection of residences of aliens as stated in their reported address. The officers can use this power combined with Article 15 of the Hotel Act B.E. 2547. For these measures specified, the relevant departments in the Royal Thai Police are the Immigration Bureau, the Metropolitan Police Headquarters, and the Provincial Police Headquarters.

- 4) Establishing more well-defined criteria for persons blacklisted from entering Thailand, to prevent problems with interpretation of the law and setting a limit to the use of discretion of the officers. This can be done by the Immigration Bureau and the Royal Thai Police.
- 5) Amending the laws to specify a harsher penalty for employers who hire illegal immigrants (especially of the nationalities Burmese, Lao, and Cambodian), setting a stricter punishment to deter employers from hiring illegal immigrants. The relevant agency is the Ministry of Labor.
- 6) Amending the laws to add penalties for offenders who are part of a system to help illegal immigrants enter Thailand. In addition, there must also be seizure measures applied to these offenders. The relevant agencies are the Royal Thai Police and the Office of Anti-Money Laundering.
- 7) Developing a portable tool for passport inspection, so that officers performing their duty away from an outpost or office may conduct a preliminary inspection to determine whether or not they are illegal immigrants. The system may use biometric information such as fingerprints, irises or photographs. The relevant agencies are the Immigration Bureau and the Royal Thai Police.

Raising awareness to the general public, especially citizens along the borders, about the dangers of illegal immigrants or aliens entering to commit crimes in Thailand. They must be aware of the dangers and consequences of crimes committed by aliens such as misdemeanors, public health problems, and financial risks to the country. This is so that citizens may join in to help prevent or watch against illegal immigration. The relevant agencies are the Immigration Bureau and the Royal Thai Police.

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “อาชญากรรมข้ามชาติ ภัยคุกคามประเทศไทยและอาเซียนเกี่ยวกับการลักลอบเข้าเมืองเพื่อเข้ามากระทำความผิดในประเทศไทย” นี้ มีวัตถุประสงค์ในการศึกษารูปแบบ วิธีการ และช่องทางในการลักลอบเข้าเมืองเพื่อมากระทำความผิดในประเทศไทย และเสนอแนวทางในการกำหนดนโยบาย ความร่วมมือในอาเซียนและการอนุวัติการตามพิธีสารเกี่ยวกับการลักลอบเข้าเมืองเพื่อมากระทำความผิดในประเทศไทย โดยเสนอแนวทางมาตรการและกลไก และการบูรณาการระหว่างกัน ของหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ ซึ่งจะให้เกิดการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับแนวทางสากล โดยคณะผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสาร แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง กฎหมาย ระเบียบ คำสั่งที่เกี่ยวข้อง และเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้กระทำความผิด เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานต่าง ๆ นักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิ ตลอดจนรับฟังความคิดเห็นจากฝ่ายต่าง ๆ จนทำให้เห็นถึงรูปแบบและวิธีการที่เหล่าผู้กระทำความผิดใช้ในการลักลอบเข้าเมืองเพื่อมากระทำความผิดในประเทศไทย

โดยผลของการศึกษาวิจัยนี้มีข้อเสนอแนะ 3 ด้าน ดังนี้ ด้านแรก แนวทางในการกำหนดนโยบายความร่วมมือระหว่างประเทศและอาเซียน โดยการพัฒนาความเข้มแข็งของแนวเขตเศรษฐกิจพิเศษบริเวณชายแดน พัฒนาระบบการใช้ประโยชน์จากการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารเพื่อให้ทันต่อเหตุการณ์ ด้านที่สอง มาตรการและกลไกในการบูรณาการระหว่างกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยใช้ฐานข้อมูลที่เป็นการบูรณาการข้อมูลจากหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อการสืบสวนและจัดการกับขบวนการพาคนเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายและคนต่างด้าวที่เข้ามาทำผิดในประเทศไทย ส่งเสริมความชำนาญในความรู้ ทักษะ และเครือข่ายที่ใช้ในการทำงาน และกำหนดแนวทางปฏิบัติในการบูรณาการการทำงานระหว่างให้เป็นรูปธรรม และด้านที่สาม มาตรการและกลไกในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม โดยการแก้ไขกฎหมาย ระเบียบที่เกี่ยวข้อง เพิ่มบทกำหนดโทษ รวมทั้งพัฒนาเครื่องมือตรวจจับหนังสือเดินทางปลอม และเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงาน รวมทั้งพัฒนากลไกการทำงานเชิงบูรณาการร่วมกัน และสร้างความตระหนักรู้เรื่องภัยของคนเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายหรือคนต่างด้าวที่เข้ามากระทำความผิดในประเทศไทยให้กับประชาชนทั่วไปและโดยเฉพาะประชาชนตามแนวชายแดน

คำสำคัญ : การลักลอบเข้าเมือง, การกระทำความผิดกฎหมาย, อาชญากรรมข้ามชาติ

Abstract

The research titled "The Threat from Transnational Crime in Thailand and ASEAN, a case for illegal immigrants to commit crimes in Thailand" has the objective of studying the forms, methods and means of illegal immigration with intent to commit crimes in Thailand. This objective includes proposing guidelines for setting policies regarding ASEAN cooperation and the implementation of the Protocol on Illegal Immigration in Thailand. This shall be done by proposing guidelines, measures, mechanisms and integration of related authorities, which will lead to effective operations consistent with international standards. The research team has studied the relevant documents, theories, laws and orders, and collected data from interviewing offenders, officers, academic experts as well as receiving opinions from various parties. This creates a clear picture of the forms and methods used for illegal immigration with intent to commit crimes in Thailand.

The result of this research has three recommendations, the first being a guideline for establishing policies concerning cooperation between the country and ASEAN. Such measures include strengthening the special economic zone along the border and developing ways to benefit and stay informed from information exchange. The second is for measures and mechanisms regarding integration of relevant departments, using a database that is an integration of information from various agencies. This is to investigate and manage the system used to smuggle immigrants and aliens with intent to commit crimes in Thailand. Further measures include promoting expertise for the knowledge, skills and networks needed in operation, and clearly defining guidelines for the integration of work. The third recommendation is for measures and mechanisms to prevent and suppress crime. This will be done by amending the relevant laws and regulations, developing a tool to detect fake passports, and developing communication for information between agencies. Additional measures include improving guidelines for integrated working mechanisms and promoting awareness of the risks of illegal immigrants to the general public especially those along the border.

Keywords : Illegal Immigration, Crime, Transnational Crime

สารบัญ

คำนำ.....	ก
บทสรุปผู้บริหาร.....	ค
บทคัดย่อ.....	ฅ
สารบัญ.....	๓
สารบัญภาพและตาราง	ป
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ที่มาและความสำคัญ	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
1.3 คำนิยามศัพท์	5
1.4 ผลที่คาดว่าจะได้รับเมื่อสิ้นสุดการวิจัย.....	6
1.4.1 Output	6
1.4.2 Outcome	6
1.4.3 Impact.....	6
1.4.4 กระบวนการผลักดันผลงานออกสู่การใช้ประโยชน์	6
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
2.1 ปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติและความผิดฐานอาชญากรรมข้ามชาติ.....	8
2.1.1 สภาพปัญหาเกี่ยวกับอาชญากรรมข้ามชาติ	8
2.1.2 ความผิดฐานอาชญากรรมข้ามชาติ.....	10
2.1.3 แนวคิดเกี่ยวกับการลักลอบเข้าเมือง.....	11
2.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการลักลอบเข้าเมืองมากระทำความผิดกฎหมาย	13
2.2.1 ทฤษฎีการยับยั้งชั่งใจ (Deterrence Theory)	13
2.2.2 ทฤษฎีการเลือกอย่างมีเหตุผล (Rational choice theory).....	14
2.2.3 ทฤษฎีการป้องกันอาชญากรรมโดยใช้สภาพแวดล้อม (Crime Prevention Through Environmental Design: CPTED)	16
2.2.4 ทฤษฎีการป้องกันอาชญากรรมโดยใช้สถานการณ์ (Situational crime prevention)	18
2.3 กฎหมายและแนวทางปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการลักลอบเข้าเมือง	20
2.3.1 พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522.....	20
2.3.2 พระราชกำหนดการบริหารจัดการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2560.....	23

2.3.3 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551	24
2.3.4 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556.....	26
2.3.5 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542	27
2.3.6 พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535.....	30
2.3.7 แนวทางปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบคนต่างด้าว	31
2.3.7.1 เอกสารที่ใช้ในการเดินทางเข้า - ออกราชอาณาจักรของคนต่างด้าว	32
2.3.7.2 วิธีการตรวจสอบคนต่างด้าว	32
2.3.7.3 การแจ้งที่พักอาศัยของคนต่างด้าวในราชอาณาจักร	33
2.3.8 แนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับคนต่างด้าวที่เดินทางเข้ามาในราชอาณาจักร	
เป็นผู้เสียหายหรือผู้ต้องหา	34
2.3.8.1 กรณีคนต่างด้าวตกเป็นผู้ต้องหาและถูกแจ้งข้อกล่าวหาในคดีอาญา	34
2.3.8.2 กรณีคนต่างด้าวถูกควบคุมหรือจำคุกอยู่ในเรือนจำ	36
2.3.8.3 การติดตามผลคดี และการรายงานผลคดีถึงที่สุด	36
2.3.9 แนวทางปฏิบัติในกรณีคนต่างด้าวตกเป็นผู้เสียหายหรือผู้ต้องหาในคดีอาญา	
หรือถึงแก่ความตายโดยผิดธรรมชาติ	39
2.4 กรอบความร่วมมือระหว่างประเทศเกี่ยวกับอาชญากรรมข้ามชาติ	40
2.4.1 การประชุมรัฐมนตรีอาเซียนด้านอาชญากรรมข้ามชาติ (AMMTC)	40
2.4.2 การประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียนด้านอาชญากรรมข้ามชาติ (SOMTC)	42
2.4.3 การประชุมผู้บัญชาการสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองและหัวหน้าฝ่ายการกงสุล	
กระทรวงการต่างประเทศของอาเซียน (DGICM)	43
2.4.4 แผนปฏิบัติการเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติ	44
2.4.5 ปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยอาชญากรรมข้ามชาติ	45
2.4.6 การประชุมระดับภูมิภาคเพื่อส่งเสริมความร่วมมือด้านการบริหารจัดการชายแดน	45
2.5 สถานการณ์การลักลอบเข้าเมืองในประเทศไทย	47
2.5.1 ลักษณะทางภูมิศาสตร์ และการเข้า-ออก ประเทศไทย	47
2.5.2 ช่องทางการลักลอบเข้าเมืองในประเทศไทย	50
2.5.3 จำนวนผู้ลักลอบเข้าเมืองในประเทศไทย	53
2.6 การดำเนินเกี่ยวกับคนต่างด้าวลักลอบเข้าเมืองและกระทำความผิดกฎหมาย	54
2.6.1 การตรวจสอบบุคคลว่าได้เข้าประเทศไทยถูกต้องตามกฎหมาย	64
2.6.1.1 เอกสารที่ใช้ในการเดินทางเข้า - ออกราชอาณาจักรของคนต่างด้าว	64
2.6.1.2 วิธีการตรวจสอบคนต่างด้าว	66
2.6.2 การดำเนินคดีอาญากับคนต่างด้าวที่กระทำความผิดกฎหมายและการผลักดัน	
หรือส่งตัวคนต่างด้าวออกนอกประเทศไทย	68

2.6.3 การห้ามมิให้คนต่างด้าวซึ่งมีพฤติการณ์หรือมีลักษณะต้องห้ามมิให้เข้ามาในราชอาณาจักร	71
2.6.3.1 หลักเกณฑ์การบันทึกรายชื่อ.....	71
2.6.3.2 วิธีการบันทึกรายชื่อ.....	72
2.6.4 ระบบสารสนเทศและเทคโนโลยีในการสกัดกั้นคนลักลอบเข้าเมืองของ สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง	74
2.6.4.1 การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศงานตรวจคนเข้าเมือง.....	74
2.6.4.2 เทคโนโลยีที่สำคัญของสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง ในการสกัดกั้นคนลักลอบเข้าเมือง.....	76
2.7 กรอบแนวคิดในการวิจัย (conceptual framework)	78
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	79
3.1 ประชากรกลุ่มตัวอย่าง.....	79
3.2 วิธีการศึกษา.....	80
3.2.1 การค้นคว้าเอกสาร.....	80
3.2.2 การสัมภาษณ์เชิงลึก	80
3.3.3 การจัดประชุมระดมความคิดเห็น	80
3.3.4 ประชุมเชิงปฏิบัติการนำเสนอผลการศึกษาและรับฟังความคิดเห็นผลการศึกษา	81
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	82
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	82
บทที่ 4 ผลการศึกษาจากการสัมภาษณ์และประชุมระดมความคิดเห็น	83
4.1 สภาพปัญหาและแนวโน้มในการกระทำผิดในการลักลอบเข้าเมือง.....	83
4.1.1 ช่องทางในการลักลอบเข้าเมือง	83
4.1.2 รูปแบบและวิธีการในการลักลอบเข้าเมือง.....	83
4.1.3 เป้าหมายในการลักลอบเข้าเมือง	84
4.2 การกระทำผิดกฎหมายของผู้ลักลอบเข้าเมือง.....	84
4.2.1 การกระทำผิดกฎหมายอาญา.....	84
4.2.2 การกระทำผิดกฎหมายแรงงาน	85
4.2.3 การกระทำผิดกฎหมายค้ามนุษย์	85
4.2.4 การกระทำผิดลักษณะอื่น.....	86
4.3 การปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามการลักลอบเข้าเมืองของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง.....	87
4.3.1 สำนักงานตำรวจแห่งชาติ	87
4.3.1.1 สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง.....	87

น : อาชญากรรมข้ามชาติ ภัยคุกคามประเทศไทยและอาเซียนเกี่ยวกับการลักลอบเข้าเมืองเพื่อเข้ามากระทำความผิดในประเทศไทย

4.3.1.2	ตำรวจตระเวนชายแดน	89
4.3.1.3	กองบังคับการตำรวจน้ำ.....	90
4.3.2	กระทรวงแรงงาน	90
4.3.3	กระทรวงการต่างประเทศ	91
4.3.4	สำนักอัยการสูงสุด.....	92
4.3.5	สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน.....	92
4.3.6	กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	94
4.4	การบูรณาการในการป้องกันและปราบปรามการลักลอบเข้าเมืองเพื่อมากระทำความผิด.....	94
4.4.1	ความร่วมมือระดับอาเซียน.....	94
4.4.2	ความร่วมมือของหน่วยงานภายในประเทศ.....	94
บทที่ 5	บทวิเคราะห์	97
5.1	วิเคราะห์สถานการณ์การลักลอบเข้าเมืองและการกระทำความผิดของคนต่างด้าวในประเทศไทย	97
5.1.1	ปัญหาการเดินทางเข้า-ออกประเทศไทยของคนต่างด้าว	97
5.1.2	การกระทำความผิดกฎหมายของคนต่างด้าวที่เข้าเมืองอย่างถูกกฎหมาย	100
5.1.3	การกระทำความผิดกฎหมายของคนต่างด้าวที่ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย	101
5.1.3.1	ภาคเหนือ	102
5.1.3.2	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	103
5.1.3.3	ภาคตะวันออก.....	103
5.1.3.4	ภาคใต้.....	103
5.2	ปัญหาด้านการป้องกันและปราบปรามการลักลอบเข้าเมือง	104
5.2.1	ปัญหาด้านที่ตั้งและสภาพภูมิประเทศ	104
5.2.2	ปัญหาด้านความรู้ความสามารถของบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง	106
5.2.3	ปัญหาด้านเทคโนโลยีในการป้องกันและปราบปรามการลักลอบเข้าเมือง	108
5.3	ปัญหาด้านข้อกฎหมาย.....	109
5.3.1	โทษของการลักลอบเข้าเมือง.....	110
5.3.2	อำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายคนเข้าเมือง.....	110
5.3.3	ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการจ้างแรงงานต่างด้าว.....	111
5.4	ปัญหาด้านการบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	111
5.4.1	การบูรณาการระหว่างหน่วยงานภายในสำนักงานตำรวจแห่งชาติ	112
5.4.2	การบูรณาการระหว่างสำนักงานตำรวจแห่งชาติกับหน่วยงานภาครัฐอื่น	112
5.4.3	การบูรณาการระหว่างหน่วยงานภาครัฐของไทยและหน่วยงานต่างประเทศ	113

บทที่ 6 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	115
6.1 บทสรุป.....	115
6.2 ข้อเสนอแนะ.....	117
6.2.1 แนวทางการกำหนดนโยบายความร่วมมือระหว่างประเทศและอาเซียน	117
6.2.2 มาตรการและกลไกในการบูรณาการระหว่างกันของหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ...	118
6.2.3 มาตรการและกลไกในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม	119
 บรรณานุกรม	 123
 ภาคผนวกที่ 1 ประเด็นคำถามสัมภาษณ์และประชุมระดมความคิดเห็น	 131
ประเด็นสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมือง	133
ประเด็นสัมภาษณ์ผู้ต้องหา	134
ประเด็นสัมภาษณ์นักวิชาการหรือผู้เชี่ยวชาญ	135
ประเด็นในการประชุมระดมความคิดเห็น กลุ่มเจ้าหน้าที่ตำรวจ สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง	136
ประเด็นในการประชุมระดมความคิดเห็น กลุ่มผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการลักลอบเข้าเมือง	137
 ภาคผนวกที่ 2 หนังสือ ตร. ที่ 0029.132/ว7 ลงวันที่ 31 มกราคม 2562	
เรื่องแนวทางปฏิบัติในการตรวจสอบคนต่างด้าว	139

ป : อาชญากรรมข้ามชาติ ภัยคุกคามประเทศไทยและอาเซียนเกี่ยวกับการลักลอบเข้าเมืองเพื่อเข้ามากระทำความผิดในประเทศไทย

สารบัญภาพและตาราง

รูปภาพ 1 ภาพจุดผ่านแดนถาวรของประเทศไทย.....	52
ตารางที่ 1 ตารางแสดงสถิติการจับกุมบุคคลที่กระทำความผิดโดยแยกรายสัญชาติ.....	2
ตารางที่ 2 จำนวนแรงงานต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตทำงานคงเหลือทั่วราชอาณาจักร	9
ตารางที่ 3 ตารางสรุปช่องทางผ่านแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้านในพื้นที่ 27 จังหวัด จำนวน 98 ช่องทาง...	49
ตารางที่ 4 ด่าน/จุดผ่อนปรน และกำหนดการเข้าและออกตามช่องทางด่านตรวจคนเข้าเมือง	55

บทที่ 1 บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญ

ปัจจุบันภัยรูปแบบใหม่ของประเทศไทยมีมากมายหลายด้าน และด้านหนึ่งซึ่งไม่ควรจะมองข้ามคือ “อาชญากรรมข้ามชาติ” ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันว่าประเทศไทยเป็นทั้งประเทศต้นทาง ประเทศทางผ่าน และประเทศปลายทางของอาชญากรรมข้ามชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังจากการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ประเทศไทยกลายเป็นศูนย์กลางการค้าการลงทุนและการเดินทางคมนาคมติดต่อกับประเทศต่าง ๆ ในประชาคมอาเซียนเป็นอันดับหนึ่ง เป็นประเทศที่มีพรมแดนประเทศติดกับประเทศต่าง ๆ มากที่สุดในประชาคมอาเซียน และเป็นประเทศที่ส่งเสริมการท่องเที่ยว ซึ่งแนวโน้มการพัฒนาดังกล่าว อาชญากรรมข้ามชาติจะใช้โอกาสนี้เข้ามาใช้ประเทศไทยเป็นฐานในการวางแผน ตระเตรียมการและปฏิบัติการต่าง ๆ ในสิ่งที่เกี่ยวข้องเรื่องผิดกฎหมายทั้งปวง

สำหรับสถานการณ์การลักลอบเข้าเมืองในช่วงก่อนหน้านี้ มีการลักลอบนำคนเข้าเมืองอย่างมหาศาล ซึ่งในรายงานของ UNODC เมื่อปี 2012 ระบุว่า การลักลอบนำคนเข้าเมืองมีความเสี่ยงต่อการตกเป็นเหยื่อของขบวนการค้ามนุษย์ โดยสหประชาชาติได้ประกาศว่า ไทยเป็นประเทศที่มีระดับการค้ามนุษย์สูงมาก ทั้งในสถานะต้นทาง ทางผ่านและปลายทาง อันเกิดจากการปล่อยปละละเลยในห้วงช่วงหลายปีที่ผ่านมา ทำให้ประเทศไทยกลายเป็นประเทศเดียวในโลกที่สหประชาชาติระบุว่าอยู่ในระดับทั้งสามสถานะ รวมทั้งในรายงานของกระทรวงการต่างประเทศของสหรัฐอเมริกาพบว่า สหรัฐอเมริกาได้จัดให้ไทยอยู่ในกลุ่มประเทศที่ยังไม่บรรลุมাত্রฐานขั้นต่ำและถูกจับตามองเป็นพิเศษ นอกจากนี้ การลักลอบเข้าเมืองอาจนำไปสู่ปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติในหลายรูปแบบ เช่น การขนส่งยาเสพติดข้ามชาติ การก่อการร้าย ก่ออาชญากรรม

รายงานจากสำนักงานป้องกันยาเสพติดและปราบปรามอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (UNODC¹) ระบุว่ามีการลักลอบขนคนเข้าประเทศไทยปีละกว่าห้าแสนคน ซึ่งส่วนมากถูกลักลอบขนเข้ามาจากประเทศพม่า โดยอาชญากรรมข้ามชาตินี้มีมูลค่าสูงถึง 192 ล้านเหรียญสหรัฐหรือประมาณ 6,428 ล้านบาทต่อปีจากการลักลอบขนคนเข้าเมืองจากประเทศเพื่อนบ้านสามประเทศคือ พม่า กัมพูชา และลาว ปี 2561 ประเทศไทยมีคนต่างด้าวลักลอบเข้าเมืองจำนวน 146,238 ราย ในจำนวนนี้พบคนต่างด้าวจากประเทศอาเซียน ได้แก่ เมียนมาร์ กัมพูชา ลาว และเวียดนาม มากที่สุด และพบว่าฐานความผิดซึ่งคนกลุ่มนี้ได้ก่อขึ้นในประเทศไทยมีหลากหลาย เช่น การประกอบอาชีพโดยไม่ได้รับอนุญาต การปลอมแปลงและใช้เอกสาร การก่ออาชญากรรม ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เป็นต้น ทั้งนี้ส่วนหนึ่งสืบเนื่องจากนโยบายในการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ให้สิทธิคนต่างด้าวในการได้รับยกเว้นการตรวจลงตรา จำนวน 59 ชาติ และนโยบายภายใต้ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติ (Medical Hub) ที่ส่งผลให้สามารถขยายเวลาพำนักในราชอาณาจักร

¹ UNODC. Smuggling of Migrants. Retrieved from <https://www.unodc.org/southeastasiaandpacific/en/what-we-do/toc/smuggling-of-migrants.html>

2 : อาชญากรรมข้ามชาติ ภัยคุกคามประเทศไทยและอาเซียนเกี่ยวกับการลักลอบเข้าเมืองเพื่อเข้ามากระทำความผิดในประเทศไทย

จากเดิม 1 ปีเป็น 10 ปี ทำให้คนต่างด้าวกลายเป็นผู้เข้าเมืองโดยผิดกฎหมายและนโยบายดังกล่าวกลับกลายเป็นช่องทางให้ให้คนต่างด้าวลักลอบเข้าเมืองเพื่อก่อกระทำความผิดได้ง่ายยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ประเทศไทยยังเป็นประเทศทางผ่านของผู้ลักลอบเข้าเมืองบางกลุ่ม เช่น ผู้ลี้ภัยและคนต่างด้าวที่ประสงค์จะเดินทางต่อไปยังประเทศอื่นเนื่องจากประเทศนั้นมีกฎหมายเกี่ยวกับสถานะผู้ลี้ภัยเศรษฐกิจที่ดีกว่า มีญาติหรือเพื่อนตั้งรกรากอยู่ หรือมีสังคมและวัฒนธรรมที่ใกล้เคียง² โดยปรากฏสถิติการกระทำความผิดจากการลักลอบเข้าเมืองดังนี้

ตารางที่ 1 ตารางแสดงสถิติการจับกุมบุคคลที่กระทำความผิดโดยแยกรายสัญชาติ

ลำดับ ที่	สัญชาติ	เพศ	กระทำความผิดตาม พระราชบัญญัติคน เข้าเมือง พ.ศ. 2522	กระทำความผิดตาม ประมวล กฎหมายอาญา	กระทำความผิดตาม พระราชบัญญัติ อื่น ๆ	รวม	รวม ทั้งหมด
1	เมียนมาร์	ชาย	55,151	217	1,319	56,687	79,834
		หญิง	22,356	122	669	23,147	
2	กัมพูชา	ชาย	41,936	107	460	42,503	74,165
		หญิง	31,336	52	274	31,662	
3	ลาว	ชาย	6,321	14	220	6,555	13,878
		หญิง	7,024	7	292	7,323	
4	เวียดนาม	ชาย	1,961	7	101	2,069	4,255
		หญิง	2,128	-	58	2,186	

ที่มา : สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง, 2562

อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าผู้ลักลอบเข้าเมืองนี้จะเดินทางข้ามพรมแดนด้วยตนเองหรือผู้อื่นก็ตาม คนกลุ่มนี้นับเป็นผู้กระทำความผิดฐานเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ซึ่งความผิดดังกล่าวหมายถึงการแสดงเอกสารหรือพยานหลักฐานอันเป็นเท็จ เช่น การปลอมเอกสารเดินทาง การทำเอกสารปลอมและเปลี่ยนแปลงในสาระสำคัญ โดยบุคคลอื่นซึ่งไม่ใช่บุคคลหรือหน่วยงานซึ่งมีอำนาจที่จะทำได้ตามกฎหมาย อันเป็นการฉ้อฉลการเดินทางหรือเอกสารระบุตัวตนที่มีขอบด้วยกฎหมายหรือการแสดงเอกสารซึ่งมิใช่ของตนหรือนอกเหนือจากผู้มีสิทธิ นอกจากนี้ การลักลอบเข้ามาเพื่อการประกอบอาชีพ มีถิ่นที่อยู่หรือประกอบกิจกรรมอันเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีหรือโดยมิชอบด้วยกฎหมายสร้างผลกระทบต่อบริบทสังคม เศรษฐกิจ และผลประโยชน์แห่งชาติอย่างมาก เช่น ปัญหาด้านอาชญากรรม ยาเสพติด การค้ามนุษย์ การค้ามนุษย์ในเด็ก ปัญหาด้านสาธารณสุข ปัญหาด้านการศึกษา ปัญหาด้านแรงงานผิดกฎหมาย ซึ่งประเทศไทยเป็นผู้แบกรับปัญหาจากการลักลอบเข้าเมืองอย่างผิดกฎหมาย

² Schloenhardt, A. (2015). *Migrant Smuggling in Asia: Current Trends and Related Challenges*. Bangkok: United Nations Office on Drugs and Crime, Regional Office for Southeast Asia and the Pacific. หน้า 58

สำหรับสถานการณ์ในประเทศอาเซียนนั้น อาเซียนก็เผชิญกับปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติในเกือบทุกรูปแบบ เช่น การขนส่งยาเสพติดข้ามชาติ การลักลอบจัดส่งหญิงไทยไปค้าประเวณีในต่างประเทศ การค้ามนุษย์ การก่อการร้าย การหลอกลวงทางการเงินผ่านสื่อโทรศัพท์และทางออนไลน์ เป็นต้น ซึ่งส่วนหนึ่งเกิดจากการที่กฎหมายภายในไม่ได้บัญญัติมาตรการและกลไกในเรื่องดังกล่าวไว้อย่างเพียงพอ มีช่องว่างให้อาชญากรรมหาช่องทางในการกระทำความผิด มีบทลงโทษที่เบา รวมไปถึงการไม่มีมาตรการ นโยบายที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดของอาชญากรรมข้ามชาติอย่างชัดเจน โดยเฉพาะการออกกฎหมายเพื่ออนุวัติการให้เป็นไปตามกฎหมายระหว่างประเทศในเรื่องเหล่านี้

จากปัญหาดังกล่าว ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนจึงถือเป็นความร่วมมือที่มีความสำคัญยิ่งและมีนัยสำคัญต่อการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ เพราะปัญหาหลายเรื่องสามารถแก้ไขด้วยความร่วมมือและความเข้าใจที่ตรงกันระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน ทั้งที่เป็นอาชญากรรมข้ามชาติด้วยการมีพรมแดนที่ต่อเนื่องกัน หรือกรณีที่อาเซียนประสบปัญหาร่วมกันกับอาชญากรรมข้ามชาติที่มาจากประเทศนอกกลุ่ม ซึ่งแม้ว่ากลไกความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงของอาเซียนมีมานานแล้วก็ตาม แต่เมื่อเกิดเป็นประชาคมที่ใช้หลักการของความเป็นพลเมืองอาเซียนในการร่วมมือกันแก้ปัญหา ย่อมทำให้เกิดพลังของการร่วมมือมากขึ้น ขณะเดียวกันกลไกต่าง ๆ ในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมข้ามชาตินั้นจำเป็นต้องปรับให้สอดคล้องกับปัญหา มีการเพิ่มเติมปรับปรุงกฎหมายระหว่างประเทศในเรื่องเหล่านี้ รวมทั้งการทำข้อตกลงร่วมต่าง ๆ เพื่อรับมือกับอาชญากรรมข้ามชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ อาจกล่าวได้ว่าในปัจจุบันผู้เชี่ยวชาญด้านอาเซียนรวมถึงผู้เกี่ยวข้องด้านความมั่นคงในอาเซียนได้มุ่งเน้น เสริมสร้างความร่วมมือกันต่อต้านภัยคุกคามต่อความมั่นคงร่วมกัน (Common threat) โดยเฉพาะภัยด้านความมั่นคงนอกรูปแบบ (Non-traditional Security) ซึ่งถือเป็นอาชญากรรมรูปแบบใหม่ที่เกิดขึ้นในภูมิภาคอาเซียนปัจจุบัน เช่น การก่อการร้าย อาชญากรรมข้ามชาติ โรคระบาด และภัยธรรมชาติที่รุนแรง เป็นต้น โดยหวังว่าประเทศสมาชิกจะสามารถแสวงหาจุดยืนร่วมกันในการแก้ปัญหาภัยด้านความมั่นคงนอกรูปแบบนี้ได้อย่างทันท่วงที ซึ่งจะสามารถช่วยให้ภัยคุกคามดังกล่าวไม่ขยายจนส่งผลกระทบต่อประเทศในภูมิภาค และนำมาซึ่งการสร้าง ความมั่นคงของเสาความมั่นคงในประชาคมอาเซียนต่อไป โดยปัจจุบัน อาเซียนจึงมีกลไกในการแก้ปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติในหลายมิติ อาทิ

1. การประชุมรัฐมนตรีอาเซียนด้านอาชญากรรมข้ามชาติ (ASEAN Ministerial Meeting on Transnational Crime - AMMTC)
2. การประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียนด้านอาชญากรรมข้ามชาติ (Senior Officials Meeting on Transnational Crime- SOMTC)
3. การประชุมผู้บัญชาการสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองและหัวหน้าฝ่ายการกงสุล กระทรวงการต่างประเทศของอาเซียน (Meeting of the ASEAN Directors-General of Immigration Department and Heads of Consular Affairs Divisions of the Ministries of Foreign Affairs -DGICM) โดยในส่วนของประเทศไทยมีสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองและกรมการกงสุลเป็นหน่วยงานหลัก

4. แผนปฏิบัติการเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติ (Work Programme to Implement the ASEAN Plan of Action to Combat Transnational Crime)

5. ปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยอาชญากรรมข้ามชาติ (ASEAN Declaration on Transnational Crime)

6. การประชุมระดับภูมิภาคด้านการบริหารจัดการชายแดน “High Level Regional Conference: Synchronising Trade and Security Plans in Support of ASEAN 2025” ซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่างกระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงยุติธรรมและสำนักงานว่าด้วยยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Office on Drugs and Crime - UNODC)

สำหรับสถานะของการเข้าเป็นภาคีในพิธีสารเพื่อต่อต้านการลักลอบขนผู้ย้ายถิ่นโดยทางบก ทางทะเล และอากาศ (Protocol against the Smuggling of Migrants by Land, Sea and Air) นั้น ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีในอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร และพิธีสารเพื่อป้องกัน ปราบปรามและลงโทษ การค้ามนุษย์โดยเฉพาะสตรีและเด็ก โดยมีกฎหมายภายใน คือ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 โดยการปราบปรามเกี่ยวกับการลักลอบเข้าเมืองที่ผ่านมามีกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 ซึ่งกฎหมายดังกล่าวไม่สามารถใช้ปราบปรามการลักลอบเข้าเมืองเพื่อเข้ามากระทำความผิดได้อย่างมีประสิทธิภาพเนื่องจากการลักลอบเข้าเมืองเพื่อเข้ามากระทำความผิดนั้นไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะฐานความผิดเกี่ยวกับการเข้าเมืองหรือการค้ามนุษย์เท่านั้น ดังนั้นการปราศจากกฎหมายที่มีฐานความผิด การลักลอบเข้าเมืองเพื่อเข้ามากระทำความผิดที่ชัดเจนและเป็นการเฉพาะ จะทำให้การปราบปรามอาชญากรรมนี้ในประเทศไทยและการให้ความร่วมมือทางด้านอาญากับสังคมระหว่างประเทศไม่มีประสิทธิภาพ ผู้กระทำความผิดก็จะลอยนวล นอกจากนี้ ต้องมีการติดตามผู้ลักลอบเข้าเมืองผิดกฎหมายมาลงโทษเพื่อป้องกันผลร้ายที่อาจเกิดขึ้นกับเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ตลอดจนการแก้กฎหมายให้มีบทลงโทษที่เด็ดเพื่อป้องปรามไม่ให้มีการลักลอบเข้าเมืองและป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นภายในประเทศ เช่น ให้มีการกำหนดบทลงโทษสำหรับคนต่างด้าวที่กระทำความผิดในฐานความผิดลักลอบเข้าเมือง โดยคนต่างด้าวที่มีพฤติการณ์ลักลอบเข้าเมืองนอกจากต้องได้รับโทษตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ต้องถูกขึ้นบัญชีเป็นบุคคลต้องห้ามเดินทางเข้ามาในราชอาณาจักร (Blacklist)

ดังนั้น การศึกษาหลักการและมาตรการทางสำหรับป้องกันและปราบปรามการลักลอบเข้าเมืองตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรของประเทศไทยและอาเซียนจึงเป็นประโยชน์สำหรับการปรับปรุงมาตรการทางกฎหมายภายในของประเทศไทยและอาเซียน เพราะเมื่อบริบทของประเทศไทยและภูมิภาคอาเซียนเปลี่ยนไปภายใต้ความร่วมมือทางเศรษฐกิจในภูมิภาคอาเซียน ประเทศไทยในฐานะของประเทศที่ตั้งอยู่ใจกลางของอาเซียน เป็นศูนย์กลางของการเดินทางและขนส่งของภูมิภาคอาเซียนและมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจเพื่อรองรับโอกาสนี้ ก็จะต้องสร้างประสบการณ์

ปัญหาอาชญากรรมการลักลอบเข้าเมืองและการลักลอบเข้าเมืองเพื่อเข้ามากระทำความผิดในประเทศเนื่องจากการขาดมาตรการและนโยบายในเรื่องดังกล่าวอย่างชัดเจน

จากสภาพปัญหาดังที่กล่าวมาข้างต้นจึงมีประเด็นต้องศึกษาวิจัย 4 ประการ ดังนี้

ประการแรก ปัญหาเกี่ยวกับรูปแบบ วิธีการ และช่องทางของการลักลอบเข้าเมืองเพื่อเข้ามากระทำความผิดของผู้กระทำความผิดที่มีสัญชาติในประเทศอาเซียน

ประการที่สอง ปัญหามาตรการและกลไกในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติในกรณีการลักลอบเข้าเมืองเพื่อเข้ามากระทำความผิด

ประการที่สาม ปัญหาเกี่ยวกับความร่วมมือในอาเซียนและการอนุวัติการตามพิธีสารเกี่ยวกับการลักลอบเข้าเมืองเพื่อเข้ามากระทำความผิด

ประการที่สี่ การบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่มีอำนาจหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติในกรณีการลักลอบเข้าเมืองเพื่อเข้ามากระทำความผิด

จากประเด็นปัญหาที่ต้องศึกษาวิจัยดังกล่าว ไม่ต้องการเพียงเพื่อให้เป็นข้อมูล สถิติทางวิชาการ แต่มีความประสงค์มุ่งเน้นไปที่ตัวผู้ปฏิบัติงาน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และปัญหาของการปฏิบัติงานป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติในกรณีการลักลอบเข้าเมืองเพื่อเข้ามากระทำความผิดซึ่งเป็นปัญหาสำคัญของประเทศไทยและอาเซียนเพื่อมีมาตรการและกลไกในด้านต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล เป็นรูปธรรม

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษารูปแบบ วิธีการ และช่องทางในการลักลอบเข้าเมืองเพื่อมากระทำความผิดในประเทศไทย
- 2) เพื่อเสนอแนวทางในการกำหนดนโยบาย ความร่วมมือในอาเซียนและการอนุวัติการตามพิธีสารเกี่ยวกับการลักลอบเข้าเมืองเพื่อมากระทำความผิดในประเทศไทยในปัจจุบันมีความเพียงพอต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายังมีประสิทธิภาพ
- 3) เพื่อเสนอแนวทางมาตรการและกลไก และการบูรณาการระหว่างกัน ของหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการลักลอบเข้าเมืองเพื่อมากระทำความผิดในประเทศไทย
- 4) เพื่อเสนอมาตรการและกลไกในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติในกรณีการลักลอบเข้าเมืองเพื่อมากระทำความผิดในประเทศไทยที่มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับแนวทางสากล

1.3 คำนิยามศัพท์

การลักลอบเข้าเมือง หรือ การเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย หมายถึง การเข้าเมืองโดยฝ่าฝืนกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองของประเศนั้น ๆ โดยอาจจะมีการลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐานโดยบุคคลที่สาม (smuggler) หรือไม่มีโดยเป็นการลักลอบเข้าเมืองด้วยตนเองของคนต่างด้าวหรือผู้โยกย้ายถิ่นฐานก็ได้

1.4 ผลที่คาดว่าจะได้รับเมื่อสิ้นสุดการวิจัย

1.4.1 Output

- 1) ทราบถึงรูปแบบอาชญากรรมข้ามชาติในกรณีการลักลอบเข้าเมืองเพื่อเข้ามากระทำความผิดในประเทศไทย
- 2) ได้มาตรการและกลไกในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติในกรณีการลักลอบเข้าเมืองเพื่อเข้ามากระทำความผิด

1.4.2 Outcome

- 1) มาตรการและกลไกในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติในกรณีการลักลอบเข้าเมืองเพื่อเข้ามากระทำความผิดที่มีประสิทธิภาพ เป็นรูปธรรมและสามารถนำไปใช้ได้จริง
- 2) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติในกรณีการลักลอบเข้าเมืองเพื่อเข้ามากระทำความผิดมีการบูรณาการและทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.4.3 Impact

- 1) ผลการศึกษานำไปสู่การแก้ไขกฎหมาย กฎระเบียบและแนวทางปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง
- 2) ได้แนวทางปฏิบัติในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติในกรณีการลักลอบเข้าเมืองเพื่อเข้ามากระทำความผิดที่ส่งผลให้เกิดการลดการเกิดอาชญากรรมดังกล่าว และเพิ่มอัตราการดำเนินคดีทางกฎหมาย

1.4.4 กระบวนการผลักดันผลงานออกสู่การใช้ประโยชน์

- การตีพิมพ์บทความในวารสารวิชาการหรือบทความในที่ประชุมวิชาการระดับชาติหรือนานาชาติ อย่างน้อย 1 บทความ
- การใช้ประโยชน์เชิงสาธารณะ
โดยเผยแพร่ความรู้ สร้างการตระหนักรู้/การเรียนรู้ให้สังคม นำผลการศึกษาวางไปพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการทำงานในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการให้แก่ผู้ปฏิบัติหน้าที่ในหน่วยงานป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติในกรณีการลักลอบเข้าเมืองเพื่อเข้ามากระทำความผิดในประเทศไทย
- การใช้ประโยชน์เชิงนโยบาย
โดยนำเสนอแนะเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และนำเสนอนโยบายการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติในกรณีการลักลอบเข้าเมืองเพื่อเข้ามากระทำความผิดในประเทศไทย
- ช่องทางการส่งข้อเสนอเชิงนโยบายสู่ผู้กำหนดนโยบาย
 - 1) ผ่านหัวหน้าหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยการนำเสนอผลการศึกษาและการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ
 - 2) โดยการจัดทำ policy brief ส่งไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ปัจจุบันการลักลอบเข้าเมืองเพื่อเข้ามากระทำความผิดยังเป็นภัยคุกคามต่อสังคม ขัดต่อความสงบสุข และความมั่นคงของสังคมระหว่างประเทศ และปรากฏว่าการลักลอบเข้าเมืองมักเชื่อมโยงกับอาชญากรรมข้ามชาติและการกระทำความผิดในลักษณะอื่น ๆ เช่น การค้ามนุษย์ การลักลอบขนยาเสพติด การก่อการร้าย การทุจริตของเจ้าหน้าที่รัฐ การฟอกเงิน ฯลฯ สำหรับในประเทศไทยนั้น ปัญหาการลักลอบเข้าเมืองเพื่อเข้ามากระทำความผิดในประเทศไทยถือว่าเป็นปัญหาใหญ่และมีความสำคัญ โดยประเทศไทยเป็นประเทศปลายทางหลักของผู้ลักลอบเข้าเมืองในอาเซียนประเทศอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง ซึ่งส่วนมากเป็นการลักลอบเข้าเมืองโดยทางบก จากรายงานจากสำนักงานป้องกันยาเสพติดและปราบปรามอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (UNODC) ระบุว่ามีการลักลอบเข้าประเทศไทยปีละกว่าห้าแสนคน ซึ่งส่วนมากเป็นการลักลอบเข้ามาจากประเทศพม่า ซึ่งการลักลอบเข้าเมืองนั้น บุคคลต่างด้าวมีวัตถุประสงค์เพื่อประกอบอาชีพ มีถิ่นที่อยู่ หลบหนีหรือประกอบกิจกรรมอันขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งการลักลอบเข้าเมืองเพื่อเข้ามากระทำการอันผิดกฎหมายในประเทศไทย เป็นการสร้างผลกระทบต่อสังคม เศรษฐกิจ และสร้างความเสียหายให้แก่ประเทศชาติอย่างมาก และส่งผลให้มีปัญหาต่าง ๆ ของประเทศเพิ่มสถานการณ์ความรุนแรงที่สูงขึ้น ไม่ว่าจะเป็นปัญหาอาชญากรรม ปัญหายาเสพติด รวมถึงปัญหาด้านแรงงานและการท่องเที่ยวของไทย

จากสภาพปัญหาดังกล่าวงานวิจัยฉบับนี้จึงจะได้ศึกษารูปแบบของอาชญากรรมข้ามชาติเกี่ยวกับการลักลอบเข้าเมืองเพื่อเข้ามากระทำความผิด มาตรการและกลไกในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติดังกล่าว รวมทั้งกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ แนวทางปฏิบัติของประเทศไทยและอาเซียน รวมทั้งการประสานงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาสู่ข้อเสนอแนะในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติเกี่ยวกับการลักลอบเข้าเมืองเพื่อเข้ามากระทำความผิดซึ่งเป็นภัยคุกคามประเทศไทยและอาเซียนได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมข้ามชาติและการลักลอบเข้าเมืองเพื่อเข้ามากระทำความผิดในประเทศไทยนั้น ผู้วิจัยจะได้นำเสนอในการศึกษาทบทวนวรรณกรรมในบทนี้ถึง สภาพปัญหาเกี่ยวกับอาชญากรรมข้ามชาติและความผิดฐานอาชญากรรมข้ามชาติ (2.1) ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการลักลอบเข้าเมืองมากระทำความผิดกฎหมาย (2.2) กฎหมายและแนวทางปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการลักลอบเข้าเมือง (2.3) กรอบความร่วมมือระหว่างประเทศเกี่ยวกับอาชญากรรมข้ามชาติ (2.5) สถานการณ์การลักลอบเข้าเมืองในประเทศไทย (2.5) การดำเนินการเกี่ยวกับผู้ลักลอบเข้าเมืองและกระทำความผิดกฎหมาย (2.6) และกรอบแนวคิดการวิจัย (2.7)

2.1 ปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติและความผิดฐานอาชญากรรมข้ามชาติ

ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมข้ามชาติและการลักลอบเข้าเมืองเพื่อเข้ามากระทำความผิดในประเทศไทยนั้น พบว่ามีแนวคิด ทฤษฎี และผลการศึกษาที่เกี่ยวข้องได้แก่ สภาพปัญหาเกี่ยวกับอาชญากรรมข้ามชาติ (2.1.1) ความผิดฐานอาชญากรรมข้ามชาติ (2.1.2) และแนวคิดเกี่ยวกับการลักลอบเข้าเมือง (2.1.3)

2.1.1 สภาพปัญหาเกี่ยวกับอาชญากรรมข้ามชาติ

อาชญากรรมข้ามชาตินับเป็นภัยคุกคามที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของแต่ละประเทศในยุคปัจจุบัน รวมไปถึงประเทศไทยและภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรือกลุ่มประเทศอาเซียน อาชญากรรมข้ามชาติเป็นปัญหาที่มีความสำคัญและนับวันยิ่งมีความรุนแรงมากขึ้นในโลกยุคปัจจุบัน มีความหลากหลาย ซับซ้อน และเชื่อมโยงกันเป็นลูกโซ่ไปทั่วโลก เช่น ผู้อพยพชาวโรฮิงญา ขบวนการบัตรเครดิตปลอม ลักลอบงาซ้าง หนังสือเดินทางปลอม การล่าสัตว์สงวน อาชญากรรมข้ามชาติมิได้เป็นปัญหาของชาติใดชาติหนึ่งอีกต่อไป แต่ได้กลายเป็นปัญหาสำคัญร่วมกันของนานาประเทศในการแสวงหาแนวทางในการป้องกันและปราบปราม ในโลกยุคโลกาภิวัตน์ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและเทคโนโลยี บุคคลในโลกสามารถติดต่อถึงกันได้ในระยะเวลานับวินาที ปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติกำลังเป็นปัญหาใหญ่ของประชาคมอาเซียน โดยได้มีเครือข่ายในรูปแบบองค์กรข้ามชาติ และมีการกระทำความผิดต่อเนื่องกัน จากประเทศใดประเทศหนึ่งไปยังอีกประเทศหนึ่งหรือหลายประเทศพร้อม ๆ กัน ซึ่งเป็นปัญหาที่กระทบต่อความมั่นคงและสันติภาพของประชาคมอาเซียน (ศรุตี สกุลรัตน์ และคณะ, 2552)

ปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติได้ส่งผลกระทบต่อประเทศไทยและประชาคมอาเซียน ทั้งในด้าน เศรษฐกิจ การเมือง สังคม และภาพลักษณ์ของประเทศ โดยเมื่อเวลาผ่านไปก็ทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อย ๆ เนื่องจากประเทศไทยมีที่ตั้งทางภูมิศาสตร์เป็นศูนย์กลางของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และยังมีนโยบาย การเปิดประเทศเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจ จึงทำให้มีกิจกรรมการเดินทางเข้าออกประเทศตลอดเวลา และ อาชญากรรมข้ามชาติมีหลายกลุ่ม แต่ละกลุ่มมีอิทธิพลเป็นของตนเอง มีการขยายอิทธิพลออกไปอย่างกว้างขวาง มีการร่วมมือกันกับกลุ่มอาชญากรในประเทศ และดำเนินกิจกรรมที่ผิดกฎหมายทุกประเภท เช่น การใช้กำลัง ข่มขู่เพื่อเก็บค่าคุ้มครอง การรับจ้างฆ่า การกระทำความผิดต่อทรัพย์สินทุกประเภท การค้ายาเสพติด การลักลอบ ค้าอาวุธ การลักลอบนำเข้าสินค้าผิดกฎหมาย การค้ามนุษย์และค้าประเวณี การลักลอบค้าวัตถุโบราณ การยักยอกเงิน การฟอกเงิน (กิตติพงษ์ ศิริรักษ์, 2551 : วัชรพันธุ์ จันทรวง, 2553)

ประเทศไทยและกลุ่มประเทศในภูมิภาคอาเซียนต้องเผชิญกับผลกระทบจากการลักลอบคนเข้าเมือง เปรียบเสมือนในภูมิภาคอาเซียนเป็นดั่งต้นทาง ทางผ่าน และประเทศปลายทางของขบวนการค้ามนุษย์ อาชญากรรมข้ามชาติมีวิธีดำเนินกิจกรรมภายใต้การปกปิดรักษาความลับภายในองค์กรอาชญากรรม จึงเป็น อุปสรรคที่เจ้าหน้าที่ตำรวจและผู้ที่เกี่ยวข้อง จะสามารถดำเนินการสืบสวนจับกุมได้อย่างมีประสิทธิภาพ การลักลอบเข้าเมือง เป็นหนึ่งในประเภทของอาชญากรรมข้ามชาติ การลักลอบเข้าเมืองมาอย่างผิดกฎหมาย เพื่อเข้ามาทำงานหรืออยู่อาศัย ทำให้เกิดปัญหาทางด้านอาชญากรรม ปัญหาด้านสาธารณสุข ปัญหา

ด้านสังคม และปัญหาด้านเศรษฐกิจตามมา (อดิเรก พันเชื้อ, 2558) อันเป็นปัญหาสืบเนื่องมาจากการเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างประเทศ ทำให้เกิดการขาดแคลนแรงงานในกิจการบางประเภทหรือการขาดแคลนแรงงานในระดับล่าง ซึ่งเป็นงานที่ไม่นิยมทำและมีค่าจ้างไม่สูงมากนัก โดยมีลักษณะงานแบบ งานหนัก งานสกปรก และงานเสี่ยงอันตราย เช่น กรรมกรในกิจการก่อสร้าง การเกษตร ไร่ไถ่ กรรมกรในกิจการปศุสัตว์ แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม เป็นต้น เมื่อเกิดการขาดแรงงาน จึงเป็นที่จะต้องจ้างแรงงานที่ไม่ใช่คนไทย หรือแรงงานต่างด้าวหรือแรงงานข้ามชาติจากประเทศต่าง ๆ เพื่อมาทดแทนแรงงานที่ขาดแคลน โดยผู้ประกอบการส่วนใหญ่มีความเห็นว่าการจ้างแรงงานต่างด้าวหรือแรงงานข้ามชาติจะมีส่วนช่วยในการลดต้นทุนในการผลิตได้ ไม่เกี่ยงงาน ไม่เกี่ยงเรื่องอัตราค่าตอบแทน และไม่มี ความสนใจในด้านปัจจัยทางการเมือง ทำให้มีผลประกอบการและกำไรเพิ่มขึ้น จากการศึกษาสถิติแรงงานต่างด้าว (สำนักงานบริหารงานต่างด้าว, 2557 - 2560) พบว่า แรงงานต่างด้าวมียอดมากขึ้นในทุก ๆ ปี โดยในปี พ.ศ. 2557 - พ.ศ. 2560 มีจำนวนแรงงานต่างด้าวเฉพาะที่ได้รับอนุญาต เพิ่มขึ้น 36.13% (ตามที่ปรากฏรายละเอียดในตารางที่ 2) ซึ่งการเข้ามาของแรงงานต่างด้าวดังกล่าวก่อให้เกิดผลกระทบต่อประเทศไทย ซึ่งมีทั้งผลกระทบด้านบวก คือจะช่วยในการลดปัญหาขาดแคลนแรงงาน และช่วยพัฒนาเศรษฐกิจ และผลกระทบด้านลบ คือ ปัญหาอาชญากรรม ปัญหายาเสพติด ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาทางเศรษฐกิจ ปัญหาทางสังคม ปัญหาสุขอนามัย และจะส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ การดำรงชีวิตของประชาชนในทุกระดับทั้งไทยและประชาคมอาเซียน (กุล สุนทรธาดา และอุมาภรณ์ ภัทรวานิชย์, 2540 : บุญธรรม ภักดี, 2539 : ศศิพร ตัชชนานุสรณ์, 2543 : วิทวัส ขุนหนู และประสพชัย พสุนนท์, 2558)

ตารางที่ 2 จำนวนแรงงานต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตทำงานคงเหลือทั่วราชอาณาจักร

จำนวนแรงงานต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตทำงานคงเหลือทั่วราชอาณาจักร			
ปี	ประเภทกึ่งฝีมือ/ฝีมือ	ประเภทไร้ฝีมือ	รวม
ธันวาคม 2557	20814	1177529	1198443
ธันวาคม 2558	22814	1268685	1291499
ธันวาคม 2559	23910	1298334	1322244
ธันวาคม 2560	25163	1851246	1876409

ที่มา : สำนักงานบริหารงานต่างด้าว พ.ศ. 2557-2560

นอกจากแรงงานที่ได้รับอนุญาตแล้ว ยังมีแรงงานเถื่อนที่ลักลอบเข้ามาอย่างผิดกฎหมาย ซึ่งแรงงานเหล่านี้จะหลุดรอดเข้ามาโดยมีขบวนการค่าแรงงานเถื่อนนำพาแรงงานเข้ามาในประเทศผ่านช่องทางต่าง ๆ จึงจำเป็นที่จะต้องมีความร่วมมือป้องกันอาชญากรรมข้ามชาติในระดับภูมิภาคอาเซียน โดยจะต้องตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นและร่วมมือกันที่จะต่อต้านขบวนการค้ามนุษย์ออกไปให้หมดสิ้น และควรมีหลักประสานความร่วมมือในทางกฎหมายเพื่อขจัดปัญหาการค้ามนุษย์ซึ่งจะนำไปสู่การลักลอบเข้าเมืองและนับว่าเป็นปัญหาต่อความมั่นคงของประเทศและความปลอดภัยประชาชนในภูมิภาคอาเซียน (นนท์ธัญย์ ตลับทอง, 2556)

จากปัญหาการอาชญากรรมข้ามชาติและการลักลอบเข้าเมืองนั้น ส่งผลกระทบต่อประเทศไทยและประชาคมอาเซียนเป็นอย่างมาก ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม สุขอนามัย ความเป็นอยู่ ทรัพย์สิน และความปลอดภัยในชีวิตของประชาชนตกอยู่ในความเสี่ยง ทำให้ปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาที่สำคัญและสมควรได้รับการสนใจและการแก้ไขเพื่อความสงบสุขของประเทศและประชาชนในประเทศไทยและประชาคมอาเซียน

2.1.2 ความผิดฐานอาชญากรรมข้ามชาติ

การกระทำความผิดฐาน “มีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ” นั้น ต้องมีบุคคลอย่างน้อยสามคนขึ้นไปรวมตัวกันโดยมีวัตถุประสงค์ร่วมกันกระทำความผิดร้ายแรงซึ่งหมายถึงความผิดที่กฎหมายลงโทษจำคุกขั้นสูงตั้งแต่สี่ปีขึ้นไปหรือหนักกว่านั้น เพื่อผลประโยชน์ทางวัตถุ การเงิน หรือทรัพย์สิน และเป็นการกระทำความผิดในเขตแดนของรัฐมากกว่าหนึ่งรัฐ หรือมีการกระทำความผิดในรัฐหนึ่งแต่มีการสนับสนุน ควบคุม ส่งเสริมจากอีกรัฐหนึ่ง หรือเข้าไปเกี่ยวข้องกับองค์กรอาชญากรรมที่กระทำความผิดมากกว่าหนึ่งรัฐ หรือทำให้เกิดผลของการกระทำที่สำคัญขึ้นในอีกรัฐหนึ่ง และผู้กระทำความผิดเป็นสมาชิกหรือเครือข่ายดำเนินงาน หรือสมคบกัน หรือรู้ถึงวัตถุประสงค์และการดำเนินการกิจกรรม หรือโดยรู้ถึงเจตนาที่จะกระทำแล้วมีส่วนร่วมกระทำการใด ๆ ไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อมในกิจกรรม หรือการดำเนินการ หรือจัดการ ส่งเสริม ช่วยเหลือ ยุยง อำนาจความสะดวกหรือให้คำปรึกษาในการกระทำความผิดร้ายแรงขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาตินั้น

ผู้กระทำความผิดฐาน “มีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ” ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สี่ปีถึง สิบห้าปี หรือปรับตั้งแต่แปดหมื่นบาทถึงสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ถ้ามีผู้หนึ่งผู้ใดลงมือกระทำความผิดร้ายแรงตามวัตถุประสงค์นั้น ผู้ที่มีส่วนร่วมต้องระวางโทษเช่นเดียวกัน ถ้าผู้ใดกระทำความผิดฐานนี้นอกราชอาณาจักร ผู้นั้นจะต้องรับโทษในราชอาณาจักร และความผิดฐานนี้เป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินด้วย ซึ่งการกระทำความผิดนอกราชอาณาจักรหรือที่ให้อภัยว่าได้กระทำในราชอาณาจักร ตาม ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 4 วรรคสอง มาตรา 5 ถึง มาตรา 9 อัยการสูงสุดหรือผู้รักษาราชการแทนเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบหรือจะมอบหมายหน้าที่นั้นให้พนักงานอัยการหรือพนักงานสอบสวนคนใดเป็นผู้รับผิดชอบทำการสอบสวนแทนก็ได้ ตามมาตรา 20 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

กล่าวได้ว่า อาชญากรรมข้ามชาติ เป็นภัยด้านความมั่นคงภายนอกในรูปแบบใหม่ ที่เป็นปัญหาสำคัญต่อความมั่นคงในชีวิตและทรัพย์สินของพลเมืองอาเซียน ดังนั้น ในแผนการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนได้ระบุถึงอาชญากรรมข้ามชาติที่สำคัญ ได้แก่ การก่อการร้าย การลักพาตัวและการค้ามนุษย์ การค้ายาเสพติด การประมงผิดกฎหมาย การค้าอาวุธเถื่อนขนาดเล็ก อาชญากรรมทางไซเบอร์ออนไลน์และโจรสลัด อีกทั้งได้ลำดับความเร่งด่วนในการแก้ปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติในภูมิภาคอาเซียน คือ การค้ามนุษย์ การค้ายาเสพติด และปัญหาโจรสลัด อีกด้วย

อนึ่ง แนวคิดที่ว่าด้วย “อาชญากรรมข้ามชาติ” มาจากมุมมองทางอาชญาวิทยา (criminological perspective) เริ่มต้นในช่วงกลางทศวรรษ 1970 เมื่อสหประชาชาติใช้คำนี้เพื่อระบุถึงการกระทำทางอาชญากรรมที่ชัดเจน ซึ่งมีการดำเนินการในลักษณะข้ามประเทศ โดยในปี ค.ศ. 1995 องค์การสหประชาชาติได้ระบุถึงอาชญากรรมข้ามชาติ 18 ประเภท โดยนิยาม อาชญากรรมข้ามชาติ (transnational crime) ว่ามีความหมายถึง การกระทำที่มีประเทศเกี่ยวข้องอย่างน้อย 2 ประเทศ ในลักษณะที่ถือว่าเป็นความผิดตามกฎหมายอาญาและบทกำหนดโทษ โดยมีลักษณะเป็นการกระทำร่วมกันโดยบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป มีจุดมุ่งหมายเพื่อแสวงหาอำนาจและผลประโยชน์ร่วมกัน มีการเตรียมการ พยายาม และลงมือกระทำ ความผิดต่อเนื่องกันจากประเทศหนึ่งไปยังอีกประเทศหนึ่ง หรือหลายประเทศ

ในเอกสารประกอบการประชุมสภาเศรษฐกิจและสังคมขององค์การสหประชาชาติ ระหว่างวันที่ 21 - 23 พฤศจิกายน ค.ศ. 1994 ณ สาธารณรัฐอิตาลีได้ระบุว่า “ข้ามชาติ” โดยทั่วไปหมายถึง การเคลื่อนย้ายข้อมูล เงินตรา วัตถุสิ่งของ บุคคล หรือสิ่งของอื่นที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ข้ามพรมแดนของประเทศหนึ่งโดยมีผู้กระทำความผิดที่เกี่ยวข้องอย่างน้อย 1 คนที่ไม่ใช่เจ้าหน้าที่ของรัฐบาล และในร่างอนุสัญญาต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติของสหประชาชาติให้ความหมายของ “องค์กรอาชญากรรม (Organized crime)” ไว้ว่า หมายถึงกลุ่มบุคคลตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป ไม่จำเป็นต้องเป็นองค์กรใหญ่ มีการจัดตั้งหรือรวมกลุ่มกันมาแล้วระยะหนึ่ง จุดประสงค์เพื่อกระทำความผิดอุกฉกรรจ์เพื่อให้ได้ประโยชน์ทางการเงิน หรือโอกาส หรือทางวัตถุอื่น ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม

ความแตกต่างขององค์กรอาชญากรรมจากอาชญากรรมทั่วไป คือ เป็นการรวมตัวกันของอาชญากรอาชีพ และอาชญากรรมหลาย ๆ ประเภท มีโครงสร้างการปฏิบัติงานที่สลับซับซ้อน มีการติดต่อประสานงานกัน มีหัวหน้าใหญ่คอยบงการ มีเครือข่ายการทำงานจากระดับสูงไปยังระดับล่าง มีการควบคุมและมีกฎระเบียบในการบังคับบัญชาสมาชิก กิจกรรมที่สำคัญขององค์กรอาชญากรรมคือสนองความต้องการสินค้าและบริการที่ผิดกฎหมาย เช่น การพนัน การค้าประเวณี การค้ายาเสพติด และรูปแบบอื่นของการบริการแก่ลูกค้า องค์กรอาชญากรรมมีการแผ่ขยายไปเกี่ยวข้องควบคุมในธุรกิจที่ถูกต้องตามกฎหมายและผิดกฎหมาย เช่น การผูกขาด การเลี้ยงภาษี การข่มขู่ การก่อการร้าย องค์กรอาชญากรรมมีการเปลี่ยนแปลงไปสู่การเป็นอาชญากรรมข้ามชาติมากขึ้นเรื่อย ๆ ตามกระแสโลกาภิวัตน์

2.1.3 แนวคิดเกี่ยวกับการลักลอบเข้าเมือง

ประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศที่ประสบปัญหาการลักลอบเข้าเมืองอย่างผิดกฎหมายอย่างมีนัยสำคัญ เนื่องจากประเทศไทยมีสถานะเป็นประเทศต้นทาง ทางผ่านและปลายทาง ส่งผลให้เกิดการหลั่งไหลของประชากรผิดกฎหมายเข้าสู่ประเทศไทยและสร้างผลกระทบต่อผลประโยชน์ของชาติ ทั้งในด้านการก่ออาชญากรรม ปัญหาด้านแรงงาน ปัญหาการท่องเที่ยว และด้านงบประมาณ ดังนั้นในการที่จะศึกษาเกี่ยวกับการลักลอบเข้าเมืองเพื่อเข้ามากระทำผิดในไทย จึงจำเป็นต้องเข้าใจแนวคิดและสาระสำคัญของการลักลอบเข้าเมืองเสียก่อน

โดยปกติแล้ว การเข้าเมืองเป็นพฤติกรรมทั่วไปซึ่งผู้เดินทางผ่านเข้ามาและออกไปนอกราชอาณาจักรตามช่องทางที่กฎหมายกำหนด เช่น ด่านสนามบิน ท่าเรือ หรือด่านชายแดน ซึ่งกฎหมายได้ให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมายแก่ผู้ผ่านช่องทางดังกล่าวเพื่อป้องกันภัยคุกคามที่อาจเกิดขึ้นภายในและภายนอกนอกราชอาณาจักร อันมีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศหากปล่อยให้ผู้กระทำความผิดหลุดรอดออกไปนอกราชอาณาจักร ซึ่งประเทศไทยมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเข้าเมืองโดยตรงคือ พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ในหมวด 2 ว่าด้วยการเข้าและออกนอกราชอาณาจักร มาตรา 11 บัญญัติว่า “บุคคลซึ่งเดินทางเข้ามาในหรือออกไปนอกราชอาณาจักร จะต้องเดินทางเข้ามาหรือออกไปตามช่องทาง ด่านตรวจคนเข้าเมือง เขตท่าสถานี หรือท้องที่และตามกำหนดเวลา ทั้งนี้ ตามที่รัฐมนตรีได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา”

บทบัญญัติข้างต้นได้วางหลักไว้อย่างชัดเจนว่าการเข้าและออกต้องเข้ามาและออกไปตามช่องทางที่กำหนดเท่านั้น นอกจากนี้ในมาตรา 12 วางหลักไว้ว่า บุคคลที่จะเข้ามาในราชอาณาจักรต้องไม่มีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น ไม่มีหนังสือเดินทาง หรือเอกสารใช้แทนหนังสือเดินทางอันถูกต้องและยังสมบูรณ์อยู่ ไม่มีปัจจัยในการยังชีพตามควรแก่กรณีที่จะเข้ามาในราชอาณาจักร วิกลจริต หรือมีโรคต้องห้าม หรือเข้ามาเพื่อทำงานผิดกฎหมาย เช่น การค้าประเวณี การค้าหญิงหรือเด็ก การค้ายาเสพติดให้โทษ การลักลอบหนีภาษีศุลกากร หรือมีพฤติกรรมเป็นที่น่าเชื่อว่าเป็นบุคคลที่เป็นภัยต่อสังคมหรืออาจก่อความไม่สงบอันจะกระทบต่อความสงบสุข หรือความปลอดภัยของประชาชนหรือความมั่นคงของชาติ และยิ่งไปกว่านั้น ในมาตราอื่นได้บัญญัติข้อยกเว้นแก่คนต่างด้าวที่จะเข้ามาในราชอาณาจักรเป็นกรณีพิเศษ เช่น มาตรา 13 วางหลักไว้ว่า คนโดยสารรถไฟผ่านแดนซึ่งถือตัวโดยสารทอดเดียวตลอดเพียงแต่ผ่านอาณาเขตประเทศไทยไปนอกราชอาณาจักรตามข้อตกลงระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลแห่งประเทศนั้น ๆ และรวมตลอดถึงผู้ควบคุมพาหนะและคนประจำพาหนะแห่งรถไฟเช่นว่านั้นด้วยจะได้รับการยกเว้นไม่ต้องมีหนังสือเดินทาง หรือเอกสารใช้แทนหนังสือเดินทาง และในมาตรา 14, 15, 17 ก็วางหลักเรื่องข้อยกเว้นไว้ในแนวทางเดียวกัน

ดังนั้น โดยหลักการแล้วการเข้าเมืองไม่ใช่เรื่องง่ายเนื่องจากต้องคำนึงถึงความปลอดภัยและความมั่นคงเป็นหลัก บุคคลซึ่งอยู่ข้างหลังเจ้าหน้าที่คือประชาชนผู้บริสุทธิ์ทั้งประเทศ เจ้าหน้าที่ไม่อาจปล่อยให้บุคคลต้องห้ามเหล่านั้นหลุดรอดเข้าไปได้แม้เพียงหนึ่งคน เพราะความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจะตกอยู่กับประชาชนทั้งประเทศทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม สาธารณสุข การศึกษา การคลัง บุคคลซึ่งมิใช่คนชาติเหล่านั้นอาจเข้ามาตักตวงทรัพยากรเหล่านี้ไป

อย่างไรก็ตาม เมื่อการเข้าเมืองอย่างถูกกฎหมายนั้น มีขั้นตอน กระบวนการและจำเป็นต้องแสดงหลักฐานต่าง ๆ มากมาย บุคคลบางกลุ่มเลยพยายามหลีกเลี่ยงการดำเนินการตามกระบวนการของกฎหมาย โดยการลักลอบเข้าเมือง โดยการที่บุคคลมีพฤติกรรมในการเข้ามาหรือออกไปนอกราชอาณาจักรโดยไม่ผ่านช่องทางตามที่กฎหมายกำหนด หรือการข้ามแดนโดยปราศจากการกระทำการตามกฎหมายที่จำเป็นต้องกระทำเพื่อการเข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมายของรัฐผู้รับ ทั้งนี้ ระเบียบหรือมาตรการทางกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองขึ้นอยู่กับนโยบายของแต่ละประเทศ อย่างไรก็ตาม ผลที่ตามมาของการหลีกเลี่ยงการกระทำตามกฎหมาย

ก่อให้เกิดผลกระทบด้านความมั่นคงปลอดภัยต่อประเทศปลายทางหรือประเทศซึ่งคนเหล่านี้ผ่านเข้าไป พฤติกรรมการหลีกเลี่ยงข้างต้นนี้ นอกจากเป็นการเข้ามาในหรือออกไปนอกราชอาณาจักรโดยไม่ผ่านช่องทางตามที่กำหนดแล้ว ยังหมายรวมถึงการสำแดงเอกสารหรือพยานหลักฐานอันเป็นเท็จ เช่น การปลอมเอกสารเดินทาง การทำเอกสารปลอมโดยเปลี่ยนแปลงในสาระสำคัญของเอกสาร โดยบุคคลอื่นซึ่งไม่ใช่บุคคลหรือหน่วยงานซึ่งมีอำนาจที่จะทำได้ตามกฎหมาย อันเป็นการฉ้อฉลการเดินทางหรือเอกสารระบุตัวตนที่มีขอบด้วยกฎหมายหรือการแสดงเอกสารซึ่งมิใช่ของตนหรือนอกเหนือจากผู้มีสิทธิ

2.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการลักลอบเข้าเมืองมากระทำความผิดกฎหมาย

ในการทำความเข้าใจกับปรากฏการณ์ที่เป็นการกระทำความผิดกฎหมายที่เป็นอาชญากรรมข้ามชาติ คือการลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายแล้วเข้ามากระทำความผิดในประเทศไทยนั้น มีแนวคิดและทฤษฎีที่สามารถนำมาอธิบายได้ดังต่อไปนี้

2.2.1 ทฤษฎีการยับยั้งชั่งใจ (Deterrence Theory)

เป็นทฤษฎีที่เกิดขึ้นในยุคแรกราวศตวรรษที่ 18 โดยแนวความรู้ในทฤษฎีการยับยั้งชั่งใจเกิดขึ้นจากแนวคิดของ ซีซาร์ เบ็คคาเรีย (Cesare Beccaria) ที่ได้แสดงความคิดเห็นด้านการลงโทษอย่างไม่เป็นธรรมของสังคมในสมัยนั้น และมีการเรียกร้องให้ปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมอาญา ที่เสนอเกี่ยวกับอาชญากรรมและการลงโทษ โดยเน้นการป้องกันเป็นสำคัญด้วยการข่มขู่ยับยั้ง ในที่นี้จะได้นำไปใช้ในการลงโทษเพื่อป้องกันอาชญากรรมที่จะเกิดขึ้น ซึ่งการลงโทษที่ปรับใช้ทฤษฎีการยับยั้งชั่งใจ มี 2 ประเภทด้วยกัน (Beccaria, 1764) ดังนี้

1. **การยับยั้งแบบทั่วไป** เป็นการลงโทษผู้กระทำความผิดเพื่อแสดงให้เห็นให้ผู้อื่นในสังคมไม่มีพฤติกรรมกระทำความผิดแบบเดียวกันซ้ำอีก เนื่องจากการลงโทษผู้กระทำความผิดในลักษณะนี้จะทำให้ผู้ที่ยังไม่กระทำความผิด ได้เห็น รับรู้ และเกิดความเกรงกลัวต่อการลงโทษ เช่น เมื่อเห็นว่าทำผิดจะต้องเสียค่าปรับหรือติดคุก จะทำให้เกิดความลำบากกับตัวเอง ต้องถูกกักขัง ก็จะทำให้เกิดความกลัวไม่ทำผิดซ้ำกับที่ตนได้เห็นมา
2. **การยับยั้งแบบเฉพาะเจาะจง** เป็นการลงโทษผู้กระทำความผิดเช่นเดียวกับแบบทั่วไป แต่กรณีนี้มีจุดประสงค์เพื่อป้องกันไม่ให้ผู้กระทำความผิดผู้นั้นกระทำความผิดซ้ำอีก เนื่องจากเกรงกลัวต่อการลงโทษที่ตนเคยได้รับ ทำให้ผู้กระทำความผิดได้คิดถึงความเจ็บปวด ความลำบากต่อการลงโทษที่ตนได้รับมาว่า ไม่คุ้มที่จะกระทำความผิดแบบเดิมซ้ำอีก

การลงโทษที่กล่าวไปข้างต้นนั้น ใช่เพียงแต่จะทำให้มีการลงโทษแล้วจะเกิดการกระทำความผิดน้อยลงได้ทันที เนื่องจากการลงโทษดังกล่าวจะต้องเป็นไปตามหลักการ จึงจะสามารถนำมาบังคับใช้เพื่อลดการกระทำความผิดหรืออาชญากรรมได้ดี เบ็คคาเรียได้เสนอหลักการลักษณะสำคัญที่ทำให้การลงโทษสามารถยับยั้งการกระทำความผิดของผู้กระทำความผิดได้ โดยมีหลักการสำคัญ 3 ประการ ดังนี้

1. **การลงโทษจะต้องรวดเร็ว** หากการลงโทษเกิดขึ้นล่าช้า ผู้กระทำความผิดหรือผู้อื่นที่พบเห็นอาจจะไม่รู้สึกรู้สียงถึงความเกรงกลัวต่อการกระทำความผิดนั้น ๆ ซ้ำอีก ซึ่งบ่อยครั้งที่การลงโทษใช้ระยะเวลารอคอยยาวนานกว่าระยะเวลาที่รับโทษเสียอีก ดังนั้นแล้วความเกรงกลัวต่อการลงโทษอาจจะไม่เกิดขึ้นหรือเกิดขึ้นน้อยลง ทำให้ประสิทธิภาพต่อการยับยั้งการเกิดอาชญากรรมลดน้อยลงได้
2. **การลงโทษจะต้องเกิดขึ้นแน่นอน** หากมีการกระทำความผิด ความแน่นอนของการลงโทษถือเป็นส่วนสำคัญที่สุดในหลักการทั้งสามอย่าง บ่อยครั้งที่ผู้คนมักกล่าวถึงการตัดสินบนเจ้าพนักงานหรือการตัดสินลงโทษที่ไม่แน่นอน บางรายกระทำความผิดก็ถูกลงโทษ ในขณะที่บางรายไม่ถูกลงโทษ เนื่องจากสามารถเล็ดลอดหลบหนีไปได้ จึงเป็นแบบอย่างต่อผู้อื่นว่าหากกระทำความผิดก็อาจจะมีโอกาสที่จะเล็ดลอดหลบหนีจากการลงโทษได้บ้าง ทั้งยังทำให้ผู้กระทำความผิดไม่เกรงกลัว และมีแรงจูงใจในการกลับมากระทำความผิดซ้ำอีกครั้งได้
3. **การลงโทษจะต้องมีความรุนแรงที่เหมาะสม** โดยเบ็คคาเรียเสนอว่า การลงโทษจะมีประสิทธิภาพประสิทธิผล ก็ต่อเมื่อการลงโทษที่เกิดขึ้นจะต้องมากเกินกว่าประโยชน์ที่ผู้กระทำความผิดได้รับจากการกระทำความผิดนั้น ๆ การลงโทษจะไม่มีผลหากผู้กระทำความผิดเห็นว่าการลงโทษดังกล่าวคุ้มค่าต่อการกระทำความผิด ยิ่งผู้กระทำความผิดเห็นว่าคุ้มค่ามาก ก็มีโอกาที่จะทำให้ผู้กระทำความผิดตัดสินใจกระทำความผิดได้มากขึ้นด้วย

สำหรับการลักลอบหนีเข้าเมืองและมากระทำความผิดในประเทศนั้น หากใช้มุมมองในทฤษฎีของเบ็คคาเรียนี้ในการวิเคราะห์จะพบว่า ประเทศไทยมีปัญหาในเรื่องการลักลอบหนีเข้าเมืองและมากระทำความผิดในประเทศเริ่มตั้งแต่การลักลอบเข้าเมืองไม่ว่าจะเป็นทางบก ทางน้ำ ทางอากาศ และเมื่อเข้าเมืองได้เป็นที่เรียบร้อยแล้ว ก็มักเข้ามากระทำความผิดอย่างอื่นเพิ่มอีก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากหลักการ 3 ของการลงโทษของเบ็คคาเรีย (1764) อันได้แก่ ความรวดเร็ว ความแน่นอน และความรุนแรงของการลงโทษ หรืออาจเรียกได้ว่าการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องยังไม่ตรงตามหลักการดังกล่าว หากมีการกระทำความผิดเกิดขึ้น โดยเฉพาะกับการลักลอบหนีเข้าเมืองและมากระทำความผิดในประเทศ ผู้กระทำความผิดส่วนใหญ่ที่เป็นลักษณะองค์กรที่ร่วมมือกันลักลอบหนีเข้าเมืองและมากระทำความผิดในประเทศจึงไม่มีความเกรงกลัวต่อการกระทำความผิด เนื่องจากเมื่อเทียบความรวดเร็ว ความแน่นอน และความรุนแรงของการลงโทษแล้ว อาจถือได้ว่าคุ้มค่าต่อการลักลอบหนีเข้าเมืองและมากระทำความผิดในประเทศที่สามารถสร้างประโยชน์แก่ผู้กระทำความผิดได้เป็นจำนวนมากว่าการลงโทษที่เกิดขึ้น

2.2.2 ทฤษฎีการเลือกอย่างมีเหตุผล (Rational choice theory)

ทฤษฎีการเลือกอย่างมีเหตุผล เป็นทฤษฎีที่ต่อยอดมาจากทฤษฎีแนวคลาสสิก และมีการปรับปรุงและพัฒนาเพิ่มขึ้นโดย Cornish and Clarke (1987) ใช้การอธิบายการก่อเกิดอาชญากรรมจากแรงจูงใจของผู้กระทำเป็นหลัก โดยการกระทำความผิดนั้นเป็นการตอบสนองความต้องการของตนเอง โดยคำนึงถึงแรงจูงใจ

ซึ่งแรงจูงใจจะมีสูงหากอยู่บนพื้นฐานของโอกาส (Opportunity) ในการกระทำความผิดนั้น ๆ มีมาน้อยเพียงใด ต้นทุนการกระทำความผิด (Cost) มาน้อยเพียงใด รวมถึงผลประโยชน์ (Benefit) ที่ได้รับจากการกระทำความผิดนั้นมีมาน้อยเพียงใด บนพื้นฐานที่กล่าวมาข้างต้น ผู้กระทำความผิดจะตัดสินใจบนพื้นฐานเหตุผลที่จำกัดที่ผู้นั้นมี โดยองค์ประกอบในการตัดสินใจก่ออาชญากรรมตามทฤษฎีการเลือกอย่างมีเหตุผลมีองค์ประกอบดังนี้

1. **เรียนรู้เทคนิควิธีการเป็นอาชญากร (Learning Criminal Techniques)** เป็นการเรียนรู้เทคนิคการกระทำความผิด เทคนิคหลบหนีที่ช่วยให้หลุดรอดจากการถูกจับกุมได้ เช่น เมื่อลักลอบเข้าเมืองมาทำงาน ก็เรียนรู้วิธีการหนีเข้ามาว่าเข้ามาทางใดปลอดภัยไม่มีตำรวจ หากมีกล้องวงจรปิด ก็หาวิธีหลบมุมกล้องหรือหลีกเลี่ยงกล้อง หากมีการตรวจสอบเอกสาร ก็เรียนรู้เทคนิคการปลอมแปลงเอกสารเพื่อให้ผ่านพ้นหลุดรอดการจับกุมของตำรวจได้
2. **การเลือกเป้าหมาย (Choosing Targets)** การเลือกเป้าหมายที่มีความเสี่ยงน้อยกว่าเพราะต้องการก่ออาชญากรรมของตนเองให้สำเร็จหรือการเลือกเผชิญกับสิ่งที่ตนเองต้องการ เช่น ผู้กระทำความผิดอาจหลบหนีผ่านทางเรือหรือรถยนต์ที่ผู้รับเหมามีการตรวจสอบน้อย หรือไม่มี การตรวจสอบ หรือเลือกกลุ่มเป้าหมายที่ให้ความช่วยเหลือตน โดยเป็นคนสูงอายุ ผู้หญิงหรือเด็กที่มีลักษณะไม่คุ้นเคยกับพื้นที่ เป็นต้น
3. **การเลือกสถานที่ก่ออาชญากรรม (Choosing the Place of crime)** ผู้กระทำความผิดจะเลือกสถานที่ที่ตนเองรู้จักสถานที่นั้น ๆ เป็นอย่างดีเนื่องจากจะได้รู้ทางหลบหนีจากการจับกุมของตำรวจได้ ยกตัวอย่างเช่น การลักลอบเข้าเมืองตามชายแดน ก็จะเลือกหลบหนีในพื้นที่บริเวณที่เป็นป่า มากกว่าการไปเผชิญกับด่านตามชายแดน หรือการทำงานผิดกฎหมาย ก็เลือกที่จะกระทำความผิดในพื้นที่ตามชายแดนที่ตนคุ้นเคยและมีกองกำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่มาก เนื่องจากมีโอกาสที่เจ้าหน้าที่ตำรวจจะมาพบว่ากระทำความผิดได้น้อยกว่าในพื้นที่ตัวเมืองใหญ่ที่มีเจ้าหน้าที่ตรวจตราสอดส่องมากกว่า

ในทฤษฎีการเลือกอย่างมีเหตุผลนี้ อาจกล่าวได้ว่าองค์ประกอบหรือวิธีการต่าง ๆ เป็นเหตุผลหนึ่งในการประกอบการตัดสินใจ ซึ่งการตัดสินใจของผู้กระทำความผิดในการเลือกที่จะกระทำความผิดหรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับเหตุผลของตนเองหรือตัวผู้กระทำความผิดเป็นหลัก ดังนั้นทฤษฎีการเลือกอย่างมีเหตุผลจึงมองทางเลือกที่ต้องการเป็นอาชญากรเฉพาะอย่าง และเน้นการป้องกันตนเองตามลักษณะของการกระทำความผิดในแต่ละอย่าง ซึ่งการป้องกันอาชญากรรมและการกระทำความผิดตามแนวคิดนี้เน้นไปที่การลดโอกาสและแรงจูงใจในการก่ออาชญากรรมและการกระทำความผิดของผู้กระทำความผิดนั้น

ทฤษฎีการเลือกอย่างมีเหตุผลสามารถใช้ในการอธิบายการลักลอบหนีเข้าเมืองและมากระทำความผิดในประเทศได้เช่นเดียวกัน การลักลอบหนีเข้าเมืองและมากระทำความผิดในประเทศที่เราัมักพบได้บ่อยครั้งนั้นส่วนใหญ่เกิดจากรวมตัวอันกระทำความผิดในลักษณะองค์กร การอยู่รวมกันเป็นกลุ่มหรือการเกาะกลุ่มกันของผู้กระทำความผิดจะมีการเรียนรู้ข้อมูลเทคนิคในการกระทำความผิด เรียนรู้เทคนิคในการเป็นอาชญากรร่วมกัน

เหล่านี้เองทำให้ผู้กระทำความผิดเกิดความรู้สึกที่เป็นไปตามทฤษฎีการเลือกอย่างมีเหตุผล การลงโทษจากการกระทำความผิดจากเทคนิคต่าง ๆ ที่เรารู้มานั้น ทั้งมีโอกาสเอาตัวรอดสูงและความเสี่ยงในการถูกจับกุมโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจมีน้อย ในขณะที่ผลประโยชน์จากการกระทำความผิดหรือก่ออาชญากรรมมีมากกว่าโทษเหล่านั้น จึงทำให้ผู้กระทำความผิดตัดสินใจกระทำความผิดตามแรงจูงใจที่เกิดขึ้น

นอกจากนี้ยังมีการเลือกเป้าหมายและการเลือกสถานที่ในการสร้างความเสี่ยงที่น้อยกว่าในการถูกจับกุมจากการกระทำความผิดจากเจ้าหน้าที่ตำรวจอีกด้วย โดยการลักลอบหนีเข้าเมืองและมากระทำความผิดในประเทศส่วนใหญ่มักเกิดขึ้นในบริเวณใกล้ชายแดนและพื้นที่ที่ไม่มีเจ้าหน้าที่ตำรวจ หรือมีเจ้าหน้าที่ตำรวจจำนวนน้อย รวมถึงผู้กระทำความผิดมักเลือกสถานที่ที่ลับตาในการกระทำความผิด โดยเฉพาะบริเวณชายแดนเนื่องจากชายแดนมีกำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องจำนวนไม่มากเท่าในบริเวณตัวเมือง ดังนั้นการลักลอบหลบหนีเข้าเมืองจึงมีได้ทั้งทางน้ำ ทางบก ทางอากาศในบริเวณชายแดนที่ยากต่อการตรวจสอบ

2.2.3 ทฤษฎีการป้องกันอาชญากรรมโดยใช้สภาพแวดล้อม

(Crime Prevention Through Environmental Design: CPTED)

ทฤษฎีการป้องกันอาชญากรรมโดยสภาพแวดล้อม เป็นอีกหนึ่งทฤษฎีที่เกิดขึ้นโดยเน้นเรื่องของโอกาสของการประกอบอาชญากรรมหรือการกระทำความผิด โดยมีแนวคิดว่าการออกแบบสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เหมาะสม ทั้งที่เกิดเองตามธรรมชาติหรือมนุษย์เป็นผู้สร้างขึ้นนั้น ถือเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการป้องกันพฤติกรรมการกระทำความผิด ละเมิดกฎหมาย ดังนั้นแล้วการเกิดอาชญากรรมในพื้นที่ส่วนตัวและสถานที่สาธารณะสามารถป้องกันยับยั้งให้ลดลงได้ จากการใช้ทฤษฎีนี้ในการออกแบบสภาพแวดล้อม โดยการศึกษาของนักสังคมวิทยา นักจิตวิทยา สถาปนิก นักวางผังเมือง ทำการศึกษาเป็นเวลายาวนานในการค้นหาคำตอบว่าควรออกแบบหรือทำให้สภาพแวดล้อมทางกายภาพเป็นอย่างไร หรือเป็นไปในรูปแบบใดที่จะทำให้ส่งผลต่อพฤติกรรมการไม่กระทำความผิด ละเมิดกฎหมาย หรือก่ออาชญากรรม

Jeffery (1977) ได้มีการศึกษาการป้องกันอาชญากรรมโดยการออกแบบสภาพแวดล้อม (Crime Prevention Through Environmental Design: CPTED) ในพัฒนาการป้องกันอาชญากรรมโดยสภาพแวดล้อม โดยให้ความสำคัญกับการป้องกันการกระทำความผิดในอนาคต และชี้ให้เห็นว่า สภาพแวดล้อมทางกายภาพมีผลทำให้ผู้กระทำความผิดมีแรงกระตุ้นในการกระทำความผิด ละเมิดกฎหมายหรือประกอบอาชญากรรม หรือทำให้ผู้กระทำความผิดมีความรู้สึกหวาดกลัวภัยจากการประกอบอาชญากรรม ดังนั้น สภาพแวดล้อมทางกายภาพจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญในการตัดสินใจในการประกอบอาชญากรรมของคนร้าย ตัวอย่างเช่น ผู้กระทำความผิดจะลงมือประกอบอาชญากรรม หากพบเห็นบ้านเรือนไม่มีไฟส่องสว่าง หรืออยู่ในซอยที่เปลี่ยว หรือไม่มีผู้คนพลุกพล่าน นอกจากนี้ยังพบอีกว่า การออกแบบอาคารบ้านเรือน สภาพภูมิประเทศ ถนน ทางเดิน สวนสาธารณะ และอื่น ๆ นั้น ล้วนแล้วแต่มีส่วนสำคัญต่อพฤติกรรมของมนุษย์ที่จะสามารถทำให้มนุษย์มีความแรงจูงใจในการปฏิบัติตามกฎหมายหรือ ละเมิดกฎหมาย ซึ่งมีผลทำให้สามารถลดการก่ออาชญากรรมหรือการกระทำความผิดของมนุษย์ได้

ดังนั้นปัจจัยสำคัญในการควบคุมพฤติกรรมของคนร้ายได้ คือ สภาพแวดล้อมทางกายภาพของสถานที่ ซึ่งหลักการที่สำคัญของการป้องกันอาชญากรรมจากสภาพแวดล้อมคือ ออกแบบ ปรับปรุง รักษา รวมไปถึงการใช้ประโยชน์จากสภาพแวดล้อมในการลดช่องโอกาสของการกระทำความผิดหรือการก่ออาชญากรรมได้ ทั้งยังช่วยทำให้สภาพแวดล้อมสร้างความปลอดภัยให้กับผู้คนในสังคมมากขึ้นด้วย โดยการออกแบบสภาพแวดล้อมเพื่อป้องกันการกระทำความผิดหรือการก่ออาชญากรรมสามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ด้าน (Jeffery, 1977) ดังนี้

1. **เฝ้าระวังโดยธรรมชาติ (natural surveillance)** คือการทำให้พื้นที่ที่มีความง่ายต่อทัศนวิสัยหรือการมองของผู้คนโดยรอบที่ผ่านไปผ่านมา รวมถึงตัวเจ้าของพื้นที่หรือเจ้าของบ้านที่อาศัยอยู่ เช่นการทำให้มีพื้นที่โล่ง หรือทำประตูหน้าต่างให้หันออกไปทางที่มีคนเดินผ่านสัญจรไปมาหรือจับตามองอยู่ ซึ่งสามารถทำได้โดยการออกแบบสถานที่ให้มีลักษณะที่มีแสงสว่างเพียงพอและเป็นพื้นที่โปร่ง ง่ายต่อการมองเห็นผู้ที่กระทำความผิดหรืออาจจะก่ออาชญากรรมได้
2. **ควบคุมการเข้าออกโดยธรรมชาติ (natural access control)** เป็นการใช้ประโยชน์การสร้างพื้นที่และบริเวณในการป้องกันอาชญากรรมอย่างหนึ่ง เช่น การใช้ต้นไม้หรือพุ่มไม้หรือทางน้ำไหลในการลดโอกาสในการเข้าถึงสถานที่ บริเวณหรือเหยื่อที่มีโอกาสที่ผู้กระทำความผิดจะเข้าจู่โจม โดยการสร้างระบบการควบคุมทางเข้าออก เพื่อป้องกันบุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องให้เข้าไปในพื้นที่ดังกล่าว เช่น ทำรั้ว ทำสระน้ำล้อมกำแพงรั้ว หรือการทำประตูเข้าออกทางเดียว
3. **แบ่งพื้นที่ให้ชัดเจน (territorial reinforcement)** เป็นการแสดงให้เห็นผู้ที่คิดจะกระทำความผิดได้ทราบว่าเป็นพื้นที่ดังกล่าวนั้น มีผู้ดูแลหรือเจ้าของบริเวณอย่างชัดเจน ไม่ใช่พื้นที่สาธารณะ มีการแบ่งแยกอาณาเขตบริเวณอย่างชัดเจน รวมถึงผู้อยู่อาศัยจะมีความรู้สึกเป็นเจ้าของ เกิดการหวงแหนหรือปกป้องอาณาเขตของตนเอง ซึ่งเป็นวิธีที่ทำให้ผู้กระทำความผิดมีรู้สึกว่ากำลังเข้าสู่พื้นที่หวงห้าม เช่น การติดตั้งระบบรักษาความปลอดภัยบริเวณทางเข้าออก การสร้างภูมิทัศน์อาณาเขตบริเวณ การสร้างทางเข้าออกให้มีความแตกต่างกับทางเท้าหรือถนนด้านหน้าของอาคารสถานที่นั้น ๆ
4. **การบำรุงรักษาสถานที่ (maintenance)** เป็นการบำรุงรักษาสถานที่และรักษาสภาพแวดล้อมให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย มีความน่าอยู่ ผู้กระทำความผิดจะได้มีความรู้สึกว่า สถานที่ดังกล่าวมีผู้ดูแลอยู่ มิใช่สถานที่รกร้างว่างเปล่าที่ไม่มีผู้ดูแล ที่อาจก่อให้เกิดแรงจูงใจในการก่ออาชญากรรมได้ เช่น การตัดต้นไม้ ทำสวนในบริเวณพื้นที่ให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย การบำรุงรักษาอาคารสถานที่และรั้วให้มีความมั่นคงแข็งแรงอยู่เสมอ ทำความสะอาดบ้านเรือนหรือพื้นที่โดยรอบให้มีความสะอาดเสมอ

หากกล่าวถึงสภาพแวดล้อมในการกระทำความผิดในฐานการลักลอบหนีเข้าเมืองและมากระทำความผิดในประเทศนั้นจะพบว่า สภาพแวดล้อมส่วนใหญ่เป็นพื้นที่บริเวณชายแดน ทั้งนี้ อาจจะเป็นชายแดนที่ประเทศไทยมีพื้นที่ติดกับบริเวณชายแดนของประเทศเพื่อนบ้าน หรือแม้แต่พื้นที่ที่เป็นบริเวณชายแดนที่ติดทะเล การลักลอบเข้าเมืองจะมีการลักลอบเข้าเมืองมาทางบก ทางน้ำ หรือแม้กระทั่งทางอากาศ โดยสภาพแวดล้อมตามทฤษฎีการป้องกันอาชญากรรมโดยสภาพแวดล้อม (Crime Prevention Through Environmental

Design: CPTED) นั้น หากพิจารณาเป็นแต่ละด้านจะพบว่าแต่ละด้านนั้นมีโอกาสที่ผู้กระทำความผิดจะกระทำความผิดสูงมาก

นอกจากนี้การควบคุมสภาพแวดล้อมตามชายแดนเป็นเรื่องที่มีความยากลำบากมาก แม้ว่าตามชายแดนที่ติดกับทะเลจะมีสภาพพื้นที่ที่โปร่ง ง่ายต่อการมองเห็น แต่ทั้งนี้ก็มีอาณาบริเวณที่ค่อนข้างกว้างและไม่ได้เป็นที่ที่มีผู้สัญจรไปมาเหมือนอย่างพื้นที่ที่ไม่ได้ติดบริเวณชายแดน ดังนั้นโอกาสที่ผู้กระทำความผิดจะลักลอบหนีเข้าเมืองมากระทำความผิดกฎหมายจึงมีมาก นอกจากนี้ยังมีชายแดนที่ติดกับประเทศเพื่อนบ้าน บริเวณโดยรอบส่วนใหญ่เป็นป่าปกคลุม ถือเป็นสถานที่ลับตาคนทั่วไป ไม่มีผู้คนผ่านไปมาเหมือนในเมือง ทั้งยังไม่ใช้พื้นที่โปร่ง แต่เป็นพื้นที่รก้าง เหมาะแก่การหลบซ่อนหรือกระทำความผิดได้ง่าย

ในส่วนของการควบคุมการเข้าออกนั้น ในทางปฏิบัติกระทำได้ยากเช่นเดียวกัน เนื่องจากบริเวณพื้นที่ชายแดนมีความกว้างกว่าพื้นที่บริเวณอื่น การจะจัดการให้มีการเข้าออกทางเดียวตามบริเวณด่านชายแดนนั้นจึงเป็นเรื่องยาก รวมไปถึงการแบ่งพื้นที่ให้ชัดเจนตามบริเวณชายแดนนั้นเป็นเรื่องยาก อย่างกรณีชายแดนไทยลาวมีแม่น้ำโขงกั้นนั้นอาจจะมีการแบ่งแยกเขตได้อยู่บ้างว่าจุดใดถึงจุดใดเป็นพื้นที่ของประเทศใด แต่กรณีที่เป็นบริเวณที่ป่าปกคลumnั้น โอกาสในการแบ่งเขตพื้นที่นั้นค่อนข้างมีความไม่ชัดเจน ทั้งยังเป็นพื้นที่สาธารณะของทั้งสองประเทศ ซึ่งการดูแลพื้นที่ไม่ได้เกิดขึ้นโดยเจ้าของบ้านที่มีลักษณะที่เป็นไปในทางหวงแหนพื้นที่แบบเอกชน ดังนั้นแล้วโอกาสในการดูแลบำรุงรักษาซึ่งเป็นการออกแบบด้านสุดท้ายของทฤษฎีการป้องกันอาชญากรรมโดยสภาพแวดล้อม (Crime Prevention Through Environmental Design: CPTED) นั้น อาจเป็นไปได้ยาก เนื่องจากการจัดการบำรุงดูแลรักษาพื้นที่ที่เป็นสาธารณะหรือเป็นของรัฐ ไม่ได้เป็นเช่นเดียวกับเป็นเจ้าของแบบเอกชนที่เข้าดูแลพื้นที่ของตนอย่างทั่วถึง ทั้งยังมีอาณาบริเวณชายแดนที่กว้างขวาง ทำให้การบำรุงดูแลรักษาจึงเป็นเรื่องที่ทำได้ยากและใช้ระยะเวลานาน ดังนั้นแล้วโอกาสที่ผู้กระทำความผิดจะเข้ามากระทำความผิดในพื้นที่ดังกล่าวจึงมีสูง

2.2.4 ทฤษฎีการป้องกันอาชญากรรมโดยใช้สถานการณ์ (Situational crime prevention)

ทฤษฎีการป้องกันอาชญากรรมโดยใช้สถานการณ์ (Situational Crime Prevention) เป็นหนึ่งในทฤษฎีอาชญาวิทยาสมัยใหม่ซึ่งมีการคิดค้นไม่นาน โดยมีวัตถุประสงค์ในการป้องกันปัญหาการเกิดอาชญากรรม โดยมุ่งเน้นการอธิบายสาเหตุของอาชญากรรมผ่านสถานที่ต่าง ๆ ในทฤษฎีเน้นที่ตัวผู้กระทำความผิดที่ตัดสินใจจากโอกาส ความเสี่ยงและประโยชน์ที่ได้รับจากการกระทำผิดนั้น ๆ และเสนอแนวทางการป้องกันอาชญากรรมเป็น 4 แนวทาง (Clarke, 1997) ได้แก่

1. การเพิ่มความพยายามในการกระทำความผิด (Increasing Perceived Effort) โดยการเพิ่มขั้นตอนหรือขัดขวางการกระทำผิดในส่วนของขั้นตอน เช่น การถือคพวงมาลัย การใช้คีย์การ์ดในการผ่านเข้าออกประตู
2. การเพิ่มความเสี่ยงในการกระทำความผิด (Increasing Perceived Risk) โดยการเฝ้าระวังหรือป้องกันอาชญากรรมมากขึ้น เพื่อให้มีความเสี่ยงในการจับได้สูง เช่น สัญญาณกันขโมยเพิ่มเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย การตรวจกระเป๋าก่อนเข้าสถานที่ต่าง ๆ

3. **การลดประโยชน์หรือรางวัลจากการกระทำความผิด (Reducing Anticipated Rewards)** โดยการทำให้การกระทำความผิดนั้นไร้ประโยชน์หรือไม่ได้อะไรคืนกลับมา เช่น การลบภาพเขียนผนัง (Graffiti-Cleaning) ของกลุ่มเด็กวัยรุ่น จะทำให้รู้สึกว่าจะไม่มีความภูมิใจเพราะภาพอยู่ได้ไม่นาน
4. **ป้องกันการให้เหตุผลแบบผิด ๆ (Inhibiting Rationalizations)** โดยการลดการแก้ตัวในการกระทำความผิด เช่น การตั้งถึงขยะไว้เฉพาะที่ เพื่อป้องกันการอ้างว่าไม่มีที่ทิ้งขยะจึงทิ้งขยะเกลื่อนกลาด การสร้างพื้นที่สำหรับพ่นสเปรย์พ่นให้โดยเฉพาะ เพื่อป้องกันการอ้างว่าไม่มีพื้นที่ที่ใช้แสดงศิลปะสำหรับเด็กวัยรุ่น

ทฤษฎีการป้องกันอาชญากรรมโดยใช้สถานการณ์ (Situational Crime Prevention) นี้ สามารถใช้ลดการก่ออาชญากรรมที่เป็นตามทฤษฎีได้เช่นกัน โดยในทฤษฎีนี้มุ่งเน้นในการสร้างความเสี่ยงให้กับผู้กระทำความผิด เมื่อผู้กระทำความผิดรู้สึกว่าการก่ออาชญากรรมมีความเสี่ยงมาก ก็อาจจะทำให้ตัดสินใจในการกระทำความผิดน้อยลงหรืออาจตัดสินใจที่จะไม่กระทำความผิด โดยการเพิ่มความพยายามในการกระทำความผิดที่เกี่ยวข้องกับการลักลอบหนีเข้าเมืองและมากระทำความผิดในประเทศ เช่น การส่งเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องออกไปลาดตระเวนตามพื้นที่ชายแดน ทำให้การลักลอบหนีเข้าเมืองหรือกระทำความผิดนั้นต้องใช้ความพยายามเพิ่มขึ้น หรือในกรณีการเพิ่มความเสี่ยงในการถูกลงโทษหรือถูกจับกุมให้สูงขึ้น โดยการเพิ่มรางวัลนำจับหรือข้อมูลสำหรับผู้พบเห็นและมาแจ้งเหตุกับเจ้าหน้าที่ ทำให้ความเสี่ยงในการกระทำความผิดของคนร้ายมีมากขึ้น ดังนั้นโอกาสที่ผู้กระทำความผิดจะยอมเสี่ยงตัวเองเพื่อผลประโยชน์จากการกระทำความผิดก็จะมีน้อยลง เนื่องจากไม่คุ้มค่ากับความเสี่ยงนั้น ๆ เพราะมีโอกาสสูงที่จะถูกจับกุมโดยเจ้าหน้าที่

นอกจากนี้ รางวัลหรือผลประโยชน์ในการกระทำความผิดดังกล่าวก็มีความสัมพันธ์กับการเกิดอาชญากรรมเช่นเดียวกัน ยกตัวอย่างเช่น การเพิ่มโทษปรับหรือโทษทางอาญาแก่นายจ้างที่จ้างลูกจ้างผิดกฎหมาย เมื่อมีโทษเพิ่มขึ้น ผลประโยชน์จากการกระทำความผิดอาจไม่คุ้มค่าต่อความเสี่ยงหรือโทษที่จะเกิดขึ้นหากถูกจับได้ จะทำให้อาชญากรรมหรือการกระทำความผิดลดลง นอกจากนี้ยังสามารถควบคุมอาชญากรรมโดยการป้องกันการให้เหตุผลผิด ๆ เช่นการหลบหนีเข้าเมืองมาทำงานเนื่องจากไม่มีหนทางในการเข้าเมืองที่ถูกกฎหมาย หรืออาจมีการจัดการรับจัดหางานให้ผู้ที่ต้องการเข้ามาทำงานอย่างถูกกฎหมายได้ รวมถึงการสร้างอาชีพหรือการกระจายรายได้อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในการอ้างว่าไม่มีอาชีพสุจริตทำจึงหันมาร่วมมือกระทำความผิดในการลักลอบหนีเข้าเมืองและมากระทำความผิดในประเทศ

2.3 กฎหมายและแนวทางปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการลักลอบเข้าเมือง

จากการศึกษากฎหมายและแนวทางปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการลักลอบเข้าเมืองพบว่า มีกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติและแนวทางปฏิบัติที่สำคัญรวม 9 เรื่อง ปรากฏรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.3.1 พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522

เนื่องจากพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2497 ซึ่งได้แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2497 มีการใช้บังคับมาเป็นเวลานานแล้ว ประกอบกับในขณะนั้นคนต่างด้าวได้เข้ามาในราชอาณาจักรมีจำนวนที่มากขึ้น บทบัญญัติของกฎหมายไม่ทันสมัยและเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน จึงได้เห็นสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองใหม่ เพื่อประโยชน์ในด้านความมั่นคงของประเทศและเพื่อความสะดวกสบายของประชาชน โดยกฎหมายฉบับนี้ มีเนื้อหาทางกฎหมายที่กำหนดรูปแบบและมาตรการในการจัดการควบคุมคนต่างด้าวแบบผสมผสาน ซึ่งมีเป้าประสงค์คือการจัดการควบคุมคนเข้าเมืองเพื่อความมั่นคงของชาติ

กฎหมายฉบับนี้มีเนื้อหาทางกฎหมายที่กำหนดรูปแบบและมาตรการในการจัดการควบคุมคนต่างด้าวแบบผสมผสาน ซึ่งมีเป้าประสงค์คือการจัดการควบคุมคนเข้าเมืองเพื่อความมั่นคงของชาติ ซึ่งหากพิจารณาเนื้อหาของกฎหมายฉบับนี้จะพบหลักการสำคัญและรูปแบบควบคุมคนเข้าเมือง 8 หลักการ ดังนี้

1. การกำหนดนโยบาย ซึ่งเป็นการกำหนดนโยบายสำหรับคนต่างด้าว พบว่ามีสองลักษณะคือนโยบายการควบคุม ได้แก่ กำหนดสัดส่วน เงื่อนไข วิธีการ รูปแบบ วิธีปฏิบัติ ส่วนอีกด้านคือนโยบายเชิญชวน ได้แก่ การให้คนต่างด้าวเข้ามาเพื่อการเพิ่มรายรับจากการท่องเที่ยว การขยายการลงทุนจึงใช้มาตรการนี้ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ
2. มาตรการทางชายแดน กฎหมายกำหนดให้คนต่างด้าวเดินทางผ่านด่านตรวจคนเข้าเมืองและหากฝ่าฝืนมีโทษอาญา
3. การควบคุมโดยเอกสาร เอกสารเป็นการกำหนดเงื่อนไขในการเข้าประเทศโดยความยินยอมของรัฐ ต้องมีหนังสือเดินทาง และตรวจลงตรา เป็นการกำหนดการตรวจสอบสิทธิคนต่างด้าวที่จะเข้าเมืองในการควบคุมคนต่างด้าว
4. การกำหนดเวลาและเงื่อนไข พระราชบัญญัติคนเข้าเมืองให้อำนาจฝ่ายบริหารในการกำหนดเงื่อนไขคนต่างด้าวที่เข้ามาหรือจะพำนักภายใต้เงื่อนไขใด ๆ ก็ได้ เงื่อนไขและเงื่อนไขรวมทั้งการเข้ามาหรือการพำนักในทางปฏิบัติและหลักเกณฑ์ของฝ่ายบริหารเงื่อนไขซึ่งกำหนดของฝ่ายบริหารเป็นการรับรู้สำหรับเจ้าหน้าที่
5. การใช้เทคโนโลยี คือการนำเทคโนโลยีมาช่วยในการคัดกรองตรวจสอบคัดแยกบุคคลได้อย่างรวดเร็ว เช่น การใช้หนังสือเดินทางและผ่านเข้าออกโดยระบบอัตโนมัติ

6. มาตรการพิเศษ คือการใช้อำนาจอธิปไตยที่มีรูปแบบลักษณะพิเศษ เช่น เจ้าพนักงานตรวจคนเข้าเมืองออกคำสั่งให้คนต่างด้าวไม่ให้เข้ามาและไม่อนุญาตให้เข้ามาจะเป็นการใช้อำนาจเหนือคนต่างด้าวที่มีลักษณะพิเศษ ได้แก่ การขึ้นบัญชีต้องห้าม การส่งกลับ มาตรการคล้ายโทษ
7. มาตรการทางปกครอง โดยการกำหนดความผิดทางปกครอง เช่น การกำหนดกรอบระยะเวลาในการเข้า เป็นระยะสั้นหรือระยะยาว การกำหนดจำนวนโควตา
8. โทษ เป็นมาตรการหนึ่งสืบเนื่องมาจากการฝ่าฝืนคำสั่งทางปกครองและมาตรการบังคับ โดยผลการกำหนดความผิดพฤติกรรมคนต่างด้าวฝ่าฝืนหรือละเลยหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งหรือระเบียบปฏิบัติในการจัดเก็บข้อมูลคนต่างด้าวของรัฐเป็นความผิด

นอกจากนี้ พระราชบัญญัตินี้มีการห้ามมิให้คนต่างด้าวเข้ามาในราชอาณาจักรในกรณีที่น่าปรากฏลักษณะดังต่อไปนี้ (มาตรา 12)

1. ไม่มีหนังสือเดินทางหรือเอกสารใช้แทนหนังสือเดินทางอันถูกต้อง สมบูรณ์ หรือมีแต่ไม่ได้รับการตรวจลงตราในหนังสือเดินทางหรือเอกสารใช้แทนหนังสือเดินทางเช่นว่านั้นจากสถานทูตหรือสถานกงสุลไทยในต่างประเทศ
2. ไม่มีปัจจัยในการยังชีพตามควรแก่กรณีที่จะเข้ามาในราชอาณาจักร
3. เข้ามาเพื่อทำงานที่ห้ามคนต่างด้าวทำตามกฎหมายว่าด้วยการบริหารจัดการทำงานของคนต่างด้าว
4. วิกลจริตหรือมีโรคอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่กำหนดในกฎกระทรวง
5. มิได้มีการปลูกฝีป้องกันไข้ทรพิษ หรือฉีดวัคซีนหรือปฏิบัติตามการอย่างอื่นตามวิชาการแพทย์เพื่อป้องกันโรคติดต่อ
6. เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาของศาลไทยหรือคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายหรือคำพิพากษาของศาลต่างประเทศ
7. มีพฤติการณ์ที่น่าเชื่อว่าเป็นบุคคลที่เป็นภัยต่อสังคม หรือจะก่อเหตุร้ายให้เกิดอันตรายต่อความสงบสุขหรือความปลอดภัยของประชาชน หรือความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรหรือบุคคลซึ่งเจ้าหน้าที่รัฐบาลต่างประเทศได้ออกหมายจับ
8. มีพฤติการณ์ที่น่าเชื่อว่าจะเข้ามาเพื่อการค้าประเวณี การค้าหญิงหรือเด็ก การค้ายาเสพติดให้โทษ การลักลอบหนีภาษีศุลกากรหรือเพื่อประกอบกิจการอื่นที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน
9. ไม่มีเงินติดตัวหรือไม่มีประกันตามที่รัฐมนตรีประกาศ
10. รัฐมนตรีไม่อนุญาตให้เข้ามาในราชอาณาจักร
11. ถูกรัฐบาลไทยหรือรัฐบาลต่างประเทศเนรเทศ หรือถูกเพิกถอนสิทธิการอยู่อาศัยในราชอาณาจักรหรือในต่างประเทศมาแล้ว หรือถูกพนักงานเจ้าหน้าที่ส่งกลับออกไปนอกราชอาณาจักร โดยรัฐบาลไทยเสียค่าใช้จ่าย

โดยหากมีการฝ่าฝืนบทบัญญัติในมาตราดังกล่าว ก็จะต้องระวางโทษจำคุก และปรับ ตามมาตรา 62 ของพระราชบัญญัตินี้ เพราะถือเป็นการกระทำความผิดฐานลักลอบเข้าเมือง

นอกจากนี้ พระราชบัญญัตินี้ ได้กำหนดบทกำหนดโทษไว้สำหรับผู้ซึ่งไม่ปฏิบัติตามกฎหมายไว้ เช่น

- ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามหนังสือเรียกตามมาตรา 10 ซึ่งกำหนดให้คณะกรรมการมีอำนาจเรียกเป็นหนังสือให้บุคคลที่เกี่ยวข้องมาให้ข้อเท็จจริง หรือให้ส่งเอกสารเกี่ยวกับเรื่องที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการได้ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท (มาตรา 61)

- ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา 11 ซึ่งกำหนดให้เดินทางเข้ามาในหรือออกไปนอกราชอาณาจักรจะต้องเดินทางเข้ามาหรือออกไปตามช่องทาง ด่านตรวจคนเข้าเมือง เขตพาสถานี หรือท้องที่และตามกำหนดเวลา และมาตรา 18 ซึ่งกำหนดให้บุคคลซึ่งเดินทางเข้ามาในหรือออกไปนอกราชอาณาจักรต้องยื่นรายการตามแบบที่กำหนดในกฎกระทรวง และผ่านการตรวจอนุญาตของพนักงานเจ้าหน้าที่ของด่านตรวจคนเข้าเมืองประจำเส้นทางนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปีและปรับไม่เกินสองหมื่นบาท (มาตรา 62)

- ผู้ใดนำหรือพาคนต่างด้าวเข้ามาในราชอาณาจักรหรือกระทำการด้วยประการใด ๆ อันเป็นการอุปการะหรือช่วยเหลือ หรือให้ความสะดวกแก่คนต่างด้าวให้เข้ามาในราชอาณาจักร โดยฝ่าฝืนพระราชบัญญัตินี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี และปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท โดยเจ้าของพาหนะหรือผู้ควบคุมพาหนะ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา 23 และภายในพาหนะนั้นมีคนต่างด้าวซึ่งเข้ามาในราชอาณาจักรโดยฝ่าฝืนพระราชบัญญัตินี้ ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเจ้าของพาหนะหรือผู้ควบคุมพาหนะนั้นได้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนไม่สามารถรู้ได้ว่าภายในพาหนะนั้นมีคนต่างด้าวดังกล่าวอยู่ แม้ว่าจะได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควรแล้ว (มาตรา 63)

- ผู้ใดรู้ว่าคนต่างด้าวคนใดเข้ามาในราชอาณาจักรโดยฝ่าฝืนพระราชบัญญัตินี้ให้เข้าพักอาศัย ซ่อนเร้น หรือช่วยด้วยประการใด ๆ ให้คนต่างด้าวนั้นพ้นจากการจับกุม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี ปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท (มาตรา 64)

- คนต่างด้าวผู้ใดอยู่ในราชอาณาจักรโดยไม่ได้รับอนุญาตหรือการอนุญาตสิ้นสุดหรือถูกเพิกถอน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 81)

อนึ่ง พระราชบัญญัตินี้กำหนดให้ คณะกรรมการพิจารณาคนเข้าเมืองเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการอนุญาต หรือเพิกถอนการอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว พิจารณาอุทธรณ์ อนุญาตหรือสั่งระงับการอนุญาตให้คนต่างด้าวเข้ามามีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร รวมถึงการกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับคุณสมบัติของคนต่างด้าวซึ่งขอเข้ามามีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรและให้คำปรึกษาคำแนะนำ ให้ความเห็นแก่รัฐมนตรีในการวางระเบียบเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ประจำด่านเพื่อรักษาความมั่นคงของชาติอีกด้วย (มาตรา 7)

2.3.2 พระราชกำหนดการบริหารจัดการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2560

เนื่องด้วยพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2551 ซึ่งกำหนดสาระสำคัญเกี่ยวกับกรณีที่คนต่างด้าวจะขออนุญาตเข้ามาทำงานในประเทศไทย ได้มีการบังคับใช้มาในระยะช่วงเวลาหนึ่ง ซึ่งประสบปัญหาว่า กฎหมายดังกล่าวไม่ครอบคลุมการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าวอย่างเป็นระบบทำให้ไม่สามารถแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงด้านแรงงาน เศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย

พระราชกำหนดการบริหารจัดการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2560 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2561 นี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดระเบียบ ป้องกัน คัดกรอง เหยี่ยา ตลอดจนถึงการบังคับใช้กฎหมายให้ครอบคลุมเกี่ยวกับการทำงานของคนต่างด้าวทั้งระบบ รวมทั้งความต้องการที่จะส่งเสริมความร่วมมือกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการคนต่างด้าว เช่น กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงมหาดไทย หรือกระทรวงการต่างประเทศ ซึ่งจะเป็นการสร้างความมั่นคงทางด้านแรงงาน เศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยมีสาระสำคัญของกฎหมาย ดังนี้

1. ลักษณะของคนต่างด้าวที่อยู่ภายใต้บังคับของพระราชกำหนด

บุคคลต่างด้าวซึ่งอยู่ภายใต้บังคับของพระราชกำหนดนี้จะต้องเป็นคนต่างด้าวซึ่งเข้ามาในราชอาณาจักรโดยถูกต้องตามกฎหมาย (มาตรา 59) คนต่างด้าวที่เข้ามาในราชอาณาจักรโดยถูกต้องตามกฎหมายและได้รับอนุญาตให้ทำงานตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการลงทุน (มาตรา 62) คนต่างด้าวซึ่งเข้ามาหรืออยู่ในราชอาณาจักรโดยไม่ถูกต้องตามกฎหมาย แต่ได้รับการผ่อนผันให้อยู่ในราชอาณาจักรได้เป็นการชั่วคราว (มาตรา 63) คนต่างด้าวที่เป็นคนสัญชาติประเทศที่มีชายแดนติดกับประเทศไทยซึ่งเข้ามาในราชอาณาจักรโดยมีบัตรผ่านแดนหรือเอกสารที่ประเทศต้นทางออกให้ที่สามารถใช้เข้ามาในราชอาณาจักรได้ (มาตรา 64)

2. ด้านการทำงาน

พระราชกำหนดฉบับนี้กำหนดการทำงานของคนต่างด้าว ในเรื่องนิยามของการทำงานว่า การประกอบอาชีพใด ๆ ไม่ว่าจะมิหนายจ้างหรือไม่ แต่ไม่รวมถึงการประกอบธุรกิจของผู้รับใบอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว และกำหนดด้วยว่า ผู้ใดจ้างคนต่างด้าวทำงาน ต้องแจ้งให้นายทะเบียนทราบชื่อและสัญชาติของคนต่างด้าวและลักษณะงานที่ให้ทำ

3. การขออนุญาตทำงาน

คนต่างด้าวเข้ามาในราชอาณาจักรโดยถูกต้องตามกฎหมายไม่ว่าจะเข้ามาในราชอาณาจักรตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง หรือเข้ามาภายใต้ความตกลงหรือบันทึกความเข้าใจที่รัฐบาลไทยทำไว้กับรัฐบาลต่างประเทศ มีสิทธิขออนุญาตทำงานจากนายทะเบียนเพื่อทำงานได้ทุกประเภท นอกจากประเภทงานที่กำหนดห้ามไม่ให้คนต่างด้าวทำ แต่คนต่างด้าวที่เข้ามาในราชอาณาจักรภายใต้บันทึกความตกลงหรือบันทึกความเข้าใจจะสามารถขออนุญาตทำงานจากนายทะเบียนได้ตามที่บันทึกความตกลงหรือบันทึกความเข้าใจที่รัฐบาลไทยทำไว้กับรัฐบาลต่างประเทศเท่านั้น

ในกรณีของคนต่างด้าวซึ่งเข้ามาหรืออยู่ในราชอาณาจักรโดยไม่ถูกต้องตามกฎหมาย แต่ได้รับการผ่อนผันให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวนั้น อาจขออนุญาตทำงานจากนายทะเบียนได้ตามประเภทงานที่ คณะรัฐมนตรีกำหนดเท่านั้น

นอกจากนี้ บทบัญญัตินี้มีการกำหนดเกี่ยวกับคนต่างด้าวซึ่งเข้ามาหรืออยู่ในราชอาณาจักรโดยไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง แต่ได้รับอนุญาตให้พักอาศัยอยู่ในราชอาณาจักรเพื่อการส่งออกไปนอกราชอาณาจักรตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง อาจขออนุญาตต่อนายทะเบียนเพื่อทำงานตามประเภทที่ คณะรัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษาก็ได้ โดยต้องคำนึงถึงความมั่นคงของชาติ ผลกระทบต่อสังคมและมนุษยธรรมเป็นสำคัญ

สำหรับมาตรการทางกฎหมายตามพระราชกำหนดฉบับนี้กำหนดบทลงโทษทางอาญา สำหรับบุคคล ซึ่งกระทำการฝ่าฝืนบทบัญญัติหลัก ๆ ดังนี้

1. อธิบดี นายทะเบียนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ที่ไม่ตอบรับการแจ้งภายในกำหนดระยะเวลา
2. คนต่างด้าวเข้ามาทำงานโดยไม่มีใบอนุญาตทำงานหรือทำงานนอกเหนือจากที่ได้รับสิทธิในการที่จะทำได้
3. นายจ้างผู้รับคนต่างด้าวเข้าทำงานโดยที่คนต่างด้าวไม่มีใบอนุญาต รวมไปถึงผู้ได้รับอนุญาตให้นำคนต่างด้าวมาทำงานด้วย

อนึ่ง บทบัญญัตินี้ซึ่งมีสาระสำคัญเป็นการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าวให้เป็นไปอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ โดยกำหนดหลักเกณฑ์การนำคนต่างด้าวมาทำงานกับนายจ้างในประเทศและการทำงานของคนต่างด้าว โดยพระราชกำหนดนี้กำหนดให้มีคณะกรรมการนโยบายการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว ให้มีอำนาจกำหนดนโยบายและกำกับการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว

นอกจากนั้น ยังมีการกำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานเป็นผู้รักษาการตามพระราชกำหนดนี้ และมีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ในการออกกฎกระทรวงกำหนดค่าธรรมเนียม กำหนดกิจการอื่น หรือออกประกาศเพื่อปฏิบัติการตามพระราชกำหนดนี้ด้วย

2.3.3 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551

การค้ามนุษย์เป็นปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติที่สำคัญในระดับสากลและถือเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรง ปัจจุบันปัญหาการค้ามนุษย์ได้ทวีความรุนแรงมากขึ้น โดยมีสาเหตุมาจากกระแสโลกาภิวัตน์ทำให้เกิดภาวะโลกรั่วพรหมแดน ความเจริญก้าวหน้าของเส้นทางและเทคโนโลยีข้อมูลข่าวสาร ทำให้เกิดเครือข่ายธุรกิจผิดกฎหมายและกระบวนการค้ามนุษย์ที่มีความซับซ้อนมากขึ้นจนกลายเป็นองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ

ประกอบกับที่ผ่านมาได้มีความร่วมมือหรือข้อตกลงระหว่างประเทศไทยในการแก้ไขปัญหาค้ามนุษย์ซึ่งทางสหประชาชาติหรือยูเอ็น (United Nations) เป็นผู้มียุทธศาสตร์สำคัญในการแก้ไขปัญหาค้า

มนุษย์โดยได้กำหนดแนวทางหรือมาตรการในการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ด้วย “3P” อันได้แก่ปราบปราม ป้องกัน และป้องกัน ผ่านพิธีสารเพื่อการป้องกันปราบปรามและลงโทษการค้ามนุษย์ ซึ่งถือเป็นแนวทางหรือมาตรฐานสากลที่ใช้ในการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ ประเทศไทยจึงได้มีการตรากฎหมายป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ขึ้นเพื่อใช้เป็นกฎหมายหลักในการดำเนินการกับการกระทำความผิดในเรื่องดังกล่าว โดยให้กฎหมายฉบับนี้เป็นกฎหมายหลักในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ และกำหนดความผิดฐานค้ามนุษย์ไว้ และหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายฉบับนี้คือ กองต่อต้านการค้ามนุษย์ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

โดยลักษณะของการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์มีรายละเอียดตามมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ดังนี้

“ผู้ใดกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด ดังนี้

(1) เป็นธุระจัดหา ชื่อ ชาย จำหน่าย พามาจากหรือส่งไปยังที่ใด หนองเหนียวกักขังจัดให้อยู่อาศัย หรือรับไว้ซึ่งบุคคลใด โดยข่มขู่ใช้กำลังบังคับ ลักพาตัว ฉ้อฉล หลอกลวง ใช้อำนาจครอบงำบุคคลด้วยเหตุที่อยู่ในภาวะอ่อนด้อยทางร่างกาย จิตใจ การศึกษาหรือทางอื่นโดยมิชอบ

(2) เป็นธุระจัดหา ชื่อ ชาย จำหน่าย พามาจากหรือส่งไปยังที่ใด หนองเหนียวกักขังจัดให้อยู่อาศัย หรือรับไว้ซึ่งเด็ก

ถ้าการกระทำนั้นได้กระทำโดยมีความมุ่งหมายเพื่อเป็นการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ ผู้นั้นกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์”

ทั้งนี้พระราชบัญญัตินี้ได้มีการกำหนดบทกำหนดโทษไว้ว่า ผู้ใดกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สี่ปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่แปดหมื่นบาทถึงสองแสนบาท

นอกจากนี้ กฎหมายฉบับดังกล่าวได้วางหลักเกี่ยวกับการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ต่าง ๆ ไว้ดังนี้

1. บททั่วไป ซึ่งได้กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับองค์ประกอบความผิดฐานค้ามนุษย์ รวมถึงโทษที่วางไว้สำหรับผู้ที่ได้กระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ด้วย
2. กำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ กล่าวคือ ให้มีอำนาจหน้าที่เสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีในการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ การเสนอให้มีการปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือข้อบังคับเกี่ยวกับโครงสร้างของส่วนราชการ กำหนดยุทธศาสตร์และมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ นอกจากนี้ยังมีหน้าที่กำกับดูแลการดำเนินการตามพันธกรณีระหว่างประเทศ ให้ความร่วมมือและประสานงานกับต่างประเทศ ตลอดจนสั่งการและกำกับดูแลการศึกษาวิจัยและจัดทำข้อมูลแบบบูรณาการที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์
3. กำหนดอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ เช่น มีหนังสือเรียกให้บุคคลใดมาให้ถ้อยคำหรือส่งเอกสาร การตรวจตัวบุคคลที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าเป็นผู้เสียหายจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ เป็นต้น

4. การกำหนดหลักเกณฑ์ให้ความช่วยเหลือและคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์
5. กำหนดการจัดตั้งกองทุนเพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ให้มีขึ้นในกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อเป็นทุนใช้จ่ายสำหรับการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์
6. กำหนดให้มีบทกำหนดโทษ ในกรณีที่มีผู้กระทำความผิดฐานค้ามนุษย์และการกระทำความผิดอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

โดยพระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดให้ผู้กระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สี่ปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่แปดหมื่นบาทถึงสองแสนบาท (มาตรา 52) ทั้งนี้ ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดเป็นนิติบุคคล ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่สองแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท ถ้าการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้นเกิดจากการสั่งการหรือการกระทำของบุคคลใด หรือไม่สั่งการและไม่กระทำการอันเป็นหน้าที่ที่ต้องกระทำของกรรมการ ผู้จัดการ บุคคลดังกล่าวต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกปีถึงสิบสองปี และปรับตั้งแต่หนึ่งแสนสองหมื่นบาทถึงสองแสนสี่หมื่นบาท

2.3.4 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556

ปัจจุบันประเทศไทยประสบปัญหาเกี่ยวกับอาชญากรรมที่มีลักษณะเป็นองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ซึ่งส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงของประเทศเป็นอย่างมาก ซึ่งกฎหมายของประเทศไทยในขณะนั้นไม่สามารถใช้บังคับในการดำเนินคดีเกี่ยวกับการกระทำความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบกับประเทศไทยได้ลงนามในอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งขึ้นในลักษณะองค์กร จึงได้มีการตราพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 ขึ้น เพื่อกำหนดลักษณะความผิด วิธีการสืบสวนสอบสวนการกระทำความผิดที่เป็นอาชญากรรมข้ามชาติ โดยกฎหมายฉบับนี้ออกมาเพื่อใช้บังคับและสามารถดำเนินคดีกับการกระทำความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งได้มีการจัดตั้งศูนย์ปราบปรามคนร้ายข้ามชาติและเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ซึ่งสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เพื่อเป็นหน่วยงานหลักในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ

พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดให้ “องค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ” หมายความว่า องค์กรอาชญากรรมที่มีการกระทำความผิดซึ่งมีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใด ดังนี้

- ความผิดที่กระทำในเขตแดนของรัฐมากกว่าหนึ่งรัฐ
- ความผิดที่กระทำในรัฐหนึ่ง แต่การเตรียม การวางแผน การสั่งการ การสนับสนุน หรือการควบคุมการกระทำความผิดได้กระทำในรัฐหนึ่ง
- ความผิดที่กระทำในรัฐหนึ่งแต่เกี่ยวข้องกับองค์กรอาชญากรรมที่มีการกระทำความผิดมากกว่าหนึ่งรัฐ
- ความผิดที่กระทำในรัฐหนึ่ง แต่ผลของการกระทำที่สำคัญเกิดขึ้นในอีกรัฐหนึ่ง

นอกจากนี้ยังได้กำหนดกระบวนการสืบสวนสอบสวนคดีความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ เพื่อให้การประสานการปฏิบัติงานต่าง ๆ ในการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ เป็นรูปแบบเดียวกัน และกำหนดข้อปฏิบัติเกี่ยวกับกรณีความร่วมมือที่เป็นประโยชน์ต่อคดีทั้งจากกรณีของผู้ต้องหาหรือผู้กระทำความผิด อีกทั้งยังได้กำหนดบทกำหนดโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดในฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ รวมถึงฐานความผิดอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

พระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินการกับผู้กระทำความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติไว้ เช่น

- ผู้ใดกระทำความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สี่ปีถึงสิบห้าปี หรือปรับตั้งแต่แปดหมื่นบาทถึงสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 25)
- ผู้ใดขัดขวางการสืบสวน การสอบสวน การฟ้องร้องหรือการดำเนินคดี ความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ เพื่อมิให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี หรือปรับไม่เกินสองแสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 26)
- เจ้าของหรือผู้ครอบครองเคหสถานหรือสถานที่อื่นใด ตามมาตรา 14 (1) ซึ่งขัดขึ้นไม่ยินยอมโดยไม่มีเหตุหรือข้อแก้ตัวอันสมควร ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่เข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่อื่นนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 27)

อนึ่ง หน่วยงานที่มีหน้าที่และอำนาจตามกฎหมายนี้คือ ศูนย์ประสานงานป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ศปอช.ตร)

2.3.5 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

เนื่องจากอาชญากรนำเงินหรือทรัพย์สินที่ได้จากการก่ออาชญากรรมไปฟอกเงิน โดยมีเจตนาที่จะนำเงินหรือทรัพย์สินนั้นนำไปใช้ก่ออาชญากรรมต่อไปอีก ทำให้เกิดความยากลำบากในการปราบปรามหรือตัดวงจรอาชญากรรมให้หมดไป ประกอบกับกฎหมายที่ใช้ในอยู่เดิมนั้นไม่เพียงพอต่อการจัดการกับอาชญากรรมและเงินหรือทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิด จึงจำเป็นต้องมีกฎหมายและมาตรการโดยเฉพาะให้สามารถดำเนินการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 นี้ จึงเป็นกฎหมายที่มีเจตนารมณ์ในการจัดการกับอาชญากรและเงิน หรือทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิด เพื่อเป็นการตัดวงจรการประกอบอาชญากรรม และกำหนดให้ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เป็นหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายฉบับนี้

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ได้กำหนดสาระสำคัญ ดังนี้

1. กำหนดคำนิยามเกี่ยวกับคำสำคัญในเรื่องการกระทำความผิดฐานการฟอกเงิน เช่น ความผิดมูลฐาน ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด
2. กำหนดบททั่วไปเกี่ยวกับองค์ประกอบของการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน

3. กำหนดกระบวนการ ขั้นตอนเกี่ยวกับการรายงานและการแสดงตนในกรณีที่มีการทำธุรกรรมทางการเงินกับสถาบันการเงิน
4. การกำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในการที่จะเสนอมาตรการ ความเห็น ข้อเสนอแนะที่เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน การต่อต้าน การสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายต่อคณะรัฐมนตรี กำกับดูแล ติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติของสำนักงานตามพระราชบัญญัติ
5. กำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการธุรกรรม ในการตรวจสอบธุรกรรมหรือทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด สั่งยับยั้งการทำธุรกรรม หรือดำเนินการใด ๆ ตามพระราชบัญญัติ
6. กำหนดอำนาจหน้าที่ของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ในเรื่องการดำเนินการให้เป็นไปตามมติของคณะกรรมการ คณะกรรมการธุรกรรมและปฏิบัติงานธุรการอื่น รับรายงาน การทำธุรกรรม รับหรือส่งข้อมูลเพื่อปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่นหรือตาม ข้อตกลงที่ได้จัดทำขึ้นระหว่างหน่วยงานในประเทศหรือต่างประเทศ กำหนดแนวทางปฏิบัติ กำกับ ตรวจสอบ และประเมินผลการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ของผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรม ต่อสำนักงาน
7. กำหนดวิธีการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินต่าง ๆ ที่เป็นทรัพย์สินเกี่ยวกับการกระทำความผิด
8. กำหนดให้มีการจัดตั้งกองทุนการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินโดยมีวัตถุประสงค์ในการ สนับสนุนการดำเนินการเกี่ยวกับการสืบสวนสอบสวน การดำเนินคดี การตรวจค้น ยึดอายัด บริหารจัดการทรัพย์สิน การแจ้งเบาะแส การคุ้มครองพยาน หรือการใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการ ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน
9. กำหนดบทกำหนดโทษแก่ผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงิน และการกระทำความผิดอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ได้กำหนดความรับผิดชอบฐานอันนำมา ซึ่งการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน ดังนี้

1. ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดหรือ กฎหมายว่าด้วยมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด
2. ความผิดเกี่ยวกับเพศตามประมวลกฎหมายอาญา เฉพาะที่เกี่ยวกับการเป็นธุระจัดหา ล่อไป หรือ พาไปเพื่อการอนาจารหญิงและเด็ก เพื่อสนองความใคร่ของผู้อื่นและความผิดฐานพรากเด็กและ ผู้เยาว์ ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก หรือความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี เฉพาะที่เกี่ยวกับการ เป็นธุระจัดหา ล่อไปหรือชักพาไปเพื่อให้บุคคลนั้นกระทำการค้าประเวณี หรือความผิด เกี่ยวกับการเป็นเจ้าของกิจการการค้าประเวณี ผู้ดูแลหรือผู้จัดการกิจการค้าประเวณี หรือสถาน การค้าประเวณี หรือเป็นผู้ควบคุมผู้กระทำการค้าประเวณีในสถานการค้าประเวณี

3. ความผิดเกี่ยวกับการฉ้อโกงประชาชนตามประมวลกฎหมายอาญาหรือความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน
4. ความผิดเกี่ยวกับการยักยอกหรือฉ้อโกงหรือประทุษร้ายต่อทรัพย์หรือกระทำความผิดโดยทุจริตตามกฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์ กฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ หรือกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ซึ่งกระทำความผิดโดยการ กรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใด ซึ่งรับผิดชอบหรือมีประโยชน์เกี่ยวข้องในการดำเนินงานของสถาบันการเงินนั้น
5. ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น
6. ความผิดเกี่ยวกับการกรรโชก หรือรีดเอาทรัพย์ที่กระทำความผิดโดยอ้างอำนาจอันชอบ หรือช่องโหลตามประมวลกฎหมายอาญา
7. ความผิดเกี่ยวกับการลักลอบหนีศุลกากรตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร
8. ความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้ายตามประมวลกฎหมายอาญา

โดยได้กำหนด “ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด” ไว้หมายความว่า

- (1) เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดซึ่งเป็นความผิดมูลฐานหรือจากการสนับสนุนหรือช่วยเหลือการกระทำความผิดซึ่งเป็นความผิดมูลฐาน
- (2) เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการจำหน่าย จ่าย โอนด้วยประการใด ๆ ซึ่งเงินหรือทรัพย์สินตาม (1)
- (3) ดอกผลของเงินหรือทรัพย์สินตาม (1) หรือ (2)

ทั้งนี้ ไม่ว่าทรัพย์สินตาม (1) (2) หรือ (3) จะมีการจำหน่าย จ่าย โอน หรือเปลี่ยนสภาพไปกี่ครั้งและไม่ว่าจะอยู่ในความครอบครองของบุคคลใด โอนไปเป็นของบุคคลใด หรือปรากฏหลักฐานทางทะเบียนว่าเป็นของบุคคลใด

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ได้กำหนดลักษณะการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน โดยได้บัญญัติโทษแก่ผู้ที่โอน รับโอน หรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สิน ตัวการ ผู้ที่สนับสนุนหรือช่วยเหลือผู้กระทำความผิดก่อนหรือขณะกระทำความผิด และผู้ที่พยายามกระทำความผิดฐานฟอกเงิน ไว้ดังนี้

1. ผู้ที่โอน รับโอน หรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐานเพื่อชุกซ่อนหรือปกปิดแหล่งที่มาของทรัพย์สิน หรือเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นไม่ว่าก่อน ขณะ หรือหลังการกระทำความผิดมิให้ต้องรับโทษหรือรับโทษน้อยลง หรือกระทำการใด ๆ เพื่อปกปิดหรืออำพรางลักษณะที่แท้จริงการได้มาแหล่งที่ตั้งการจำหน่าย การโอน การได้สิทธิใด ๆ ซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ผู้นั้นกระทำความผิดฐานฟอกเงิน (มาตรา 5)

2. ผู้ที่กระทำความผิดฐานฟอกเงินแม้จะได้ทำความผิดนอกราชอาณาจักรผู้นั้นก็ต้องรับโทษในราชอาณาจักร ถ้าผู้กระทำความผิดหรือผู้ร่วมกระทำความผิดคนใดคนหนึ่งเป็นคนไทยหรือมีถิ่นที่อยู่ในประเทศ

ไทย หรือผู้กระทำความผิดเป็นคนต่างด้าว และได้กระทำโดยประสงค์ให้ความผิดเกิดขึ้นในราชอาณาจักร หรือ รัฐบาลไทยเป็นผู้เสียหาย หรือ ผู้กระทำความผิดเป็นคนต่างด้าว และการกระทำนั้นเป็นความผิดตามกฎหมายของรัฐที่การกระทำเกิดขึ้นในเขตอำนาจของรัฐนั้น หากผู้นั้นได้ปรากฏตัวอยู่ในราชอาณาจักรและมีได้มีการส่งตัวผู้นั้นออกไปตามกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน (มาตรา 6)

3. ผู้ที่สนับสนุนหรือช่วยเหลือผู้กระทำความผิดก่อนหรือขณะกระทำความผิด หรือจัดหาหรือให้เงิน หรือทรัพย์สิน ยานพาหนะ สถานที่ หรือวัตถุใด ๆ หรือกระทำการใด ๆ เพื่อช่วยให้ผู้กระทำความผิดหลบหนี หรือเพื่อมิให้ผู้กระทำความผิดถูกลงโทษ หรือเพื่อให้ได้รับประโยชน์ในการกระทำความผิด ต้องระวางโทษ เช่นเดียวกับตัวการในความผิดนั้น (มาตรา 7)

4. ผู้ที่พยายามกระทำความผิดฐานฟอกเงิน ต้องระวางโทษตามที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น เช่นเดียวกับผู้กระทำความผิดสำเร็จ (มาตรา 8)

ทั้งนี้ กฎหมายฉบับนี้ได้กำหนดมาตรการในการดำเนินการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินไว้หลาย มาตรการ กล่าวคือ

- มาตรการทางอาญา ความผิดอาญาฐานฟอกเงิน รวมถึงผู้สนับสนุน ช่วยเหลือ พยายามและสมคบกัน เช่น ผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงินต้องระวางโทษตั้งแต่ 1 - 10 ปี หรือปรับตั้งแต่ 20,000 บาทถึง 200,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

- มาตรการทางแพ่ง คือการดำเนินการขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน

2.3.6 พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535

เนื่องจากกฎหมายเกี่ยวกับความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องของทางอาญายังไม่สอดคล้องกับการให้ความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญาในปัจจุบัน กล่าวคือ ผู้ประสานงานกลางไม่สามารถส่งคำร้องขอความช่วยเหลือจากต่างประเทศไปให้เจ้าพนักงานหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ตามที่กฎหมายอื่นเพื่อดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับคำร้องได้และผู้ประสานงานกลางไม่มีอำนาจส่งข้อมูลเกี่ยวกับการกระทำความผิดหรือทรัพย์สินใดไปให้ต่างประเทศเพื่อประโยชน์ในการสืบสวน สอบสวน การฟ้องคดี หรือการพิจารณาคดีในศาล หากประเทศนั้นยังมิได้ร้องขอ อันทำให้การให้ความร่วมมือเป็นไปอย่างจำกัด กระบวนการค้นหรือยึดทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ในการรวบรวมพยานหลักฐานและเพื่อประโยชน์ขั้นสุดในการริบทรัพย์สินที่เป็นอยู่ในปัจจุบันไม่สามารถป้องกันการยกย้ายถ่ายเททรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดได้ จึงได้มีการตราพระราชบัญญัตินี้ขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว และเพื่อให้การให้ความร่วมมือระหว่างประเทศในทางอาญามีประสิทธิภาพมากขึ้น

โดยพระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535 นี้ ได้กำหนดสาระสำคัญเกี่ยวกับการให้ความร่วมมือทางอาญากับต่างประเทศไว้ในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

1. การกำหนดอำนาจหน้าที่ของผู้ประสานงานกลาง ให้มีอำนาจในการรับคำร้องขอความช่วยเหลือ พิจารณาและวินิจฉัยว่าจะให้ความช่วยเหลือหรือไม่ ติดตามและเร่งรัดการดำเนินการของเจ้าหน้าที่

- ผู้มีอำนาจให้ความช่วยเหลือ ตลอดจนออกระเบียบหรือประกาศตามพระราชบัญญัติและดำเนินการอย่างอื่นเพื่อให้การขอความช่วยเหลือบรรลุผล
2. กำหนดหลักเกณฑ์ในการให้ความช่วยเหลือและการขอความช่วยเหลือ ภายใต้สนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา
 3. กำหนดขั้นตอน กระบวนการในการสอบสวน และการสืบพยานหลักฐานในกรณีที่ได้รับคำร้องขอความช่วยเหลือจากต่างประเทศ
 4. กำหนดวิธีการจัดหาและการให้เอกสารหรือข่าวสารที่อยู่ในความครอบครองของรัฐให้แก่รัฐต่างประเทศ รวมไปถึงวิธีการจัดส่งเอกสารทางกฎหมาย
 5. กำหนดวิธีการค้น ยึด อาัยทรัพย์สิน การโอนบุคคลซึ่งถูกคุมขังเพื่อช่วยเหลือในการดำเนินคดีชั้นเจ้าพนักงานหรือชั้นศาลในต่างประเทศ การสืบหาบุคคลตามความต้องการของประเทศผู้ร้องขอ รวมถึงการเริ่มคดีทางอาญา และค่าใช้จ่ายต่าง ๆ อันเกิดขึ้นจากการให้ความช่วยเหลือตามคำร้องขอของรัฐต่างประเทศ

โดยพระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนดให้สำนักงานอัยการสูงสุดเป็นผู้ประสานงานกลางซึ่งมีอำนาจในการพิจารณาขอและให้ความร่วมมือทางอาญาระหว่างไทยกับประเทศต่าง ๆ ถึง 7 ประเทศ คือ สหรัฐอเมริกา แคนาดา สหราชอาณาจักร ฝรั่งเศส นอร์เวย์ สาธารณรัฐเกาหลี สาธารณรัฐประชาชนจีน

แม้พระราชบัญญัตินี้ไม่ได้กำหนดบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการลักลอบเข้าเมืองไว้โดยตรง แต่เป็นการกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการเกี่ยวกับการประสานงานกับต่างประเทศในกรณีที่จำเป็นต้องขอความช่วยเหลือจากต่างประเทศ หรือในกรณีที่ต่างประเทศขอความช่วยเหลือในการส่งตัวบุคคลผู้กระทำความผิดหรือข้อมูลของบุคคลที่ได้กระทำความผิดในประเทศหนึ่งไปยังอีกประเทศหนึ่ง ซึ่งส่วนใหญ่จะมีประเด็นของการที่บุคคลผู้กระทำความผิด หลบหนี หรือหลบซ่อนตัวในประเทศที่สามโดยการลักลอบเข้าเมือง เพื่อหนีการจับกุมและการลงโทษ

2.3.7 แนวทางปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบคนต่างด้าว

สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้กำหนดแนวทางการปฏิบัติการตรวจสอบคนต่างด้าวให้หน่วยงานในสังกัดถือปฏิบัติ ซึ่งต่อมาได้มีพระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2560 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562 ดังนั้น เพื่อปรับกระบวนการในการตรวจสอบการทำงานของคนต่างด้าว ความผิดและบทกำหนดโทษแตกต่างไปจากเดิม และเพื่อให้การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นไปด้วยความเรียบร้อย จึงมีการกำหนดแนวทางปฏิบัติในการตรวจสอบคนต่างด้าวให้เหมาะสมยิ่งขึ้น ปรากฏในหนังสือ ตร. ที่ 0029.132/ว7 ลงวันที่ 31 มกราคม 2562 เรื่อง แนวทางปฏิบัติในการตรวจสอบคนต่างด้าว ดังนี้

2.3.7.1 เอกสารที่ใช้ในการเดินทางเข้า - ออกราชอาณาจักรของคนต่างด้าว

พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มาตรา 11 บัญญัติให้บุคคลที่จะเดินทางเข้ามาในหรือออกไปนอกราชอาณาจักรจะต้องเดินทางเข้ามาหรือออกไปตามช่องทางด่านตรวจคนเข้าเมือง เขตท่าสถานี หรือท้องที่ และตามที่กำหนดเวลาที่รัฐมนตรีได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา และตามมาตรา 18 กำหนดให้บุคคลที่เดินทางเข้ามาในหรือออกไปนอกราชอาณาจักรตามมาตรา 11 ดังกล่าว ต้องยื่นรายการตามแบบที่กำหนดในกฎกระทรวงและผ่านการตรวจอนุญาตของพนักงานเจ้าหน้าที่ของด่านตรวจคนเข้าเมืองประจำเส้นทางนั้น โดยมีเอกสารที่ต้องใช้ในการเดินทางเข้า - ออก คือ หนังสือเดินทาง เอกสารที่ใช้แทนหนังสือเดินทาง หรือบัตรผ่านแดน

2.3.7.2 วิธีการตรวจสอบคนต่างด้าว

การตรวจสอบคนต่างด้าวมียุทธวิธีการตรวจสอบดังนี้

1. ในกรณีที่พบคนต่างด้าวที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าจะอยู่ในราชอาณาจักรโดยมิชอบให้ทำการขอตรวจสอบหนังสือเดินทาง เอกสารใช้แทนหนังสือเดินทาง หนังสือผ่านแดน หรือบัตรผ่านแดนชั่วคราว ในกรณีที่ตรวจพบคนต่างด้าวไม่มีหนังสือเดินทาง หรือเอกสารใช้แทนหนังสือเดินทาง หรือหนังสือผ่านแดน หรือบัตรผ่านแดนชั่วคราว ถือเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 สำหรับกรณีที่ตรวจพบคนต่างด้าวซึ่งอ้างว่ามีหนังสือเดินทางแต่ไม่สามารถนำมาแสดงต่อเจ้าพนักงานได้ ตามความใน พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าคนต่างด้าวผู้นั้นเข้ามาในราชอาณาจักรโดยฝ่าฝืนพระราชบัญญัตินี้ กรณีที่มีการจับกุมคนต่างด้าวสัญชาติเมียนมาร์ ลาว หรือกัมพูชา ซึ่งกระทำความผิด ขอลาเดินทางเข้าเมืองมาในราชอาณาจักรโดยไม่ได้รับอนุญาตให้ดำเนินการส่งกลับออกนอกราชอาณาจักรโดยไม่ต้องดำเนินคดี

หากตรวจพบว่ามีคนต่างด้าวที่ไม่มีหลักฐานการเข้ามาในราชอาณาจักรโดยถูกต้อง ผู้นำหรือพา/เจ้าของพาหนะ มีความผิดตาม พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ขอลา นำ หรือพาหรือให้ความสะดวกหรือกระทำความผิดประการใด ๆ อันเป็นการอุปการะหรือช่วยเหลือ เพื่อให้คนต่างด้าวเข้ามาในราชอาณาจักรโดยมิชอบ และหากตรวจพบให้มีการให้ที่พักอาศัยแก่คนต่างด้าวที่ไม่มีหลักฐานการเข้ามาในราชอาณาจักรโดยถูกต้อง ผู้ให้ที่พักอาศัยมีความขอให้ที่พักอาศัย ซ่อนเร้น หรือช่วยเหลือด้วยประการใด ๆ แก่คนต่างด้าวที่รู้ว่าเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายให้พ้นการจับกุม

2. การตรวจสอบสาระสำคัญของหนังสือเดินทาง หรือเอกสารใช้แทนหนังสือเดินทาง หรือบัตรผ่านแดน หรือบัตรผ่านแดนชั่วคราว มีแนวทางในการตรวจสอบเบื้องต้น คือ สอบถามชื่อ นามสกุล วันเดือนปีเกิด ดูภาพถ่าย เทียบความสูง ดูการแก้ไขเปลี่ยนแปลงภาพถ่าย ดูวันหมดอายุของหนังสือเดินทาง ดูลายมือชื่อ ประเมินอายุคนต่างด้าวกับอายุที่แจ้งอยู่ในหนังสือเดินทางว่าต่างกันหรือไม่

3. การตรวจประทับตราขาเข้า ซึ่งเป็นการตรวจรอยประทับตราในเอกสารหนังสือเดินทางหรือเอกสาร ใช้แทนหนังสือเดินทาง หรือบัตรผ่านแดน หรือบัตรผ่านแดนชั่วคราว เพื่อตรวจสอบว่าคนต่างด้าวนั้นเข้ามาในราชอาณาจักรโดยถูกต้องหรือไม่

4. การตรวจสอบระยะเวลาการอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักร โดยตรวจสอบจากวันที่ตรวจอนุญาต หรือวันที่เดินทางเข้ามาในรายการช่อง “ADMITTED” วันที่อนุญาตให้อยู่ได้ถึง ในรายการช่อง “UNTIL” ว่าเกินกำหนดแล้วหรือไม่ หากเกินกำหนดแล้วคนต่างด้าวมีขอหาอยู่ในราชอาณาจักรโดยการอนุญาตสิ้นสุด ซึ่งคนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักร จะอยู่ในราชอาณาจักรได้เป็นเวลาเท่าใดนั้น ขึ้นอยู่กับประเภทการตรวจลงตรา ที่ผู้นั้นได้รับ

การตรวจสอบระยะเวลาอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักร นอกเหนือการตรวจสอบรอยตราประทับ ขาเข้าแล้ว ยังมีตราอื่น ๆ ที่พนักงาน เจ้าหน้าที่จะประทับตราอนุญาตให้คนต่างด้าวผู้นั้นอยู่ในราชอาณาจักรต่อไปตามความจำเป็น ได้แก่ ตราประทับนัดฟังผล ตราประทับอนุญาตให้อยู่ต่อ ตราประทับแจ้งไม่อนุญาต และให้เดินทางออก

5. ตรวจสอบการออกนอกเขตพื้นที่ของคนต่างด้าวที่ถือบัตรผ่านแดนหรือบัตรผ่านแดนชั่วคราว กรณีคนต่างด้าวมีบัตรผ่านแดน หรือบัตรผ่านแดนชั่วคราว มีรอยประทับตราขาเข้าและการอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรถูกต้อง ให้ตรวจสอบว่าคนต่างด้าวดังกล่าวออกนอกเขตพื้นที่อนุญาตหรือไม่ ซึ่งตามความตกลงระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ รัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว รัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรกัมพูชา รัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งมาเลเซีย ว่าด้วยการข้ามแดนระหว่างประเทศทั้งสอง ได้กำหนดให้ประชาชนที่อาศัยอยู่อย่างถาวรในพื้นที่ชายแดนสามารถใช้บัตรผ่านแดน หรือบัตรผ่านแดนชั่วคราว เพื่อเป็นเอกสารในการเข้ามาใน หรือออกไปจากดินแดนของภาคีสัญญาผ่านจุดผ่านแดนถาวรและจุดผ่านแดนในพื้นที่ชายแดน ให้เข้าและออกผ่านจุดผ่านแดนที่ระบุไว้ในบัตรผ่านแดน รวมถึงอนุญาตให้พำนักและทำได้เฉพาะในพื้นที่ชายแดนตามที่ระบุไว้ในข้อตกลงเท่านั้น หากตรวจพบออกนอกเขตพื้นที่ชายแดน คนต่างด้าวมีความผิดตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522

6. การตรวจสอบการทำงานของคนต่างด้าว หมายถึง การที่พนักงานเจ้าหน้าที่หรือนายทะเบียนตามพระราชบัญญัติการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2560 แก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2561 เข้าไปตรวจสอบการทำงานของคนต่างด้าวในสถานที่ที่เชื่อว่ามีการทำงานของคนต่างด้าวอยู่ เพื่อตรวจสอบว่าคนต่างด้าวมียาอนุญาตทำงานอยู่หรือไม่ ทำงานถูกต้องตามที่กำหนดไว้ในใบอนุญาตทำงานหรือไม่ หากฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามมีความผิด

2.3.7.3 การแจ้งที่พักอาศัยของคนต่างด้าวในราชอาณาจักร

คนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตให้เข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวแล้ว มีหน้าที่จะต้องแจ้งที่พักอาศัยต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมือง โดยกฎหมายกำหนดให้ผู้มีหน้าที่แจ้งคือเจ้าบ้าน หรือผู้ประกอบการโรงแรม เจ้าของหรือผู้ครอบครองเคสสถานหรือโรงแรม ซึ่งรับคนต่างด้าวซึ่งได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวเข้าพักอาศัยจะต้องแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ณ ที่ทำการตรวจคนเข้าเมืองที่ตั้งอยู่ในท้องถิ่นนั้น ภายใน 24 ชั่วโมงนับแต่เวลาที่คนต่างด้าวเข้าพักอาศัย ถ้าท้องถิ่นใดไม่มีที่ทำการตรวจคนเข้าเมือง ให้แจ้งต่อเจ้าพนักงานตำรวจ ณ สถานีตำรวจท้องถิ่นนั้น หากเจ้าบ้าน เจ้าของหรือผู้ครอบครองเคสสถาน

หรือโรงแรมไม่แจ้งการเข้าพักอาศัยของคนต่างด้าวดังกล่าวถือเป็นความผิดตาม พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522

2.3.8 แนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับคนต่างด้าวที่เดินทางเข้ามาในราชอาณาจักร เป็นผู้เสียหายหรือผู้ต้องหา

ตามบันทึกสั่งการ ตร. ที่ 0029.841/0094 ลงวันที่ 31 ต.ค. 2551 เรื่อง แนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับคนต่างด้าวที่เดินทางเข้ามาในราชอาณาจักรเป็นผู้เสียหายหรือผู้ต้องหา ได้แนวทางไว้ดังนี้

2.3.8.1 กรณีคนต่างด้าวตกเป็นผู้ต้องหาและถูกแจ้งข้อกล่าวหาในคดีอาญา

1. ให้หัวหน้าสถานีตำรวจหรือหัวหน้าหน่วยงานที่รับผิดชอบการสอบสวนดำเนินการรวบรวมรายละเอียดเกี่ยวกับผู้ต้องหา โดยให้ปรากฏชื่อ ชื่อสกุล (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) วันเดือนปีเกิด อายุ สัญชาติ เชื้อชาติ เพศ หมายเลขหนังสือเดินทาง ภูมิลำเนา การเดินทางเข้ามาในราชอาณาจักร เมื่อวันเดือนปีใด โดยทางใด วันเดือนปีที่ถูกจับกุม ข้อหาหรือฐานความผิด สถานที่ถูกจับกุมและพฤติการณ์แห่งคดี เพื่อส่งไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง (สตม.) หรือกองการต่างประเทศ (ตท.) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

2. ให้หัวหน้าสถานีตำรวจหรือหัวหน้าหน่วยงานที่รับผิดชอบการสอบสวน ดำเนินการรวบรวมรายละเอียดเกี่ยวกับผู้ต้องหา โดยให้ปรากฏชื่อ ชื่อสกุล (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) วันเดือนปีเกิด อายุ สัญชาติ เชื้อชาติ เพศ หมายเลขหนังสือเดินทาง เพื่อให้สามารถใช้ยืนยันตัวบุคคลได้ รวมทั้งตรวจสอบข้อมูลในระบบสารสนเทศ ตร. ว่าคนต่างด้าวเคยถูกจับกุมดำเนินคดีหรือไม่ อย่างไร ทั้งนี้ หากตรวจสอบพบว่าคนต่างด้าวอยู่ในระหว่างการถูกดำเนินคดีในคดีอื่น ๆ ให้พิจารณาดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ และให้รายงานให้กองการต่างประเทศ (ตท.) หรือสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง (สตม.) ทราบ

3. ให้หัวหน้าสถานีตำรวจหรือหัวหน้าหน่วยงานที่รับผิดชอบการสอบสวนตรวจสอบสถานภาพการอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรของคนต่างด้าวกับสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง (สตม.) โดยหากพบว่าคนต่างด้าวไม่ได้รับการอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรหรืออยู่ในราชอาณาจักรโดยสิ้นสุด ให้ดำเนินคดีกับคนต่างในความผิดนั้น ๆ

4. กรณีได้รับแจ้งจากสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง (สตม.) ว่าคนต่างด้าวได้ถูกเพิกถอนการอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรแล้ว หากมีการนำตัวไปผิดฟ้องหรือฝากขัง ให้ระบุในคำร้องด้วยว่าคนต่างด้าวถูกเพิกถอนการอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักร และระบุถึงการที่คนต่างด้าวไม่มีสิทธิอยู่ในราชอาณาจักรด้วย

5. กรณีพนักงานสอบสวนปล่อยตัวชั่วคราวคนต่างด้าวซึ่งตกเป็นผู้ต้องหา และระยะเวลาการอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรของคนต่างด้าวยังไม่สิ้นสุด ให้กำหนดเงื่อนไขในการปล่อยตัวชั่วคราวในสัญญาประกัน ห้ามมิให้เดินทางออกนอกราชอาณาจักร โดยผู้ต้องหายินยอมสละสิทธิในการเดินทางออกนอกราชอาณาจักรแล้วให้รับมีหนังสือแจ้งรายละเอียดและสำเนาสัญญาประกันไปยังสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง เพื่อให้ระงับการเดินทางออกนอกราชอาณาจักรของผู้ต้องหาตามเงื่อนไขที่ได้กำหนดในสัญญาประกัน

6. กรณีคนต่างด้าวถูกควบคุมหรือจำคุกอยู่ในเรือนจำ ให้พนักงานสอบสวนอายัดตัวต่อเรือนจำและสถานตำรวจท้องที่ที่เรือนจำตั้งอยู่ โดยเมื่อมีการปล่อยตัวจากเรือนจำไม่ว่าจะเป็นกรณีได้รับการประกันตัวในชั้นศาลหรือพ้นโทษหรือกรณีอื่นใดก็ตาม ให้พนักงานสอบสวนนำตัวส่งมอบให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมือง

7. คนต่างด้าวที่ต้องหาคดีดังกล่าว ไม่ว่าผลคดีถึงที่สุดจะเป็นประการใด ในชั้นใด ให้หัวหน้าสถานีตำรวจหรือหัวหน้าหน่วยงานที่รับผิดชอบการสอบสวน ดำเนินการติดตามนำตัวส่งมอบให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมือง โดยมีหนังสือนำส่งพร้อมหนังสือเดินทางหรือสำเนาหนังสือเดินทาง รวมทั้งแจ้งผลคดีถึงที่สุดและสำเนาคำพิพากษา สำเนามาขอลปล่อย สำเนาคำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการพร้อมความเห็นทางคดีให้สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองเพื่อพิจารณาว่าคนต่างด้าวผู้นั้นมีพฤติการณ์ต้องห้ามเข้ามาในราชอาณาจักรหรือไม่

8. กรณีคนต่างด้าวต้องหาคดีอาญา และศาลได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้กักขังหรือกักขังแทนค่าปรับ ให้หัวหน้าสถานีตำรวจหรือหัวหน้าหน่วยงานที่รับผิดชอบการสอบสวนดำเนินการรวบรวมรายละเอียดเกี่ยวกับคนต่างด้าวที่ถูกกักขัง พร้อมหนังสือเดินทางส่งให้กับหัวหน้าสถานีตำรวจที่สถานกักขังของกรมราชทัณฑ์ตั้งอยู่เพื่อรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น หลังจากทีคนต่างด้าวพ้นโทษกักขังแล้วให้สนับสนุนการส่งตัวคนต่างด้าวพ้นโทษต่อไป

9. การรายงานและการนำตัวส่งคนต่างด้าวส่งมอบให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมือง ตามข้อ 7. และ 8. ให้รับดำเนินการโดยเร็ว

10. กรณีที่มีการจับกุมคนต่างด้าวสัญชาติเมียนมาร์ ลาว หรือกัมพูชา ซึ่งกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ฐานเดินทางเข้ามาในราชอาณาจักรโดยไม่ได้รับอนุญาต ให้ดำเนินการผลักดันออกนอกราชอาณาจักรโดยไม่ต้องดำเนินคดี

11. กรณีพนักงานสอบสวนสงสัยหนังสือเดินทางว่าเป็นเอกสารปลอมหรือไม่ ให้ตรวจสอบโดยตรงกับสถานเอกอัครราชทูตหรือสถานกงสุลของคนต่างด้าวที่ประจำอยู่ในประเทศไทย ซึ่งหากตรวจสอบแล้วพบว่าเป็นเอกสารปลอม ให้ดำเนินคดีตามกฎหมายต่อไป

12. กรณีที่มีการยึดหนังสือเดินทางของผู้ต้องหาไว้เพื่อตรวจสอบหรือเพื่อประโยชน์ในทางสอบสวน หลังจากพนักงานสอบสวนพิจารณาแล้วเห็นว่าหมดความจำเป็นในการยึดไว้แล้ว ให้รับส่งหนังสือเดินทางของผู้ต้องหาคืนให้สถานเอกอัครราชทูตหรือสถานกงสุลของผู้ต้องหาที่ประจำอยู่ในประเทศไทยหากไม่มีสถานเอกอัครราชทูตหรือสถานกงสุลประจำอยู่ในประเทศไทยให้นำส่งสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง (สตม.) เพื่อเก็บรักษาไว้และคืนให้กับเจ้าของหนังสือเดินทางต่อไป

13. กรณีที่หน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งได้รับการร้องขอจากเจ้าหน้าที่ประสานงานประจำสถานเอกอัครราชทูต หรือสถานกงสุลต่าง ๆ ประจำประเทศไทย ขอให้ควบคุมตัวคนต่างด้าว โดยอ้างว่า ได้ยกเลิกหนังสือเดินทางหรืออ้างว่าเป็นบุคคลที่ทางการประเทศนั้น ๆ ต้องการตัวก่อนที่จะดำเนินการใด ๆ ให้เสนอเรื่องผ่านกองการต่างประเทศ (ตท.) เพื่อตรวจสอบเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และเสนอ ตร. เพื่อสั่งการเป็นกรณี ๆ ไป

14. กรณีที่หน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งพบหรือมีข้อมูลว่าคนต่างด้าวรายใดมีลักษณะต้องห้ามอย่างใดอย่างหนึ่งตามมาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ให้หน่วยงานนั้นรวบรวมข้อมูลตลอดจนพฤติการณ์ที่มีลักษณะต้องห้ามแล้วรีบแจ้งไปยังหน่วยงานที่มีอำนาจในเรื่องนั้น ๆ

2.3.8.2 กรณีคนต่างด้าวถูกควบคุมหรือจำคุกอยู่ในเรือนจำ

กรณีคนต่างด้าวถูกควบคุมหรือจำคุกอยู่ในเรือนจำ ให้พนักงานสอบสวนอายัดตัวต่อเรือนจำและสถานีตำรวจท้องที่ที่เรือนจำตั้งอยู่ ถ้ามีการปล่อยตัวจากเรือนจำ ไม่ว่าจะเป็นกรณีใด ๆ ให้ พนักงานสอบสวนนำตัวส่งมอบให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมือง

2.3.8.3 การติดตามผลคดี และการรายงานผลคดีถึงที่สุด

กรณีที่ 1 กรณีคนต่างด้าวต้องหาคดีอาญาและศาลได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก โดยไม่รอลงอาญา เว้นแต่ความผิดโทษหรือความผิดอันได้กระทำโดยประมาท

ในระหว่างที่คนต่างด้าวถูกจำคุกตามคำพิพากษา ให้พนักงานสอบสวนเจ้าของคดี ใ้บรายงานผลคดีไปยังสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง (สตม.) โดยในส่วนกลางให้ส่งที่ศูนย์ปราบปรามอาชญากรรมที่เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศและการกระทำผิดทางอาญา สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง (ศสส.สตม.) ในส่วนภูมิภาคให้ส่งที่ ศสส.สตม. หรือด่านตรวจคนเข้าเมืองซึ่งมีที่ตั้งอยู่ใกล้ที่สุด

เมื่อคนต่างด้าวพ้นโทษแล้ว ให้หัวหน้าสถานีตำรวจหรือหัวหน้าหน่วยงานที่รับผิดชอบการสอบสวน ดำเนินการรวบรวมรายละเอียดเกี่ยวกับคนต่างด้าวที่พ้นโทษโดยให้ปรากฏชื่อ ชื่อสกุล (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) อายุ สัญชาติ เชื้อชาติ เพศ ผลคดีของศาล หมายเลขคดีดำ หมายเลขคดีแดง วันเดือนปีที่พิพากษา ฐานความผิดที่ลงโทษ และได้รับโทษอย่างไร จากนั้น ส่งตัวคนต่างด้าวไปยัง สตม. สำหรับในส่วนกลางให้ส่งที่ ศสส.สตม. ในส่วนภูมิภาคให้ส่งที่ ศสส.สตม. หรือด่านตรวจคนเข้าเมืองซึ่งมีที่ตั้งอยู่ใกล้ที่สุด โดยส่งตัวคนต่างด้าวไปพร้อมกับหนังสือเดินทางหรือสำเนาหนังสือเดินทาง และรายงานตามแบบ “ขอส่งตัวคนต่างด้าวและรายละเอียดเกี่ยวกับคนต่างด้าวถูกดำเนินคดีถึงที่สุดแล้วมาเพื่อดำเนินการตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522” (แบบที่ 3) โดยให้แนบสำเนาคำพิพากษา สำเนาหมายปล่อย สำเนาคำสั่งไม่ฟ้อง สำเนาใบเสร็จรับเงินการเสียค่าปรับชั้นศาลหรือชั้น พนักงานสอบสวน แล้วแต่กรณี และให้ สตม. พิจารณาคำขอต่างด้าวมีพฤติการณ์ต้องห้ามเข้ามาในราชอาณาจักรหรือไม่

กรณีที่ 2 กรณีคนต่างด้าวต้องหาคดีอาญาและศาลได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้กักขังหรือกักขังแทนค่าปรับ (เว้นแต่ความผิดหรือความผิดอันได้กระทำโดยประมาท) ให้หัวหน้าสถานีตำรวจหรือหัวหน้าหน่วยงานที่รับผิดชอบการสอบสวน ดำเนินการรวบรวมรายละเอียดเกี่ยวกับคนต่างด้าวที่ถูกกักขังโดยให้ปรากฏชื่อ ชื่อสกุล (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) อายุ สัญชาติ เชื้อชาติ เพศ ผลคดีอาญาของศาล หมายเลขคดีดำ หมายเลขคดีแดง วันเดือนปีที่พิพากษา ฐานความผิดที่ศาลลงโทษ และได้รับโทษอย่างไร แล้วรายงานตามแบบ “ขอส่งรายละเอียดเกี่ยวกับคนต่างด้าวถูกกักขังหรือกักขังแทนค่าปรับมาเพื่อดำเนินการตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522” (แบบที่ 4) พร้อมกับส่งหนังสือเดินทางหรือสำเนาหนังสือเดินทางไปให้หัวหน้าสถานีตำรวจที่สถานกักขังของกรมราชทัณฑ์ตั้งอยู่ เพื่อรวบรวมไว้เป็นข้อมูลเบื้องต้น

หลังจากคนต่างด้าวพ้นโทษกักขังแล้ว ให้หัวหน้าสถานีตำรวจที่สถานกักขังของกรมราชทัณฑ์ตั้งอยู่ รับตัวคนต่างด้าวที่พ้นโทษส่ง สตม. ในการส่งตัวคนต่างด้าวให้ ผบก.น. หรือ ผบก.ภ.จว. ที่สถานกักขังของ กรมราชทัณฑ์ตั้งอยู่ สนับสนุนการส่งตัวคนต่างด้าวที่พ้นโทษแล้ว โดยในส่วนกลางให้ส่งที่ ศสส.สตม. ในส่วน ภูมิภาคให้ส่งที่ ศสส.สตม. หรือด่านตรวจคนเข้าเมืองซึ่งมีที่ตั้งอยู่ใกล้ที่สุด ในการส่งตัวคนต่างด้าวดังกล่าวให้ ส่งพร้อมแบบรายงานแบบที่ 4 ดังกล่าวข้างต้น

กรณีที่ 3 กรณีคนต่างด้าวต้องหาคดีอาญาและถึงที่สุดโดยศาลพิพากษายกฟ้อง พนักงานอัยการมี คำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้อง ผู้เสียหายถอนคำร้องทุกข์ หรือคนต่างด้าวชำระค่าปรับตามคำพิพากษาของศาล หรือ ตามที่เจ้าพนักงานเปรียบเทียบ หรือคนต่างด้าวกระทำความผิดเหตุโทษหรือความผิดอันได้กระทำโดยประมาท

3.1 ในกรณีที่การอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรของคนต่างด้าวสิ้นสุด และคนต่างด้าวยังไม่ถูก ดำเนินคดีในความผิดฐาน “เป็นบุคคลต่างด้าวอยู่ในราชอาณาจักรโดยการอนุญาตสิ้นสุด” อันเป็นความผิดตาม มาตรา 81 แห่ง พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ให้หัวหน้าสถานีตำรวจหรือหัวหน้าหน่วยงานที่ รับผิดชอบการสอบสวนดำเนินคดีกับคนต่างด้าวในความผิดฐานดังกล่าว หลังจากคดีถึงที่สุดแล้วจึงให้ ดำเนินการเช่นเดียวกับข้อ 1 หรือข้อ 2 แล้วแต่กรณี

3.2 สถานีตำรวจหรือหัวหน้าหน่วยงานที่รับผิดชอบการสอบสวนปล่อยตัวคนต่างด้าวไป เว้นแต่ พฤติการณ์และการกระทำของคนต่างด้าวที่ต้องหาคดีอาญาและคดีถึงที่สุด มีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดตาม มาตรา 12 (3) (7) (8) แห่ง พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 และได้รับแจ้งว่าผู้ต้องหาถูกเพิกถอนการ อนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรแล้ว ให้หัวหน้าสถานีตำรวจหรือหัวหน้าหน่วยงานที่รับผิดชอบการสอบสวน ดำเนินการเช่นเดียวกับข้อ 1

กรณีที่ 4 กรณีที่มีการจับกุมคนต่างด้าวสัญชาติเมียนมาร์ ลาว หรือกัมพูชา ซึ่งกระทำความผิดตาม พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ฐานเดินทางเข้ามาในราชอาณาจักรโดยไม่ได้รับอนุญาต ให้ดำเนินการ ผลักดันออกนอกราชอาณาจักรโดยไม่ต้องดำเนินคดีตามหนังสือ ตร.ที่ 0022.122/1670 ลงวันที่ 11 ธ.ค. 2541 ซึ่งออกตามประกาศกระทรวงมหาดไทย (ฉบับที่ 11) ลงวันที่ 2 มิ.ย.2541 โดยให้ผู้จับส่งคนต่างด้าวที่ถูกจับกุม ดังกล่าวไปยัง สตม. สำหรับในส่วนกลางให้ส่งที่ ศสส.สตม. ในส่วนภูมิภาคให้ส่งที่ ศสส.สตม. หรือด่านตรวจคน เข้าเมืองซึ่งมีที่ตั้งอยู่ใกล้ที่สุด โดยให้ส่งคนต่างด้าวไปพร้อมกับบันทึกการจับกุมและแบบรายงาน “ขอส่งตัวคน ต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองมาเพื่อดำเนินการผลักดันออกไปนอกราชอาณาจักร (กรณีสัญชาติพม่าลาวหรือ กัมพูชา)” (แบบที่ 5)

กรณีที่ 5 กรณีที่คนต่างด้าวกระทำความผิดและการดำเนินคดียังไม่ถึงที่สุด แต่คนต่างด้าวได้รับ อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว

5.1 ในกรณีที่การอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรของคนต่างด้าวสิ้นสุดมาก่อนถูกจับกุม และคนต่าง ด้าวยังไม่ถูกดำเนินคดีในความผิดฐาน “เป็นบุคคลต่างด้าวอยู่ในราชอาณาจักรโดยการอนุญาตสิ้นสุด” อันเป็น ความผิดตามมาตรา 81 แห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ให้หัวหน้าสถานีตำรวจหรือหัวหน้า

หน่วยงานที่รับผิดชอบการสอบสวน ดำเนินคดีกับคนต่างด้าวในความผิดฐานดังกล่าว หลังจากคดีถึงที่สุดแล้ว จึงให้ดำเนินการเช่นเดียวกับกรณีที่ 1 หรือกรณีที่ 2 แล้วแต่กรณี

5.2 ในกรณีที่การอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรของคนต่างด้าวยังไม่สิ้นสุด ให้หัวหน้าสถานีตำรวจหรือหัวหน้าหน่วยงานที่รับผิดชอบการสอบสวน ปล่อยตัวคนต่างด้าวไป เว้นแต่ พฤติการณ์และการกระทำของคนต่างด้าวที่ต้องหาคดีอาญาและถึงที่สุดมีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดตามมาตรา 12(3) (7) และ (8) แห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 และได้รับแจ้งว่าผู้ต้องหาถูกเพิกถอนการอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรแล้ว ให้หัวหน้าสถานีตำรวจหรือหัวหน้าหน่วยงานที่รับผิดชอบการสอบสวนดำเนินการเช่นเดียวกับกรณีที่ 1

ทั้งนี้ การรายงานและการนำตัวคนต่างด้าวดังกล่าวให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับดำเนินการโดยเร็ว

กรณีที่ 6 กรณีอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

6.1 กรณีพนักงานสอบสวนสงสัยหนังสือเดินทางเป็นเอกสารปลอมหรือไม่ ให้ตรวจสอบโดยตรงกับสถานเอกอัครราชทูตหรือสถานกงสุลของคนต่างด้าว ที่ประจำอยู่ในประเทศไทย ตามแบบที่ 6 แล้วแจ้งให้ ตท. ทราบเพิ่มเติม ในกรณีที่มีปัญหาในการติดต่อประสานงานกับสถานเอกอัครราชทูตหรือสถานกงสุลให้แจ้ง ตท. เป็นผู้ดำเนินการแทน

6.2 เมื่อพนักงานสอบสวนหรือกองการต่างประเทศ (ในกรณีที่ได้รับรายงาน) พิจารณาแล้วเห็นว่ามีความจำเป็นต้องสกัดกั้นการเข้าออกราชอาณาจักรของผู้เสียหายหรือผู้ต้องหา ให้รับแจ้งรายละเอียดโดยให้ปรากฏชื่อ ชื่อสกุล (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) อายุ สัญชาติ เชื้อชาติ เพศ หมายเลขหนังสือเดินทาง และเหตุผลความจำเป็นในการสกัดกั้นให้ สตม. ทราบเป็นหนังสือ และให้ สตม. ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องโดยทันที

6.3 กรณีที่มีการยึดหนังสือเดินทางของผู้ต้องหาไว้เพื่อตรวจสอบ หรือเพื่อประโยชน์ในทางการสอบสวน หลังจากพนักงานสอบสวนพิจารณาแล้วเห็นว่า หมดความจำเป็นในการยึดไว้แล้ว ให้รับส่งหนังสือเดินทางของผู้ต้องหาคืนให้สถานเอกอัครราชทูตหรือสถานกงสุลของผู้ต้องหาที่ประจำอยู่ในประเทศไทย หากไม่มีสถานเอกอัครราชทูตหรือสถานกงสุลประจำอยู่ในประเทศไทย ให้นำส่ง สตม. เพื่อเก็บรักษาไว้และคืนให้กับเจ้าของหนังสือเดินทางต่อไป

6.4 กรณีที่หน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง ได้รับการร้องขอจากเจ้าหน้าที่ประสานงานประจำสถานเอกอัครราชทูตหรือสถานกงสุลต่าง ๆ ประจำประเทศไทย ขอให้ควบคุมตัวคนต่างด้าว โดยอ้างว่า ได้ยกเลิกหนังสือเดินทาง หรืออ้างว่าเป็นบุคคลที่ทางการประเทศนั้น ๆ ต้องการตัว ก่อนที่จะดำเนินการใด ๆ ให้เสนอเรื่องผ่าน ตท. เพื่อตรวจสอบเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และประมวลเสนอ ตร. เพื่อสั่งการเป็นกรณีต่อไป

6.5 กรณีที่หน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งมีข้อมูลว่าคนต่างด้าวรายใดมีลักษณะต้องห้ามอย่างใดอย่างหนึ่งตามมาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ให้หน่วยงานนั้นรวบรวมข้อมูลตลอดจนพฤติการณ์ที่มีลักษณะต้องห้ามแล้วรีบแจ้งไปยังหน่วยงาน ดังนี้

- กรณีมีพฤติการณ์เป็นที่น่าเชื่อว่าเกี่ยวกับการค้ายาเสพติดให้แจ้งไปยัง กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด (บช.ปส.)
- กรณีมีพฤติการณ์เป็นที่น่าเชื่อว่าเข้ามาเพื่อการค้าประเวณีการค้าหญิงหรือเด็กหรือการลักลอบหนีภาษีศุลกากร หรืออาชญากรรมทางเศรษฐกิจหรือประกอบกิจการอื่นที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนให้แจ้งไปยังกองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง (บช.ก.)
- กรณีมีพฤติการณ์เป็นที่น่าเชื่อว่าเป็นบุคคลที่เป็นภัยต่อสังคมหรือจะก่อเหตุร้ายให้เกิดอันตรายต่อความปลอดภัยของประชาชนหรือความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรให้แจ้งไปยัง ส.
- กรณีมีพฤติการณ์ที่นอกเหนือจากนี้ให้แจ้งไปยัง สตม.

หลังจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องข้างต้นได้รับข้อมูลแล้วให้รีบดำเนินการตรวจสอบข้อมูล ตลอดจนพฤติการณ์ของคนต่างด้าวเพิ่มเติม หากพบว่าคนต่างด้าวดังกล่าวมีพฤติการณ์และการกระทำที่มีลักษณะต้องห้ามอย่างใดอย่างหนึ่งตามมาตรา 12 แห่ง พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ให้รีบแจ้งไปยัง สตม. เพื่อพิจารณาว่าบุคคลต่างด้าวนั้นมีพฤติการณ์ต้องห้ามเข้ามาในราชอาณาจักรหรือไม่

2.3.9 แนวทางปฏิบัติในกรณีคนต่างด้าวตกเป็นผู้เสียหาย หรือผู้ต้องหาในคดีอาญาหรือถึงแก่ความตายโดยผิดธรรมชาติ

สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้กำหนดแนวทางปฏิบัติกรณีคนต่างด้าวที่เดินทางเข้ามาในราชอาณาจักรและเป็นผู้เสียหายหรือผู้ต้องหาในคดีอาญาหรือถึงแก่ความตายโดยผิดธรรมชาติ เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพและมาตรฐานสากล ตามหนังสือ ตร. ที่ 0029.132/ว.87 ลงวันที่ 12 พฤศจิกายน 2558 เรื่อง แนวทางปฏิบัติกรณีคนต่างด้าวที่เดินทางเข้ามาในราชอาณาจักรและเป็นผู้เสียหายหรือผู้ต้องหาในคดีอาญาหรือถึงแก่ความตายโดยผิดธรรมชาติ ประกอบกับหนังสือ ตร. 0029.161/633 ลงวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2562 เรื่อง แนวทางปฏิบัติกรณีคนต่างด้าวที่เดินทางเข้ามาในราชอาณาจักร และเป็นผู้เสียหายหรือผู้ต้องหาในคดีอาญาหรือถึงแก่ความตายโดยผิดธรรมชาติ ได้กำหนดแนวทางปฏิบัติในกรณีคนต่างด้าวตกเป็นผู้เสียหายในคดีอุกฉกรรจ์หรือถึงแก่ความตายดังนี้

กรณีคนต่างด้าวเป็นผู้เสียหายในคดีอุกฉกรรจ์ ให้หัวหน้าสถานีตำรวจหรือหัวหน้าหน่วยงานที่รับผิดชอบการสอบสวนดำเนินการรวบรวมรายละเอียดเกี่ยวกับคนต่างด้าว โดยให้ปรากฏชื่อ ชื่อสกุล (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) วันเดือนปีเกิด อายุ สัญชาติ เชื้อชาติ เพศ หมายเลขหนังสือเดินทาง ภูมิสำเนาการเดินทางเข้ามาในราชอาณาจักร เมื่อวันเดือนปีใด โดยทางใด วันเดือนปีที่เกิดเหตุ พฤติการณ์แห่งคดี และสำเนาหนังสือเดินทาง เพื่อส่งไปยังกองการต่างประเทศ (ตท.) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ภายใน 24 ชั่วโมงนับแต่เวลาที่ทราบเหตุดังกล่าว เพื่อแจ้งให้สถานเอกอัครราชทูต สถานกงสุล และสำนักงานกลางตำรวจสากลของประเทศที่คนต่างด้าวเป็นผู้เสียหายทราบ

กรณีคนต่างด้าวถึงแก่ความตายโดยผิดธรรมชาติ ให้หัวหน้าสถานีตำรวจหรือหัวหน้าหน่วยงานที่รับผิดชอบการสอบสวนดำเนินการรวบรวมรายละเอียดเกี่ยวกับคนต่างด้าว โดยให้ปรากฏชื่อ ชื่อสกุล (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) วันเดือนปีเกิด อายุ สัญชาติ เชื้อชาติ เพศ หมายเลขหนังสือเดินทาง ภูมิลำเนา การเดินทางเข้ามาในราชอาณาจักร เมื่อวันเดือนปีใด โดยทางใด วันเดือนปีที่เกิดเหตุ พฤติการณ์แห่งคดี และสำเนาหนังสือเดินทาง เพื่อส่งไปยังหน่วยงานต่อไป

- กองการต่างประเทศ (ตท.) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ภายใน 24 ชั่วโมง นับแต่เวลาที่ทราบสาเหตุดังกล่าว พร้อมภาพถ่ายและลายพิมพ์นิ้วมือเพื่อแจ้งให้สถานเอกอัครราชทูต สถานกงสุล และสำนักงานกลางตำรวจสากลของประเทศที่คนต่างด้าวถึงแก่ความตายทราบ
- สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง (สตม.) ภายใน 24 ชั่วโมง นับแต่เวลาที่ทราบเหตุดังกล่าว โดยสถานีตำรวจหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบการสอบสวนซึ่งมีที่ตั้งอยู่ในส่วนกลาง ให้ส่งไปที่ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศตรวจคนเข้าเมือง (ศทส.ตม.) ส่วนสถานีตำรวจหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบการสอบสวนที่มีที่ตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาค ให้ส่งไปที่ ตม.จว. หรือด่านตรวจคนเข้าเมืองในพื้นที่ที่ใกล้ที่สุด เพื่อบันทึกข้อมูลในระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง

2.4 กรอบความร่วมมือระหว่างประเทศเกี่ยวกับอาชญากรรมข้ามชาติ

นอกจากกฎหมายและแนวทางปฏิบัติในประเทศแล้ว ประเทศไทยยังได้มีข้อตกลงระหว่างประเทศเกี่ยวกับอาชญากรรมข้ามชาติในระดับต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

2.4.1 การประชุมรัฐมนตรีอาเซียนด้านอาชญากรรมข้ามชาติ (AMMTC)

อาชญากรรมข้ามชาติเป็นภัยสำคัญที่คุกคามต่อความมั่นคงและการพัฒนาของประเทศและของภูมิภาค ซึ่งมีแนวโน้มที่จะทวีมากขึ้น ทั้งในด้านปริมาณ ความรุนแรง และความ ซับซ้อนของปัญหาตามความก้าวหน้าของเทคโนโลยี และกระแสโลกาภิวัตน์ การประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสและรัฐมนตรีอาเซียนด้านอาชญากรรมข้ามชาติ จึงเป็นกลไกที่แสดงความพร้อมของอาเซียนที่จะช่วยให้ประเทศในภูมิภาคนี้มีแนวทางร่วมกันในการต่อต้านปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

โดยการประชุมรัฐมนตรีอาเซียนด้านอาชญากรรมข้ามชาติ (ASEAN Ministerial Meeting on Transnational Crime - AMMTC) มีวัตถุประสงค์ในการกำกั้นนโยบายและแผนการดำเนินงานในการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติ และประสานกับองค์กรของอาเซียนที่เกี่ยวข้องในการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติ อาทิ การประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียนด้านยาเสพติด การประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสและรัฐมนตรีอาเซียนด้านกฎหมาย การประชุมหัวหน้าตำรวจอาเซียน การประชุมผู้บัญชาการสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง และหัวหน้าฝ่ายการกงสุล กระทรวงการต่างประเทศของอาเซียน การประชุมรัฐมนตรีอาเซียนด้านอาชญากรรมข้ามชาติมีกำหนดการประชุมทุก 2 ปี ส่วนการประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียนด้านอาชญากรรมข้ามชาติมีกำหนดการประชุมทุกปี โดยการประชุมรัฐมนตรีอาเซียนด้านอาชญากรรมข้ามชาติครั้งแรกจัดขึ้นที่กรุง

มะนิลาเมื่อปี พ.ศ. 2540 และการประชุมครั้งที่สองจัดขึ้นที่กรุงย่างกุ้งเมื่อปี พ.ศ. 2542 สำหรับการประชุมประจำปีเจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียนด้านอาชญากรรมข้ามชาติได้จัดขึ้นเป็นครั้งแรกที่กรุงเทพมหานคร โดยสำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมขึ้นเมื่อวันที่ 28-30 มีนาคม พ.ศ. 2544

โดยการประชุมรัฐมนตรีอาเซียนด้านอาชญากรรมข้ามชาติครั้งล่าสุด คือการประชุมระดับรัฐมนตรีอาเซียนด้านอาชญากรรมข้ามชาติ ครั้งที่ 13 (13th Asean Ministerial Meeting on Transnational Crime (13th AMMTC)) เป็นการประชุมระดับรัฐมนตรีด้านอาชญากรรมข้ามชาติ ที่จัดขึ้นระหว่างวันที่ 26-28 พฤศจิกายน พ.ศ. 2562 โดยมีรัฐมนตรีแห่งประเทศสมาชิกอาเซียนจากบรูไนดารุสซาลาม ราชอาณาจักรกัมพูชา สาธารณรัฐอินโดนีเซีย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มาเลเซีย สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ สาธารณรัฐสิงคโปร์ ราชอาณาจักรไทย และสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ซึ่งรับผิดชอบในการจัดการกับประเด็นด้านอาชญากรรมข้ามชาติ เข้าร่วมประชุมระดับรัฐมนตรีอาเซียนด้านอาชญากรรมข้ามชาติ โดยวาระการประชุมในครั้งนี้ มีประเด็นที่น่าสนใจคือ ประเทศไทยจะเตรียมผลักดันเรื่องการบริหารจัดการชายแดน (Border Management) ที่พยายามผลักดันในเวทีนี้มาเป็นเวลาประมาณ 10 ปี เพื่อให้เกิดผลเป็นรูปธรรมจากการที่นายกรัฐมนตรีไทยได้กล่าวไว้ในการประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียน ครั้งที่ 35 ที่ผ่านมา โดยในการประชุมดังกล่าวจะมีการกล่าวถ้อยแถลงโดยประเทศสมาชิกอาเซียน (รวมถึงประเทศไทย) และจะมีการรับรองร่างเอกสารผลลัพธ์การประชุมดังกล่าวจำนวน 7 ฉบับ ซึ่งได้แจ้งเวียนร่างเอกสารผลลัพธ์ฉบับล่าสุด (สถานะวันที่ 26 ตุลาคม พ.ศ. 2562) ให้ประเทศสมาชิกอาเซียนพิจารณาเรียบร้อยแล้ว โดยร่างเอกสาร จำนวน 7 ฉบับ โดยมีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้ (ศูนย์ข้อมูลข่าวสารอาเซียน กรมประชาสัมพันธ์, 2562)

1) ร่างแถลงการณ์ร่วมจากการประชุมระดับรัฐมนตรีอาเซียนด้านอาชญากรรมข้ามชาติ ครั้งที่ 13 เป็นการส่งเสริมแนวคิดในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติ รวมทั้งแนวความร่วมมือระดับภูมิภาคในการบริหารจัดการชายแดน

2) ร่างแผนปฏิบัติการด้านการต่อต้านการเพิ่มขึ้นของพวกนิยมความรุนแรงและแนวคิดหัวรุนแรง พ.ศ. 2562 - 2568 เป็นการกำหนดกรอบแนวทางการดำเนินการของประเทศสมาชิกอาเซียนด้านการต่อต้านการเพิ่มขึ้นของพวกนิยมความรุนแรงและแนวคิดหัวรุนแรง ประกอบด้วย

- (1) การป้องกันลัทธินิยมความรุนแรงและกลุ่มคนหัวรุนแรง การต่อต้านลัทธินิยม
- (2) ความรุนแรงและส่งเสริมการลดแนวคิดหัวรุนแรง
- (3) การบังคับใช้กฎหมายและการเพิ่มประสิทธิภาพกฎหมายระดับประเทศที่เกี่ยวข้องกับการต่อต้าน ลัทธินิยมความรุนแรงและกลุ่มคนหัวรุนแรง
- (4) ความเป็นหุ้นส่วนและความร่วมมือในภูมิภาค

3) ร่างแถลงการณ์ร่วมจากการประชุมระดับรัฐมนตรีอาเซียนด้านอาชญากรรมข้ามชาติ ครั้งที่ 10 กับประเทศคู่เจรจา จำนวน 3 ประเทศ ได้แก่ สาธารณรัฐประชาชนจีน ญี่ปุ่น และสาธารณรัฐเกาหลี (เกาหลีใต้) เป็นการแสดงเจตนารมณ์และความมุ่งมั่นในการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนกับประเทศคู่เจรจา ได้แก่ จีน ญี่ปุ่น และเกาหลี ในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติ

4) ร่างแถลงการณ์ร่วมจากการประชุมระดับรัฐมนตรีอาเซียนด้านอาชญากรรมข้ามชาติ ครั้งที่ 7 กับสาธารณรัฐประชาชนจีน เป็นการแสดงความมุ่งมั่นในการเสริมสร้างความร่วมมือในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติ รวมถึงกล่าวถึงอาชญากรรมรูปแบบใหม่

5) ร่างแผนปฏิบัติการอาเซียน - จีน ว่าด้วยความร่วมมือประเด็นความมั่นคงรูปแบบใหม่ พ.ศ. 2562 - 2566 เป็นการกำหนดกรอบแนวทางในการต่อต้านอาชญากรรมรูปแบบใหม่ ได้แก่ การแลกเปลี่ยนข้อมูล การแลกเปลี่ยนบุคลากรและการฝึกอบรม ความร่วมมือในการบังคับใช้กฎหมาย

6) ร่างแถลงการณ์ร่วมจากการประชุมระดับรัฐมนตรีอาเซียนด้านอาชญากรรมข้ามชาติ ครั้งที่ 5 กับญี่ปุ่น เป็นการแสดงความมุ่งมั่นในการต่อสู้กับการก่อการร้ายเพื่อป้องกันและต่อต้านอาชญากรรมคอมพิวเตอร์และอาชญากรรมข้ามชาติอื่น ๆ

7) ร่างแถลงการณ์ร่วมจากการประชุมระดับรัฐมนตรีอาเซียนด้านอาชญากรรมข้ามชาติ ครั้งที่ 1 กับสาธารณรัฐเกาหลี เป็นการเสริมสร้างความร่วมมือในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติ และแลกเปลี่ยนมุมมองเกี่ยวกับการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนและเกาหลีใต้ในการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติ

2.4.2 การประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียนด้านอาชญากรรมข้ามชาติ (SOMTC)

การประชุมระดับเจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียนด้านอาชญากรรมข้ามชาติ (ASEAN Senior Officials Meeting on Transnational Crime - SOMTC) เป็นกลไกอีกระดับในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติ โดยกำหนดให้มีการประชุม SOMTC ทุกปี ทั้งนี้เพื่อกำหนดนโยบายในภูมิภาคอาเซียนในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติ ให้ไปในทางเดียวกันก่อนที่จะนำเสนอผู้นำของแต่ละประเทศถึงนโยบายที่ได้ร่วมตกลงเสนอต่อที่ประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียน

โดยการประชุม SOMTC นี้ เกิดจากการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 5 เมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. 2538 มีมติให้อาเซียนเพิ่มพูนความพยายามร่วมกันในการต่อต้านยาเสพติด และการลักลอบค้ายาเสพติดโดยมุ่งเน้นเป็นพิเศษในประเด็นเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและการเผยแพร่ข่าวสารเพื่อสร้างสรรค์ให้อาเซียนเป็นเขตปลอดยาเสพติด จากนั้นเป็นต้นมาการประชุมอาเซียนในระดับสำคัญก็มีมติสนับสนุนให้อาเซียนมีความร่วมมือกันในการปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติอย่างจริงจังมาโดยตลอด ประเทศสมาชิกอาเซียนจึงได้เห็นพ้องกันในการจัดให้มีการประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียนด้านอาชญากรรมข้ามชาติ (ASEAN Senior Officials Meeting on Transnational Crime - SOMTC) และการประชุมระดับรัฐมนตรีอาเซียนด้านอาชญากรรมข้ามชาติ (ASEAN Ministerial Meeting on Transnational Crime - AMMTC) ขึ้นเพื่อเป็นกลไกของอาเซียนและหน่วยงานในการกำกับนโยบายของอาเซียนในการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติ โดยให้การประชุม SOMTC มีขึ้นทุกปี และการประชุม AMMTC มีขึ้นทุก 2 ปี (สำนักงานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2555)

สำหรับการประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียนด้านอาชญากรรมข้ามชาติ ครั้งที่ 15 (15th ASEAN Senior Official's Meeting on Transnation Crime - SOMTC) ที่เสียมราฐ โดยที่ประชุมได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น

เกี่ยวกับการดำเนินการใน 8 สาขาความร่วมมือหลักของ SOMTC ได้แก่ การป้องกันและปราบปรามยาเสพติด การต่อต้านการค้ามนุษย์ การกระทำอันเป็นโจรสลัดในทะเล การลักลอบค้าอาวุธ การฟอกเงิน การก่อการร้าย อาชญากรรมทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ และอาชญากรรมทางไซเบอร์ รวมทั้งได้หารือเกี่ยวกับผลการดำเนินการตาม SOMTC Work Programme ค.ศ. 2013 - 2015 และการจัดทำร่าง SOMTC Work Programme ค.ศ. 2016 - 2018 ทั้งนี้ประเทศไทยได้รายงานผลการดำเนินการด้านการต่อต้านการก่อการร้าย การป้องกันและปราบปรามยาเสพติด และการต่อต้านการค้ามนุษย์ โดยวัดความสำเร็จจากผลการจับกุมตัวผู้กระทำความผิด ในครั้งนี้ ประเทศไทยแจ้งว่า ได้ให้ความสำคัญแก่การบริหารจัดการชายแดน และจะเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมระดับภูมิภาคเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวร่วมกับ UNDOC ในเดือน ก.ค. 2558 ในการประชุมครั้งนี้ ที่ประชุมได้เห็นชอบร่าง ASEAN Convention against Trafficking in Persons, Especially Women and Children (ACTIP) และ ASEAN Plan of Action against Trafficking in Persons, Especially Women and Children (APA) ซึ่งเป็นผลงานสำคัญของ SOMTC ที่จะช่วยวางรากฐานสำหรับความร่วมมือในการป้องกันและแก้ไข ปัญหาการค้ามนุษย์ในภูมิภาคในทุกมิติ (กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ, 2558)

2.4.3 การประชุมผู้บัญชาการสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองและหัวหน้าฝ่ายการกงสุล กระทรวงการต่างประเทศของอาเซียน (DGICM)

การประชุมผู้บัญชาการสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง และหัวหน้าฝ่ายการกงสุล กระทรวงการต่างประเทศของอาเซียน (Meeting of the ASEAN Directors-General of Immigration Department and Heads of Consular Affairs Divisions of the Ministries of Foreign Affairs - DGICM) โดยในส่วนของประเทศไทย มีสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองและกรมการกงสุลเป็นหน่วยงานหลัก การประชุมผู้บัญชาการสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองและหัวหน้าฝ่ายการกงสุล กระทรวงการต่างประเทศของอาเซียน ครั้งที่ 23 จัดขึ้นระหว่างวันที่ 19 - 21 สิงหาคม พ.ศ. 2562 ณ กรุงเนปิดอว์ สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ ซึ่งเป็นการประชุมระหว่างผู้บัญชาการสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองของเมียนมาร์ และผู้บัญชาการสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองของประเทศสมาชิกในอาเซียน

การประชุมนี้เป็นการประชุมที่ประเทศสมาชิกในอาเซียนจะได้แลกเปลี่ยนข้อมูลสำคัญอันจะมีประโยชน์ต่อการบริหารจัดการชายแดนและนำไปสู่การพัฒนาสร้างแนวทางในการดำเนินการเกี่ยวกับปัญหาเกี่ยวกับการเข้าเมือง โดยสาระสำคัญในการประชุมครั้งนี้คือ สปป.ลาว ได้ร้องขอให้ประเทศสมาชิกอาเซียนจัดหาข้อมูลเกี่ยวกับการจัดตั้งจุดตรวจคนเข้าเมืองอาเซียน เพื่อให้เป็นการอำนวยความสะดวกในการส่งผู้ลักลอบเข้าเมืองกลับสู่ประเทศต้นทาง ทั้งนี้ ที่ประชุมยังได้รับทราบข้อเสนอของประเทศไทยในเรื่องแผนความร่วมมือด้านการบริหารจัดการชายแดนภูมิภาค และการสนับสนุนข้อมูลต่าง ๆ ให้แก่ประเทศไทยด้วย

2.4.4 แผนปฏิบัติการเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติ

แผนปฏิบัติการเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติ (Work Programme to Implement the ASEAN Plan of Action to Combat Transnational Crime) นี้ ได้กำหนดกระบวนการขั้นตอนสำคัญในการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติ เพื่อเป็นแนวทางให้กับประเทศสมาชิกในอาเซียนได้ปฏิบัติตาม โดยแผนปฏิบัติการนี้ กำหนดหลักเกณฑ์การปฏิบัติในการก่ออาชญากรรมข้ามชาติทั้งสิ้น 8 ฐานความผิด คือ การค้ายาเสพติด การค้ามนุษย์ การละเมิดลิขสิทธิ์ การค้าอาวุธ การฟอกเงิน การก่อการร้าย อาชญากรรมทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ และอาชญากรรมทางเทคโนโลยี โดยในแต่ละฐานความผิด จะกำหนดแผนปฏิบัติการเกี่ยวกับการต่อต้านอาชญากรรมไว้ทั้งสิ้น 6 หัวข้อ ซึ่งในส่วนนี้จะยกตัวอย่างในฐานความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ อันเป็นความผิดที่เกี่ยวข้องกับการลักลอบเข้าเมืองมากที่สุด โดยในส่วนที่ 2 การค้ามนุษย์ มีรายละเอียดดังนี้

(1) การแลกเปลี่ยนข้อมูล เป็นสร้างศูนย์รวบรวมกฎหมายระดับชาติของประเทศสมาชิกอาเซียนที่มีความเกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ มีการศึกษาและเก็บข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์การค้ามนุษย์ของแต่ละประเทศ เพื่อจำแนกประเภทเป็นข้อมูลสำหรับการกำหนด แนวทาง วิธีการดำเนินงานในการป้องกันและปราบปราม การค้ามนุษย์ในระดับภูมิภาค ประกอบกับต้องเสริมสร้างความตระหนักของประชาชนให้เข้าใจกฎหมาย และข้อตกลงระหว่างประเทศด้านการค้ามนุษย์

(2) กระบวนการทางกฎหมาย โดยมีกระบวนการทางด้านกฎหมายที่สอดคล้องกับนโยบายกลางของกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน รวมถึงมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาความเป็นไปได้ในการพัฒนาข้อตกลงทางกฎหมายพหุภาคีหรือทวิภาคีเพื่ออำนวยความสะดวกในการจับกุม การสอบสวน การดำเนินคดีและการส่งผู้ร้ายข้ามแดนการแลกเปลี่ยนพยานการแบ่งปันหลักฐาน การไต่สวน การยึดและริบทรัพย์สินของอาชญากรรม

(3) การบังคับใช้กฎหมาย ได้แก่การพัฒนาการบังคับใช้กฎหมายด้านการค้ามนุษย์

(4) การฝึกอบรมในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมข้ามชาติ อาทิ

- พัฒนาโปรแกรมการฝึกอบรมระดับภูมิภาค และดำเนินการประชุมอย่างสม่ำเสมอเพื่อเพิ่มความสามารถในการตรวจสอบ การเฝ้าระวังและการรายงาน
- พัฒนาโปรแกรมการฝึกอบรมระดับภูมิภาคสำหรับการฟื้นฟูหลังการส่งตัวกลับประเทศและการคุ้มครองผู้ได้รับผลกระทบจากอาชญากรรมข้ามชาติ

(5) การเพิ่มขีดความสามารถที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมข้ามชาติ อาทิ

- ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพของหน่วยงานหรือองค์กรระดับชาติที่เกี่ยวข้องในประเทศสมาชิกอาเซียน
- ส่งเสริมและเสริมสร้างความเชื่อมโยงเชิงสถาบันกับกลไกต่าง ๆ ของอาเซียนที่เกี่ยวข้องกับการต่อต้านการค้ามนุษย์ เช่น คณะกรรมาธิการอาเซียนว่าด้วยสตรี

(6) ความร่วมมือพิเศษระดับภูมิภาค โดยการแบ่งปันข้อมูลที่สำคัญเกี่ยวกับกิจกรรมการเคลื่อนไหว และกิจกรรมต่าง ๆ องค์กรอาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ ระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน องค์กร

ระดับภูมิภาค หน่วยงานของสหประชาชาติและองค์กรระหว่างประเทศอื่น ๆ อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายและระเบียบข้อบังคับภายในประเทศนั้น ๆ

2.4.5 ปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยอาชญากรรมข้ามชาติ

ปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยอาชญากรรมข้ามชาติ (ASEAN Declaration on Transnational Crime) เป็นกลไกหนึ่งในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติในภูมิภาคอาเซียน โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

- (1) มุ่งมั่นที่จะเสริมสร้างความร่วมมือในเรื่องการต่อต้านการก่ออาชญากรรมข้ามชาติให้กับประเทศสมาชิกในอาเซียน
- (2) กำหนดให้มีการประชุมรัฐมนตรีประเทศสมาชิกในอาเซียนเรื่องอาชญากรรมข้ามชาติ และประสานงานกับเจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียนในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง อย่างน้อยทุก 2 ปี
- (3) ระวังข้อพิพาทต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการลงนามในบันทึกข้อตกลงหรือบันทึกความเข้าใจระหว่างประเทศสมาชิก
- (4) กำหนดการพิจารณาจัดตั้งศูนย์อาเซียนว่าด้วยอาชญากรรมข้ามชาติ (ACOT) ซึ่งจะเป็นหน่วยประสานงานในระดับภูมิภาค
- (5) จัดให้มีการประชุมผู้เชี่ยวชาญระดับสูง ตามแผนการดังต่อไปนี้
 - แผนปฏิบัติการของอาเซียนว่าด้วยอาชญากรรมข้ามชาติ
 - กรอบสถาบันเพื่อความร่วมมืออาเซียนด้านอาชญากรรมข้ามชาติ
 - การจัดตั้งศูนย์อาเซียนว่าด้วยอาชญากรรมข้ามชาติ (ACOT)
- (6) สนับสนุนการสร้างเครือข่ายหรือหน่วยงานหรือองค์กรระดับชาติที่มีการดำเนินการเกี่ยวกับอาชญากรรมระดับประเทศเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล
- (7) เสริมสร้างความเข้มแข็งและศักยภาพของสำนักเลขาธิการอาเซียน เพื่อให้สามารถประสานให้ความช่วยเหลือ วางแผนการดำเนินการต่าง ๆ ให้แก่ประเทศสมาชิกในการดำเนินการต่อต้านการก่ออาชญากรรมข้ามชาติ

2.4.6 การประชุมระดับภูมิภาคเพื่อส่งเสริมความร่วมมือด้านการบริหารจัดการชายแดน

การบริหารจัดการชายแดนในอาเซียนเป็นเรื่องที่ประเทศไทยให้ความสำคัญและมีบทบาทอย่างแข็งขันมาโดยตลอด โดยเมื่อวันที่ 6-7 มีนาคม พ.ศ. 2560 ประเทศไทยร่วมกับประเทศสหรัฐอเมริกา โดยได้รับความร่วมมือจากสำนักงานว่าด้วยยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (UN Office on Drugs and Crime - UNODC) ได้จัดการประชุม Workshop on the Concept Development of ASEAN Regional Forum Transnational Threat Information-sharing Centre (ATTIC) เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือด้านการแลกเปลี่ยนข้อมูลในการจัดการปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ โดยประเทศไทยได้ร่วมมือกับ UNODC จัดการประชุม High Level Regional Conference on Enhancing Cooperation on Border Management in the ASEAN Region มาแล้วถึง 4 ครั้ง นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558 โดยการประชุมครั้งล่าสุดจัดขึ้นระหว่างวันที่ 2-3 พฤษภาคม พ.ศ. 2561 นั้น ได้มีการรวบรวมข้อเสนอเกี่ยวกับการบริหารจัดการชายแดน เป็นเอกสารที่มีชื่อว่า

“Growth with Security: ASEAN 2025 A Regional Border Management Roadmap to Synchronise Economic and Security Agendas” โดยข้อเสนอที่สำคัญคือการเสนอแนะให้มีการจัดทำ “ASEAN-wide Border Management Cooperation Arrangement” เพื่อเป็นกลไกในการสร้างสมดุลระหว่างการส่งเสริมความปลอดภัยบริเวณชายแดนและการอำนวยความสะดวกด้านการค้าข้ามแดน โดยประเด็นดังกล่าวเป็นหนึ่งในประเด็นยุทธศาสตร์ที่ประเทศไทยจะผลักดันในช่วงที่ดำรงตำแหน่งประธานอาเซียน

จากคำกล่าวของพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ในพิธีเปิดการประชุมระดับระดับภูมิภาคเพื่อส่งเสริมความร่วมมือด้านการบริหารจัดการชายแดน “High Level Regional Conference: Synchronizing Trade and Security Plans in Support of ASEAN 2025” วันที่ 3 เมษายน พ.ศ. 2562 เวลา 09.00 น. ณ ศูนย์ประชุมสหประชาชาติ โดยนายกรัฐมนตรีได้กล่าวถึงวาระที่ประเทศไทยดำรงตำแหน่งประธานอาเซียน ภายใต้แนวคิดหลัก “ร่วมมือ ร่วมใจ ก้าวไกล ยั่งยืน” ซึ่งประเทศไทยมีความตั้งใจที่จะเสริมสร้างให้ภูมิภาคอาเซียนเป็นภูมิภาคที่มีความยั่งยืนในทุกมิติ โดยเฉพาะความมั่นคงที่ยั่งยืนมีมิติด้านทันท่อภัยคุกคามและอาชญากรรมข้ามชาติในรูปแบบต่าง ๆ และการแก้ปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติไม่สามารถจะสำเร็จลุล่วงได้ด้วยความพยายามของประเทศใดประเทศหนึ่ง แต่เป็นเรื่องที่ทุกประเทศในภูมิภาคจะต้องร่วมมือกันจึงจะสามารถเผชิญหน้ากับปัญหาได้อย่างรอบด้าน มีประสิทธิภาพ และมีความยั่งยืน และด้วยเหตุนี้อาเซียนจึงควรร่วมกันจัดตั้งกลไกความร่วมมือด้านการบริหารจัดการชายแดนในอาเซียน (ASEAN-wide border management cooperation arrangement) ซึ่งจะเป็นกลไกที่จะช่วยเสริมสร้างความร่วมมือเพื่อสร้างสมดุลระหว่างการอำนวยความสะดวกด้านการค้าและการเคลื่อนย้ายคน กับการรักษาความปลอดภัยบริเวณชายแดน โดยมาตรการบริหารจัดการชายแดนที่ดีจะมีบทบาทสำคัญ ในการป้องกันปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติในระดับภูมิภาค และส่งเสริมให้เกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจไปพร้อม ๆ กัน แนวคิดของการส่งเสริมความร่วมมือด้านการบริหารจัดการชายแดนเป็นเรื่องที่อาเซียนได้ให้ความเห็นชอบแล้วในเอกสารวิสัยทัศน์ประชาคมอาเซียน ค.ศ. 2025 (พ.ศ. 2568) ซึ่งการจัดตั้งกลไกดังกล่าวเป็นการแปลงเจตนารมณ์ของอาเซียนให้เป็นแผนงานที่เป็นรูปธรรมเพื่อผลประโยชน์ของประชาชนอาเซียน (ร่างคำกล่าวสำหรับพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี พิธีเปิดการประชุมระดับระดับภูมิภาคเพื่อส่งเสริมความร่วมมือด้านการบริหารจัดการชายแดน, กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ, 2562)

เช่นเดียวกับแถลงการณ์ของประธานการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 35 ที่จัดขึ้นที่กรุงเทพมหานคร และจังหวัดนนทบุรีในวันที่ 3 พฤศจิกายน พ.ศ. 2562 ได้นำนัยความจำเป็นในการปกป้องความเชื่อมโยงที่เพิ่มขึ้นในภูมิภาคจากอาชญากรรมข้ามชาติและความท้าทายข้ามพรมแดนอื่น ๆ และยินดีต่อความพยายามในการเสริมสร้างความร่วมมือด้านการบริหารจัดการชายแดนในภูมิภาคอาเซียน ตามที่สะท้อนในวิสัยทัศน์ประชาคมอาเซียน ค.ศ. 2025 โดยสอดคล้องกับนโยบายและกฎหมายภายในของแต่ละประเทศ (แถลงการณ์ของประธานการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 35 กรุงเทพฯ และนนทบุรี 3 พฤศจิกายน 2562, กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ, 2562)

2.5 สถานการณ์การลักลอบเข้าเมืองในประเทศไทย

เพื่อให้ทราบถึงสถานการณ์การลักลอบเข้าเมืองในประเทศไทย จึงจำเป็นต้องทราบถึงลักษณะปัญหาเกี่ยวกับการลักลอบเข้าเมืองจำแนกตามสภาพทางภูมิประเทศของไทย และข้อมูลที่เกี่ยวข้องในเรื่องต่าง ๆ โดยมีรายละเอียดที่สำคัญ 3 ประการได้แก่ ลักษณะทางภูมิศาสตร์ และการเข้า-ออก ประเทศไทย ช่องทางการลักลอบเข้าเมืองในประเทศไทย และจำนวนผู้ลักลอบเข้าเมืองในประเทศไทย

2.5.1 ลักษณะทางภูมิศาสตร์ และการเข้า-ออก ประเทศไทย

ราชอาณาจักรไทยหรือประเทศไทยมีเนื้อที่ประมาณ 513,115 ตารางกิโลเมตร ตั้งอยู่ในบริเวณทิศตะวันออกเฉียงใต้ของทวีปเอเชีย มีพรมแดนกับประเทศเพื่อนบ้านหลายประเทศ กล่าวคือ พรมแดนด้านทิศเหนือติดกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ด้านทิศตะวันออกติดกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และราชอาณาจักรกัมพูชา ด้านทิศตะวันตกติดกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์และทิศใต้ติดต่อกับประเทศมาเลเซีย นอกจากนี้ยังมีแผ่นดินที่ติดกับทะเลได้แก่ ทิศตะวันตก เป็นทะเลอันดามันและช่องแคบมะละกา ส่วนด้านตะวันออกเป็นอ่าวไทย

ประเทศไทยตั้งอยู่บริเวณเส้นทางคมนาคมที่สำคัญของโลก ด้วยสภาพทางภูมิศาสตร์ที่อยู่ศูนย์กลางของภูมิภาคและมีพรมแดนเชื่อมต่อกับประเทศเศรษฐกิจสำคัญต่าง ๆ เช่น สิงคโปร์ มาเลเซีย จีน เวียดนามซึ่งเป็นจุดเชื่อมต่อระหว่างมหาสมุทรอินเดียและมหาสมุทรแปซิฟิก อีกทั้งประเทศไทยมีความสำคัญทางยุทธศาสตร์ต่อประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และประเทศมหาอำนาจ ทั้งสหรัฐอเมริกา จีน รวมถึงญี่ปุ่น ประกอบกับมีที่ตั้งของประเทศที่เอื้อต่อการเป็นศูนย์กลางการขนส่งที่มีความเสี่ยงภัยธรรมชาติค่อนข้างต่ำเมื่อเทียบกับประเทศเพื่อนบ้าน และมีพรมแดนติดกับประเทศเพื่อนบ้านมากที่สุดในภูมิภาคเดียวกัน มีแนวทางพัฒนาเส้นทางระเบียงเศรษฐกิจเหนือ-ใต้ (North-South Economic Corridor) และเส้นทางระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก (East-West Economic Corridor) ซึ่งได้ส่งผลให้เกิดความร่วมมือต่าง ๆ หลายด้านจำนวนมาก ทำให้ประเทศไทยกลายเป็นศูนย์กลางของการคมนาคมในภูมิภาคนี้โดยมีความได้เปรียบด้านยุทธศาสตร์การคมนาคมมากกว่าหลาย ๆ ประเทศ

นอกจากจุดเด่นทางด้านที่ตั้งของประเทศ ในการที่เป็นศูนย์กลางของภูมิภาคและการเป็นจุดเชื่อมโยงของเส้นทางคมนาคมระหว่างประเทศแล้ว ประเทศไทยยังมีการดำเนินนโยบายสำคัญที่ทำให้ประเทศไทยเป็นจุดหมายของการเดินทางและจุดเปลี่ยนการเดินทางของโลก โดยในแต่ละปีจะมีคนเดินทางเข้าประเทศไทยประมาณห้าสิบล้านคน และเดินทางออกประเทศไทยประมาณห้าสิบล้านคน และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นทุกปีอย่างต่อเนื่อง นโยบายสำคัญที่ได้กล่าวไปข้างต้น ได้แก่ 1. การเป็นศูนย์กลางของการเดินทางโดยเฉพาะการเดินทางทางอากาศ (Hub of Transportation) 2. การส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (Tourism Policy) และ 3. ค่าครองชีพที่ไม่แพง (Cost of Living)

สำหรับนโยบายศูนย์กลางการเดินทาง ปัจจุบันประเทศไทยมีสนามบินระหว่างประเทศ รวมทั้งสิ้น 8 สนามบิน ได้แก่ สนามบินสุวรรณภูมิ สนามบินดอนเมือง สนามบินเชียงใหม่ สนามบินแม่ฟ้าหลวง (เชียงราย) สนามบินขอนแก่น สนามบินอุดรธานี สนามบินอุบลราชธานี สนามบินสุราษฎร์ธานี สนามบินเกาะสมุย สนามบินกระบี่ สนามบินสงขลา และสนามบินภูเก็ต โดยสนามบินที่มีผู้เดินทางเข้าออกระหว่างประเทศมากที่สุด ได้แก่ สนามบินสุวรรณภูมิ สนามบินดอนเมือง สนามบินภูเก็ต สนามบินเชียงใหม่ สนามบินแม่ฟ้าหลวง และสนามบินหาดใหญ่ ตามลำดับ จากข้อมูลของ การท่าอากาศยานไทย พบว่าในปี พ.ศ. 2561 มีผู้โดยสารต่างชาติ ประกอบด้วย จีน เกาหลีใต้ ญี่ปุ่น อินเดีย มาเลเซีย รัสเซีย อเมริกา ออสเตรเลีย สิงคโปร์ และอังกฤษ (ประชาชาติธุรกิจออนไลน์, 2562)

นอกจากนี้ นโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของประเทศไทยนั้น รัฐบาลได้วางแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวมาโดยตลอด ผู้ว่าการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ได้แถลงว่าในปี พ.ศ. 2562 รัฐบาลมีความไว้วางใจให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการกระตุ้นเศรษฐกิจ และมีเป้าหมายที่กำหนดไว้ คือ การเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวระดับโลก หรือเป็นแม่เหล็กของการท่องเที่ยวระดับโลก (ยุทธศักดิ์ สุภสร, 2562) นอกจากนี้ประเทศไทยยังมีนโยบายผ่อนผันให้คนต่างด้าวจำนวน 49 ประเทศ ที่ถือหนังสือเดินทาง ไม่จำเป็นต้องขอตรวจลงตรา (วีซ่า) เมื่อเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยสามารถอยู่เมืองไทยได้ถึง 30 วัน และผ่อนผันให้คนสัญชาติกัมพูชา และเมียนมาร์ ใช้หนังสือเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยได้ 14 วัน ทั้งนี้ยังผ่อนผันให้คนต่างด้าวจำนวน 5 ประเทศ คือ อาร์เจนตินา บราซิล ชิลี เกาหลีใต้ และเปรู ใช้หนังสือเดินทางเข้าประเทศไทยได้จำนวน 90 วัน นอกจากนี้ประเทศไทยยังอนุญาตให้คนต่างด้าวอีก 18 ประเทศ และ 1 เขตการปกครองพิเศษ สามารถมาขอรับการตรวจลงตราได้ที่ด่านตรวจคนเข้าเมือง (Visa on Arrival) เพื่อเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย สามารถอยู่ในประเทศไทยได้ไม่เกิน 15 วัน

อนึ่ง ปัจจัยด้านค่าครองชีพนับว่าเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่ช่วยกระตุ้นให้คนเดินทางเข้ามาในประเทศไทย แม้ว่าประเทศไทยจะมีการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง มีปัจจัยการดำรงชีพตามมาตรฐาน และมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน แต่กรุงเทพมหานคร ซึ่งเมืองหลวงของไทยกลับถูกจัดลำดับให้เป็นเมืองที่มีค่าครองชีพสูงในลำดับที่ 41 ตรงกันข้ามกับประเทศสิงคโปร์ ออสเตรเลีย และปารีส ซึ่งถูกจัดลำดับให้เป็นเมืองที่มีค่าครองชีพสูงอันดับที่หนึ่ง สองและสาม ตามลำดับ

นอกจากปัจจัยดังกล่าวแล้ว ปัจจัยด้านภูมิศาสตร์และนโยบายของประเทศไทยด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว ตลอดจนปัจจัยอื่นที่กระตุ้นให้มีคนเดินทางเข้าออกประเทศไทย และปัจจัยด้านเศรษฐกิจที่กระตุ้นให้คนต่างด้าวจากประเทศที่มีพรมแดนติดกับประเทศไทยและประเทศใกล้เคียงเดินทางเข้ามาในประเทศไทยจำนวนมาก กล่าวคือ ปัจจุบันประเทศไทยมีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจจากภาคเกษตรกรรมเป็นภาคอุตสาหกรรม มีมาตรการส่งเสริมการลงทุนในภาคอุตสาหกรรม ส่งผลให้เกิดความไม่สมดุลในตลาดแรงงาน เกิดการขาดแคลนแรงงานภายในประเทศจำนวนมาก ประกอบกับปัญหาในภาคอุตสาหกรรมบางประเทศต้องการแรงงานไปทำงานประเภทที่แรงงาน

ไทยไม่ประสงค์ที่จะทำ เป็นเหตุให้ผู้ประกอบการต้องการแรงงานต่างชาติเพิ่มมากขึ้นเพื่อทดแทนแรงงานไทย จึงเกิดการเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างประเทศมากขึ้น แรงงานเหล่านี้คือ แรงงานข้ามชาติ หรือแรงงานต่างด้าว โดยเฉพาะแรงงานที่มีสัญชาติเมียนมาร์ กัมพูชา และลาว ซึ่งเป็นแรงงานจากประเทศเพื่อนบ้านของไทย จากสถิติของกรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน พบว่า ข้อมูล ณ เดือนเมษายน 2562 มีคนต่างด้าวที่ได้ รับอนุญาตทำงานในประเทศไทยมีจำนวนทั้งสิ้น 3,091,453 คน ส่วนใหญ่เป็นแรงงานสามสัญชาติข้างต้น (กรมการจัดหางาน, 2562) แรงงานเหล่านี้ถือว่าเป็นแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาทำงานในไทยอย่างถูกต้อง แต่ก็ยังมีแรงงานต่างด้าวอีกจำนวนมากที่ลักลอบเข้ามาทำงานในประเทศไทยโดยผิดกฎหมาย

ตารางที่ 3 ตารางสรุปช่องทางผ่านแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้านในพื้นที่ 27 จังหวัด จำนวน 98 ช่องทาง

ด้าน	จำนวน จังหวัดที่มีจุด ผ่านแดน	จำนวนช่องทาง				รวม
		จุดผ่านแดน ถาวร	จุดผ่อนปรน การค้า	จุดผ่อนปรน พิเศษ	จุดผ่านแดน ชั่วคราว	
ลาว	11	20	29	-	-	49
กัมพูชา	7	7	9	-	2	18
เมียนมา	7	6	13	1	1	21
มาเลเซีย	4	9	-	-	-	9
รวม	27*	42	51	1	3	97
หมายเหตุ จังหวัดเชียงรายและจังหวัดอุบลราชธานีมีพื้นที่ติดกับประเทศเพื่อนบ้าน 2 ประเทศ						

ประเภทจุดผ่านแดน	จำนวน (แห่ง)
จุดผ่านแดนถาวร	42 แห่ง
จุดผ่อนปรนการค้า	51 แห่ง
จุดผ่อนปรนพิเศษ	(ด้านสิงขร) 1 แห่ง
จุดผ่านแดนชั่วคราว	3 แห่ง
	หมายเหตุ จุดผ่านแดนชั่วคราวมี 2 ประเภทได้แก่ 1. จุดผ่านแดนชั่วคราวเพื่อการท่องเที่ยว ด้านพระเจดีย์สามองค์ และจุดผ่อนปรนเพื่อการท่องเที่ยวช่องทางขึ้นเขาพระวิหาร 2. จุดผ่านแดนชั่วคราวเพื่อการก่อสร้างสะพานหนองเอี่ยน-สตึงบพ

ที่มา : ข้อมูลช่องทางผ่านแดนและความตกลงเรื่องการสัญจรข้ามแดน,
กองการต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย, 2561

2.5.2 ช่องทางการลักลอบเข้าเมืองในประเทศไทย

โดยทั่วไปช่องทางการลักลอบเข้าเมืองจะมีสองแนวทาง **แนวทางที่หนึ่ง** ได้แก่ การเดินทางเข้ามาผ่านช่องทางธรรมชาติ (พื้นดินหรือทิวเขา) การเข้ามาทางแม่น้ำ หรือเข้ามาทางชายฝั่งทะเล ตลอดจนการเข้ามาทางอากาศ โดยไม่ผ่านช่องทางด่านตรวจคนเข้าเมือง เขตท่า สถานี หรือท้องที่ตามกฎหมาย **แนวทางที่สอง** ได้แก่ การเดินทางเข้ามาผ่านช่องทางด่านตรวจคนเข้าเมืองตามกฎหมาย แต่มีการใช้เอกสารการเดินทางปลอม หรือใช้เอกสารการเดินทางของบุคคลอื่น ดังนั้น การจะเข้าใจปัญหาการลักลอบเข้าเมืองของประเทศไทย ต้องทราบถึงข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะภูมิศาสตร์ของไทย กล่าวคือ ประเทศไทยมีเส้นแบ่งเขตแดนติดกับประเทศเพื่อนบ้านสี่ประเทศ ได้แก่ เมียนมาร์ ลาว กัมพูชา และมาเลเซีย และมีเขตแดนติดทะเล ได้แก่ ทะเลอันดามัน และอ่าวไทย โดยพรมแดนที่เป็นแผ่นดินและแม่น้ำมีความยาวเป็นระยะทางทั้งสิ้น 5,647 กิโลเมตร ส่วนพรมแดนที่เป็นชายฝั่งทะเลมีความยาวประมาณ 3,151 กิโลเมตร สำหรับการเดินทางอากาศประเทศไทยมีท่าอากาศยานรองรับสายการบินระหว่างประเทศกระจายอยู่ในกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัดทั่วทุกภาค ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้คือ

พรมแดนระหว่างไทยกับเมียนมาร์ มีความยาวรวมทั้งสิ้น 2,401 กิโลเมตร ทอดไปตามร่องน้ำลึกของแม่น้ำรวก แม่น้ำสาย ทิวเขาแดนลาว แม่น้ำสาละวิน แม่น้ำเมย ทิวเขาถนนธงชัย ทิวเขาตะนาวศรี และแม่น้ำกระบุรี ซึ่งอยู่ในพื้นที่ของจังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน ตาก กาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร จนถึงระนอง ด้วยเหตุที่พรมแดนมีลักษณะเป็นแผ่นดิน (ทิวเขา) และแม่น้ำ (มีระดับความลึกที่แตกต่างกันมากตั้งแต่ลึกมากจนถึงสามารถเดินข้ามได้) มีจุดผ่านแดนรวม 9 จุด ด้วยเหตุที่พรมแดนมีลักษณะเป็นแผ่นดินและแม่น้ำที่ไม่ลึกมาก สามารถใช้เรือข้ามหรือเดินข้ามได้ ทำให้มีช่องทางธรรมชาติที่คนเมียนมาร์สามารถใช้เส้นทางลักลอบเข้าประเทศไทยได้

พรมแดนระหว่างไทยกับลาว มีความยาวรวมทั้งสิ้น 1,810 กิโลเมตร ทอดไปตามร่องน้ำลึกของแม่น้ำโขงตอนบน แม่น้ำเหืองงา แม่น้ำเหือง และแม่น้ำโขงตอนล่าง และทอดไปตามสันปันน้ำในทิวเขาหลวงพระบาง ทางตอนเหนือ และสันปันน้ำในทิวเขาภูแดนลาวทางตอนใต้ อยู่ในพื้นที่จังหวัดเชียงราย พะเยา น่าน อุตรดิตถ์ พิษณุโลก เลย หนองคาย บึงกาฬ นครพนม มุกดาหาร อำนาจเจริญ อุบลราชธานี พรมแดนมีลักษณะส่วนใหญ่เป็นน้ำ ยกเว้นพรมแดนช่วงอุบลราชธานีจะเป็นแผ่นดิน และมีจุดผ่านแดน 19 จุดผ่านแดน ด้วยลักษณะพรมแดนเป็นแม่น้ำและแผ่นดินประกอบกับมีหลายพื้นที่ของไทยที่ไม่ค่อยมีคนอาศัยอยู่ ทำให้คนลาวและคนสัญชาติอื่นใช้ประเทศลาวเป็นเส้นทาง (เวียตนาม เกาหลีเหนือ อุยกูร์) สามารถใช้เรือเล็กเป็นพาหนะในการข้ามแม่น้ำโขงจากฝั่งลาวเข้าประเทศไทยได้หลายช่องทาง

พรมแดนระหว่างไทยกับกัมพูชา มีความยาวรวมทั้งสิ้น 798 กิโลเมตร ตั้งแต่จังหวัดอุบลราชธานี ศรีสะเกษ สุรินทร์ บุรีรัมย์ สระแก้ว จันทบุรี ตราด พรมแดนมีลักษณะส่วนใหญ่เป็นแผ่นดิน (ทิวเขา) มีส่วนน้อยเป็นพื้นน้ำ (แม่น้ำ คลอง) ด้วยเหตุที่พรมแดนเป็นแผ่นดินทำให้คนกัมพูชาสามารถลักลอบเข้าประเทศไทยได้ง่าย

พรมแดนระหว่างไทยกับมาเลเซีย มีความยาวรวมทั้งสิ้น 647 กิโลเมตร มีลักษณะเป็นแผ่นดิน (ทิวเขา) และแม่น้ำ บริเวณพื้นที่ของจังหวัดสตูล สงขลา ยะลา และนราธิวาส ด้วยเหตุที่พรมแดนดังกล่าวมีลักษณะเป็นแผ่นดิน ประกอบกับปัญหาด้านความมั่นคงชายแดนซึ่งเกิดจากกลุ่มก่อความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย ทำให้เกิดการลักลอบเข้าเมืองระหว่างไทยกับมาเลเซียทำได้ไม่ยากนัก

สำหรับการลักลอบเข้าเมืองทางพื้นดินและแม่น้ำสามารถกระทำได้ง่าย คนต่างด้าวมักจะใช้วิธีการเดินเข้ามาทางช่องทางธรรมชาติหรือนั่งเรือเข้ามาขึ้นที่ฝั่งไทยบริเวณที่ไม่มีชุมชน เมื่อเข้าประเทศไทยแล้วจะใช้นายพาหนะเพื่อเข้ามายังตัวจังหวัด หรือเดินทางมายังกรุงเทพมหานครหรือจังหวัดที่ต้องการแรงงานต่างด้าวจำนวนมาก เนื่องจากเขตพรมแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้านมีความยาวมากและบางช่วงเป็นพื้นที่ทุรกันดารเจ้าหน้าที่ไม่สามารถเข้าไปตรวจตราได้ตลอดเวลา ประกอบกับมีบ้านเรือนประชาชนอาศัยอยู่น้อยมากหรือแทบไม่มีเลย (ทศวัฒน์ บุญญวัฒน์ และคณะ, 2550)

ในส่วนของ**พรมแดนที่เป็นชายฝั่ง**นั้น ประเทศไทยมีชายฝั่งทะเลยาวประมาณ 3,151.13 กิโลเมตร ครอบคลุมจังหวัดชายฝั่งทะเล 23 จังหวัด โดยชายฝั่งด้านอ่าวไทย มีความยาวประมาณ 2,039.78 กิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ 17 จังหวัด ได้แก่ ตรัง จันทบุรี ระยอง ชลบุรี ฉะเชิงเทรา สมุทรปราการ กรุงเทพมหานคร สมุทรสาคร สมุทรสงคราม เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช สงขลา ปัตตานี และนราธิวาส ส่วนชายฝั่งด้านอันดามันมีความยาวประมาณ 1,111.35 กิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ 6 จังหวัด ได้แก่ ระนอง พังงา ภูเก็ต กระบี่ ตรัง และสตูล (กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง, 2560) จากการที่มีชายฝั่งที่ยาว ส่งผลให้คนต่างด้าวสามารถลักลอบเข้าเมืองทางชายฝั่งได้ เช่น คนต่างด้าวจะหลบหนีเข้ามาด้วยเรือประมงหรือเรือเดินทะเลขนาดเล็กแล้วมาลงเรือที่ท่าเรือของหมู่บ้านชายทะเลซึ่งมีอยู่จำนวนมาก (อภิชาติ ทรัพย์ประเสริฐ, 2560) หรือในกรณีของชาวโรฮิงญาซึ่งมีขบวนการคนร้ายนำเข้าประเทศไทยทางทะเลอันดามัน โดยใช้เรือประมงจดทะเบียนสัญชาติพม่ามาจากเมียนมาร์แล้วขึ้นฝั่งทะเลแถบจังหวัดระนอง ภูเก็ต กระบี่ ตรัง และสตูล แล้วเดินทางต่อไปจนสุดชายแดนภาคใต้ของไทย เพื่อเข้าสู่ประเทศมาเลเซียต่อไป (ศิววงศ์ สุขทวี, 2556) โดยปรากฏตามภาพจุดผ่านแดนถาวรของประเทศไทย ดังนี้

รูปภาพ 1 ภาพจุดผ่านแดนถาวรของประเทศไทย (กระทรวงพาณิชย์, 2560)

2.5.3 จำนวนผู้ลี้ภัยเข้าเมืองในประเทศไทย

ด้วยสภาพภูมิประเทศที่มีเขตพรมแดนติดต่อกับสี่ประเทศ ทำให้ประเทศไทยต้องประสบกับปัญหาคนต่างด้าวลักลอบเข้าเมืองมาเป็นเวลานาน เริ่มต้นขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2518 ที่มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองของประเทศไทยเพื่อนบ้าน เกิดสงครามกลางเมืองขึ้นในประเทศเวียดนาม ลาว และกัมพูชา ทำให้มีผู้อพยพลี้ภัยสงครามเข้ามาในประเทศไทยจำนวนหลายแสนคน โดยผู้อพยพเหล่านี้เข้ามาอาศัยในระเทศในฐานะผู้ลี้ภัยเพื่อรอโอกาสเดินทางไปประเทศอื่นหรือบางส่วนพยายามอาศัยอยู่อย่างถาวรในประเทศไทย ทำให้ประเทศไทยเป็นแหล่งพักพิงชั่วคราวของผู้ลี้ภัยดังกล่าว (Supang Chantavanich, 1993) นอกจากนั้นยังผู้ลี้ภัยเข้าเมืองในฐานะผู้ลี้ภัยสงครามที่เกิดขึ้นในประเทศเมียนมาร์ ซึ่งเกิดขึ้นมา 70 ปีที่ผ่านมา ที่มีการต่อสู้แย่งแย่งดินระหว่างชนกลุ่มน้อยกับรัฐบาลเมียนมาร์ ทำให้ชนกลุ่มน้อยเหล่านี้ต้องเข้ามาอาศัยอยู่ในค่ายลี้ภัย (พื้นที่พักพิงชั่วคราว) ตามแนวชายแดนไทย-เมียนมาร์ ปัจจุบันมีจำนวน 9 ค่าย มีผู้ลี้ภัยมากกว่า 90,000 คน ซึ่งรัฐบาลไทยได้ร่วมมือกับ UNHCR เพื่อให้ความช่วยเหลือในการนำคนต่างด้าวเหล่านี้กลับประเทศหรือเดินทางไปยังประเทศที่สามตามความต้องการของผู้อพยพ (มนัสวี โฉมไสว, 2562) เมื่อปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองภายในของประเทศไทยเพื่อนบ้านมาประกอบกับลักษณะของภูมิศาสตร์ตามพรมแดนของไทยกับประเทศเพื่อนบ้านจึงเอื้อให้มีกลุ่มชนที่มีปัญหาทางสถานะภาพทางกฎหมายลักลอบเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยของจำนวนมาก และจากสถิติของสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง (สตม.) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ พบว่าในปี พ.ศ. 2560, พ.ศ. 2561 และ พ.ศ. 2562 (เดือนมกราคม ถึงเดือนมิถุนายน) มีผู้ลักลอบเข้าเมืองและถูกดำเนินคดีจำนวน 289,391 คน 146,742 คน และ 79,909 คน ตามลำดับ

ปัจจุบันกลุ่มผู้ลักลอบเข้าเมืองส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มแรงงานสามสัญชาติ ที่มาจากประเทศเมียนมาร์ ลาว และกัมพูชา ซึ่งรัฐบาลไทยให้ความสนใจในเชิงนโยบายและบริหารจัดการมากที่สุด เนื่องจากเป็นกลุ่มใหญ่ มีการลักลอบเข้าจากประเทศเพื่อนบ้านที่มีพรมแดนติดต่อกัน และมีความสำคัญต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศไทย นอกจากนี้ด้วยเหตุที่ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางของภูมิภาคนี้และนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของไทย ทำให้มีผู้หลบหนีเข้ามาอยู่ในประเทศไทยจำนวนมาก

รัฐบาลไทยได้ตระหนักถึงปัญหาผู้ลักลอบเข้าเมืองและมีการดำเนินการแก้ไขปัญหานี้มาโดยตลอด คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 24 เมษายน พ.ศ. 2555 อนุมัติยุทธศาสตร์แก้ปัญหาผู้ลักลอบเข้าเมืองทั้งระบบ ตามที่สภาความมั่นคงแห่งชาติเสนอขออนุมัติ โดยในยุทธศาสตร์แก้ปัญหาผู้ลักลอบเข้าเมืองทั้งระบบนี้ ได้แก่ ประมาณการณ์ว่ามีผู้ลักลอบเข้าเมืองไม่ต่ำกว่า 3 ล้านคน แยกเป็น 4 ประเภทใหญ่ ดังนี้

1. **ชนกลุ่มน้อยและกลุ่มชาติพันธุ์** ที่อพยพเข้ามาอาศัยอยู่เป็นเวลานานและไม่สามารถกลับประเทศต้นทางได้จำนวนประมาณ 5 แสนคน ซึ่งกระทรวงมหาดไทยได้สำรวจจัดทำทะเบียนประวัติ เป็นฐานข้อมูลไว้ตั้งแต่อดีตจนถึงปี 2555 คนกลุ่มนี้ส่วนใหญ่อยู่มานานจนกลมกลืนกับสังคมไทย และไม่สร้างผลกระทบต่อความมั่นคง มุ่งหมายให้มีการเร่งรัดกำหนดสถานภาพตามกฎหมาย และดูแลสิทธิขั้นพื้นฐานอย่างเหมาะสม ซึ่งแนวทางการดำเนินการที่ผ่านมา มีมติคณะรัฐมนตรี เมื่อ 18 มกราคม 2548 (ยุทธศาสตร์การจัดการปัญหา

สถานะและสิทธิของบุคคล) และ 7 ธันวาคม 2553 (หลักเกณฑ์การกำหนด สถานะบุคคลตามยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคล) เป็นกรอบการพิจารณาสถานะ บุคคล และมีกระทรวงมหาดไทยเป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลัก

2. **แรงงานต่างด้าวหลบหนีเมือง 3 สัญชาติ** (พม่า ลาวและกัมพูชา) รวมถึงผู้ติดตามและบุตรที่ได้รับการผ่อนผันไว้เดิม และที่จดทะเบียนใหม่ล่าสุดตามมติคณะรัฐมนตรี 26 เมษายน 2554 รวมประมาณ 2 ล้านคน ซึ่งที่ผ่านมาได้มีการดำเนินการภายใต้ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวทั้งระบบ (มติคณะรัฐมนตรี 2 มีนาคม 2547) และมติคณะรัฐมนตรีอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง แนวทางการดำเนินการตาม ยุทธศาสตร์ในระยะสั้น คือ การจัดระเบียบแรงงานเพื่อการจ้างงานที่ถูกกฎหมาย โดยมีมาตรการคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานด้านต่าง ๆ ตามความเหมาะสม และใช้กระบวนการชุมชนช่วยแก้ปัญหา ส่วนในระยะยาวให้มีการกำหนดทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจและการผลิตกำลังแรงงานที่สอดคล้องกับโครงสร้างประชากรที่เปลี่ยนแปลงและความต้องการของตลาดแรงงาน รวมถึงเตรียมความพร้อมที่จะใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยเพื่อลดการพึ่งพิงแรงงานต่างด้าวลงตามลำดับ ยุทธศาสตร์ต่อกลุ่มเป้าหมายนี้จะมีกระทรวงแรงงานเป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลัก

3. **กลุ่มที่มีปัญหาความมั่นคงเฉพาะ** ได้แก่ ผู้หนีภัยการสู้รบจากเมียนมาร์ ผู้ลักลอบเข้าเมืองชาวโรฮิงญา และชาวเกาหลีเหนือ ประมาณ 1.3 แสนคน ยุทธศาสตร์นี้มีแนวทางในการดำเนินการส่งกลับประเทศอย่างปลอดภัย หรือสนับสนุนการเดินทางไปประเทศที่สามแล้วแต่กรณี มีสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติเป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลัก

4. **ผู้ลักลอบเข้าเมืองอื่น ๆ** นอกเหนือจากกลุ่มเป้าหมายที่ 1-3 อาทิ กลุ่มที่เข้ามาถูกต้องแต่ลักลอบอยู่ต่อ และมีพฤติกรรมเป็นภัยต่อความสงบเรียบร้อยของประเทศ แนวทางดำเนินการคือใช้กฎหมายเกี่ยวกับคนเข้าเมืองอย่างเคร่งครัด โดยมีสำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นผู้รับผิดชอบหลัก

2.6 การดำเนินเกี่ยวกับคนต่างด้าวลักลอบเข้าเมืองและกระทำความผิดกฎหมาย

ประเทศไทยตั้งอยู่ในทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีพรมแดนเป็นพื้นดินและน้ำติดกับประเทศเพื่อนบ้านสี่ประเทศ ทำให้การเข้าออกและออกประเทศไทย สามารถกระทำได้หลายวิธี ได้แก่ ทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ ซึ่งตามกฎหมายคนเข้าเมืองได้ กำหนดให้ต้องเข้าและออกตามช่องทางด่านตรวจคนเข้าเมือง เขตท่าสถานี หรือท้องที่และตามกำหนดเวลาที่รัฐมนตรีได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา โดยปัจจุบันตามกฎหมายมีช่องทางเข้าออกและเวลาทำการของแต่ละหน่วย ตม.จว.ด่าน ตม. ต่าง ๆ และช่องทางอนุญาตของด่านพรมแดนมาเลเซีย พม่า ลาว และกัมพูชา ดังนี้ (สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง, 2563)

ตารางที่ 4 ด้าน/จุดผ่อนปรน และกำหนดการเข้าและออกตามช่องทางด้านตรวจคนเข้าเมือง

กองบัญชาการ/ จังหวัด	ด้าน/จุดผ่อนปรน	วันเปิดทำการ	เวลาทำการ
บก.ตม. 1			
ไม่มี			
บก.ตม. 2			
ไม่มี			
บก.ตม. 3			
กาญจนบุรี	ตม.จว.กาญจนบุรี	จันทร์-ศุกร์	08.30-16.30
	จุดผ่อนปรนบ้านเจดีย์สามองค์	ทุกวัน	06.00-18.00
	จุดตรวจถาวรไทรโยค	ทุกวัน	24 ชม.
	จุดผ่านแดนถาวรบ้านพุน้ำร้อน	ทุกวัน	06.00-18.00
ชลบุรี	ตม.จว.ชลบุรี	จันทร์-ศุกร์	08.30-16.30
	ด่านพญา	จันทร์-ศุกร์	08.30-16.30
	ด่านศรีราชา	จันทร์-ศุกร์	08.30-16.30
	จุดตรวจแหลมฉบัง	ทุกวัน	24 ชม.
สระแก้ว	ตม.จว.สระแก้ว	จันทร์-ศุกร์	08.30-16.30
	จุดผ่านแดนถาวรบ้านคลองลึก	ทุกวัน	06.00-22.00
	จุดผ่านแดนถาวรบ้านเขาดิน	ทุกวัน	06.00-22.00
	จุดผ่อนปรนเพื่อการค้าบ้านหนองปรือ	ทุกวัน	09.00-17.00

กองบัญชาการ/ จังหวัด	ด้าน/จุดผ่อนปรน	วันเปิดทำการ	เวลาทำการ
	จุดผ่อนปรนเพื่อการค้าบ้านตาพระยา	ทุกวัน	09.00-17.00
ประจวบคีรีขันธ์	ตม.จว.ประจวบคีรีขันธ์ (อ.หัวหิน)	จันทร์-ศุกร์	08.30-16.30
	จุดผ่อนปรนทางการค้าชายแดน ด้านสิงขร	ทุกวัน	06.30-18.00
สมุทรสาคร	ตม.จว.สมุทรสาคร	จันทร์-ศุกร์	08.30-16.30
	ตม.กระทุ่มแบน	จันทร์-ศุกร์	08.30-16.30
ระยอง	ตม.จว.ระยอง (ตม.มาบตาพุด)	จันทร์-ศุกร์	08.30-16.30
	ตม.ทอ.อุตะเถา	ทุกวัน	24 ชม.
นครปฐม	ตม.จว.นครปฐม	จันทร์-ศุกร์	08.30-16.30
สมุทรปราการ	ตม.จว.สมุทรปราการ	จันทร์-ศุกร์	08.30-16.30
นนทบุรี	ตม.จว.นนทบุรี	จันทร์-ศุกร์	08.30-16.30
ปทุมธานี	ตม.จว.ปทุมธานี	จันทร์-ศุกร์	08.30-16.30
ฉะเชิงเทรา	ตม.จว.ฉะเชิงเทรา	จันทร์-ศุกร์	08.30-16.30
พระนครศรีอยุธยา	ตม.จว.พระนครศรีอยุธยา	จันทร์-ศุกร์	08.30-16.30
จันทบุรี	ตม.จว.จันทบุรี	จันทร์-ศุกร์	08.30-16.30
	จุดตรวจถาวรบ้านแหลม	ทุกวัน	06.00-22.00
	จุดตรวจถาวรบ้านผักกาด	ทุกวัน	06.00-22.00
	จุดผ่อนปรนบ้านซับตารี	ทุกวัน	07.00-18.00

กองบัญชาการ/ จังหวัด	ด้าน/จุดผ่อนปรน	วันเปิดทำการ	เวลาทำการ
	จุดผ่อนปรนบ้านสวนส้ม	ทุกวัน	07.00-18.00
ตราด	ตม.จว.ตราด (คลองใหญ่)	จันทร์-ศุกร์	08.30-16.30
	ตม.จว.ตราด (แหลมงอบ)	จันทร์-ศุกร์	08.30-16.30
	จุดผ่านแดนถาวรบ้านหาดเล็ก	ทุกวัน	06.00-22.00
	จุดผ่อนปรนทางการค้าบ้านมะม่วง	ทุกวัน	06.00-22.00
	จุดตรวจบุคคลและพาหนะทางน้ำบ้านคลองสน	ทุกวัน	24 ชม.
	ตม.ทอ.ตราด	ทุกวัน	ขึ้นอยู่กับ สายการบิน
ลพบุรี	ตม.จว.ลพบุรี	จันทร์-ศุกร์	08.30-16.30
ตม3	ด่าน ตม.ท่าเรือกรุงเทพ	จันทร์-ศุกร์	09.00-17.00
ตม3	กก.บคด.บก.ตม.3	จันทร์-ศุกร์	08.30-16.30
บก.ตม. 4			
นครราชสีมา	ตม.จว.นครราชสีมา	จันทร์-ศุกร์	08.30-16.30
มุกดาหาร	ตม.จว.มุกดาหาร	จันทร์-ศุกร์	08.30-16.30
	จุดผ่านแดนถาวรสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่2	ทุกวัน	06.00-22.00
	จุดผ่านแดนถาวรจุดตรวจท่าเทียบเรือเทศบาลเมือง มุกดาหาร	ทุกวัน	06.00-20.00
หนองคาย	ตม.จว.หนองคาย	จันทร์-ศุกร์	08.30-16.30

58 : อาชญากรรมข้ามชาติ ภัยคุกคามประเทศไทยและอาเซียนเกี่ยวกับการลักลอบเข้าเมืองเพื่อเข้ามากระทำความผิดในประเทศไทย

กองบัญชาการ/ จังหวัด	ด่าน/จุดผ่อนปรน	วันเปิดทำการ	เวลาทำการ
	จุดผ่านแดนถาวรจุดตรวจสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 1	ทุกวัน	06.00-22.00
	จุดผ่านแดนถาวรท่าเรือหนองคาย (ด่านท่าเสด็จ)		ปิดไปแล้ว
	จุดผ่อนปรนบ้านเป่งจาน	อาทิตย์ พุธ	08.00-16.30
	จุดผ่อนปรนบ้านจุมพล	อังคาร เสาร์	08.00-16.30
	จุดผ่อนปรนบ้านม่วง	พุธ เสาร์	06.00-18.00
	จุดผ่อนปรนบ้านหม้อ อ.ศรีเชียงใหม่	อัง พุธ เสาร์	06.00-17.00
บึงกาฬ	ตม.จว.บึงกาฬ	จันทร์-ศุกร์	08.30-16.30
	จุดผ่านแดนถาวรจุดตรวจท่าแพขนาน	ทุกวัน	06.00-18.00
	จุดตรวจท่าเรือ ตม.จว.หนองคาย	ทุกวัน	08.00-18.00
	จุดผ่อนปรนบ้านปุงคล้า		-
	จุดผ่อนปรนบ้านห้วยคาค	-	
อุบลราชธานี	ตม.จว.อุบลราชธานี	จันทร์-ศุกร์	08.30-16.30
	จุดผ่านแดนถาวรช่องเม็ก อ.สิรินธร	ทุกวัน	06.00-20.00
	จุดผ่านแดนถาวรบ้านปากแซง	ทุกวัน	06.00-18.00
	จุดผ่อนปรนหน้าที่ว่าการเขมราฐ	ทุกวัน	06.00-18.00
	จุดผ่อนปรนบ้านสองคอน	-	-

กองบัญชาการ/ จังหวัด	ด้าน/จุดผ่อนปรน	วันเปิดทำการ	เวลาทำการ
	จุดผ่อนปรนบ้านด่านเก่า	-	-
	จุดผ่อนปรนบ้านหนองแสง	-	-
นครพนม	ตม.จว.นครพนม	จันทร์-ศุกร์	08.30-16.30
	จุดผ่านแดนถาวร ท่าเทียบเรือเทศบาล	ทุกวัน	06.00-18.00
	จุดตรวจสะพานมิตรภาพ 3	ทุกวัน	06.00-22.00
อำนาจเจริญ	ตม.จว.อำนาจเจริญ	พุธ-อาทิตย์	06.00-18.00
	จุดผ่อนปรนการค้าบ้านยั้งค์คุ	-	-
ขอนแก่น	ตม.จว.ขอนแก่น	จันทร์-ศุกร์	08.30-16.30
อุดรธานี	ตม.จว.อุดรธานี	จันทร์-ศุกร์	08.30-16.30
สกลนคร	ตม.จว.สกลนคร	จันทร์-ศุกร์	08.30-16.30
เลย	ด่าน ตม.ท่าลี่	ทุกวัน	08.00-18.00
	ตม.เชียงคาน	ทุกวัน	08.00-18.00
	ตม.คกไฟ	ทุกวัน	08.00-18.00
ศรีสะเกษ	จุดผ่านแดนถาวรช่องสะงำ	ทุกวัน	7.00-20.00
บก.ตม. 5			
เชียงใหม่	ตม.จว.เชียงใหม่	จันทร์-ศุกร์	07.00-16.30
	จุดผ่อนปรนช่องทางกัวผาออก	ทุกวัน	06.00-18.00

กองบัญชาการ/ จังหวัด	ด้าน/จุดผ่อนปรน	วันเปิดทำการ	เวลาทำการ
	จุดผ่อนปรนช่องทางหลักแต่ง	ทุกวัน	06.00-18.00
เชียงราย	ตม.จว.เชียงราย	จันทร์-ศุกร์	08.30-16.30
	จุดผ่านแดนถาวรสะพานมิตรภาพ ไทย - พม่า ด้าน ตม.แม่สาย (สายที่1)	ทุกวัน	06.30-21.30
	จุดผ่านแดนถาวรสะพานมิตรภาพ ไทย - พม่า ด้าน ตม.แม่สาย (สายที่2)	ทุกวัน	06.30-21.30
	จุดผ่อนปรน ท่าบ้านปางห้า อ.แม่สาย	ทุกวัน	06.30-18.30
	จุดผ่อนปรนท่าบ้านสายลมจอย อ.แม่สาย	ทุกวัน	06.00-18.00
	จุดผ่อนปรนท่าดินดำบ.ป่าแดง	ทุกวัน	06.00-18.00
	จุดผ่อนปรนบ้านแจ่มป่อง	ทุกวัน	06.00-18.00
	จุดผ่อนปรนบ้านห้วยลึก	ทุกวัน	06.30-18.30
พะเยา	จุดผ่อนปรน ต.ภูซาง	ทุกวัน	06.00-18.00
	ท่าอากาศยานแม่ฟ้าหลวง	ทุกวัน	-
ตาก	ตม.จว.ตาก (ตม.แม่สอด)	จันทร์-ศุกร์	08.30-16.30
	จุดผ่านแดนถาวร จุดตรวจสะพานมิตรภาพไทย-เมียนมาร์	ทุกวัน	06.30-18.30
น่าน	ตม.จว.น่าน	จันทร์-ศุกร์	08.30-16.30
	จุดผ่านแดนถาวรบ้านห้วยโก๋น บ.ห้วยโก๋น	ทุกวัน	08.00-20.00

กองบัญชาการ/ จังหวัด	ด้าน/จุดผ่อนปรน	วันเปิดทำการ	เวลาทำการ
	จุดผ่อนปรนบ้านห้วยสะแดง อ.ทุ่งช้าง (ไม่มีเจ้าหน้าที่ทำการเฉพาะ)	-	-
	จุดผ่อนปรนบ้านใหม่ชายแดน (ไม่มีเจ้าหน้าที่ทำการเฉพาะ)		-
อุดรดิตถ์	จุดผ่านแดนถาวรภูคู้	ทุกวัน	08.00-20.00
แม่ฮ่องสอน	ตม.จว.แม่ฮ่องสอน	จันทร์-ศุกร์	08.30-16.30
	จุดผ่อนปรน ช่องทางบ้านห้วยต้นนุ่น		
	จุดผ่อนปรนช่องทางบ้านห้วยผึ้ง		
	จุดผ่อนปรนบ้านน้ำเพียงดิน		
พิษณุโลก	ตม.จว.พิษณุโลก	จันทร์-ศุกร์	08.30-16.30
นครสวรรค์	ตม.จว.นครสวรรค์	จันทร์-ศุกร์	08.30-16.30
บก.ตม. 6			
กระบี่	ตม.จว.กระบี่	จันทร์-ศุกร์	08.30-16.30
	ทอ.กระบี่	ทุกวัน	24 ชั่วโมง
	ท่าเทียบเรือเกาะลันตา	ทุกวัน	24 ชั่วโมง
	ท่าเทียบเรือเจ้าฟ้า	ทุกวัน	24 ชั่วโมง
	ท่าเทียบเรือใส่ไทย	ทุกวัน	24 ชั่วโมง
นราธิวาส	ตม.จว.นราธิวาส	จันทร์-ศุกร์	08.30-16.30

62 : อาชญากรรมข้ามชาติ ภัยคุกคามประเทศไทยและอาเซียนเกี่ยวกับการลักลอบเข้าเมืองเพื่อเข้ามากระทำความผิดในประเทศไทย

กองบัญชาการ/ จังหวัด	ด่าน/จุดผ่อนปรน	วันเปิดทำการ	เวลาทำการ
	จุดผ่านแดนถาวรสุโขทัย โกลก	ทุกวัน	05.00-18.00
	จุดผ่านแดนถาวรตากใบ	ทุกวัน	05.00-18.00
	จุดผ่านแดนถาวรบูเกะตา	ทุกวัน	05.00-18.00
	ทอ.นราธิวาส	ทุกวัน	ขึ้นอยู่กับ International flight
ภูเก็ต	ตม.จว.ภูเก็ต	จันทร์-ศุกร์	08.30-16.30
ตรัง	ตม.จว.ตรัง	จันทร์-ศุกร์	08.30-16.30
	ด่าน ตม.กันตัง	จันทร์-ศุกร์	08.30-16.30
สุราษฎร์ธานี	ตม.จว.สุราษฎร์ธานี	จันทร์-ศุกร์	08.30-16.30
	สนามบินสมุย	ทุกวัน	05.00-22.00
พังงา	ตม.จว.พังงา	จันทร์-ศุกร์	08.30-16.30
นครศรีธรรมราช	ตม.จว.นครศรีธรรมราช	จันทร์-ศุกร์	08.30-16.30
	ช่องตรวจพาทะทางน้ำ	จันทร์-ศุกร์	08.30-16.30
ปัตตานี	ตม.จว.ปัตตานี	จันทร์-ศุกร์	08.30-16.30
	ท่าเทียบเรือปัตตานี	จันทร์-ศุกร์	08.30-16.30
ยะลา	ตม.จว.ยะลา	จันทร์-ศุกร์	08.30-16.30
ระนอง	ตม.จว.ระนอง	จันทร์-ศุกร์	08.30-16.30

กองบัญชาการ/ จังหวัด	ด่าน/จุดผ่อนปรน	วันเปิดทำการ	เวลาทำการ
	จุดตรวจบริเวณปากน้ำระนอง	ทุกวัน	06.30-24.00
	จุดตรวจบริเวณท่าเรือสะพานปลา	ทุกวัน	06.30-24.00
	จุดตรวจบริเวณท่าเทียบเรือของบริษัทอันทามันจำกัด	ทุกวัน	06.30-24.00
สตูล	ตม.จว.สตูล	จันทร์-ศุกร์	08.30-16.30
	ด่าน ตม.สตูล (ท่าเรือท่ามะลิ)	ทุกวัน	05.00-18.00
	ด่าน ตม.ควนโดน	ทุกวัน	05.00-18.00
สงขลา	ตม.จว.สงขลา	จันทร์-ศุกร์	08.30-16.30
	ด่าน ตม.สะเดา	ทุกวัน	05.00-23.00
	ด่าน ตม.ปะดังเบซาร์	ทุกวัน	05.00-21.00
	ด่าน ตม.ท่าเรือสงขลา	ทุกวัน	24 ชั่วโมง
	ด่าน ตม.บ้านประกอบ	ทุกวัน	07.00-17.00

หากเจ้าพนักงานตรวจพบว่าคนต่างด้าวคนใดไม่ได้เข้ามาในประเทศไทยตามวิธีการข้างต้น จะต้องถูกดำเนินคดีและผลักดันส่งกลับประเทศต้นทางหรือประเทศตามสัญชาติของบุคคลนั้น สำหรับในส่วนนี้จะอธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับ (2.6.1) การตรวจสอบบุคคลว่าได้เข้าประเทศไทยถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่อย่างไร (2.6.2) การดำเนินคดีอาญากับคนต่างด้าวที่กระทำความผิดกฎหมายและการผลักดันหรือส่งตัวคนต่างด้าวออกนอกประเทศไทย (2.6.3) การห้ามมิให้คนต่างด้าวซึ่งมีพฤติการณ์หรือมีลักษณะต้องห้ามมิให้เข้ามาในราชอาณาจักร

2.6.1 การตรวจสอบบุคคลว่าได้เข้าประเทศไทยถูกต้องตามกฎหมาย

สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้วางแนวทางสำหรับเจ้าพนักงานตำรวจและเจ้าพนักงานตรวจคนเข้าเมือง ในการตรวจสอบคนต่างด้าวว่าได้เข้ามาในประเทศไทยตามกฎหมายเข้าเมืองไว้อย่างชัดเจน ซึ่งตามหนังสือ ตร. ที่ 0029.132/ว85 ลงวันที่ 12 พ.ย. 2558 กำหนดแนวทางปฏิบัติในการตรวจสอบคนต่างด้าวให้หน่วยงาน ในสังกัดถือปฏิบัติ ต่อมาได้มี พระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2560 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2561 ปรับ กระบวนการในการตรวจสอบการทำงานของคนต่างด้าว ความผิดและบทกำหนดโทษแตกต่างไปจากเดิม ดังนั้น เพื่อให้การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นไปด้วยความเรียบร้อย จึงสมควรกำหนดแนวทางปฏิบัติ ในการตรวจสอบคนต่างด้าวใหม่ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น โดยกำหนดในหนังสือ ตร. ที่ 0029.132/ว7 ลงวันที่ 31 มกราคม 2562 เรื่องแนวทางปฏิบัติในการตรวจสอบคนต่างด้าว ดังนี้

2.6.1.1 เอกสารที่ใช้ในการเดินทางเข้า - ออกราชอาณาจักรของคนต่างด้าว

พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มาตรา 11 บัญญัติให้บุคคลที่จะเดินทางเข้ามาในหรือออกไป นอกราชอาณาจักรจะต้องเดินทางเข้ามาหรือออกไปตามช่องทางด่านตรวจคนเข้าเมือง เขตท่าสถานี หรือท้องที่ และตามกำหนดเวลาที่รัฐมนตรีได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา และตามมาตรา 18 กำหนดให้บุคคลที่จะ เดินทางเข้ามาในหรือออกไปนอกราชอาณาจักรตามมาตรา 11 ดังกล่าว ต้องยื่นรายการตามแบบที่กำหนด ในกฎกระทรวงและผ่านการตรวจอนุญาตของพนักงานเจ้าหน้าที่ของด่านตรวจคนเข้าเมืองประจำเส้นทางนั้น เอกสารที่ใช้ในการเดินทางเข้า - ออกราชอาณาจักรของคนต่างด้าว ได้แก่ หนังสือเดินทาง เอกสารใช้แทน หนังสือเดินทาง และบัตรผ่านแดน (Border Pass)/บัตรผ่านแดนชั่วคราว (Temporary Border Pass) โดยมี รายละเอียด ดังต่อไปนี้

1) หนังสือเดินทาง

ประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี เล่มที่ 2 ประเภทการบริหารลักษณะที่ 34 การตรวจ คนเข้าเมือง บทที่ 2 หนังสือเดินทาง คนต่างด้าวที่จะเดินทางเข้ามาในราชอาณาจักรต้องมีหนังสือเดินทางหรือ เอกสารใช้แทนหนังสือเดินทางอันถูกต้องและยังสมบูรณ์อยู่ ซึ่งรัฐบาลไทยยอมรับ กล่าวคือ ต้องเป็นเอกสาร การเดินทางซึ่งรัฐบาลของประเทศนั้น ๆ ออกให้แก่คนสัญชาติตน โดยหนังสือเดินทาง แบ่งออกเป็น 5 ชนิด คือ

- 1) หนังสือเดินทางทูต (Diplomatic Passport)
- 2) หนังสือเดินทางราชการ (Official Passport, Service Passport, Passport De Service หรือ Passport De Charge De Mission)
- 3) หนังสือเดินทางธรรมดา (Ordinary Passport)
- 4) หนังสือเดินทางขององค์การสหประชาชาติ (United Nations Passport)
- 5) หนังสือเดินทางหมู่ (Collective Passport)

แต่อย่างไรก็ดี คนต่างด้าวบางประเภทได้รับการยกเว้นไม่ต้องมีหนังสือเดินทาง ตามความใน มาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 เช่น ผู้ควบคุมพาหนะและคนประจำพาหนะทางน้ำ

หรือทางอากาศ ซึ่งเพียงแค่แวะเข้ามายังท่า สถานี หรือท้องที่ในราชอาณาจักรแล้วกลับออกไป หรือสัญชาติของประเทศที่มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศไทยเดินทางข้ามพรมแดนไปมาชั่วคราว หรือคนโดยสารรถไฟผ่านแดนซึ่งถือตัวโดยสารตลอดสายเพียงแค่ผ่านประเทศไทยไปนอกราชอาณาจักร รวมทั้งคนประจำพาหนะและผู้ควบคุมพาหนะรถไฟนั้น ๆ ด้วย ทั้งนี้ให้ถือปฏิบัติตามบันทึกความตกลงระหว่างประเทศซึ่งรัฐบาลได้ลงนามไว้

2) เอกสารใช้แทนหนังสือเดินทาง

เอกสารใช้แทนหนังสือเดินทาง หมายถึง เอกสารซึ่งเป็นที่ยอมรับนับถือระหว่างประเทศให้ใช้เดินทางได้มีหลายชนิด เช่น

- 1) Certificate of Identity หรือ C.I.
- 2) Travel Document หรือ T.D.
- 3) Form of Affidavit to Be Used in Lieu of Passport
- 4) Emergency Certificate
- 5) Form of Affirmation
- 6) Laissez-Passer
- 7) Certificate De Depart

3) บัตรผ่านแดน (Border Pass)/บัตรผ่านแดนชั่วคราว (Temporary Border Pass)

ตามความในมาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ได้ยกเว้นให้คนสัญชาติของประเทศที่มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศไทย ประกอบด้วย กัมพูชา ลาว เมียนมาร์ และมาเลเซีย เดินทางเข้าพรมแดนโดยใช้บัตรผ่านแดน หรือบัตรผ่านแดนชั่วคราวแทนหนังสือเดินทางได้ตามที่ได้บัญญัติไว้ในบันทึกความตกลงระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยหรือรัฐบาลของประเทศภาคีสัญญาว่าด้วยการข้ามแดนระหว่างประเทศ ได้แก่

- 1) ความตกลงระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ ว่าด้วยการข้ามแดนระหว่างประเทศทั้งสอง
- 2) ความตกลงว่าด้วยการเดินทางข้ามแดนระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
- 3) ความตกลงระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรกัมพูชาว่าด้วยการข้ามแดนระหว่างประเทศทั้งสอง
- 4) ความตกลงระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งมาเลเซียว่าด้วยการเดินทางข้ามแดน

2.6.1.2 วิธีการตรวจสอบคนต่างด้าว

มีขั้นตอนการตรวจสอบดังนี้

1) หลักทั่วไป

1. เมื่อพบคนต่างด้าวที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าจะอยู่ในราชอาณาจักรโดยมิชอบ ให้ทำการขอตรวจสอบหนังสือเดินทาง เอกสารใช้แทนหนังสือเดินทาง หนังสือผ่านแดน หรือบัตรผ่านแดนชั่วคราว

กรณีตรวจพบคนต่างด้าวไม่มีหนังสือเดินทาง หรือเอกสารใช้แทนหนังสือเดินทางหรือบัตรผ่านแดน หรือบัตรผ่านแดนชั่วคราว ถือเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มาตรา 11 เข้ามาในราชอาณาจักรโดยไม่ผ่านช่องทางที่กำหนด มาตรา 18 วรรคสอง ไม่ยื่นแบบและไม่ผ่านการตรวจอนุญาตของพนักงานเจ้าหน้าที่ ขอให้บุคคลต่างด้าวเดินทางเข้ามาและอยู่ในราชอาณาจักรโดยไม่ได้รับอนุญาตต้องระวางโทษตามมาตรา 62 และมาตรา 81

สำหรับกรณีที่ตรวจพบคนต่างด้าวซึ่งอ้างว่ามีหนังสือเดินทางแต่ไม่สามารถนำมาแสดงต่อเจ้าพนักงานได้ ตามความใน พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มาตรา 58 ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าคนต่างด้าวผู้นั้นเข้ามาในราชอาณาจักรโดยฝ่าฝืนพระราชบัญญัตินี้ คนต่างด้าวดังกล่าวต้องระวางโทษตามมาตรา 32 และมาตรา 81

2. กรณีที่มีการจับกุมคนต่างด้าวสัญชาติเมียนมาร์ ลาว หรือกัมพูชาซึ่งกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ขอให้เดินทางเข้ามาในราชอาณาจักรโดยไม่ได้รับอนุญาตให้ดำเนินการส่งกลับออกนอกราชอาณาจักรโดยไม่ต้องดำเนินคดี ตามหนังสือ ตร.ที่ 0022.122/1670 ลงวันที่ 11 ธันวาคม 2541 ซึ่งออกตามประกาศ มท. (ฉบับที่ 11) ลงวันที่ 2 มิถุนายน 2541 ในส่วนกลางให้ส่งตัวไปที่ กก.3 บก.สส. สดม. ส่วนภูมิภาคให้ส่ง ตม.จว. หรือ ดำเนินตรวจคนเข้าเมืองในพื้นที่ที่ใกล้ที่สุด โดยให้ส่งคนต่างด้าวไปพร้อมกับบันทึกการจับกุม

3. หากตรวจพบว่าการนำพาคนต่างด้าวที่ไม่มีหลักฐานการเข้ามาในราชอาณาจักรโดยถูกต้อง ผู้ให้ที่พักอาศัย มีความผิดตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มาตรา 64 ขอให้ที่พักอาศัย ช้อนเร้น หรือช่วยเหลือด้วยประการใด ๆ แก่คนต่างด้าวที่รู้ว่าจะเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายให้พ้นการจับกุม

2) การตรวจสอบสาระสำคัญของเอกสาร

การตรวจสอบสาระสำคัญของหนังสือเดินทาง หรือเอกสารใช้แทนหนังสือเดินทางหรือบัตรผ่านแดน หรือบัตรผ่านแดนชั่วคราว มีแนวทางการตรวจสอบในเบื้องต้น ดังนี้

- สอบถามชื่อ นามสกุล วันเดือนปีเกิด ว่าตรงกับที่ระบุในหนังสือเดินทางหรือไม่
- ดูภาพถ่าย เปรียบเทียบความสูง
- ดูการแก้ไขเปลี่ยนแปลงภาพถ่าย
- ดูวันหมดอายุของหนังสือเดินทาง
- ดูลายมือชื่อ โดยให้เขียนลายมือชื่อแล้วเปรียบเทียบกับลายมือชื่อในหนังสือเดินทาง

- ประเมินอายุคนต่างด้าวกับอายุที่แจ้งอยู่ในหนังสือเดินทางว่าต่างกันหรือไม่

กรณีมีข้อสงสัยว่าหนังสือเดินทาง หรือเอกสารใช้แทนหนังสือเดินทาง หรือบัตรผ่านแดนหรือบัตรผ่านแดนชั่วคราว เป็นเอกสารปลอมหรือไม่ ให้ตรวจสอบโดยตรงกับสถานเอกอัครราชทูตหรือสถานกงสุลของ คนต่างด้าวที่ประจำอยู่ในประเทศไทย หากพบว่าเป็นหนังสือเดินทางปลอมคนต่างด้าวนั้นมีความผิดตาม ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 269/8 และ 269/9 ข้อหาปลอมและใช้หนังสือเดินทางปลอม กรณีไม่มี สถานทูตหรือสถานกงสุลในประเทศไทย ให้มีหนังสือตรวจสอบผ่านกรมการกงสุล กระทรวงการต่างประเทศ เพื่อขอให้ตรวจสอบไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3) การตรวจสอบรอยตราประทับขาเข้า

1. กรณีไม่พบรอยตราประทับขาเข้าให้ประสาน ตม.จว. หรือด่านตรวจคนเข้าเมืองในพื้นที่เพื่อ ตรวจสอบว่าคนต่างด้าวนั้นเดินทางเข้ามาในราชอาณาจักรโดยถูกต้องหรือไม่ หากพบว่ามีไม่ถูกต้องเป็นความผิด ตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มาตรา 11 ข้อหาเข้ามาในราชอาณาจักรโดยไม่ผ่านช่องทาง ที่กำหนด มาตรา 18 วรรคสอง ไม่ยื่นแบบและไม่ผ่านการตรวจอนุญาตของพนักงานเจ้าหน้าที่ และมาตรา 81 อยู่ในราชอาณาจักรโดยไม่ได้รับอนุญาตของพนักงานเจ้าหน้าที่ และมาตรา 81 อยู่ในราชอาณาจักรโดยไม่ได้รับ อนุญาต ต้องระวางโทษตามมาตรา 62 และมาตรา 81

2. ตรวจสอบความถูกต้องของรายตราประทับขาเข้า ซึ่งเจ้าพนักงานตรวจคนเข้าเมืองได้ประทับ ลงในเอกสารหนังสือเดินทางหรือเอกสารใช้แทนหนังสือเดินทาง หรือบัตรผ่านแดน หรือบัตรผ่านแดนชั่วคราว เพื่ออนุญาตให้บุคคลนั้นเดินทางเข้ามาในราชอาณาจักร หากสงสัยให้ประสาน ตม.จว. หรือด่านตรวจคนเข้า เมืองในพื้นที่เพื่อตรวจสอบ กรณีพบว่าเป็นรอยตราปลอม คนต่างด้าวนั้นมีความผิดตามประมวลกฎหมาย อาญา มาตรา 265 และ 268 ข้อหาปลอมและใช้เอกสารราชการปลอม

3. การตรวจสอบระยะเวลาการอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักร กรณีมีหนังสือเดินทางและมีรอย ตราประทับขาเข้าถูกต้อง ให้ดูที่รอยตราประทับขาเข้านั้นว่าระยะเวลาการอนุญาตสิ้นสุดหรือไม่ โดยตรวจสอบ จากวันที่ตรวจอนุญาตหรือวันที่เดินทางเข้ามาในรายการช่อง “ADMITTED” วันที่อนุญาตให้อยู่ได้ถึง ใน รายการช่อง “UNTIL” ว่าเกินกำหนดแล้วหรือไม่ หากเกินกำหนดแล้วคนต่างด้าวนั้นมีความผิดตาม พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มาตรา 81 ข้อหาอยู่ในราชอาณาจักรโดยการอนุญาตสิ้นสุด

คนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตให้เดินทางเข้ามาในราชอาณาจักร จะอยู่ในราชอาณาจักรได้เป็นเวลา เท่าใดนั้น ขึ้นอยู่กับประเภทของการตรวจลงตรา (Visa) ที่ผู้นั้นได้รับ ไม่ว่าจะได้รับการตรวจลง (Visa) จาก สถานทูตหรือสถานกงสุลไทยในต่างประเทศ หรือจากกระทรวงการต่างประเทศ หรือด่านตรวจคนเข้าเมือง (Visa On Arrival) ก็ตาม ซึ่งเป็นไปตามมาตรา 35 แห่ง พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 และตามคำสั่ง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งได้กำหนดไว้ เช่น Visa ประเภทท่องเที่ยวอยู่ได้ 60 วัน, Visa ประเภทคนเดิน ทางผ่านอยู่ได้ 30 วัน, Visa ประเภทคนอยู่ชั่วคราวอยู่ได้ 90 วัน ฯลฯ

การตรวจสอบระยะเวลาอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักร นอกเหนือจากการตรวจสอบรอยตราประทับขาเข้าแล้ว ยังมีตราอื่น ๆ ที่พนักงานเจ้าหน้าที่จะประทับตราอนุญาตให้คนต่างด้าวผู้นั้นอยู่ในราชอาณาจักรต่อไปตามความจำเป็น ได้แก่ ตราประทับนัดฟังผล ตราประทับอนุญาตให้อยู่ต่อ ตราประทับแจ้งไม่อนุญาตและให้เดินทางออก

2.6.2 การดำเนินคดีอาญากับคนต่างด้าวที่กระทำความผิดกฎหมายและการผลักดัน หรือส่งตัวคนต่างด้าวออกนอกประเทศไทย

คนต่างด้าวเมื่อเข้ามาในประเทศไทยไม่ว่าจะเข้ามาโดยถูกต้องหรือไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ก็ต้องอยู่ภายใต้กฎหมายไทย หากกระทำความผิดกฎหมายก็ต้องถูกดำเนินคดีตามระบบกระบวนการยุติธรรมของไทย นอกจากจะถูกดำเนินคดีอาญาตามกฎหมายที่กระทำความผิดแล้ว คนต่างด้าวจะต้องถูกดำเนินการตามกฎหมายคนเข้าเมืองด้วยกรณีห้ามมิให้เข้าประเทศไทยด้วย หากพฤติการณ์ทำให้คนต่างด้าวผู้นั้นมีลักษณะต้องห้ามมิให้เข้ามาในประเทศไทย ทั้งนี้เป็นไปตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มาตรา 11 สำนักงานตำรวจชาติได้กำหนดแนวทางให้เจ้าพนักงานตำรวจและพนักงานคนเข้าเมืองปฏิบัติกรณีคนต่างด้าวตกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา ตามหนังสือ ตร. ที่ 0029.132/ว.87 ลงวันที่ 12 พฤศจิกายน พ.ศ. 2558 และแก้ไขเพิ่มเติมโดยหนังสือ ตร. ที่ 0029.132/ว.7 ลงวันที่ 31 มกราคม พ.ศ. 2562 เพื่อให้เจ้าพนักงานทั่วประเทศที่ดำเนินคดีอาญากับคนต่างด้าวปฏิบัติไปในแนวทางเดียวกัน ในกรณีที่คนต่างด้าวตกเป็นผู้ต้องหาและถูกแจ้งข้อกล่าวหาในคดีอาญาให้ดำเนินการดังนี้

1. ให้หัวหน้าสถานีตำรวจหรือหัวหน้าหน่วยงานที่รับผิดชอบการสอบสวน ดำเนินการรวบรวมรายละเอียดเกี่ยวกับผู้ต้องหา โดยให้ปรากฏชื่อ ชื่อสกุล (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) วันเดือนปีเกิด อายุ สัญชาติ เชื้อชาติ เพศ หมายเลขหนังสือเดินทาง ภูมิลำเนา การเดินทางเข้ามาในราชอาณาจักรเมื่อวันเดือนปีใด โดยทางใด วันเดือนปีที่ถูกจับกุม ข้อหาหรือฐานความผิด สถานที่จับกุมและพฤติการณ์แห่งคดีแล้วรายงานพร้อมส่งภาพถ่ายผู้ต้องหา จำนวน 3 ภาพ พิมพ์ลายนิ้วมือผู้ต้องหา จำนวน 3 ชุด สำเนาหนังสือเดินทางจำนวน 1 ชุด และสำเนาบันทนาการจับกุม จำนวน 1 ชุด ภายใน 24 ชั่วโมง นับแต่มาถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนไปยังหน่วยงานต่อไป

- 1.1 สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง (สตม.) เพื่อดำเนินการตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 โดยสถานีตำรวจหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบการสอบสวนซึ่งมีที่ตั้งอยู่ในส่วนกลาง ให้ส่งไปที่ กก.3 บก.สตม. ส่วนสถานีตำรวจหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบการสอบสวนซึ่งมีที่ตั้งอยู่ในภูมิภาค ให้ส่งไปที่ ตม.จว. หรือด่านตรวจคนเข้าเมืองในพื้นที่ที่ใกล้ที่สุด

- 1.2 กองการต่างประเทศ (ตท.) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เพื่อแจ้งให้สถานเอกอัครราชทูต สถานกงสุล และสำนักงานกลางตำรวจสากลของประเทศที่ผู้ต้องหาเป็นสัญชาติทราบ รวมทั้งตรวจสอบประวัติอาชญากรรมของผู้ต้องหารายนั้น

2. ให้หัวหน้าสถานีตำรวจหรือหัวหน้าหน่วยงานที่รับผิดชอบการสอบสวนบันทึกข้อมูลรายละเอียดทางคดีในระบบสารสนเทศ ตร. โดยให้ปรากฏ ชื่อ ชื่อสกุล (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) วันเดือนปีเกิด เพศ สัญชาติ เชื้อชาติ หมายเลขหนังสือเดินทาง เพื่อให้สามารถใช้ยืนยันตัวบุคคลได้ รวมทั้งตรวจสอบข้อมูลในระบบสารสนเทศ ตร. ว่าคนต่างด้าวเคยถูกจับกุมดำเนินคดีหรือไม่ อย่างไร ทั้งนี้ หากตรวจพบว่าคนต่างด้าวอยู่ระหว่างถูกดำเนินคดีในคดีอื่น ๆ ให้พิจารณาดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ และรายงานให้ ตท. และ สตม. ทราบ

3. ให้หัวหน้าสถานีตำรวจหรือหัวหน้าหน่วยงานที่รับผิดชอบการสอบสวนตรวจสอบสถานภาพการอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรของคนต่างด้าวกับ สตม. โดยหากพบว่าคนต่างด้าวไม่ได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรหรืออยู่ในราชอาณาจักรโดยการอนุญาตสิ้นสุด ให้ดำเนินการดังนี้

- (1) ดำเนินคดีกับคนต่างด้าวในความผิดนั้น ๆ
- (2) หากมีการนำตัวผู้ต้องหาไปมัดฟ้องหรือฝากขังต่อศาลให้ระบุในคำร้องมัดฟ้องหรือฝากขัง เพื่อนำเรียนต่อศาลให้ทราบถึงสถานภาพการอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรของคนต่างด้าวว่าไม่ได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรหรืออยู่ในราชอาณาจักรโดยการอนุญาตสิ้นสุด แล้วแต่กรณี เพื่อขอคัดค้านการปล่อยตัวชั่วคราว และระบุด้วยว่าหากศาลอนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราว คนต่างด้าวว่าจะไม่มีสิทธิอยู่ในราชอาณาจักร
- (3) กรณีคนต่างด้าวได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวในชั้นสอบสวนหรือพ้นจากการควบคุม ให้เจ้าพนักงานหรือศาล ให้นำตัวคนต่างด้าวส่ง สตม. ทันที เนื่องจากคนต่างด้าวไม่มีสิทธิอยู่ในราชอาณาจักร แล้วให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมือง หรือแจ้งคำสั่งส่งตัวกลับออกไปนอกราชอาณาจักร แล้วให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองควบคุมตัวคนต่างด้าว หรือแจ้งคำสั่งส่งตัวกลับออกไปนอกราชอาณาจักร ตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติตรวจคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 แล้วแต่กรณี

4. กรณีได้รับแจ้งจาก สตม. ว่าคนต่างด้าวได้ถูกเพิกถอนการอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรแล้ว หากมีการนำตัวไปมัดฟ้องหรือฝากขัง ให้ระบุในคำร้องด้วยว่าคนต่างด้าวถูกเพิกถอนการอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักร และระบุถึงการที่คนต่างด้าวไม่มีสิทธิอยู่ในราชอาณาจักร

5. กรณีพนักงานสอบสวนปล่อยตัวชั่วคราวคนต่างด้าวซึ่งตกเป็นผู้ต้องหา และระยะเวลาการอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรของคนต่างด้าวยังไม่สิ้นสุด ให้กำหนดเงื่อนไขการปล่อยตัวชั่วคราวในสัญญาประกัน ห้ามมิให้เดินทางออกนอกราชอาณาจักร โดยผู้ต้องหายินยอมสละสิทธิในการเดินทางออกนอกราชอาณาจักรแล้วให้รับมีหนังสือแจ้งรายละเอียดโดยให้ปรากฏชื่อ ชื่อสกุล (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) อายุ สัญชาติ เชื้อชาติ เพศ หมายเลขหนังสือเดินทาง และสำเนาสัญญาประกันไปยัง สตม. และให้ สตม. ระวังการเดินทางออกนอกราชอาณาจักรของผู้ต้องหาตามเงื่อนไขที่ได้กำหนดในสัญญาประกันต่อไป

หากต่อมาคนต่างด้าวซึ่งตกเป็นผู้ต้องหาและได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว มีเหตุจำเป็นที่จะต้องเดินทางออกนอกราชอาณาจักร ให้พนักงานสอบสวนเสนอความเห็นให้หัวหน้าสถานีตำรวจหรือหัวหน้าหน่วยงานที่รับผิดชอบการสอบสวน เป็นผู้พิจารณาอนุญาตหรือไม่ พร้อมแจ้งความเห็นให้ สตม. ทราบ และให้ สตม.

ตรวจสอบว่าผู้ต้องหา มีเหตุห้ามเดินทางออกนอกราชอาณาจักรกรณีอื่นด้วยหรือไม่ หากไม่มีก็ให้พิจารณาอนุญาตให้เดินทางออกนอกราชอาณาจักรตามระยะเวลาที่พนักงานสอบสวนเห็นสมควรเป็นคราวๆ ไป

6. กรณีคนต่างด้าวถูกควบคุมหรือจำคุกอยู่ในเรือนจำ ให้พนักงานสอบสวนอายัดตัวต่อเรือนจำ และสถานีตำรวจท้องที่ที่เรือนจำตั้งอยู่ โดยเมื่อมีการปล่อยตัวจากเรือนจำไม่ว่าจะเป็นกรณีได้รับการประกันตัว ในชั้นศาลหรือพ้นโทษหรือกรณีอื่นใดก็ตาม ให้พนักงานสอบสวนนำตัวส่งมอบให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมือง

7. คนต่างด้าวที่ต้องหาคดีดังกล่าว ไม่ว่าผลคดีถึงที่สุดจะเป็นประการใด ในชั้นใดให้หัวหน้าสถานีตำรวจหรือหัวหน้าหน่วยงานที่รับผิดชอบการสอบสวน ดำเนินการติดตามนำตัวส่งมอบให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมือง โดยมีหนังสือนำส่งพร้อมหนังสือเดินทางหรือสำเนาหนังสือเดินทาง รวมทั้งแจ้งผลคดีถึงที่สุด และสำเนาคำพิพากษา สำเนาย้ายปล่อย สำเนาคำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการพร้อมความเห็นทางคดี สำเนาใบเสร็จรับเงินการเสียค่าปรับชั้นศาล หรือชั้นพนักงานสอบสวน แล้วแต่กรณีให้ สตม.เพื่อพิจารณาว่าคนต่างด้าวผู้นั้นมีพฤติการณ์ต้องห้ามเข้ามาในราชอาณาจักรหรือไม่

8. กรณีคนต่างด้าวต้องหาคดีอาญา และศาลได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้กักขังหรือกักขังแทนค่าปรับ ให้หัวหน้าสถานีตำรวจหรือหัวหน้าหน่วยงานที่รับผิดชอบการสอบสวนดำเนินการรวบรวมรายละเอียดเกี่ยวกับคนต่างด้าวที่ถูกกักขัง โดยให้ปรากฏชื่อ ชื่อสกุล (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) อายุ สัญชาติ เชื้อชาติ เพศ ผลคดีอาญาของศาล หมายเลขคดีดำ หมายเลขคดีแดง วันเดือนปีที่พิพากษา ฐานความผิดที่ศาลลงโทษ และได้รับโทษอย่างไร แล้วรายงาน (ตามเอกสารแบบที่ 4) พร้อมกับส่งหนังสือเดินทางหรือสำเนาหนังสือเดินทางไปให้หัวหน้าสถานีตำรวจที่สถานกักขังของกรมราชทัณฑ์ตั้งอยู่ เพื่อรวบรวมไว้เป็นข้อมูลเบื้องต้น หลังจากคนต่างด้าวพ้นโทษกักขังแล้ว ให้หัวหน้าสถานีตำรวจที่สถานกักขังของกรมราชทัณฑ์ตั้งอยู่รับตัวคนต่างด้าวที่พ้นโทษส่ง สตม. ในการส่งตัวคนต่างด้าวให้ ผบก.น. หรือ ผบก.ภ.จว. ที่สถานกักขังของกรมราชทัณฑ์ตั้งอยู่ สนับสนุนการส่งตัวคนต่างด้าวที่พ้นโทษแล้ว

9. การรายงานและการนำตัวคนต่างด้าวส่งมอบให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองตามข้อ 7 และ 8 ให้รับดำเนินการโดยเร็ว โดยในส่วนกลางให้ส่งที่ กก.3 บก.สส.สตม. ในส่วนภูมิภาคให้ส่ง ตม.จว. หรือด่านตรวจคนเข้าเมืองในพื้นที่ใกล้เคียงที่สุด

10. กรณีที่มีการจับกุมคนต่างด้าวสัญชาติเมียนมาร์ ลาว หรือกัมพูชา ซึ่งกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ฐานเดินทางเข้ามาในราชอาณาจักรโดยไม่ได้รับอนุญาตให้ดำเนินการผลักดันออกนอกราชอาณาจักรโดยไม่ต้องดำเนินคดีตามหนังสือ ตร.ที่ 0022.122/1670 ลงวันที่ 11 ธ.ค.2551

11. กรณีที่หน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งพบหรือมีข้อมูลว่าของคนต่างด้าวรายใดมีลักษณะต้องห้ามอย่างใดอย่างหนึ่งตามมาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ให้หน่วยงานนั้นรวบรวมข้อมูลตลอดจนพฤติการณ์ที่มีลักษณะต้องห้ามแล้วรีบแจ้งไปยังหน่วยงาน ดังนี้

- (1) กรณีมีพฤติการณ์เป็นที่น่าเชื่อถือว่าเกี่ยวกับการค้ายาเสพติด ให้แจ้งไปยังกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด (บช.ปส.)
- (2) กรณีมีพฤติการณ์เป็นที่น่าเชื่อถือว่าเข้ามาเพื่อการค้าประเวณี การค้าหญิงหรือเด็ก หรือการลักลอบหนีภาษีศุลกากร หรืออาชญากรรมทางเศรษฐกิจ หรือประกอบกิจการอื่นที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนให้แจ้งไปยังกองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง (บช.ก.)
- (3) กรณีมีพฤติการณ์เป็นที่น่าเชื่อว่าเป็นบุคคลที่เป็นภัยต่อสังคม หรือจะก่อเหตุร้ายให้เกิดอันตรายต่อความปลอดภัยของประชาชน หรือความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร ให้แจ้งไปยัง กองบัญชาการตำรวจสันติบาล (บช.ส.)
- (4) กรณีมีพฤติการณ์ที่นอกเหนือจากข้อ (1) (2) (3) ข้างต้นได้รับข้อมูลแล้ว ให้รีบดำเนินการตรวจสอบข้อมูลตลอดจนพฤติการณ์ของคนต่างด้าวเพิ่มเติม หากพบว่าคนต่างด้าวดังกล่าวมีพฤติการณ์และการกระทำที่มีลักษณะต้องห้ามอย่างใดอย่างหนึ่งตามมาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ให้รีบแจ้งไปยัง สตม. พร้อมมีความเห็นเสนอเพื่อพิจารณาว่าบุคคลต่างด้าวผู้นั้นมีพฤติการณ์ต้องห้ามเข้ามาในราชอาณาจักรหรือไม่

2.6.3 การห้ามมิให้คนต่างด้าวซึ่งมีพฤติการณ์หรือมีลักษณะต้องห้ามมิให้เข้ามาในราชอาณาจักร

สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองเป็นหน่วยงานรับผิดชอบด้านการดำเนินการบันทึกรายชื่อคนต่างด้าวซึ่งมีลักษณะต้องห้ามมิให้เข้ามาในราชอาณาจักร เพื่อตรวจสอบกับคนต่างด้าวที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทย ตามช่องทางด่านตรวจคนเข้าเมือง เขตท่าสถานี หรือท้องที่ตามกฎหมาย โดยจะบันทึกลงในระบบสารสนเทศตรวจคนเข้าเมือง เมื่อคนต่างด้าวเดินทางมาเจ้าพนักงานตรวจคนเข้าเมืองสามารถตรวจสอบได้ว่าเป็นบุคคลที่มีลักษณะต้องห้ามตามกฎหมายหรือไม่ หากมีก็จะปฏิเสธไม่ให้คนต่างด้าวดังกล่าวเข้ามาในราชอาณาจักร สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองได้วางแนวทางการบันทึกคนต่างด้าวที่มีลักษณะต้องห้ามดังกล่าว ตามหนังสือ บก.สส.สตม. ที่ 0029.841/4952 ลง 14 ตุลาคม พ.ศ. 2552 ดังนี้ ด้วยในการประชุมคณะกรรมการพิจารณาบันทึกและเปลี่ยนแปลงข้อมูลคนต่างด้าวที่มีพฤติการณ์สมควรมิให้เข้ามาในราชอาณาจักร ครั้งที่ 1/2552 วันที่ 26 มิ.ย.2552 มีมติให้ยกเลิกมติที่ประชุมคณะกรรมการพิจารณาคนต่างด้าวที่สมควรห้ามมิให้เข้ามาในราชอาณาจักรครั้งที่ 2/2542 วันที่ 6 ก.ย.2542 และให้ใช้หลักเกณฑ์ วิธีการในการบันทึกรายชื่อคนต่างด้าวซึ่งมีลักษณะต้องห้ามมิให้เข้ามาในราชอาณาจักร ดังต่อไปนี้

2.6.3.1 หลักเกณฑ์การบันทึกรายชื่อ

คนต่างด้าวที่ถูกบันทึกรายชื่อ คือคนต่างด้าวซึ่งมีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้

1. ต้องห้ามมิให้เข้ามาในราชอาณาจักรตามมาตรา 12(2), (3), (6) และ (11) แห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522
2. ต้องห้ามมิให้เข้ามาในราชอาณาจักร ตามมาตรา 12(4), (5) และไม่มีหลักฐานมาแสดงว่าได้รับวัคซีนหรือรักษาหายขาดแล้ว

3. ต้องห้ามมิให้เข้ามาในราชอาณาจักร ตามมาตรา 12(7), (8) โดยคนต่างด้าวผู้นั้นมีพฤติการณ์การกระทำความผิดอาญาตามประมวลกฎหมายอาญาพระราชบัญญัติที่มีโทษทางอาญาหรือกฎหมายอื่น ดังนี้

3.1 มีพฤติการณ์น่าเชื่อถือเป็นภัยต่อสังคม ได้แก่ คนต่างด้าวที่กระทำความผิดอาญาและพนักงานอัยการมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้อง หรือศาลพิพากษายกฟ้องแต่การกระทำของคนต่างด้าวตามที่ถูกกล่าวหา มีพฤติการณ์น่าเชื่อถือเป็นภัยต่อสังคม รวมทั้งคนต่างด้าวที่กระทำความผิดและมีพฤติการณ์น่าเชื่อถือเป็นภัยต่อสังคม เช่น มั่วสุมยาเสพติด กระทำอนาจารในเขตโบราณสถาน

3.2 มีพฤติการณ์เป็นภัยต่อสังคมหรือมีประวัติอาชญากรรม ซึ่งรัฐบาลต่างประเทศ หรือหน่วยงานตำรวจของต่างประเทศที่คนต่างด้าวผู้นั้นเป็นคนชาติ หรือองค์การตำรวจสากล หรือส่วนราชการต่าง ๆ ได้ระบุชื่อและส่งข้อมูลเป็นหนังสือมายัง สตม.อย่างเปิดเผยทางการว่าคนต่างด้าวนั้นเป็นผู้ที่มีลักษณะดังกล่าว และควรบันทึกรายชื่อเป็นคนต่างด้าวที่มีลักษณะต้องห้ามมิให้เข้ามาในราชอาณาจักร

2.6.3.2 วิธีการบันทึกรายชื่อ

คนต่างด้าวที่มีลักษณะต้องห้ามตามข้อ 1-3 หรือมีพฤติการณ์เป็นภัยต่อสังคม ให้ประมวลเรื่องและข้อเท็จจริงเสนอ ผบช.สตม. (ผ่าน กก.3 บก.สส.สตม.) เพื่อพิจารณาสั่งการบันทึกรายชื่อเป็นคนต่างด้าวซึ่งมีลักษณะต้องห้ามมิให้เข้ามาในราชอาณาจักร

คนต่างด้าวที่มีพฤติการณ์น่าเชื่อถือเป็นภัยต่อสังคมตามข้อ 14 ให้ประมวลเรื่องและข้อเท็จจริงเสนอ ผบช.สตม. (ผ่าน กก.3 บก.สส.สตม.) เพื่อพิจารณาส่งเรื่องให้คณะกรรมการพิจารณาบันทึกและเปลี่ยนแปลงข้อมูลคนต่างด้าวที่มีพฤติการณ์สมควรมิให้เข้ามาในราชอาณาจักรพิจารณา ก่อนที่ ผบช.สตม.จะสั่งการบันทึกรายชื่อเป็นคนต่างด้าวที่มีลักษณะต้องห้ามมิให้เข้ามาในราชอาณาจักร และเพื่อให้การบันทึกรายชื่อคนต่างด้าวซึ่งมีลักษณะต้องห้ามมิให้เข้ามาในราชอาณาจักร เป็นไปด้วยความเรียบร้อย โดยเฉพาะในกรณีมีคนต่างด้าวที่อยู่ในราชอาณาจักรกระทำความผิดอาญาและถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจหน่วยต่าง ๆ จับกุมดำเนินคดีตามกฎหมาย ให้เจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบงานสืบสวนปราบปราม รับผิดชอบไปตรวจสอบข้อมูลเบื้องต้นในทันทีที่ได้รับรายงานจากหน่วยงานที่จับกุมหรือดำเนินคดี หรือทราบข่าวทางสื่อมวลชน แล้วดำเนินการเกี่ยวกับการดำเนินคดีตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง การเพิกถอน การอายัดตัว การส่งกลับ และการบันทึกรายชื่อเป็นคนต่างด้าวซึ่งมีลักษณะต้องห้ามมิให้เข้ามาในราชอาณาจักร โดยให้ปฏิบัติ ดังนี้

1. กรณีคนต่างด้าวที่อยู่ในราชอาณาจักรกระทำความผิดอาญาและถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจหน่วยต่าง ๆ จับกุมดำเนินคดีตามกฎหมาย ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร ให้เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานสืบสวนปราบปราม สังกัด บก.สส.สตม.
2. กรณีคนต่างด้าวที่อยู่ในราชอาณาจักรกระทำความผิดอาญาและถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจหน่วยต่าง ๆ จับกุมดำเนินคดีตามกฎหมาย ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของกองบังคับการตรวจคนเข้าเมือง 3-6 ให้เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบงานสืบสวนปราบปราม สังกัด ตม.จังหวัด ที่รับผิดชอบพื้นที่จังหวัด

3. กรณีคนต่างด้าวที่อยู่ในราชอาณาจักรกระทำผิดอาญาและถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจหน่วยต่าง ๆ จับกุมดำเนินคดีตามกฎหมาย ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของด่าน ตม.ในสังกัด บก.ตม.2 ให้เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบงานสืบสวนปราบปราม สังกัด กก.สป.บก.ตม.2 และหน.ด่าน ตม.ทอ.ในสังกัด บก.ตม.2
4. คนต่างด้าวที่ถูกบันทึกว่ามีพฤติการณ์สมควรห้ามมิให้เข้ามาในราชอาณาจักรจะไม่สามารถเดินทางเข้ามาในประเทศไทยได้ ซึ่งคนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตให้เข้ามาในราชอาณาจักรและได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว หากกระทำผิดกฎหมายทางอาญาและมีพฤติการณ์ในลักษณะต้องห้ามเข้าเมืองตามกฎหมายเข้าเมือง ก็จะถูกเพิกถอนการอนุญาตให้อยู่ชั่วคราว ถูกผลักดันออกนอกราชอาณาจักรและถูกบันทึกว่าเป็นบุคคลมีลักษณะต้องห้ามเข้ามาในราชอาณาจักร สามารถอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการคนเข้าเมืองได้ หากคณะกรรมการเข้าเมืองยกอุทธรณ์ ก็จะต้องไปใช้สิทธิทางศาลปกครองต่อไป อย่างไรก็ตามก็ตีคนต่างด้าวที่ถูกบันทึกว่ามีลักษณะต้องห้ามเข้าเมือง อาจร้องขอต่อทางสำนักงานตรวจคนเมืองเพื่อให้พิจารณาเปลี่ยนแปลงข้อมูลดังกล่าวได้อีกช่องทางหนึ่ง

จากรายละเอียดข้างต้น คนต่างด้าวที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทยโดยผิดกฎหมาย และเดินทางเข้ามาในประเทศไทยและกระทำผิดกฎหมายอาญา จะถูกดำเนินคดีอาญาตามกระบวนการยุติธรรมและตามกฎหมายเข้าเมือง สามารถแบ่งแยกออกได้เป็นสามประเภท ดังต่อไปนี้

กลุ่มที่หนึ่ง คนต่างด้าวที่เดินทางเข้ามาโดยผิดกฎหมาย ไม่ผ่านช่องทางหรือด่านตรวจคนเข้าเมืองตามกฎหมาย จะถูกดำเนินคดีตามกฎหมายเข้าเมือง เมื่อคดีเสร็จสิ้นและรับโทษทางอาญาแล้ว ก็จะถูกผลักดันส่งกลับประเทศต้นทางหรือประเทศที่คนต่างด้าวนั้นมีสัญชาตินั้น ยกเว้นเป็นกรณีที่คนต่างด้าวนั้นเป็นผู้ลี้ภัยตามกฎหมายระหว่างประเทศ และยกเว้นคนต่างด้าวสัญชาติเมียนมาร์ ลาวหรือกัมพูชา เจ้าพนักงานสามารถดำเนินการผลักดันออกนอกราชอาณาจักรได้โดยไม่ต้องดำเนินคดีอาญาแต่อย่างใด

กลุ่มที่สอง คนต่างด้าวที่เดินทางเข้ามาโดยถูกกฎหมายแต่มากระทำผิดทางอาญาในประเทศไทย คนกลุ่มนี้จะถูกดำเนินคดีอาญา หากคดีถึงที่สุดและมีความผิดเมื่อรับโทษทางอาญาแล้ว จะถูกทางสำนักงานตำรวจคนเข้าเมืองพิจารณาว่า มีลักษณะต้องห้ามเข้าราชอาณาจักรหรือไม่ หากมีลักษณะต้องห้ามก็จะถูกผลักดันออกนอกประเทศ และลงบันทึกว่าเป็นบุคคลมีลักษณะต้องห้ามกลับมาในประเทศไทยไม่ได้

กลุ่มที่สาม คนต่างด้าวที่เดินทางเข้ามาโดยผิดกฎหมายและกระทำผิดกฎหมายอย่างอื่นด้วย ก็จะถูกดำเนินคดี เมื่อคดีถึงที่สุด จะต้องถูกผลักดันออกนอกประเทศไทย และจะต้องถูกพิจารณาว่าเป็นบุคคลที่มีลักษณะต้องห้ามเข้าราชอาณาจักรหรือไม่ หากมีลักษณะต้องห้ามก็จะถูกลงบันทึกว่าเป็นบุคคลมีลักษณะต้องห้ามกลับเข้าในประเทศไทยไม่ได้

2.6.4 ระบบสารสนเทศและเทคโนโลยีในการสกัดกั้นคนลักลอบเข้าเมืองของ

สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง

สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองเป็นหน่วยงานหลักในการควบคุมคนเข้า-ออกประเทศไทย และกำกับดูแลการอยู่ในประเทศไทยของคนต่างด้าวทั้งระบบตามกฎหมายเข้าเมือง ตั้งแต่การเข้ามาในประเทศไทย การรายงานที่อยู่หรือที่พักอาศัย การรายงานตัว 90 วัน การขอย้ายต่อหรือขยายระยะเวลาการอยู่ในประเทศไทย การดำเนินการกักคนต่างด้าวรอการส่งกลับ ไปจนถึงการผลักดันคนต่างด้าวกลับประเทศ นอกจากนี้ยังได้รับมอบหมายให้เป็นหน่วยงานหลักในการระเบียบคนต่างด้าวและสกัดกั้นคนลักลอบหลบหนีเข้าเมือง ดังนั้น ระบบสารสนเทศและเทคโนโลยีต่าง ๆ มีบทบาทสำคัญที่จะสามารถสนับสนุน เพิ่มประสิทธิภาพและยกระดับมาตรฐานในการดำเนินการกักกันของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ระบบสารสนเทศได้ถูกนำมาใช้เพื่อเป็นหลักฐาน หรือข้อมูลในการเดินทางระหว่างประเทศของคนต่างด้าวและคนไทย ตามที่กล่าวมาแล้วว่าเอกสารการเดินทางของคนต่างด้าวในการเข้า-ออกประเทศไทยมีอยู่ 2 ประเภท คือ หนังสือการเดินทางและบัตรผ่านแดน สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองจึงได้มีการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อใช้เป็นข้อมูลตรวจสอบการเดินทางเข้าออกของคนต่างด้าว ด้วยกัน 2 รูปแบบ ตามลักษณะของเอกสารที่ใช้ในการเดินทาง ทั้งนี้ ส่วนใหญ่สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองได้เน้นการพัฒนาไปที่ระบบสารสนเทศสำหรับการตรวจสอบและคัดกรองสำหรับหนังสือเดินทาง เนื่องจากคนต่างด้าวที่ใช้หนังสือเดินทางเข้ามาในประเทศไทยจะมีจำนวนมากกว่า โดยส่วนมากจะเดินทางเข้าประเทศไทยทางท่าอากาศยาน นอกจากนี้ยังมีระยะเวลาอยู่ในไทยนานกว่า ซึ่งจะมีธุรกรรมที่ต้องดำเนินการต่อเนื่อง เช่น การแจ้งที่อยู่ การขอเปลี่ยนแปลงการตรวจลงตรา การรายงานตัว 90 วัน ฯลฯ นอกจากนี้ยังมีระบบสารสนเทศสำหรับการตรวจสอบคัดกรองและจัดเก็บการเดินทางเข้า-ออกประเทศไทยสำหรับคนต่างด้าวที่ใช้บัตรผ่านแดนด้วย โดยมีรายละเอียดที่เกี่ยวข้องดังนี้

2.6.4.1 การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศงานตรวจคนเข้าเมือง

ตามแผนแม่บทว่าด้วยการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศงานตรวจคนเข้าเมืองทั้งระบบ พ.ศ. 2559-2563 สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง ได้กล่าวสรุปถึงระบบสารสนเทศของสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองไว้ดังนี้ ระบบสารสนเทศที่ใช้ในการตรวจและจัดเก็บข้อมูลของคนต่างด้าวที่ใช้หนังสือเดินทาง (Passport) ได้เริ่มมีการนำระบบคอมพิวเตอร์มาใช้ในปี พ.ศ. 2527 มาใช้ในการเก็บข้อมูลการเดินทางเข้า-ออกประเทศอย่างเป็นระบบ หลังจากนั้นก็ได้มีการเชื่อมต่อกับระบบคอมพิวเตอร์จากสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) โดยมุ่งเน้นตรวจสอบการเดินทางของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด จนถึงปี พ.ศ. 2548 สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลสหรัฐอเมริกาพัฒนาระบบคอมพิวเตอร์ตรวจคนเข้าเมือง (PISCES : Personal Identification Security Comparison evaluation System) โดยมุ่งเน้นจัดเก็บข้อมูลผู้เดินทางเข้าออกประเทศไทยและคัดกรองบุคคลที่มีหมายจับหรือที่เฝ้าระวัง ติดตั้งระบบนี้ที่ท่าอากาศยานนานาชาติหรือด่านตรวจคนเข้าเมืองทางอากาศ และด่านพรมแดนที่มีขนาดใหญ่ ระบบ

PISCES ได้ถูกใช้งานกว่า 10 ปี จึงได้มีการพัฒนาระบบใหม่ขึ้นมา หลังจากเกิดข้อโต้แย้งกรณีสหรัฐอเมริกาเข้าถึงข้อมูลของระบบนี้ได้

ต่อมาในปี พ.ศ. 2555 สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองได้พัฒนาระบบสารสนเทศ PIBICS (Personal Identification Blacklist Immigration Control System) มาใช้งานเป็นระบบหลักในการตรวจสอบและเก็บข้อมูลการเดินทางด้วยหนังสือเดินทางตลอดจนการทำธุรกรรมต่าง ๆ ของคนต่างด้าวในประเทศไทย ระบบ PIBICS ประกอบด้วย 5 กลุ่มงาน ได้แก่ ระบบในกลุ่มงานตรวจคนเข้าเมือง ระบบในกลุ่มงานบริการคนเข้าเมือง ระบบในกลุ่มงานควบคุมคนเข้าเมือง ระบบในกลุ่มงานธุรการและอำนวยความสะดวก และระบบกลุ่มงานอื่น ๆ (การเชื่อมโยงกับระบบอื่นและระบบ Administrator) แต่ละระบบงานสามารถเชื่อมโยงข้อมูลถึงกันได้ ทำให้สามารถตรวจสอบข้อมูลได้อย่างครบถ้วน ตั้งแต่การเดินทางเข้ามาในประเทศไทย มาใช้บริการที่งานตรวจคนเข้าเมือง จนถึงเดินทางออกนอกประเทศไทย อย่างไรก็ตามระบบ PIBICS ได้จัดเก็บข้อมูลเป็นไฟล์ข้อความ (Text) เป็นเหตุให้เกิดข้อจำกัดในการตรวจคัดกรองคนต่างด้าวทางหนังสือเดินทาง และมีการถ่ายภาพคนต่างด้าวไว้ด้วย แต่ยังไม่มีความชัดเจนที่จะนำไปใช้กับระบบสารสนเทศที่พัฒนาขึ้นมาในระยะต่อมาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากมีความคมชัดที่ไม่สูงมากนัก

สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองจึงได้พัฒนาระบบสารสนเทศตรวจคนเข้าเมืองขึ้นมาอีกในปี พ.ศ. 2562 โดยมีวัตถุประสงค์ในการยกระดับมาตรฐานการตรวจคัดกรองคนต่างด้าวที่เดินทางเข้าออกประเทศไทย ด้วยการตรวจสอบข้อมูลทางชีวภาพ (Biometrics) ในการจัดเก็บและตรวจสอบข้อมูลลายนิ้วมือและภาพถ่ายใบหน้า พร้อมทั้งมีระบบตรวจสอบเอกสารการเดินทางที่ทันสมัย ซึ่งจะส่งผลให้ระบบนี้สามารถตรวจสอบหนังสือเดินทางว่าเป็นของจริงหรือของปลอม และบุคคลในหนังสือเดินทางกับบุคคลที่ถือหนังสือเดินทางเป็นบุคคลคนเดียวกัน พร้อมทั้งจัดเก็บบันทึกลายพิมพ์นิ้วมือและรูปถ่ายใบหน้าของผู้เดินทาง ในลักษณะที่สามารถนำใช้ตรวจเปรียบเทียบได้อย่างเป็นระบบและมาตรฐานสากล โดยระบบนี้มีแนวทางดังนี้

1. จัดเก็บและตรวจสอบข้อมูลลายพิมพ์นิ้วมือและภาพถ่ายใบหน้า สำหรับผู้เดินทางเข้า-ออกประเทศไทยอย่างมีมาตรฐานสากล
2. จัดทำระบบฐานข้อมูลผู้กระทำความผิด ข้อมูลบุคคลต้องห้ามเข้าประเทศไทย และข้อมูลหมายจับคนร้ายจากองค์การตำรวจสากล
3. เชื่อมโยงข้อมูลการเดินทางเข้า-ออกประเทศไทยกับฐานข้อมูลของระบบเดิม

ด้วยระบบสารสนเทศที่พัฒนาขึ้นมาใหม่นี้จะทำให้เมื่อคนต่างด้าวเดินทางเข้ามาในประเทศไทยจะต้องถูกตรวจสอบความถูกต้องของหนังสือเดินทาง หลังจากนั้นจะมีการจัดเก็บลายพิมพ์นิ้วมือและภาพถ่าย พร้อมทั้งตรวจสอบว่า บุคคลที่ขออนุญาตมีลายนิ้วมือตรงกับที่เก็บไว้หรือไม่ (กรณีที่เคยเดินเข้า-ออกประเทศไทยมาแล้ว) นอกจากนี้ยังตรวจสอบภาพถ่ายของคนต่างด้าวในช่องตรวจตรงกับภาพถ่ายในหนังสือเดินทางหรือไม่ การมีข้อมูลอัตลักษณ์บุคคลจะทำให้สามารถนำข้อมูลไปยืนยันบุคคลได้ในโอกาสต่อไป

นอกจากการตรวจสอบหนังสือเดินทางแล้ว สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองยังพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการตรวจสอบบัตรผ่านแดน สำหรับการตรวจสอบคัดกรองคนต่างด้าวที่เดินทางเข้า-ออกประเทศด้วยบัตรผ่านแดน ตามด่านพรมแดนของประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้านทั้งสี่ประเทศด้วย ระบบนี้เรียกว่าระบบจัดเก็บและตรวจสอบลายพิมพ์นิ้วมืออัตโนมัติ (E-Finger Print) นอกจากนี้ระบบนี้ยังจัดเก็บลายพิมพ์นิ้วมือผู้ต้องหาที่เป็นคนต่างด้าว ผู้ต้องกักและผู้ถูกผลักดัน เพื่อตรวจสอบกับฐานข้อมูลบัญชีต้องห้ามและบัญชีเฝ้าระวัง ทำให้สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองมีการจัดเก็บลายนิ้วมือของผู้เดินทางด้วยบัตรผ่านแดนครบถ้วน ได้มีการวางกลไกควบคุมตรวจสอบบุคคลเข้า-ออกได้รัดกุมมากขึ้น และสกัดกั้นการลักลอบบอบหนึ่เข้าเมือง ทั้งนี้ระบบสารสนเทศของสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองมีการเชื่อมโยงกับอย่างทั่วถึง ทำให้สามารถนำมาข้อมูลมาใช้ในการตรวจสอบคัดกรองคนต่างด้าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

หลังจากที่นำระบบสารสนเทศที่ใช้ข้อมูลชีวภาพเพื่อตรวจสอบและคัดกรองคนต่างด้าวที่เดินทางเข้า-ออกประเทศไทย พบว่าเป็นระบบที่ทันสมัยมีการทำงานที่เป็นมาตรฐานสากล สามารถจับกุมคนต่างด้าวที่ใช้หนังสือเดินทางปลอมหรือหนังสือเดินทางของบุคคลอื่นได้จำนวนมาก เมื่อคนต่างด้าวมายื่นหนังสือเดินทางที่ช่องตรวจของด่านตรวจคนเข้าเมือง ระบบจะตรวจสอบความถูกต้องของหนังสือเดินทางผ่านทางชิพที่อยู่ในหนังสือเดินทาง และเมื่อทำการถ่ายภาพที่ช่องตรวจ ระบบก็จะตรวจสอบว่าคนต่างด้าวที่ช่องตรวจกับภาพคนต่างด้าวในหนังสือเดินทางเป็นคนคนเดียวกันหรือไม่ ทั้งนี้ยังได้ตรวจสอบยืนยันยืนยันความเป็นบุคคลจากลายพิมพ์นิ้วของค่นต่างด้าวด้วย หากคนต่างด้าวได้พิมพ์ลายนิ้วมือไว้กับระบบนี้ นอกจากนี้ระบบจะทำการเก็บรักษาลายพิมพ์นิ้วมือของค่นต่างด้าวที่เดินทางเข้า-ออกประเทศไทยทุกคน และสามารถนำไปประโยชน์ในกรณีอื่น ๆ ตามกฎหมายได้อย่างถูกต้องแม่นยำ

2.6.4.2 เทคโนโลยีที่สำคัญของสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองในการสกัดกั้นคนลักลอบเข้าเมือง

ด้วยเหตุที่สภาพภูมิประเทศของไทยมีพรมแดนที่พื้นดินและแม่น้ำติดกับประเทศเพื่อนบ้านกว่าห้าพันกิโลเมตร และมีชายฝั่งทะเลเชื่อมต่อกับประเทศเพื่อนบ้านกว่าสามพันกิโลเมตร ซึ่งเส้นพรมแดนที่มีความยาวและมีอาณาเขตและสภาพพื้นที่ที่ยากลำบากต่อการตรวจตราของเจ้าหน้าที่รัฐที่รับผิดชอบ ทำให้ภารกิจการจัดระเบียบควบคุมผู้ลักลอบเข้าเมืองและแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย รวมทั้งพัฒนาระบบการตรวจคนเข้าเมืองและการสกัดกั้นการเข้ามาใหม่ ตลอดจนการตรวจสอบการเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายอย่างเข้มงวดมีความจำเป็นต้องพัฒนาศักยภาพทั้งด้านมาตรการที่มีประสิทธิภาพ ความรู้ความสามารถของเจ้าหน้าที่และเทคโนโลยีที่ทันสมัย เพื่อให้สามารถปฏิบัติการกิจนี้ให้ลุล่วงไปด้วยดี สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองได้นำเทคโนโลยีมาสนับสนุนภารกิจ ซึ่งไม่ได้เป็นอุปกรณ์หรือเทคโนโลยีที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้จัดสรรให้แก่หน่วยงานทั้งหมด เทคโนโลยีมีดังต่อไปนี้

1) เรือยนต์ตรวจการณ์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพงานตรวจคนเข้าเมือง

สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองได้จัดหาเรือยนต์ตรวจการณ์ตามลำน้ำและฝั่งทะเล จำนวน 27 ลำ แบ่งออกเป็น เรือยนต์ตรวจการณ์ ขนาด 21 ฟุต จำนวน 8 ลำ ส่งไปประจำอยู่ที่ด่านตรวจคนเข้าเมืองที่มีพื้นที่รับผิดชอบบริเวณพรมแดนเป็นแม่น้ำติดกับประเทศเพื่อนบ้าน และเรือยนต์ตรวจการณ์ ขนาด 32 ฟุต

จำนวน 19 ลำ ส่งไปประจำอยู่ที่ด่านตรวจคนเข้าเมืองที่มีพื้นที่รับผิดชอบติดชายฝั่งทะเลอันดามันและชายฝั่งอ่าวไทย ในเรือนตรวจการณ์มีการติดตั้งระบบเทคโนโลยีสารสนเทศตรวจสอบข้อมูล ประกอบด้วย โทรศัพท์มือถือเพื่อเชื่อมโยงสัญญาณโทรศัพท์กับระบบตรวจสอบลายนิ้วมือ เครื่องสแกนเนอร์ลายนิ้วมือแบบพกพา ซอฟต์แวร์ตรวจสอบลายพิมพ์นิ้วมือกับข้อมูลในระบบสารสนเทศตรวจคนเข้าเมือง

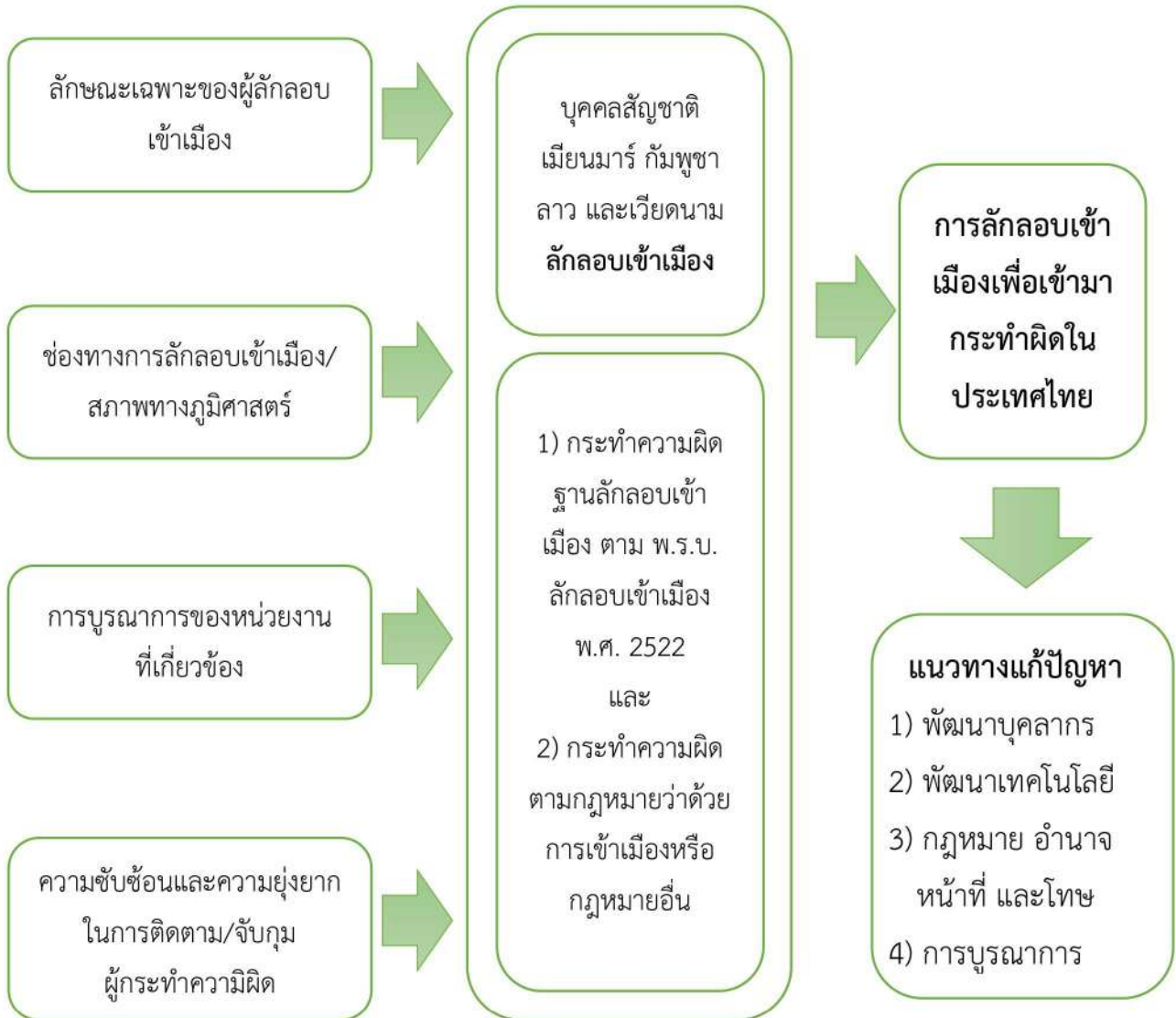
ตามแผนการใช้งานเรือนตรวจการณ์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพงานตรวจคนเข้าเมือง พ.ศ. 2563 กำหนดหน่วยที่ได้รับเรือนตรวจการณ์นำเรือนต่อกลาดตระเวนสืบสวนหาข่าวความเคลื่อนไหวและจับกุมคนต่างด้าวลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย กระทำผิดกฎหมายหรือทำงานโดยไม่ได้รับอนุญาต เพื่อป้องกันการค้ำมนุษย์หรือการลักลอบทำงานบนเรือประมงชายฝั่ง ตลอดจนตรวจตราหาข่าวเพื่อเก็บข้อมูลสถานที่ลุ่มเสี่ยงตามแนวชายแดนทางน้ำและทางทะเล ดังนั้น เรือนตรวจการณ์จึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการตรวจตราป้องกัน สกัดกั้น การกระทำความผิดการลักลอบเข้าเมืองทางน้ำหรือทางทะเล และการกระทำความผิดทางอาญาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้ต่างด้าว อาทิ การค้ำมนุษย์ (การใช้แรงงานต่างด้าวในเรือประมง) การลักลอบทำงานโดยผิดกฎหมาย

2) รถยนต์ไฟฟ้าตรวจการณ์อัจฉริยะ (Smart Patrol Car : SPC)

สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองได้จัดสรรรถยนต์ไฟฟ้าตรวจการณ์อัจฉริยะพร้อมอุปกรณ์ จำนวน 260 คัน ให้แก่หน่วยงานในสังกัดซึ่งเป็นเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ แหล่งท่องเที่ยวและชุมชนที่พักอาศัยของคนต่างด้าว รถยนต์ตรวจการณ์นี้เป็นรถยนต์กึ่งไฟฟ้าและน้ำมัน มีการติดตั้งระบบเทคโนโลยีที่ทันสมัย เชื่อมโยงระบบฐานข้อมูลตรวจคนเข้าเมือง ระบบหมายจับและระบบรถยนต์ถูกโจรกรรมของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ นอกจากนี้ยังมีอุปกรณ์ที่จำเป็นและเหมาะสมในการปฏิบัติหน้าที่บังคับใช้กฎหมายและอำนวยความสะดวกได้แก่ เครื่องตรวจหนังสือเดินทางแบบพกพา กล้องตรวจการณ์ อุปกรณ์คอมพิวเตอร์แบบพกพา กล้องวิดีโอและปืนไฟฟ้า เพื่อให้หน่วยงานในสังกัดนำไปใช้ในการออกตรวจตรา เพื่อป้องกันปราบปรามผู้กระทำความผิดกฎหมาย รวมทั้งตรวจสอบข้อเท็จจริงของคนต่างด้าวเพื่อประกอบการพิจารณาการขอตรวจลงตราและ/หรือ การขอยุ่ต่อในราชอาณาจักรไทย การตรวจสอบที่อยู่หรือที่พักอาศัยของคนต่างด้าวที่เข้ามาในประเทศไทยและการตรวจสอบการรายงานที่พักอาศัยของคนต่างด้าว ซึ่งเป็นมาตรการควบคุมคนต่างด้าวในประเทศไทยตามมาตรา 37 และมาตรา 38 แห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522

รถยนต์ตรวจการณ์นี้ได้ถูกใช้เป็นเครื่องมือในการบังคับใช้กฎหมายของสำนักงานตรวจตรวจคนเข้าเมือง เมื่อออกตรวจตราพื้นที่พบคนต่างด้าวสามารถเรียกตรวจสอบหนังสือเดินทาง ก็จะทราบรายละเอียดเกี่ยวกับคนต่างด้าวนั้นได้ทั้งหมด ตั้งแต่การเข้ามาในประเทศไทย ประเภทของการตรวจลงตรา การแจ้งที่พักอาศัย การขออนุญาตอยู่ต่อ ฯลฯ หากคนต่างด้าวเป็นผู้ลักลอบเข้าเมืองก็จะดำเนินการบังคับใช้กฎหมายได้ทันที เพราะมีอุปกรณ์ในการเชื่อมต่อกับระบบสารสนเทศสำนักงานตำรวจคนเข้าเมือง นอกจากนี้ยังมีระบบกล้องอัจฉริยะ Web Camera ที่สามารถเชื่อมโยงกับระบบทะเบียนรถยนต์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ตรวจสอบรถยนต์สูญหายหรือถูกโจรกรรมได้อีกด้วย และในอนาคตหากมีการเชื่อมโยงกับระบบสารสนเทศทุกระบบจะทำให้สามารถตรวจสอบคนต่างด้าวทางภาพถ่ายได้เช่นกัน

2.7 กรอบแนวคิดในการวิจัย (conceptual framework)

บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติในกรณีการลักลอบเข้าเมืองเพื่อมากระทำความผิดในประเทศไทย มีลักษณะเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่มุ่งเน้นการวิจัยแก้ไขสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น โดยศึกษาจากเอกสาร กฎหมาย ระเบียบ คำสั่งที่เกี่ยวข้อง และเก็บข้อมูลจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมข้ามชาติในกรณีการลักลอบเข้าเมืองเพื่อมากระทำความผิดในประเทศไทย โดยการสัมภาษณ์ และจัดประชุมกลุ่มย่อย

อนึ่ง ในการดำเนินการศึกษานี้ได้รับการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์แล้ว

3.1 ประชากรกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย 3 กลุ่มคือ ผู้ลักลอบเข้าเมือง นักวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิด้านการป้องกันและปราบปรามการลักลอบเข้าเมือง และเจ้าหน้าที่ภาครัฐในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ผู้ลักลอบเข้าเมือง ผู้วิจัยจะเลือกผู้ลักลอบเข้าเมืองที่ผู้ต้องหาหรือต้องโทษเกี่ยวกับการลักลอบเข้าเมืองเพื่อมากระทำความผิดในประเทศไทยไม่เกิน 5 ปีที่ผ่านมาที่สมัครใจให้ข้อมูล ประกอบด้วย

ผู้ต้องหาคนที่ 1 สัญชาติเมียนมาร์ เพศหญิง อายุ 35 ปี

ผู้ต้องหาคนที่ 2 สัญชาติจีน เพศหญิง อายุ 40 ปี

ผู้ต้องหาคนที่ 3 สัญชาติกัมพูชา เพศชาย อายุ 42 ปี

ผู้ต้องหาคนที่ 4 สัญชาติแคว้นเมรูน เพศชาย อายุ 40 ปี

ผู้ต้องหาคนที่ 5 สัญชาติจีน เพศชาย อายุ 45 ปี

กลุ่มที่ 2 นักวิชาการหรือผู้เชี่ยวชาญ เป็นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถเกี่ยวกับอาชญากรรมข้ามชาติ หรือมีประสบการณ์ในการทำงานเกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติ เกี่ยวกับการลักลอบเข้าเมืองเพื่อมากระทำความผิด

กลุ่มที่ 3 เจ้าหน้าที่ภาครัฐในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการลักลอบเข้าเมือง ซึ่งปฏิบัติงานอาชญากรรมข้ามชาติ การลักลอบเข้าเมืองเพื่อมากระทำความผิด

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาใช้การเลือกตัวอย่างแบบสโนว์บอล (Snowball Sampling) ประกอบด้วย

1. ผู้ต้องหาจำนวน 6 คน (โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก)

2. กลุ่มนักวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิด้านการป้องกันและปราบปรามการลักลอบเข้าเมือง จำนวน 3 คน (โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก)

3. เจ้าหน้าที่ภาครัฐในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน 23 คน (โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก 8 คน และการจัดประชุมระดมความคิดเห็น 15 คน)

3.2 วิธีการศึกษา

ผู้วิจัยได้กำหนดให้มีวิธีการศึกษา 4 กิจกรรม ดังต่อไปนี้

3.2.1 การค้นคว้าเอกสาร

ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับอาชญากรรมข้ามชาติในกรณีการลักลอบเข้าเมืองเพื่อมากระทำความผิดในประเทศไทยและอาเซียน สภาพปัญหาในการป้องกันและปราบปราม รวมทั้งกฎหมาย ระเบียบ คำสั่งที่เกี่ยวข้อง

3.2.2 การสัมภาษณ์เชิงลึก

การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อทราบถึงสภาพปัญหาที่เกี่ยวข้องกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการลักลอบเข้าเมืองเพื่อมากระทำความผิดในประเทศไทย 3 กลุ่ม ได้แก่

1. กลุ่มเจ้าหน้าที่สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน 8 คน
2. กลุ่มผู้ลักลอบเข้าเมือง จำนวน 6 คน
3. กลุ่มนักวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิด้านการป้องกันและปราบปรามการลักลอบเข้าเมือง จำนวน 3 คน

3.3.3 การจัดประชุมระดมความคิดเห็น

การจัดประชุมระดมความคิดเห็นในประเด็นเกี่ยวกับการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่มีอำนาจหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติในกรณีการลักลอบเข้าเมืองเพื่อมากระทำความผิดในประเทศไทย โดยเชิญเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เกี่ยวข้อง 2 ครั้ง โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มดังนี้

กลุ่มที่ 1 เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ปฏิบัติงานในสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องและมีส่วนสำคัญในการป้องกันและปราบปรามการลักลอบเข้าเมืองเพื่อมากระทำความผิดในประเทศไทย โดยคณะผู้วิจัยได้จัดให้มีการประชุมระดมความคิดเห็นในวันพฤหัสบดีที่ 23 มกราคม 2563 เวลา 09.00 - 13.00 น. ณ ห้อง Buttercup ชั้น 3 โรงแรม Best Western Plus ถนนแจ้งวัฒนะ และมีผู้เข้าร่วมประชุมทั้งสิ้นจำนวน 7 คน ดังนี้

1. สว.กก.ปฏิบัติการอาชญากรรมพิเศษปฏิบัติการ กก.2 บก.สส. สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง
2. สว.กก.สส.บก.ตม. สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง
3. สว.กก.สส. กองบังคับการตรวจคนเข้าเมือง 1 สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง
4. รอง ผกก.2 บก.สส. สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง
5. สว.กก.2 บก.สส. สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง
6. ผกก.สส. กองบังคับการตรวจคนเข้าเมือง 3 สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง
7. รอง ผกก.ตม.จว.พระนครศรีอยุธยา กองบังคับการตรวจคนเข้าเมือง 3 กองบังคับการตรวจคนเข้าเมือง 3

กลุ่มที่ 2 หน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องและประสานงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการป้องกันและปราบปรามการลักลอบเข้าเมืองเพื่อมากระทำความผิดในประเทศไทย โดยคณะผู้วิจัยได้จัดให้มีการประชุมระดมความคิดเห็นในวันพฤหัสบดีที่ 23 มกราคม 2563 เวลา 13.00 - 16.00 น. ณ ห้อง Buttercup ชั้น 3 โรงแรม Best Western Plus ถนนแจ้งวัฒนะ และมีผู้เข้าร่วมประชุมทั้งสิ้นจำนวน 8 คนโดยมีผู้เข้าร่วมประชุมทั้งสิ้นจำนวน 8 คน ได้แก่

1. รอง ผกก.ผอ.3 กองบังคับการอำนวยการ กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน
2. นักสืบสวนสอบสวนปฏิบัติการ กองคดี 1 สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน
3. นักสืบสวนสอบสวนปฏิบัติการ กองคดี 4 สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน
4. ผู้อำนวยการกองการเมืองและความมั่นคง กรมอาเซียน กระทรวงต่างประเทศ
5. อัยการประจำสำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานคดีค้ามนุษย์
6. นักวิชาการแรงงานปฏิบัติการ สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว
7. ผู้อำนวยการส่วนคดีอาชญากรรมระหว่างประเทศ กรมสอบสวนคดีพิเศษ
8. สารวัตรกองกำกับการ 3 กองบังคับการตำรวจน้ำ

3.3.4 ประชุมเชิงปฏิบัติการนำเสนอผลการศึกษาและรับฟังความคิดเห็นผลการศึกษา

คณะผู้วิจัยได้จัดให้มีการประชุมเชิงปฏิบัติการนำเสนอผลการศึกษาและรับฟังความคิดเห็นผลการศึกษาวิจัยในวันอังคารที่ 17 มีนาคม 2563 เวลา 09.00 - 13.00 น. ณ ห้อง Jubilee (A) ชั้น 11 โรงแรม The Berkeley Hotel – Pratunum โดยได้กำหนดการสัมมนารับฟังผลการวิจัยจากเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ปฏิบัติงานในสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง สำนักตำรวจแห่งชาติ และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องและมีส่วนสำคัญในการป้องกันและปราบปรามการลักลอบเข้าเมืองเพื่อมากระทำความผิดในประเทศไทย โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมทั้งสิ้นจำนวน 24 คน ซึ่งประกอบไปด้วยเจ้าหน้าที่จากหน่วยงาน ดังต่อไปนี้

1. สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง
2. สำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติ
3. กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ
4. สำนักข่าวกรองแห่งชาติ
5. ศูนย์ประสานการปฏิบัติที่ 3 กอ.รมน.
6. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
7. กระทรวงมหาดไทย
8. กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย

1. แบบสัมภาษณ์จำนวน 3 แบบ สำหรับผู้ให้สัมภาษณ์ที่แตกต่างกันคือ ผู้กระทำความผิดหรือผู้ต้องหา นักวิชาการ และเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เกี่ยวข้อง
2. แบบคำถามสำหรับการประชุมระดมความคิดเห็น เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสอบถามผู้เข้าร่วมประชุมระดมความคิดเห็น

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในโครงการนี้จะเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพเป็นหลัก ดังนั้นการวิเคราะห์ข้อมูลจะอาศัยเทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) การวิเคราะห์เชิงอุปนัย (Analytic induction) และการวิเคราะห์เพื่อจำแนกจัดกลุ่ม (Typology and taxonomy)

บทที่ 4

ผลการศึกษาจากการสัมภาษณ์และประชุมระดมความคิดเห็น

ภายหลังผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์และประชุมระดมความคิดเห็นครบถ้วนตามกรอบในการศึกษาแล้วจึงได้สรุปผลการศึกษาโดยจำแนกเป็น 4 ประเด็นได้แก่ ประเด็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาและแนวโน้มในการกระทำผิดในการลักลอบเข้าเมือง (4.1) การกระทำผิดกฎหมายของผู้ลักลอบเข้าเมือง (4.2) การปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามการลักลอบเข้าเมืองของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (4.3) และการบูรณาการในการป้องกันและปราบปรามการลักลอบเข้าเมืองเพื่อมากระทำความผิด (4.4) ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

4.1 สภาพปัญหาและแนวโน้มในการกระทำผิดในการลักลอบเข้าเมือง

4.1.1 ช่องทางในการลักลอบเข้าเมือง

การลักลอบเข้าเมืองมีการใช้ช่องทางในการลักลอบทั้งที่เป็นช่องทางธรรมชาติ เช่น Land Border Sea Border เป็นหลัก ซึ่งมักเป็นประเทศที่มีชายแดนติดกันกับประเทศ โดยบุคคลต่างด้าวจะเป็นการลักลอบเข้าเมืองผ่านช่องทางธรรมชาติ ส่วนสัญชาติอื่น ๆ นั้น การผ่านเข้ามาในช่องทางธรรมชาติจะมีความลำบากเนื่องจากต้องเดินทางไปยังประเทศหนึ่งก่อนแล้วจึงค่อยข้ามมายังประเทศไทย ทั้งนี้ สัญชาติอื่นจึงมักที่จะลักลอบเข้ามาทาง Air Border หรือทางสนามบิน³

4.1.2 รูปแบบและวิธีการในการลักลอบเข้าเมือง

รูปแบบและวิธีการในการลักลอบเข้าเมืองนั้น โดยในกรณีทั่วไป มักจะนายหน้าซึ่งเป็นชาวต่างชาติ เป็นผู้ชักชวนในการจะพาเข้ามาทำงานในประเทศไทย ในการชักชวนแต่ละครั้งก็จะมีวิธีการหลายรูปแบบ เช่น กรณีโรฮิงญาเป็นการลักลอบขนทางเรือ แต่ปัจจุบันมีการเปลี่ยนรูปแบบเป็นการขนโดยใช้รถ โดยจะมีการปรับแต่งรถเพื่อใช้เป็นตู้โดยสารของคนต่างด้าวลักลอบเข้าเมือง เช่น รถทัวร์ โดยตัดช่องโดยสารหรือห้องน้ำออก แบบบรรจุคนเพื่อให้ผ่านด่านเข้ามา รวมไปถึงการซื้อตั๋วเดินทางให้ขึ้นรถทัวร์ตามปกติ และจะมีนายหน้าในประเทศไทยรับช่วงต่อเพื่อส่งไปยังประเทศที่สาม⁴

นอกจากนี้ ยังพบรูปแบบการใช้เอกสารปลอม ยกเว้นบางสัญชาติ เช่น แอฟริกาที่ต้องเดินทางไปประเทศหนึ่งก่อนแล้วจึงข้ามชายแดนมายังประเทศไทย แต่ประเด็นที่เป็นมีจำนวนกลุ่มผู้ลักลอบเป็นกลุ่มใหญ่และมีความน่าสนใจคือ กลุ่มสามสัญชาติ ซึ่งมีผลกระทบต่อประเทศมากกว่าด้วยปริมาณและความเสี่ยงที่อาจมากกว่าสัญชาติอื่น ๆ โดยรูปแบบของการเข้ามาจะมีทั้งเข้ามาด้วยตนเองและเข้ามาด้วยความช่วยเหลือของคนอื่น ในกรณีของเอเชียใต้ ตะวันออกกลางจะปรากฏการใช้เอกสารปลอมเข้ามาในประเทศ⁵

³ ข้อมูลจากการประชุมระดมความคิดเห็น โดยผู้แทนกองบังคับการตรวจคนเข้าเมือง 3, สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง

⁴ ข้อมูลจากการประชุมระดมความคิดเห็น โดยผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุด, สำนักงานคดีค้ามนุษย์

⁵ ข้อมูลจากการประชุมระดมความคิดเห็น โดยผู้แทนกองบังคับการตรวจคนเข้าเมือง 3, สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง

ส่วนกรณีของสัญชาติโคลัมเบีย มีปรากฏการณ์การกระทำความผิดในประเทศไทยหลายคดี โดยกลุ่มนี้มีการเข้ามายังประเทศไทยอย่างถูกต้องตามกฎหมาย เมื่อกระทำความผิดจะขึ้น Blacklist จากนั้นครั้งต่อไปจึงเดินทางไปยังประเทศอื่นแถบบริเวณชายแดนและลักลอบเข้ามายังประเทศไทยผ่านช่องทางธรรมชาติ ซึ่งรูปแบบดังกล่าวปรากฏในการกระทำความผิดแทบทุกประเภท อย่างไรก็ตาม ตามชายแดนมักจะมีกลุ่มคนในพื้นที่ให้ความช่วยเหลือให้ลักลอบเข้าเมืองได้อย่างปลอดภัย ผ่านช่องทางต่าง ๆ⁶

4.1.3 เป้าหมายในการลักลอบเข้าเมือง

การลักลอบเข้าเมืองของคนต่างด้าวชาติมีเป้าหมายที่แตกต่างกันออกไป โดยส่วนใหญ่แล้ว กลุ่มคนสัญชาติลาว เมียนมาร์ เวียดนามและกัมพูชาจะลักลอบเข้าเมืองมาเพื่อต้องการที่จะไปทำงาน โดยอาจเป็นการทำงานที่ถูกกฎหมาย เช่น งานแม่บ้าน งานรับจ้างทั่วไป และการทำงานที่ผิดกฎหมาย เช่น การค้าประเวณี ค้ายาเสพติด⁷ นอกจากนี้ก็ยังพบกรณีการลักลอบเข้ามาเพื่อจับจ่ายใช้สอยในพื้นที่เศรษฐกิจของประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นบริเวณชายแดนหรือในชุมชนเมือง⁸ ในบางกรณีคนต่างด้าวก็มักลักลอบเข้ามาทางชายแดน เพื่อตัดไม้ ขนอาวุธ ภัยยา ยาเสพติด หรือสิ่งของผิดกฎหมายต่าง ๆ มาทิ้งไว้เพื่อส่งต่อไปให้กับกลุ่มผู้กระทำความผิดที่หลบซ่อนตัวอยู่ในประเทศไทย⁹

นอกจากเป้าหมายข้างต้น เนื่องจากลักษณะทางกายภาพของประเทศไทยมีลักษณะเป็น Hub มีการเชื่อมต่อแต่ละประเทศ คนต่างด้าวที่ลักลอบเข้าเมืองจึงมักลักลอบเข้ามาเพื่อเดินทางไปยังประเทศที่สาม¹⁰

4.2 การกระทำความผิดกฎหมายของผู้ลักลอบเข้าเมือง

4.2.1 การกระทำความผิดกฎหมายอาญา

คนต่างด้าวที่กระทำความผิดฐานลักลอบเข้าเมืองโดยไม่ได้รับอนุญาตนั้น ในบางครั้งพบว่ามีกระทำความผิดกฎหมายอาญา เช่น การกระทำความผิดฐานปลอมแปลงเอกสาร กล่าวคือ การปลอมเอกสารของตม. และเอกสารของกรมแรงงานในส่วนขอใบอนุญาตทำงาน เพื่อให้ตนเองสามารถเดินทางเข้ามาในประเทศไทยหรือเข้ามาทำงานในประเทศไทยได้¹¹

นอกจากนี้ยังพบการกระทำความผิดฐานค้ายาเสพติด โดยการซุกซ่อนยาเสพติดมากับเรือที่เดินทางเข้ามาเพื่อส่งต่อไปให้กับขบวนการอาชญากรรมที่อยู่ในประเทศไทย¹² หรือในบางครั้งพบว่า บุคคลต่างด้าวมี

⁶ ข้อมูลจากการประชุมระดมความคิดเห็น โดยผู้แทน บก.สส., สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง

⁷ เฟ้งอ้าง

⁸ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ โดยผู้แทนกองบัญชาการตำรวจภูธรภาค 1

⁹ ข้อมูลจากการประชุมระดมความคิดเห็น โดยผู้แทน ผอ.3 กองบังคับการอำนวยการ กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน

¹⁰ ข้อมูลจากการประชุมระดมความคิดเห็น โดยผู้แทนสำนักกิจการต่างประเทศและคดีอาชญากรรมระหว่างประเทศ, กรมสอบสวนคดีพิเศษ

¹¹ ข้อมูลจากการประชุมระดมความคิดเห็น โดยผู้แทน ตม.จว.พระนครศรีอยุธยา, สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง

¹² เฟ้งอ้าง

การขนย้ายยาเสพติดข้ามผ่านชายแดนหลายครั้ง ครั้งละจำนวนน้อย เพื่อหลีกเลี่ยงการเป็นจุดสังเกตของเจ้าหน้าที่¹³ นอกจากนั้นยังพบการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ การฉ้อโกงที่เป็นลักษณะ Romance scam อีกด้วย¹⁴

สำหรับ romance scam ในพื้นที่เศรษฐกิจของไทย เช่น ภูเก็ต สุขุมวิท พบกรณีสัญชาติแอฟริกาเป็นหลัก เมื่อหลายปีก่อนนี้จะใช้วิธีการค้นหาข้อมูลของกลุ่มผู้หญิงในเมืองไทยผ่านทางออนไลน์ จากนั้นจึงติดต่อแชทคุยและหลอกให้โอนเงินด้วยเหตุผลต่าง ๆ ซึ่งบัญชีรับเงินเป็นบัญชีในประเทศไทย และธนาคารที่กดเงินซึ่งเป็นธนาคารในประเทศไทย ทั้งนี้ ในการกระทำความผิดแต่ละครั้งมีมูลค่าความเสียหายที่สูงมาก¹⁵ แต่หลังจากนั้นก็มีการพัฒนา เนื่องจากเทคโนโลยีและนวัตกรรมการทำธุรกรรมทางธนาคารทำได้ทั่วโลก ทำให้ติดตามจับกุมได้ยาก อย่างไรก็ตาม เนื่องจากกลุ่มผู้กระทำความผิดเหล่านี้มักเป็นกลุ่มคนแอฟริกา กลุ่มคนไนจีเรีย ซึ่งการได้รับวีซ่าเป็นเรื่องยาก จึงทำให้เกิดการลักลอบเข้าเมืองโดยมาก และปรากฏกลุ่มคนไทยที่รวมอยู่ในกระบวนการด้วยโดยคนไทยจะช่วยเหลือในการจัดหาบัญชีและสวมรอยเป็นหน่วยงานราชการ¹⁶

อย่างไรก็ตาม กลุ่มสามสัญชาติจะเป็นผู้กระทำความผิดในประเทศไทยค่อนข้างน้อย เนื่องจากมีความต้องการเข้าประเทศไทยมาเพื่อทำงาน จึงหลีกเลี่ยงการกระทำความผิดอื่น เพื่อให้ตนเองนั้นถูกจับกุมสอดคล้องกับข้อมูลการกระทำความผิดของกลุ่มอาชญากรรมบางกลุ่ม ที่พบว่าก่ออาชญากรรมเกี่ยวกับยาเสพติด หรืออาวุธร้ายแรง กลุ่มคนต่างด้าวเหล่านี้จะเดินทางเข้าเมืองโดยถูกต้อง เพื่อไม่ให้ตนเองได้รับความสนใจหรือถูกเจ้าหน้าที่จับกุม เพื่อมุ่งหวังที่จะเข้ามาก่ออาชญากรรมร้ายแรงภายหลัง¹⁷

4.2.2 การกระทำความผิดกฎหมายแรงงาน

การกระทำความผิดตามกฎหมายแรงงานของคนต่างด้าวที่ลักลอบเข้ามาในประเทศไทยนั้นพบว่ามีการจับกุมคนต่างด้าวไปทำงานต่าง ๆ ที่มีกฎหมายสงวนอาชีพนั้นไว้เฉพาะคนไทย และคดีที่พบมากที่สุดจะเป็นลักษณะการเข้ามาทำงานของคนต่างด้าวเป็นแรงงานประมง โดยไม่มีเอกสารอนุญาต หรือเอกสารยืนยันตัวบุคคล จึงส่งผลให้หลายครั้ง คนต่างด้าวเหล่านี้ก่ออาชญากรรม โดยการฆ่ากลุ่มคนสัญชาติเดียวกัน หรือฆ่าคนไทยในเรือ¹⁸

4.2.3 การกระทำความผิดกฎหมายค้ามนุษย์

การกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ ของผู้ลักลอบเข้าเมืองนั้น ในอดีตพบว่า มีกรณีของโรฮิงญา ที่มีนายหน้ารับขนมาจากประเทศหนึ่ง และกักตัวไว้ที่ประเทศไทยและใช้วิธีขายชาวโรฮิงญาให้กับประเทศเพื่อนบ้าน หรือขายเป็นแรงงานประมง โดยขายเป็นคน หากยังขายไม่ได้ก็จะกักไว้บนภูเขาที่มีลักษณะการทรมาน

¹³ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ รองผู้บังคับการ กองบังคับการตรวจคนเข้าเมือง 4, สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง

¹⁴ ข้อมูลจากการประชุมระดมความคิดเห็น โดยผู้แทน ตม.จว.พระนครศรีอยุธยา, สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง

¹⁵ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ รองผู้กำกับ การ ด่านตรวจคนเข้าเมืองเชียงแสน, สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง

¹⁶ ข้อมูลจากการประชุมระดมความคิดเห็น โดยผู้แทน ตม.จว.พระนครศรีอยุธยา, สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง

¹⁷ ข้อมูลจากการประชุมระดมความคิดเห็น โดยผู้แทนกองกักกับการ 2.บก.สส., สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง

¹⁸ เพ็ญอ่า

หลายอย่าง เมื่อตำรวจไปตรวจสอบก็พบว่าเป็นชาวต่างด้าวที่ถูกพาเข้ามา ซึ่งมีทั้งกลุ่มที่สมัครใจมา และถูกหลอกลวง ทำให้เป็นเหยื่อในคดีค้ามนุษย์ คนต่างด้าวเป็นเหยื่อในการค้ามนุษย์มีจำนวนมาก ส่วนใหญ่จะเป็นเด็ก เนื่องจากหลักเกณฑ์ตามกฎหมาย ในกรณีที่เป็นเด็กมักเข้าลักษณะความผิดคดีค้ามนุษย์ แต่หากเป็นผู้ใหญ่ ก็จะเป็นการค้าประเวณี

นอกจากนี้ยังมีชาว Uganda ที่กระทำความผิดฐานค้ามนุษย์แต่มีการเข้าเมืองโดยถูกต้องและมักจะมีการทำงาน ในประเด็นของพหุวิทยาการปรากฏเรื่องค้าประเวณี แต่ไม่ถึงขนาดเป็นค้ามนุษย์¹⁹

ทั้งนี้ ในปัจจุบันมีการกระทำความผิดลักษณะคล้ายกับการค้ามนุษย์ คือการลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐาน โดยมีผู้นำพาเข้าประเทศ นายหน้าผู้นำพานั้นจะแสวงหาประโยชน์จากชีวิตและร่างกายของผู้โยกย้ายถิ่นฐาน ซึ่งมีมูลค่าสูงมาก ถือเป็นอาชญากรรมร้ายแรงอย่างหนึ่งที่น่าสนใจ เนื่องจากมักเกิดขึ้นประกอบกับการก่ออาชญากรรมแบบอื่น เช่น การลักลอบขนยาเสพติดร้ายแรง การขนย้ายเงิน หรือยาเสพติด²⁰

4.2.4 การกระทำความผิดลักษณะอื่น

การกระทำความผิดลักษณะอื่น ที่ปรากฏในกรณีการลักลอบเข้าเมืองของคนต่างด้าวเพื่อเข้ามากระทำความผิดในประเทศไทยนั้น มีดังนี้

การกระทำความผิดในลักษณะ **call center** ซึ่งเป็นการกระทำความผิดฐานฉ้อโกงประชาชน จะมีกระบวนการเข้าประเทศมาโดยถูกต้องและสลับสับเปลี่ยนในการอาศัยอยู่ในประเทศไทยไปตามระยะเวลาที่กำหนดในวีซ่า ซึ่งการกระทำความผิดลักษณะนี้จะใช้ประเทศไทยเป็นที่พักและไปกระทำความผิดในประเทศเพื่อนบ้าน เช่น ประเทศเมียนมาร์ จากนั้นจึงกลับมาพักที่ประเทศไทย โดยยังพบว่าใช้สัญญาณโทรศัพท์ และอินเทอร์เน็ตจากประเทศไทยอีกด้วย²¹

การกระทำความผิดเกี่ยวกับ**ลักลอบขนเงิน** เป็นประเด็นปัญหาที่สำคัญเนื่องจากแรงงานต่างด้าวเข้ามาในประเทศไทยด้วยความต้องการเงิน และการขนเงินนั้นเป็นการขนเงินที่ใช้ในการกระทำความผิดหรือที่ได้มาโดยการกระทำความผิด²²

การกระทำความผิดฐาน**ค้าประเวณี** เช่น คนต่างด้าวจากประเทศเมียนมาร์ ส่วนหนึ่งลักลอบเข้ามาเพื่อค้าประเวณีด้วยความสมัครใจ โดยมีนายหน้าในฝั่งเมียนมาร์เป็นผู้นำเข้ามาผ่านการลักลอบเข้าเมืองโดยการเดินข้ามพรมแดนธรรมชาติ หลังจากที่ได้เงินพอที่จะกลับไปทำพาสปอร์ตเพื่อให้สามารถเข้าเมืองครั้งต่อไปอย่างถูกต้องตามกฎหมาย และก็ลักลอบเข้ามาทำงานที่ผิดกฎหมาย²³

¹⁹ ข้อมูลจากการประชุมระดมความคิดเห็น โดยผู้แทนกองบังคับการตรวจคนเข้าเมือง 2, สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง

²⁰ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ เจ้าหน้าที่ UN ผู้เชี่ยวชาญด้านปัญหาการลักลอบเข้าเมือง

²¹ ข้อมูลจากการประชุมระดมความคิดเห็น โดยผู้แทน ตม.จว.พระนครศรีอยุธยา กองบังคับการตรวจคนเข้าเมือง 3 (บก.ตม.3), สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง

²² ข้อมูลจากการประชุมระดมความคิดเห็น โดย นักวิชาการแรงงานปฏิบัติการ สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว

²³ ข้อมูลจากการประชุมระดมความคิดเห็น โดยผู้แทนสำนักกิจการต่างประเทศและคดีอาชญากรรมระหว่างประเทศ, กรมสอบสวนคดีพิเศษ

ส่วนคนต่างด้าวสัญชาติลาวนั้น เนื่องจากลาวมีพื้นที่ติดกับฝั่งไทยบริเวณแม่น้ำโขง วิธีการลักลอบเข้าเมืองคือเข้าเมืองโดยสารเรือเข้ามาเพื่อค้าประเวณีในจังหวัดแถบชายแดน เมื่อเข้ามาทำงานจนได้เงินเพียงพอสำหรับการทำพาสปอร์ตแล้วก็จะกลับไปทำพาสปอร์ต จากนั้นก็จะเปลี่ยนมาใช้ช่องทางที่ถูกกฎหมาย แตกต่างจากส่วนคนต่างด้าวสัญชาติกัมพูชาที่มักจะไม่นิยมค้าประเวณีในจังหวัดอื่นนอกเหนือจากบริเวณชายแดน และด้วยค่าใช้จ่ายในการทำพาสปอร์ตมีราคาสูงมาก จึงมักจะลักลอบเข้าเมืองอยู่เสมอ²⁴

4.3 การปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามการลักลอบเข้าเมืองของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

4.3.1 สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

4.3.1.1 สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง

สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองมีลักษณะการปฏิบัติหน้าที่ในการตรวจตราความถูกต้องของเอกสารในการตรวจสอบการเดินทางเข้าออกประเทศของบุคคลและยานพาหนะ โดยมีการประจำการบริเวณช่องทางอนุญาตในการเข้าเมืองไม่ว่าจะทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศที่มีการอนุญาตให้ใช้เป็นช่องทางในการสัญจร ซึ่งการตรวจตราการเดินทางเข้าออกประเทศนั้น สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองจะมีการตรวจสอบหนังสือเดินทาง พาสปอร์ต หรือ boarder pass ทั้งนี้หน้าที่ของหน่วยงานยังรวมถึงการปฏิบัติการสกัดกั้นบุคคลต้องห้ามหรือบุคคลที่ไม่ได้รับอนุญาต หรือมีการขึ้นบัญชี Blacklist มิให้เดินทางเข้ามาภายในประเทศด้วย

สำหรับสภาพปัญหาในเรื่องอำนาจหน้าที่ของสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง รวม 4 ประการ สรุปได้ดังนี้²⁵

ประการแรก ปัญหาเรื่องอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย

1. อำนาจหน้าที่ในพระราชบัญญัติองค์การอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 มีการกำหนดอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงาน และกำหนดว่าเจ้าพนักงานมีอำนาจกระทำการใด ๆ ได้บ้าง แตกต่างกับ พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ซึ่งไม่มีการกำหนดไว้ชัดเจนว่า เจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง มีอำนาจหน้าที่อย่างไรบ้าง เช่น อำนาจในการเข้าในเคหสถาน การตรวจตรา การดำเนินการจับกุมของเจ้าหน้าที่ในการตรวจ
2. พระราชกำหนดการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2560 มีการกำหนดให้อธิบดีกรมการจัดหางานมีอำนาจเป็นผู้แต่งตั้งตำรวจหรือตม. เป็นเจ้าพนักงาน ซึ่งสร้างปัญหาในการปฏิบัติงานของตำรวจหน่วยงานอื่นที่ไม่ได้รับการแต่งตั้ง ต้องไปดำเนินการขอยกยศจากระทรวงมหาดไทยเพื่อใช้ในการปฏิบัติหน้าที่
3. พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 กำหนดหลักเกณฑ์ในการตรวจตราที่อยู่อาศัย ไม่มีการกำหนดหลักเกณฑ์การตรวจตราอาคารชุดซึ่งมีนิติบุคคล โดยไม่สามารถบังคับกับนิติบุคคลได้ ซึ่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมืองให้อำนาจในการตรวจตราไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนไปในปัจจุบัน ของชุมชนเมืองที่อาจเกิดกรณีคนกระทำความผิดเข้าอาคารชุดเป็นที่หลบหนี การตรวจตราโดยการตรวจทุกห้องนั้นทำให้เกิดข้อขัดแย้ง ในขณะเดียวกันเมื่อเจ้าหน้าที่ใช้อำนาจหน้าที่ตามมาตรา 38 ตั้งจุดตรวจตราในอาคารชุด นิติบุคคล

²⁴ ข้อมูลจากการประชุมระดมความคิดเห็น โดยผู้แทนสำนักกิจการต่างประเทศและคดีอาชญากรรมระหว่างประเทศ, กรมสอบสวนคดีพิเศษ

²⁵ ข้อมูลจากการประชุมระดมความคิดเห็น โดยผู้แทนกองกักกับการ 2.บก.สส.สตร., สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง

อาคารชุดมักอ้างว่าไม่มีสิทธิให้ข้อมูล ซึ่ง ตม. ก็ไม่มีอำนาจเรียกนิติบุคคล หรือมีกฎหมายให้อำนาจบังคับนิติบุคคลโดยตรงว่าต้องให้ข้อมูล ส่งผลให้การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ขาดความคล่องตัว

4. ประเด็นปัญหาเรื่องกฎหมาย ในบางกรณีที่เจ้าหน้าที่จำเป็นต้องขอข้อมูลจากองค์กรเอกชน หรือองค์กรที่มีลักษณะเป็นเอกชน กฎหมายกำหนดเกณฑ์ในการเก็บรักษาข้อมูลของเอกชน ส่งผลให้เจ้าหน้าที่มีระยะเวลาในการขอข้อมูลเพียง 90 วันเท่านั้น หากล่วงเลยระยะเวลาดังกล่าว เอกชนก็มีสิทธิที่จะไม่ให้ข้อมูล ซึ่งเป็นไปตามกฎหมาย เป็นเรื่องผลประโยชน์ทางธุรกิจที่จะต้องปกป้องผลประโยชน์ของลูกค้า

5. มาตรการเกี่ยวกับการจัดทำเอกสารในสามประเทศต้นทาง ที่มีมาตรฐานไม่สอดคล้องกับประเทศไทย ส่งผลให้การตรวจสอบอายุบุคคลคลาดเคลื่อน

6. กระทำความผิดกฎหมายอาชญากรรมข้ามชาติของไทย กฎหมายคนเข้าเมืองยังไม่ครอบคลุม ซึ่งในปัจจุบันประเทศไทยยังไม่ได้เป็นภาคีในพิธีสารต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ทำให้การดำเนินการทางกฎหมายกับผู้นำพาผู้โยกย้ายถิ่นฐานลักลอบเข้าเมืองไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ²⁶

ประการที่สอง ปัญหาการประสานงานของหน่วยงาน

สำหรับประเด็นปัญหาในทางปฏิบัติหน้าที่ที่ต้องมีการประสานงานนั้น มักจะประสบปัญหาระหว่างหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีข้ามมนุษย์ เช่น กรณีของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) ซึ่งมีหน้าที่ในการยืนยันว่าบุคคลใดเป็นผู้เสียหายในคดีข้ามมนุษย์ แต่ทางกระทรวงพัฒนาสังคมมักจะทำหน้าที่เพียงดูแลเท่านั้น นอกจากนั้น ในกรณีที่ ตม. จับกุมผู้กระทำความผิดที่หลายครั้งมักเป็นเวลาราชการ ซึ่งไม่สอดคล้องกับการปฏิบัติงานขององค์กรอื่นที่ได้จัดเจ้าหน้าที่ให้ปฏิบัติงาน 24 ชั่วโมง จึงมักมีปัญหาเกี่ยวกับการประสานข้อมูลและกระทบต่อการขยายผลของพนักงานสอบสวนอีกด้วย เช่นเดียวกับในส่วนบริบทของสถานทูตนั้น ซึ่งมักจะเอื้ออำนวยในด้านข้อมูลและการดำเนินงานในเรื่องสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศของตนเท่านั้น นอกจากนั้นปัญหาเกี่ยวกับการจัดการคนเข้าเมือง ปัจจุบันยังขาดการเก็บสถิติข้อมูลที่ไม่เพียงพอ และไม่ครอบคลุม²⁷

ประการที่สาม คำสั่งเพิกถอนใบอนุญาตเข้าเมือง

ปัญหาการพิจารณาเกี่ยวกับการเป็นคำสั่งทางปกครองในกรณีที่เจ้าหน้าที่สั่งเพิกถอนใบอนุญาตเข้าเมือง โดยทั่วไปแล้วการอนุญาตให้ใครเข้ามาในประเทศหรือไม่นั้น เป็นอำนาจอธิปไตยตามหลักสากล การอนุญาตหรือเพิกถอนใบอนุญาตเป็นอำนาจของรัฐโดยแท้ จึงไม่ควรเปิดโอกาสให้อุทธรณ์ได้ เนื่องจากจะทำให้เจ้าหน้าที่ทำงานยุ่งยากและล่าช้ามากขึ้น

²⁶ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ เจ้าหน้าที่ UN ผู้เชี่ยวชาญด้านปัญหาการลักลอบเข้าเมือง

²⁷ เพิ่งอ้าง

ปัญหาสุดท้าย ปัญหาเรื่องงบประมาณ

งบประมาณเป็นสิ่งที่สำคัญในการขับเคลื่อนการปฏิบัติหน้าที่ตามภารกิจ แต่ปัจจุบันพบว่าประสบปัญหาการเบิกจ่ายที่ใช้ในการสืบสวน ไม่สามารถเบิกจากกองทุนสืบสวนคดีอาญาเนื่องจากการเบิกจ่ายมีเงื่อนไขมากมาย และไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง

4.3.1.2 ดำรวจตระเวนชายแดน

ปัจจุบันตำรวจตระเวนชายแดน (ตชด.) มีส่วนของความรับผิดชอบประมาณ 55% ของระยะทางชายแดนทางบกทั้งหมด การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่จะเป็นการตรวจสอบบุคคลในกรณีเกี่ยวกับการข้ามชายแดนทางบก รวมถึงจุดผ่อนปรน ซึ่งการตรวจสอบในปัจจุบันด้วยข้อจำกัดทางเทคโนโลยี บุคลากรและพื้นที่ห่างไกล ทำให้ตรวจสอบของตำรวจตระเวนชายแดนยังคงปฏิบัติด้วยวิธีการลงชื่อ และตรวจคนกระเป๋าคาดต่อผู้เดินทางเข้าเมือง นอกจากนี้ ยังมีการวางกำลังการเฝ้าระวังการกระทำความผิดบริเวณชายแดนของบุคคลต่างด้าวที่อาจเกิดผลกระทบต่อนักท่องเที่ยวหรือประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ของไทย เช่น การเฝ้าระวังในเรื่องของการขนอาวุธ หรือการตัดไม้ทำลายป่าบริเวณชายแดน²⁸

โดยปัญหาที่พบในการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจตระเวนชายแดน ในกรณีของการป้องกันและปราบปรามการลักลอบเข้าเมืองเพื่อมากระทำความผิดในประเทศไทยนั้น มีดังนี้²⁹

1. การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในเขตชายแดนยังมีข้อติดขัดในการติดต่อสื่อสาร เนื่องจากสัญญาณโทรศัพท์ กระแสไฟฟ้าเข้าไม่ถึงพื้นที่บริเวณชายแดนบางพื้นที่ อันเป็นสถานที่ในการปฏิบัติงานของ ตชด. ประกอบกับการเข้าประเทศมาของบุคคลต่างด้าวเป็นกรณี ๆ โดยไม่มีระบบออนไลน์หรือฐานข้อมูล โดยใช้การลงชื่อด้วยปากกา และค้นกระเป๋า จากนั้นจึงอนุญาตให้เข้ามา และพบว่าไม่มีการตรวจสอบว่าบุคคลต่างด้าวผู้นั้นจะกลับออกนอกประเทศหรือไม่ เพราะบุคลากรของหน่วยงานมีจำนวนน้อย การทำงานของเจ้าหน้าที่นั้น มีการวางกำลังเป็นจุด ประมาณ 10-15 คน โดยสลับสับเปลี่ยนเจ้าหน้าที่ในการเฝ้าระวังซึ่งไม่เพียงพอ ดังนั้นการป้องกันและปราบปรามจึงทำได้ยาก
2. ในกรณีของผู้สมัครใจลักลอบเข้าเมือง เจ้าหน้าที่มักจะประสบปัญหาในการไม่ได้รับความร่วมมือจากบุคคลต่างด้าวที่เจ้าหน้าที่คิดว่าเป็นผู้เสียหายในคดีค้ามนุษย์ เนื่องจากมุมมองของบุคคลต่างด้าวเหล่านั้นยินดีที่จะได้ทำงาน ได้มีเงิน จึงมองว่าตนไม่ใช่ผู้เสียหายแต่อย่างใด
3. ปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่งคือ การผลักดันผู้กระทำความผิดออกนอกประเทศ ในกรณีของการค้ามนุษย์จะไม่มีการดำเนินคดีกับกลุ่มผู้เสียหายกลุ่มนี้เนื่องจากมีกฎหมายยกเว้นความผิดเอาไว้ เมื่อเจ้าหน้าที่ให้ความช่วยเหลือผลักดันผู้เสียหายกลับประเทศ ก็พบข้อมูลว่า คนต่างด้าวเหล่านี้มีการลักลอบกลับเข้ามาใหม่ เนื่องจากไม่รู้ไม่มีความผิด เช่นเดียวกับการลักลอบเข้าเมือง

²⁸ ข้อมูลจากการประชุมระดมความคิดเห็น โดยผู้แทน ผอ.3 กองบังคับการอำนวยการ กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน

²⁹ เพิ่งอ้าง

โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งปัจจุบันมีโทษไม่สูง ดังนั้น เมื่อจับกุมผู้กระทำความผิดก็จะมีผลกระทบต่อนักที่สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง. และสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองก็จะผลักดันให้ออกนอกประเทศ ก็จะก่อให้เกิดการกระทำความผิดซ้ำ แต่ส่วนใหญ่กลุ่มคนเหล่านี้ก็จะกลับเข้ามาทำงาน เช่น กรรมกร ขยายของหน้าร้าน ปัญหาที่จวนเวียนอยู่เช่นนี้ ดังนั้น การแก้ไขที่ถูกต้องคือการจับกุมนายหน้า จะทำอย่างไรที่ทำให้การเข้ามาในประเทศ เข้าได้ยาก

4.3.1.3 กองบังคับการตำรวจน้ำ

การปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจน้ำในกรณีการที่มีผู้ลักลอบเข้าเมืองนั้น ตำรวจน้ำมีอำนาจหน้าที่ในการดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยบริเวณน่านน้ำภายในของประเทศไทย รวมไปถึงการตรวจสอบป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดของคนต่างด้าวที่เกิดขึ้นในน่านน้ำ หรือในทะเลของไทยด้วย เช่น การตรวจสอบการใช้แรงงานประมงผิดกฎหมาย³⁰

โดยปัญหาที่พบในการปฏิบัติหน้าที่ของกองบังคับการตำรวจน้ำในกรณีของการป้องกันและปราบปรามการลักลอบเข้าเมืองเพื่อมากระทำความผิดในประเทศไทยนั้น มีดังนี้³¹

1. การปฏิบัติงานของตำรวจน้ำประสบปัญหาในการการตรวจค้นหาของกลางภายในเรือประมง เนื่องจากเรือลำหนึ่งจะมีช่องสำหรับซุกซ่อนสิ่งของได้มากมาย จึงทำการค้นหาได้ยาก หรือการเดินทางของเจ้าหน้าที่ทางทะเลนั้น ใช้เวลา ทำให้ช้ากว่าผู้กระทำความผิดที่มักจะทำลายของกลางได้ทันเวลาก่อนที่เจ้าหน้าที่จะไปถึง
2. กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดงานที่ห้ามคนต่างด้าวทำนั้นล้าหลัง ซึ่งตอนนี้มีการประชุมว่าจะมีการปรับเปลี่ยนงานใดให้มีความเหมาะสม ซึ่งขาดงานวิจัยมารองรับว่างานใดควรให้คนต่างด้าวทำงานใดควมสงวนไว้ให้คนไทย
3. ปัญหาการระบุอาชีพที่ไม่ชัดเจน เป็นปัญหาสำคัญที่ทำให้การจับกุมยากลำบาก ระเบียบกฎหมายต่าง ๆ ที่แต่ละประเทศประกอบด้วยพรมแดนของแต่ละประเทศมีช่องทางธรรมชาติ พื้นที่ค่อนข้างเยอะและค่อนข้างเป็นผืนเดียวกัน กันกันด้วยหลักหรือรั้วลวดหนามหรือค้ำกัน
4. ในการปฏิบัติหน้าที่ มีข้อจำกัดด้วยเรื่องของกำลังคน การสนับสนุนปัจจัยต่าง ๆ ให้แก่เจ้าหน้าที่เพื่อให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพค่อนข้างจำกัด ไม่สอดคล้องกับพื้นที่หรือช่องทางที่มีจำนวนมาก

4.3.2 กระทรวงแรงงาน

การปฏิบัติหน้าที่ของกระทรวงแรงงานในประเด็นของผู้ลักลอบเข้าเมืองเพื่อมากระทำความผิดในประเทศไทยนั้น เนื่องจากกระทรวงแรงงานรับผิดชอบดูแลและเป็นเฉพาะแรงงานต่างด้าวที่เข้าหรืออยู่ในประเทศไทยอย่างถูกกฎหมาย แรงงานต่างด้าวที่ลักลอบเข้ามาโดยผิดกฎหมายจึงไม่ได้อยู่ในอำนาจกระทรวง

³⁰ ข้อมูลจากการประชุมระดมความคิดเห็น โดยผู้แทนกองกำกับการ 3, กองบังคับการตำรวจน้ำ

³¹ เพิ่งอ้าง

แรงงาน³² โดยปัจจุบัน การดำเนินการเกี่ยวกับแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาในประเทศไทยของกระทรวงแรงงานนั้น จะพบกรณีที่ได้มีการดำเนินงานร่วมกับตำรวจและกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในกรณีของการคัดแยกบุคคลผู้ใช้แรงงานนั้นเป็นเหยื่อในคดีค้ามนุษย์หรือไม่ เพื่อสามารถที่จะช่วยเหลือและให้การเยียวยาได้อย่างทันท่วงที³³

เนื่องจากปัญหาและอุปสรรคของการลักลอบเข้าเมืองคือ ประเทศไทยมีพรมแดนธรรมชาติที่กว้าง ทั้งทางบก ทางทะเล ยากที่จะป้องกัน การลักลอบจึงทำได้ง่าย โดยพบว่าปัญหาอุปสรรคคือเจ้าหน้าที่กระทรวงแรงงานที่มีไม่เพียงพอและในเรื่องของพรมแดนที่ติดกัน³⁴

4.3.3 กระทรวงการต่างประเทศ

การดำเนินงานในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการการลักลอบเข้าเมืองเพื่อมากระทำความผิดนั้น ในกระทรวง ต่างประเทศได้มีการแบ่งส่วนเป็น 3 ส่วน ดังนี้ 1. ส่วนภูมิภาค จะเป็นการประสานงานกับประเทศ เช่น กัมพูชา เมียนมาร์ เมื่อเกิดปัญหาแล้วต้องแก้ไขร่วมกันในระดับนโยบาย เช่น การเจรจาตกลงกันให้มีการส่งแรงงานแบบ ตามฤดูกาล โดยจะคุยกันตามกรอบความร่วมมือ 2. กรมการกงสุล จะเน้นไปที่การช่วยเหลือในกรณีที่แรงงาน ต่างด้าวประสบปัญหาในประเทศไทยในระดับนโยบาย ส่วน 3. กรมอาเซียน จะเข้าไปดูประชาคมอาเซียนใน ด้านของการเมืองและความมั่นคงภายใต้ ASEAN Economic Community (AEC) Blueprint 2025 และ ASEAN Community Vision 2025 เป็นเป้าหมายอาเซียนควรจะเป็นแบบไหน มีความมั่นคงในด้านใดบ้าง ซึ่งจะเขียนไว้อย่างชัดเจนว่าต้องมีการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติอย่างไรบ้าง รวมไปถึงถึงกลไกและ หน่วยงานที่ต้องดำเนินการต่อไปด้วยโดยหน่วยงานที่แก้ไขปัญหาด้านนี้โดยตรงคือ เวทีที่ประชุมรัฐมนตรี อาเซียนว่าด้วยอาชญากรรมข้ามชาติในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2562 ประเทศไทยเป็นเจ้าภาพจัดการประชุม อาเซียนด้านอาชญากรรมข้ามชาติครั้งที่ 13 ซึ่งกลไกที่อยู่การประชุมดังกล่าวคือ เจ้าหน้าที่อาวุโสและกรอบ การประชุมผู้บัญชาการตรวจคนเข้าเมืองและหัวหน้าฝ่ายกงสุล³⁵

โดยปัญหาที่พบในการปฏิบัติหน้าที่ของกระทรวงการต่างประเทศที่เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการลักลอบเข้าเมืองเพื่อมากระทำความผิดในประเทศไทยนั้น มีดังนี้³⁶

1. ปัญหาการประสานข้อมูลจากสถานทูตของประเทศต้นทางของบุคคลต่างด้าวที่ลักลอบเข้ามาในประเทศไทย เนื่องจากประเทศเหล่านั้นไม่ให้ความร่วมมือในการส่งข้อมูลเนื่องจากมีความกังวลว่าประชาชนของประเทศตนจะเสียประโยชน์ เช่น ประเทศไนจีเรีย

³² ข้อมูลจากการประชุมระดมความคิดเห็น โดยผู้แทนสำนักงานกรุงเทพมหานครเขตพื้นที่ 10

³³ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ โดยผู้แทนสำนักงานอัยการพิเศษ ฝ่ายคดีค้ามนุษย์

³⁴ ข้อมูลจากการประชุมระดมความคิดเห็น โดยผู้แทนสำนักบริหารแรงงานต่างด้าว

³⁵ ข้อมูลจากการประชุมระดมความคิดเห็น โดยผู้แทนกรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ

³⁶ เพิ่งอ้าง

2. ปัญหาในส่วนบริเวณชายแดนของประเทศที่ติดกับประเทศ อันเป็นพื้นที่ป่าสงวน จึงมีการวางกำลังทหารในการเฝ้าระวังอย่างแน่นหนา หลายครั้งจึงมักเกิดกรณีเจ้าหน้าที่ของแต่ละประเทศปะทะกัน ทางกัมพูชาจึงมักกล่าวอ้างว่าเจ้าหน้าที่ทางประเทศไทยมีการปฏิบัติรุนแรงใช้ข้ออ้างนี้เป็นการปฏิเสธการใช้อาวุธในการตัดไม้ทำลายป่า
3. หลักเกณฑ์ในการช่วยเหลือผู้ลักลอบเข้าเมือง (กรณีเดินทางจากไทย ไปยังประเทศปลายทาง) ข้อจำกัดในการให้ความช่วยเหลือ โดยต้องเป็นกรณีของผู้ตกทุกข์ได้ยากเท่านั้น ทางกระทรวงการต่างประเทศจึงจะให้กู้ยืมเงิน แต่ในกรณีที่เป็นการกล่าวอ้างว่าถูกหลอกไปแล้ว แล้วประสบปัญหาในการเดินทางกลับ จะให้ญาติมาลงนามในการให้ความช่วยเหลือ ซึ่งกระทรวงการต่างประเทศจะไม่สนับสนุนหรือให้ความช่วยเหลือการกระทำที่ผิดกฎหมาย

4.3.4 สำนักอัยการสูงสุด

การปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานอัยการคือการป้องกันและปราบปราม โดยจะมีการตรวจจับผู้กระทำความผิด ผู้ที่เป็นนายหน้าหรือผู้ที่จ้างวานชนและช่วยเหลือผู้ที่เป็นเหยื่อ ในปัจจุบันในส่วนของอาเซียนในเรื่องของความร่วมมือในการแก้ไขปัญหา ซึ่งในส่วนของสำนักงานคดีค้ามนุษย์จะมีการประชุมกับต่างประเทศบ่อยครั้ง โดยเป็นการประชุมเพื่อช่วยเหลือผู้เสียหายทั้งจากประเทศลาว เมียนมาร์ กัมพูชา รวมถึงการลงนามในสนธิสัญญาต่าง ๆ ในการคุ้มครองและช่วยเหลือเหยื่อที่ได้รับผลกระทบจากการค้ามนุษย์³⁷

ในส่วนของปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการลักลอบเข้าเมืองของสำนักงานอัยการสูงสุดคือความยากในการพิจารณาคดี การแยกระหว่างการชนคนเข้ามาทำงานกับการดำเนินคดีในความผิดฐานค้ามนุษย์จะต่างกัน การชนผู้โยกย้ายถิ่นฐานจะอาศัยความเต็มใจของผู้ถูกชนย้าย แต่ทางตำรวจสืบสวนมาคนต่างด้าวจะไม่มีรู้ว่าจะไปทำนั้นถูกหลอก เมื่อคนเหล่านี้ถูกจับก็มักให้การว่า เต็มใจ เมื่อเต็มใจก็อยากไป โดยไม่ได้ถูกบังคับหรือถูกข่มขู่ ทำให้การดำเนินคดีนายหน้าฐานค้ามนุษย์ทำได้ยากมาก บางครั้งศาลอาจยกฟ้องเนื่องจากไม่เข้าองค์ประกอบฐานค้ามนุษย์ แม้ว่าในทางการสืบสวนจะพบว่าคนเหล่านี้ เมื่อถูกพามาแล้วถูกขังไว้ในโรงงาน ถูกบังคับใช้แรงงาน จึงเป็นปัญหาในการดำเนินคดี³⁸

4.3.5 สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

ในส่วนของ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ปปง.) นั้น มีบทบาทในงานด้านการป้องกันและปราบปราม โดยเฉพาะในพระราชบัญญัติการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 จะมีความผิดมูลฐาน โดย ปปง. จะมีการสืบสวนขยายผลจากความผิดมูลฐาน เช่น คดียาเสพติด คดีค้ามนุษย์ คดีปลอมแปลงเงินตรา คดีละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา และความผิดเกี่ยวกับการปลอมบัตรอิเล็กทรอนิกส์ หรือหนังสือเดินทาง โดยมีปัญหาในการดำเนินการอยู่บ้าง เนื่องจากในประเด็นของคดีที่ ปปง. จะดำเนินการได้

³⁷ ข้อมูลจากการประชุมระดมความคิดเห็น โดยผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานคดีค้ามนุษย์

³⁸ เพิ่งอ้าง

จะต้องลักษณะการกระทำความผิดที่เป็นปกติธุระ ต้องเป็นการกระทำความผิดมากกว่า 1 ครั้ง ดังนั้น การเข้าเมืองผิดกฎหมายเพียงครั้งเดียวอาจจะไม่ครบองค์ประกอบดังกล่าว³⁹

โดยปัญหาที่พบในการปฏิบัติหน้าที่ของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในกรณีของการป้องกันและปราบปรามการลักลอบเข้าเมืองเพื่อมากระทำความผิดในประเทศไทยนั้น มีดังนี้⁴⁰

1. เนื่องจากในประเด็นของคดีที่ ปปง. จะดำเนินการได้จะต้องการกระทำความผิดที่มีลักษณะเป็นปกติธุระ กล่าวคือ ต้องเป็นการกระทำความผิดมากกว่า 1 ครั้ง ดังนั้น การลักลอบเข้าเมืองเพียงครั้งเดียวอาจจะไม่ครบองค์ประกอบดังกล่าว ปัญหาเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการลักลอบเข้าเมืองเพื่อมากระทำความผิดนั้น พบว่า ต้นเหตุของปัญหาการกระทำความผิดคือ การที่ธนาคารยินยอมให้บุคคลต่างด้าวเปิดบัญชี โดยใช้หลักฐานการรับรองจากนายจ้าง ด้วยเหตุผลว่าธนาคารต้องการลูกค้ามาใช้บริการ ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาในเรื่องของการแสดงตัวตนในการธุรกรรม การไม่มีบัตรแสดงตัวจนอาจจำไปสู่การก่ออาชญากรรมต่าง ๆ เช่น แชร่ลูกโซ่, Romance scam ประกอบกับ การบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 จะทำให้การทำงานของเจ้าหน้าที่ลำบากมากขึ้น ทางธนาคารจะปกป้องข้อมูลของลูกค้า ไม่ให้ข้อมูลแก่เจ้าหน้าที่ เพื่อนำมาใช้ประกอบการสอบสวนหาตัวผู้กระทำความผิด
2. ปัญหาการปราบปรามการกระทำความผิดทำได้ยาก เนื่องจากจำนวนเจ้าหน้าที่ที่มีจำกัด การตรวจสอบเกี่ยวกับประเด็นเรื่องยาเสพติด แม้บุคคลต่างด้าวมีการแสดงบัตรประชาชน แต่ก็ไม่สามารถทราบได้ว่าบัตรนั้นได้มาโดยถูกต้องหรือไม่ ซึ่งเมื่อ ปปง. ติดตามจับกุมก็จะหลบหนีและโยกย้ายทะเบียนบ้านให้ไปอยู่ในทะเบียนราษฎร์กลาง ซึ่งยากต่อการตรวจสอบและจับกุมตัว เช่นเดียวกับการบังคับใช้กฎหมายกับชาวต่างชาติ ในกรณีที่ไม่สามารถติดตามตัวผู้ต้องหาได้ จึงไม่มีการสอบคำให้การทำให้ลดความน่าเชื่อถือในการดำเนินคดีในศาล น้าหนักพยานหลักฐานในคดีก็ลดน้อยลง จึงไม่สามารถเอาผิดได้
3. หน่วยงานยังประสบปัญหาเกี่ยวกับการการติดต่อประสานงานจากหน่วยงานต่างประเทศ เช่น การติดต่อผ่านทางสถานทูต ซึ่งจะพบปัญหาเวลาส่งเอกสารไปยังต่างประเทศ หากไม่ได้จัดทำเป็นภาษาของประเทศปลายทางก็จะไม่ได้รับความร่วมมือ ในขณะที่การประสานของความร่วมมือกับหน่วยงานภายในประเทศก็ประสบปัญหาเช่นกัน เนื่องจากฐานข้อมูลของสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองค่อนข้างเก่า และบางหน่วยงานกังวลในการที่จะต้องให้ข้อมูลในฐาน ส่งผลให้ทาง ปปง. ต้องดำเนินการให้การหาข้อมูลด้วยตนเอง การทำงานของ ปปง. จึงล่าช้าออกไป

³⁹ ข้อมูลจากการประชุมระดมความคิดเห็น โดยผู้แทนกองคดี 1, สำนักงาน ปปง.

⁴⁰ เพ็งอ้าง

4.3.6 กระบวนการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

ปัญหาในด้านการปฏิบัติงานของกระบวนการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์⁴¹ นั้น ส่งผลกระทบต่อการดำเนินการสอบสวนของตำรวจ เนื่องจากเจ้าหน้าที่ของกระบวนการพัฒนาสังคมฯ ไม่คัดแยกเหยื่อเบื้องต้นว่า บุคคลต่างด้าวที่จับกุมนั้นเป็นผู้เสียหายตามพระราชบัญญัติค้ามนุษย์ฯ หรือไม่ ซึ่งกระบวนการพัฒนาสังคมฯ เป็นหน่วยแรกในการจับกุมและช่วยกันคัดแยกผู้เสียหาย อีกทั้งลักษณะการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ไม่ได้จัดให้มีการปฏิบัติหน้าที่ 24 ชั่วโมง ไม่สอดคล้องกับสภาพของงานที่จำเป็นต้องมีการประสานข้อมูลตลอดเวลาเกี่ยวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ ซึ่งทางตำรวจต้องทำงานตลอดเวลาและต้องมีการขยายผล การที่กระบวนการพัฒนาสังคมฯ ไม่มีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติหน้าที่ในเรื่องนี้ก่อให้เกิดปัญหา เช่น การส่งเด็กที่ถูกล่วงละเมิดทางเพศไปตรวจ การส่งพยาน ส่งผลต่อการส่งฟ้อง การฝากขัง และการดำเนินการสอบสวนและดำเนินคดีต่อไป

4.4 การบูรณาการในการป้องกันและปราบปรามการลักลอบเข้าเมืองเพื่อมากระทำความผิด

4.4.1 ความร่วมมือระดับอาเซียน

ปัญหาประการหนึ่งที่ทำให้คนต่างด้าวที่ถูกผลักดันกลับประเทศจากการลักลอบเข้าเมือง ตัดสินใจกลับเข้ามาประเทศไทยบ่อยครั้ง เนื่องจากทางฝั่งประเทศต้นทางนั้นไม่มีงานให้ทำไม่มีเงิน ดังนั้นจึงควรมีการบูรณาการความร่วมมือกันในการสร้างให้ประเทศต้นทางของคนต่างด้าวได้มีสร้างงาน สร้างอาชีพหรือพัฒนาความเป็นอยู่ที่ดี หากมีการได้รับความช่วยเหลือและร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะช่วยให้จะลดอัตราการลักลอบเข้าเมืองได้มาก⁴² เช่นเดียวกับการสร้างแนวเขตเศรษฐกิจพิเศษบริเวณชายแดน เพื่อกระจายพื้นที่เศรษฐกิจ ทำให้คนต่างด้าวไม่ต้องเดินทางเข้ามาหาอาชีพบริเวณพื้นที่เมือง โดยควรขับเคลื่อนการทำงานของศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานบริเวณชายแดนเพื่อพัฒนาศักยภาพและฝีมือแรงงานให้มีประสิทธิภาพ⁴³

4.4.2 ความร่วมมือของหน่วยงานภายในประเทศ

ควรมีการประสานความร่วมมือในการให้ข้อมูลแก่หน่วยงานที่จะเป็นจะต้องใช้ข้อมูลต่าง ๆ ในการดำเนินคดีกับผู้ลักลอบเข้าเมือง ซึ่งจะทำให้การดำเนินงานรวดเร็วและสะดวกขึ้นมาก⁴⁴ ในการนี้ กฎหมายควรบัญญัติรับรองให้หน่วยงานของรัฐและหน่วยงานเอกชนสามารถเปิดเผยข้อมูลได้ ซึ่งจะทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่กังวลว่าจะถูกดำเนินคดี รวมถึงการสร้างมาตรการจูงใจและปรับมุมมองขององค์กรต่าง ๆ ให้อยินดีในการให้ความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐมากขึ้น ประกอบกับควรมีการส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการจับกุม สืบสวน สอบสวนผู้ต้องหาสามารถเบิกจ่ายได้ง่ายมากขึ้น อันจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานได้มากขึ้นด้วย

⁴¹ ข้อมูลจากการประชุมระดมความคิดเห็น โดยผู้แทน กก.2, สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง

⁴² ข้อมูลจากการประชุมระดมความคิดเห็น โดยผู้แทนกองคดี 1, สำนักงาน ปปง.

⁴³ ข้อมูลจากการประชุมระดมความคิดเห็น โดยผู้แทนกรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ

⁴⁴ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ เจ้าหน้าที่ UN ผู้เชี่ยวชาญด้านปัญหาการลักลอบเข้าเมือง

นอกจากนี้ประเทศไทยควรมีการตั้งคณะกรรมการเฉพาะกิจ ในด้านงบประมาณ โดยการทำแผนโครงการเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ ทำให้การทำงานเกี่ยวกับการค้ามนุษย์เป็นไปในทางเดียวกัน ไม่ซ้ำซ้อนกัน อนึ่ง การแก้ไขปัญหาทางด้านนโยบายอาจจะต้องมีการผลักดันให้มีคณะกรรมการแห่งชาติจัดการงบประมาณให้แต่ละหน่วยงานดำเนินงานในแต่ละด้านอย่างสอดคล้องกัน⁴⁵ นอกจากนี้ ควรมีการเพิ่มความรู้ความเชี่ยวชาญให้แก่เจ้าหน้าที่ โดยเน้นความรู้ความสามารถที่เป็นเฉพาะเรื่อง เช่น เทคโนโลยีต่าง ๆ ที่ทันสมัย เพื่อที่จะได้มีความรู้ ความสามารถเท่าทันผู้กระทำความผิดที่นับวันจะมีการพัฒนารูปแบบซับซ้อนมากขึ้นเรื่อย ๆ⁴⁶ พร้อมทั้งการเสริมสร้างความสามารถทางด้านภาษา การอบรม ฝึกฝนเกี่ยวกับการประสานงานด้านอาชญากรรมข้ามชาติให้กับเจ้าหน้าที่จะช่วยเสริมประสิทธิภาพในการดำเนินคดีได้มากขึ้น⁴⁷

⁴⁵ ข้อมูลจากการประชุมระดมความคิดเห็น โดยผู้แทนกองกำกับการ 3, กองบังคับการตำรวจน้ำ

⁴⁶ ข้อมูลจากการประชุมระดมความคิดเห็น โดยผู้แทนกองกำกับการ 2, สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง

⁴⁷ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ เจ้าหน้าที่ UN ผู้เชี่ยวชาญด้านปัญหาการลักลอบเข้าเมือง

บทที่ 5 บทวิเคราะห์

ภายหลังการศึกษาจากการเก็บข้อมูลเอกสาร การสัมภาษณ์และการประชุมกลุ่มย่อยรับฟังความคิดเห็นแล้วนั้น ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการลักลอบเข้าเมืองเพื่อมากระทำความผิด โดยในบทนี้จะวิเคราะห์ถึงสถานการณ์การลักลอบเข้าเมืองและการกระทำผิดของคนต่างด้าวในประเทศไทย (5.1) และปัญหาด้านการป้องกันและปราบปรามการลักลอบเข้าเมือง (5.2)

5.1 วิเคราะห์สถานการณ์การลักลอบเข้าเมืองและการกระทำผิดของคนต่างด้าวในประเทศไทย

การกระทำผิดของผู้ที่หลบหนีเข้าเมืองมายังประเทศไทยนั้นหมายถึงการที่ผู้เข้าเมืองมายังประเทศไทยอย่างผิดกฎหมายแล้วได้กระทำความผิดกฎหมาย คนกลุ่มนี้เป็นเพียงส่วนหนึ่งของคนต่างด้าวที่เข้ามากระทำความผิดกฎหมายในประเทศไทยเพราะยังมีคนต่างด้าวจำนวนหนึ่งที่เข้าเมืองมาอย่างถูกกฎหมายแล้วกระทำความผิดทั้งที่เป็นอาชญากรรมร้ายแรงและไม่ใช่อาชญากรรมร้ายแรง ในการนำเสนอข้อมูลในส่วนนี้จะเป็นผล การสังเคราะห์และวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้จากขั้นตอนการเก็บข้อมูลที่ได้กล่าวไว้ในโครงการนี้ โดยจะลำดับเนื้อหาออกเป็นการกระทำความผิดกฎหมายของคนต่างด้าวที่เข้าเมืองอย่างถูกกฎหมาย และการกระทำความผิดกฎหมายของคนต่างด้าวที่ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายซึ่งประกอบไปด้วยบุคคล 3 สัญชาติ และบุคคลสัญชาติอื่น โดยจะได้วิเคราะห์ใน 3 ประเด็น ได้แก่ ปัญหาการเดินทางเข้า-ออกประเทศไทยของคนต่างด้าว (5.1.1) การกระทำความผิดกฎหมายของคนต่างด้าวที่เข้าเมืองอย่างถูกกฎหมาย (5.1.2) และการกระทำความผิดกฎหมายของคนต่างด้าวที่ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย (5.1.3)

5.1.1 ปัญหาการเดินทางเข้า-ออกประเทศไทยของคนต่างด้าว

การจะวิเคราะห์ปัญหาการลักลอบเข้าเมืองได้อย่างถูกต้อง จำเป็นต้องทราบหลักเกณฑ์หรือแนวทางปฏิบัติในการตรวจสอบเอกสารในการเข้า-ออกประเทศไทย สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง (2563) ได้สรุปสาระสำคัญของการเดินทางเข้ามาในประเทศไทยของคนต่างด้าวมุ่งต่อไปนี้ โดยหลักการตามกฎหมายคนต่างด้าวที่จะเดินทางเข้ามาในประเทศไทยต้องมีเอกสารการเดินทางแบ่งออกได้เป็นสองประเภทด้วยกัน ได้แก่ 1) หนังสือเดินทาง (Passport) หรือเอกสารใช้แทนหนังสือเดินทาง และ 2) บัตรผ่านแดน (Border Pass) โดยเอกสารทั้งสองประเภทเป็นเอกสารสำคัญประจำตัวที่รัฐบาลประเทศหนึ่งออกให้แก่พลเมืองหรือคนชาติของตนเพื่อใช้แสดงตนในการเดินทางระหว่างประเทศแทนบัตรประจำตัวประชาชนหรือใบขับขี่รถยนต์ หรือเอกสารอื่นที่ใช้แสดงตนขณะบุคคลอยู่ในประเทศ

สำหรับเอกสารประเภทแรก หนังสือเดินทางหรือเอกสารใช้แทนหนังสือเดินทางนั้น เป็นเอกสารที่คนต่างด้าวทุกคนต้องมีไว้เพื่อแสดงให้เห็นเจ้าพนักงานเข้าเมืองตรวจสอบ ณ ด่านตรวจคนเข้าเมือง แต่ทั้งนี้ตามกฎหมายกำหนดเพิ่มเติมด้วยว่า คนต่างด้าวที่จะเดินทางเข้าประเทศไทยต้องได้รับการตรวจลงตรา (visa) หรือพูดกันโดยทั่วไปว่า ต้องขอวีซ่าเข้าประเทศไทย ซึ่งการตรวจลงตรานั้นคนต่างด้าวสามารถดำเนินการขณะอยู่ในประเทศของตนเอง โดยขอผ่านทางสถานเอกอัครราชทูตไทยหรือสถานกงสุลไทยประจำประเทศนั้น

เมื่อเจ้าหน้าที่ตรวจสอบแล้วก็จะประทับการตรวจสอบการตรวจลงตราไว้ในหนังสือเดินทางในหลายรูปแบบ อาทิ สติกเกอร์ ตราประทับ หรือเอกสาร ตลอดจนรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ ทั้งนี้ ระยะเวลาการอนุญาตให้อยู่ในประเทศไทยจะแตกต่างกันไปตามประเภทของการตรวจลงตรา อาทิ ประเภทท่องเที่ยวได้ไม่เกิน 60 วัน ประเภทราชการได้ไม่เกิน 90 วัน ประเภทอยู่ชั่วคราวได้ไม่เกิน 90 วัน ฯลฯ

อนึ่ง การขอตรวจลงตราสามารถกระทำได้ที่ ณ ช่องทางอนุญาตด้านตรวจคนเข้าเมืองของไทย หรือที่เรียกกันว่า Visa on Arrival (VOA) การตรวจลงตราที่ด้านตรวจคนเข้าเมืองจะมีระยะเวลาอยู่ในประเทศไทยได้ 15 วัน ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้ให้ความเห็นชอบสัญชาติของประเทศที่สามารถใช้ระบบ VOA ไว้จำนวน 29 ประเทศ และ 1 เขตปกครองพิเศษ (ไต้หวัน) ตัวอย่างคนต่างด้าวสัญชาติที่สามารถขอ VOA เช่น จีน อินเดีย รัสเซีย ยูเครน อุซเบกิสถาน อังการี ฯลฯ สำหรับด้านตรวจคนเข้าเมืองที่คนต่างด้าวสามารถดำเนินขอ VOA มีอยู่ด้วยกัน 55 แห่ง ส่วนใหญ่ที่จะครอบคลุมด้านท่าอากาศยานระหว่างประเทศทุกแห่ง และด้านตรวจคนเข้าเมืองทางบกและทางน้ำที่มีคนต่างด้าวเดินทางเข้าออกจำนวนมาก อาทิ ด้าน ตม.สมุทรปราการ ด้าน ตม.อรัญประเทศ ด้าน ตม.นครพนม ด้าน ตม.มุกดาหาร ด้าน ตม.หนองคาย ด้าน ตม.สะเดา ด้าน ตม.ระนอง ด้าน ตม.ทอ.เชียงราย ด้าน ตม.เชียงของ ด้าน ตม.เชียงแสน ฯลฯ เมื่อคนต่างด้าวได้รับการตรวจลงตราหรือได้ดำเนินการ VOA เรียบร้อยแล้ว ก็ใช้หนังสือเดินทางนั้นแสดงต่อเจ้าพนักงานตรวจคนเข้าเมืองที่ช่องตรวจเมื่อเจ้าหน้าที่ตรวจสอบเอกสาร ตรวจสอบว่าคนต่างด้าวนั้นไม่เป็นบุคคลห้ามเข้าประเทศไทย ก็จะประทับตราอนุญาตลงในหนังสือเดินทาง ระบุระยะเวลาอนุญาตให้อยู่ในประเทศไทย พร้อมคืนหนังสือเดินทางและอนุญาตให้คนต่างด้าวเดินทางเข้ามาประเทศไทยได้ตามกฎหมายต่อไป ซึ่งคนต่างด้าวจะต้องเดินทางออกนอกประเทศไทยก่อนระยะเวลาอนุญาตสิ้นสุดลง หากมีความจำเป็นก็สามารถขอยื่นขออนุญาตอยู่ต่อในประเทศได้ ณ ที่ทำการของตรวจคนเข้าเมืองทั่วประเทศ ทั้งนี้ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในกฎหมายหรือระเบียบด้วย

อย่างไรก็ดี ด้วยเหตุผลด้านเศรษฐกิจและส่งเสริมการท่องเที่ยว ประเทศไทยได้อนุญาตให้คนต่างด้าวหลายสัญชาติหรือหลายประเภท ที่ถือหนังสือเดินทางหรือเอกสารแทนหนังสือเดินทางจะได้รับการยกเว้นไม่ต้องตรวจลงตราหรือไม่ต้องขอวีซ่า ในการเดินทางเข้าประเทศไทยทางด่านตรวจคนเข้าเมือง ซึ่งแบ่งแยกได้หลายกรณี ดังต่อไปนี้

ประเภทที่หนึ่ง คนชาติของประเทศที่ได้รับการยกเว้นการตรวจลงตราโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการท่องเที่ยวในประเทศไทย ได้ไม่เกิน 30 วัน มีจำนวน 49 ประเทศ ตัวอย่างเช่น อเมริกา ออสเตรเลีย อังกฤษ แคนาดา ฯลฯ สำหรับประเทศเพื่อนบ้านที่มีพรมแดนติดกับหรืออยู่ใกล้ประเทศไทย ได้แก่ สิงคโปร์ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ลาว และเวียดนาม

ประเภทที่สอง คนชาติของประเทศที่ได้รับการยกเว้นการตรวจลงตราโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการท่องเที่ยวในประเทศไทย ได้ไม่เกิน 14 วัน มีจำนวน 2 ประเทศ ได้แก่ กัมพูชา และเมียนมาร์ ซึ่งสำหรับคนเมียนมาร์จะอนุญาตให้ยกเว้นการตรวจลงตราเฉพาะการเดินทางเข้าประเทศไทยผ่านทางสายการบินมาลงที่ด่านตรวจคนทางอากาศเท่านั้น

ประเภทที่สาม คนชาติของประเทศที่ได้รับการยกเว้นการตรวจลงตราโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการท่องเที่ยวในประเทศไทย ได้ไม่เกิน 90 วัน มีจำนวน 5 ประเทศ ได้แก่ อาร์เจนตินา บราซิล ชิลี เกาหลีใต้ และเปรู

สำหรับประเภทอื่น ๆ ที่เหลือนอกจากนี้เป็นการยกเว้นการตรวจลงตราสำหรับคนต่างด้าวหลายประเภท ได้แก่ คนต่างด้าวที่ถือหนังสือเดินทางทูตหรือหนังสือเดินทางราชการ คนต่างด้าวของประเทศที่สามารถขอรับการตรวจลงตราภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ อิรวดี - เจ้าพระยา - แม่โขง (ACMECS Single Visa) คนต่างด้าวของประเทศที่ได้รับการตรวจลงตราเพื่อรับการรักษายาบาลในประเทศไทย และคนต่างด้าวของประเทศที่ได้รับการยกเว้นการตรวจลงตรานักธุรกิจเอเปค (APEC Business Travel Card) ฯลฯ

สำหรับบัตรผ่านแดน (Border Pass) เป็นเอกสารการเดินทางระหว่างประเทศอีกประเภทหนึ่ง แต่มีข้อจำกัดมากกว่าหนังสือเดินทาง กล่าวคือ จะใช้ผ่านเข้าระหว่างประเทศที่มีพรมแดนติดต่อกันเท่านั้น และใช้ได้จำกัดเฉพาะจังหวัดที่มีเขตพรมแดนติดต่อกันเท่านั้น ประเทศไทยมีข้อตกลงการใช้ผ่านบัตรผ่านแดนกับประเทศเพื่อนบ้านทั้งสี่ประเทศ ได้แก่ เมียนมา ลาว กัมพูชา และมาเลเซีย กล่าวคือ ประเทศไทยจะอนุญาตให้คนเมียนมา ลาว กัมพูชา และมาเลเซีย ที่ถือบัตรผ่านแดนเดินทางเข้ามาในประเทศไทยทางด่านพรมแดนที่ติดอยู่กับประเทศนั้นและมีระยะเวลาเดินทางในระยะสั้นตั้งแต่วันที่หนึ่งถึงสิบวัน ทั้งนี้ตามข้อตกลงที่ทำขึ้นระหว่างจังหวัดของไทยกับจังหวัดของประเทศเพื่อนบ้าน กล่าวคือ คนเมียนมาที่จังหวัดท่าขี้เหล็กจะเข้ามาในประเทศไทยโดยใช้บัตรผ่านแดนเฉพาะด่านตรวจคนเข้าเมืองเชียงรายที่ติดกับประเทศเมียนมา และเข้ามาได้เฉพาะในจังหวัดเชียงรายเท่านั้น หรือ คนลาวที่จังหวัดเวียงจันทน์จะเข้ามาในประเทศไทยโดยใช้บัตรผ่านแดนได้เฉพาะด่านตรวจคนเข้าเมืองหนองคายและอยู่ได้เฉพาะจังหวัดหนองคายเท่านั้น หรือ คนกัมพูชาที่จังหวัดปอยเปตจะเข้าประเทศไทยโดยใช้บัตรผ่านแดนได้เฉพาะทางด่านตรวจคนเข้าเมืองสระแก้วและอยู่ได้เฉพาะภายในจังหวัดสระแก้วเท่านั้น ฯลฯ ในแต่ละปีจะมีคนเมียนมา ลาว กัมพูชา และมาเลเซีย เข้าและออกประเทศไทยโดยใช้บัตรผ่านแดนจำนวนมากเช่นกัน แต่ปริมาณเข้าออกที่มากเหล่านี้จะเป็นกรณีคนต่างด้าวคนเดิมเดินทางไปกลับมาระหว่างประเทศของตนกับประเทศไทยเกือบทุกวัน เหมือนเป็นวิถีชีวิตของคนที่มีพรมแดนติดกับประเทศไทย

จากการศึกษาจากกล่าวโดยสรุปได้ว่า กรณีคนต่างด้าวเดินทางเข้าในประเทศไทยโดยถูกกฎหมายนั้น คนสัญชาติอื่นนอกเหนือจากคนสัญชาติที่ประเทศมีพรมแดนติดกับประเทศไทย จะเดินทางเข้าประเทศไทยโดยใช้หนังสือเดินทาง ซึ่งมีทั้งการได้รับการตรวจลงตราหรือได้รับยกเว้นการตรวจลงตรา ซึ่งกรณีที่ได้รับการยกเว้นการตรวจลงตราต้องเข้ามาเพื่อท่องเที่ยวเท่านั้น ไม่สามารถใช้สิทธิการเข้าเมืองกรณีนี้ในการเข้ามาเพื่อประกอบอาชีพได้ สำหรับกรณีคนสัญชาติที่มีพรมแดนติดกับประเทศไทย จะสามารถเข้าและออกประเทศไทยโดยใช้หนังสือเดินทางทั้งที่ยกเว้นการตรวจลงตราหรือได้รับการตรวจลงตรา หรือสามารถใช้บัตรผ่านแดนเข้ามาทางด่านทางบกก็ได้ หากเป็นกรณีได้รับการตรวจลงตราจากสถานเอกอัครราชทูตไทยหรือสถานกงสุลไทยในประเทศนั้น จะสามารถอยู่ในประเทศไทยได้ตามระยะเวลาในการตรวจลงตรา ซึ่งสามารถสรุปเป็นรายสัญชาติได้ดังนี้

1. คนเมียนมาร์ กรณีใช้หนังสือเดินทางและเดินทางเข้าไทยทางท่าอากาศยานระหว่างประเทศสามารถอยู่ในประเทศไทยได้ไม่เกิน 14 วัน หากใช้หนังสือเดินทางหรือบัตรผ่านแดนและเข้ามาทางด่านพรมแดนทางบก จะอยู่ในไทยได้ตามข้อตกลงที่ทำกันไว้ของรัฐบาลระดับท้องถิ่นของแต่ละแห่ง โดยทั่วไปจะอยู่ได้ไม่เกิน 2 -3 วัน แต่บางพื้นที่อนุญาตให้อยู่ได้เกินกว่านั้นแต่ไม่เกินกว่า 14 วัน

2. คนกัมพูชา กรณีใช้หนังสือเดินทางไม่ว่าจะเดินทางเข้ามาทางด่านพรมแดนทางบกหรือทางด่านท่าอากาศยาน จะอยู่ในประเทศไทยได้ไม่เกิน 14 วัน หากใช้บัตรผ่านแดนก็จะอยู่ในประเทศไทยได้ในระยะไม่เกินกว่า 1 - 5 วัน

3. คนลาว กรณีใช้หนังสือเดินทางไม่ว่าจะเดินทางเข้ามาทางด่านพรมแดนทางบกหรือด่านท่าอากาศยาน จะอยู่ในไทยได้ไม่เกิน 30 วัน หากใช้บัตรผ่านแดนจะอยู่ในไทยได้ไม่เกิน 1-2 วัน

4. คนมาเลเซีย กรณีใช้หนังสือเดินทางไม่ว่าจะเดินทางเข้ามาทางด่านพรมแดนทางบก น้ำ หรืออากาศ จะอยู่ในไทยได้ไม่เกิน 30 วัน หากใช้บัตรผ่านแดนจะอยู่ในไทยได้ไม่เกินกว่า 3 - 5 วัน

5. คนเวียดนาม ไม่สามารถใช้บัตรผ่านแดนในการเดินทางเข้ามาประเทศไทยได้ เนื่องจากไม่เขตพรมแดนทางบกติดกับประเทศไทย ต้องใช้หนังสือเดินทางเข้ามาในประเทศไทยได้เท่านั้น และสามารถเดินทางเข้ามาและอยู่ในประเทศไทยได้ไม่เกิน 30 วัน

5.1.2 การกระทำความผิดกฎหมายของคนต่างด้าวที่เข้าเมืองอย่างถูกกฎหมาย

จากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมืองหลายท่านให้ข้อมูลตรงกันว่าคนต่างด้าวที่ตั้งใจจะเข้ามากระทำความผิดกฎหมายในประเทศไทยนั้นแทบทั้งหมดจะเข้าประเทศไทยอย่างถูกกฎหมาย ทั้งนี้เพราะคนเหล่านี้ไม่ต้องการให้ภารกิจที่ต้องการจะทำได้หมายถึงการทำภารกิจที่ผิดกฎหมาย เช่น พวกมาเพียเก็บค่าคุ้มครอง ต้องถูกทำให้หยุดชะงักไปเพราะมาถูกดำเนินคดีในข้อหาลักลอบเข้าเมืองเสียก่อน คนเหล่านี้เมื่อเข้ามายังประเทศไทยแล้วจะทำธุรกิจที่ผิดกฎหมายจำพวกอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ หรืออาชญากรรม call center ที่โทรศัพท์ไปหลอกลวงเหยื่อทั้งในประเทศไทยและในต่างประเทศให้หลงเชื่อในการลงทุน พวกเปิดเว็บไซต์หลอกให้คนมาลงทุนที่เรียกกันว่า boiler พวกนำเข้าสู่สิ่งของผิดกฎหมาย เช่น สัตว์สงวน ยาเสพติด คนเหล่านี้ที่พบมีทั้งคนยุโรปและสัญชาติอเมริกัน จากการศึกษาพบว่ามีกระทำความผิดของคนต่างด้าวอื่น ๆ ที่เจ้าหน้าที่ตำรวจเคยจับกุมผู้กระทำความผิดได้คือ

1. กลุ่มคนสัญชาติโคลอมเบีย (Colombia) ซึ่งประเทศตั้งอยู่ทางตะวันตกเฉียงเหนือของทวีปอเมริกาใต้ พบว่าคนพวกนี้เข้าประเทศไทยอย่างถูกกฎหมายแล้วมาตั้งแก๊งลักทรัพย์ในเคหสถานที่เรียกว่ายักเค้าตามบ้านในหมู่บ้านต่าง ๆ พวกนี้อาศัยช่องว่างที่กฎหมายอนุญาตให้อยู่ในประเทศไทยได้ไม่เกิน 90 วันโดยไม่ต้องขออนุญาตอยู่ต่อ เมื่ออยู่ในประเทศใกล้จะครบ 90 วันจะเดินทางออกนอกประเทศซึ่งสามารถบินไปยังประเทศเพื่อนบ้านใกล้เคียงได้ในราคาที่ถูกลง (หากจองตั๋วล่วงหน้าและเดินทางในช่วงเวลาที่คนส่วนใหญ่ไม่เดินทางอาจจ่ายค่าตั๋วเที่ยวละไม่กี่ร้อยบาท) เมื่อออกนอกประเทศและกลับเข้ามาในประเทศไทยอีกจะได้รับอนุญาตให้อยู่ได้อีก 90 วันต่อไปเรื่อย ๆ ซึ่งตรงนี้เป็นช่องว่างทางกฎหมายที่มีอยู่ของไทย

2. การพบการกระทำผิดของชาวแอฟริกาที่เข้ามาทำผิดที่เรียกว่า Romance scam หรือที่แปลเป็นภาษาไทยว่าการหลอกให้รักเพื่อหลอกเอาทรัพย์สิน และความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด
3. การกระทำผิดของคนต่างด้าวสัญชาติจีนที่เข้ามาทำอาชญากรรมเกี่ยวกับ call center โกดเถื่อน ธุรกิจเถื่อนต่าง ๆ
4. การกระทำผิดของชาวเกาหลีใต้ที่เข้ามาเปิดให้เล่นการพนันออนไลน์ในประเทศไทย
5. การกระทำผิดของคนต่างด้าวที่มาจากทางยุโรปตะวันออกที่ชื่อประเทศมักจะลงท้ายด้วยคำว่า สถาน รวมทั้งประเทศยูเครนที่เข้ามาในประเทศไทยอย่างถูกกฎหมายแล้วมากระทำผิดในลักษณะอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ เช่น แก๊งปลอมบัตรเครดิต มีการใช้คนมาเลเซียไปรูดบัตร
6. การกระทำผิดของผู้หญิงชาวอุซเบกิสถานเข้ามาค้าประเวณีในประเทศไทย

คนต่างด้าวที่เข้าเมืองมาอย่างถูกกฎหมายยังมีประเภทที่เข้ามาแล้วไม่ได้ต่อวีซ่าหรือขออนุญาตอยู่ในประเทศไทยต่ออย่างถูกกฎหมาย คนกลุ่มนี้เรียกว่า overstay จะไม่ได้ทำอาชญากรรมแต่หากถูกจับจะต้องจ่ายค่าปรับและถูกขึ้นบัญชีดำหรือ blacklist ประเภทที่เข้ามาแล้วทั้งพาสปอร์ต (ที่ต้องทั้งพาสปอร์ตเพราะโทษจากการกระทำผิดกฎหมายของคนต่างด้าวที่เข้าเมืองมาอย่างถูกกฎหมายแล้วไม่ขออนุญาตอยู่ต่อจะมีการขึ้นบัญชีดำ ทำให้ไม่สามารถกลับเข้ามาในประเทศไทยได้อีกภายในเวลาที่กฎหมายกำหนด แต่การทั้งพาสปอร์ตทำให้สามารถอ้างได้ว่าเข้าเมืองมาอย่างผิดกฎหมาย หากถูกจับจะถูกผลักดันให้ออกนอกประเทศไทยไปโดยไม่ถูกขึ้นบัญชีดำ) พวกนี้ส่วนใหญ่เป็นคนเอเชียใต้กับคนเวียดนาม คนพวกนี้ไม่ได้ทำอาชญากรรมที่ถือว่ารุนแรง เช่น ขยายแรงงานตามบ้าน ขยายโรตี่ ขยายถั่ว แต่อยู่ในประเทศไทยอย่างผิดกฎหมายเพราะผิดกฎหมายคนต่างด้าว

เนื่องจากขอบเขตของงานวิจัยชิ้นนี้เป็นการศึกษากลุ่มของคนต่างด้าวที่เข้ามาในประเทศไทยอย่างผิดกฎหมายหรือผู้ลักลอบเข้าเมืองและกระทำผิดในประเทศไทย ดังนั้น คนต่างด้าวที่เข้าเมืองอย่างถูกกฎหมายแล้วมากระทำผิดในประเทศไทยจึงไม่อยู่ในขอบเขตของการศึกษาในครั้งนี้ แต่เป็นหัวข้อที่น่าสนใจที่จะนำไปสู่งานวิจัยที่มุ่งเจาะลึกข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับคนกลุ่มนี้ต่อไป

5.1.3 การกระทำผิดกฎหมายของคนต่างด้าวที่ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย

คนต่างด้าวที่ลักลอบเข้าเมืองมาในประเทศไทยโดยไม่ได้ผ่านขั้นตอนอย่างถูกต้องถือว่ามีความผิดตามกฎหมายพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 สำหรับคนกลุ่มนี้โดยส่วนใหญ่แล้วจะเป็นคน 3 สัญชาติคือ ลาว เมียนมาร์ กัมพูชา บวกกับอีก 1 สัญชาติที่มีมากในลำดับรองลงมาคือเวียดนาม นอกนั้นจะเป็นสัญชาติอื่น ๆ ที่จะกล่าวถึงต่อไป

โดยส่วนใหญ่ของคนกลุ่มนี้จะหนีเข้ามาเพื่อทำงาน ซึ่งมีงานเป็นจำนวนมากที่คนไทยไม่ต้องการจะทำที่เรียกกันว่างานที่มีลักษณะ 4D ได้แก่ งานที่ต้องสัมผัสกับสิ่งสกปรก (Dirty), งานที่มีอันตราย (Dangerous), งานที่ยากหรือต้องอาศัยความพิถีพิถัน (Difficult) และงานที่ต้องทำงานด้วยความลำบากตรากตรำ (Drudgery) หรือบางครั้งมีการรวมเอางานที่คนในสังคมอาจจะมองว่าถ้าทำงานแบบนี้แล้วคนอื่นจะดูถูกดูแคลน ทำให้

ประเทศไทยยังเป็นดินแดนที่คนต่างด้าวเหล่านี้สามารถเข้ามาทำงานและหารายได้ที่สูงกว่าการทำงานในประเทศของตนได้ เมื่อทำงานมีรายได้คนเหล่านี้จะส่งเงินกลับไปยังบ้านเกิดของตัวเอง การทำงานที่กล่าวถึงนี้ของคนต่างด้าวส่วนใหญ่จะเป็นการใช้แรงงานหรือเป็นแรงงานไร้ฝีมือ (unskill) เช่น ในโรงงาน การทำงานในภาคบริการ เช่น ร้านอาหาร ปั๊มน้ำมัน การทำงานค้าขาย เช่น ลูกจ้างตามตลาด รวมถึงการค้าประเวณี

ปัญหาแรงงานต่างด้าวที่เข้าประเทศไทยอย่างผิดกฎหมายในปัจจุบันนั้นได้ลดระดับของความรุนแรงลงไปมากทั้งนี้เนื่องจากรัฐบาลไทยมีมาตรการทำให้คนต่างด้าวที่ลักลอบเข้าเมืองเหล่านี้เป็นบุคคลที่ถูกกฎหมายด้วยมาตรการขึ้นทะเบียนคนต่างด้าวให้อยู่ในประเทศไทยอย่างถูกกฎหมายตามระยะเวลาที่กำหนด แต่มีการออกมาตรการอย่างต่อเนื่อง และยังมีการนำเข้าแรงงานที่เป็นคนต่างด้าว 3 สัญชาติคือลาว เมียนมาร์ และกัมพูชาในลักษณะที่เรียกว่า MOU โดยในปี พ.ศ.2560 มีการออกพระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2560 ทำให้แรงงานซึ่งเป็นคนต่างด้าวที่ทำงานในประเทศไทยในปัจจุบันที่อยู่อย่างผิดกฎหมายมีจำนวนลดลงไปมากจากมาตรการต่าง ๆ ดังที่กล่าวมาแล้ว

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการขึ้นทะเบียนแรงงานจะสามารถทำได้แต่มีค่าใช้จ่ายอยู่คนละ 25,000 บาท เมื่อมีการขึ้นทะเบียนไปแล้วอาจมีนายจ้างอื่นมารับไปทำงานโดยไม่ได้เป็นผู้จ่ายเงินจำนวนดังกล่าว คนต่างด้าวนั้นจะอยู่แบบผิดกฎหมาย ประกอบกับมีการนำคนต่างด้าวเข้ามาทำงานโดยนายหน้าคิดเงินคนละ 10,000 บาท และมีเจ้าหน้าที่รู้เห็นทำให้ไม่มีการจับกุมดำเนินคดี นอกจากนี้ยังมีคนต่างด้าวที่ลักลอบเข้ามาในประเทศไทยตามแนวชายแดนทั้งทางบกและทางน้ำเนื่องจากประเทศไทยมีพรมแดนที่เชื่อมต่อกับประเทศเพื่อนบ้านเป็นระยะทางที่ยาวมาก กล่าวคือ เส้นแบ่งเขตแดนไทย - พม่ามีความยาวรวมกันทั้งสิ้น 2,401 กิโลเมตร เส้นแบ่งเขตแดนไทย - ลาวมีความยาวรวมกันทั้งสิ้น 1,810 กิโลเมตร เส้นแบ่งเขตแดนไทย - กัมพูชามีความยาวรวมกันทั้งสิ้น 798 กิโลเมตร และเส้นแบ่งเขตแดนไทย - มาเลเซียมีความยาวรวมกันทั้งสิ้น 647 กิโลเมตร เส้นแบ่งเขตเหล่านี้มีทั้งที่เป็นแผ่นดินติดต่อกันและเป็นแนวน้ำที่แบ่งกัน ทำให้มีบริเวณที่เรียกว่าพรมแดนธรรมชาติที่คนต่างด้าวสามารถข้ามผ่านเข้าและออกจากประเทศไทยได้ง่ายอยู่ทั่วไปตามพรมแดนซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่สามารถจะป้องกันได้ทั้งหมด ซึ่งเป็นธรรมดาที่คนต่างด้าวจะข้ามเข้ามายังประเทศไทยตามแนวชายแดนที่ใกล้กับประเทศของคนต่างด้าวสัญชาตินั้น ๆ ทำให้พบว่าคนสัญชาติลาวส่วนใหญ่จะหลบหนีเข้ามายังประเทศไทยทางด้านจังหวัดหนองคาย คนสัญชาติเมียนมาร์จะลักลอบเข้ามาทางอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก และอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย รวมทั้งทางด้านจังหวัดระนอง ส่วนคนสัญชาติกัมพูชาส่วนใหญ่จะลักลอบเข้าทางจังหวัดสระแก้ว ซึ่งในลำดับต่อไปจะเป็นการนำเสนอข้อมูลลักษณะของการลักลอบเข้าเมืองตามแนวชายแดนที่ติดกับประเทศเพื่อนบ้านของไทยตามภาคต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

5.1.3.1 ภาคเหนือ

ตามพรมแดนทางภาคเหนือที่คนต่างด้าวสัญชาติเมียนมาร์หลบหนีเข้ามาในประเทศไทยจะเป็นทางด้านอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก และแม่สาย จังหวัดเชียงราย โดยพบว่าชาวเมียนมาร์ที่หลบหนีเข้ามาในประเทศไทยส่วนใหญ่จะมาขายแรงงาน ส่วนผู้หญิงที่หน้าตาดีพบว่ามีลักลอบเข้ามาค้าประเวณี ส่วนใหญ่เข้ามา

โดยไม่ได้ออกพาสปอร์ตแบบเป็นขบวนการ ที่พบว่าการพาเข้าโดยขบวนการข้างนั้นเป็นการหลอกลวงคนเมียนมาร์ไปขายที่อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลาเพื่อค้าประเวณีให้กับชาวมาเลเซีย

5.1.3.2 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

คนต่างด้าวที่ลักลอบเข้าประเทศไทยทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีทั้งชาวลาวและชาวกัมพูชาที่เข้ามาทำงานในโรงงาน เป็นแม่บ้าน ทำงานให้บริการ และทำงานในภาคเกษตรกรรม มีชาวเวียดนามที่เข้ามาในประเทศไทยในแถบนี้แต่เข้ามาอย่างถูกกฎหมายและพบว่าการลักลอบทำงานส่วนใหญ่ในภาคบริการพวกร้านอาหาร และเย็บผ้า นอกจากนี้ยังพบว่ามีคนต่างด้าวที่เข้ามาอย่างถูกกฎหมายและทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดคือขนยาเสพติดประเภทยาบ้าในปริมาณที่มากพอสมควรประมาณ 1,000 เม็ด ส่วนการขนยาเสพติดในปริมาณที่มาก ๆ พบว่าการขนกันตามแนวแม่น้ำโดยคนต่างด้าวแล้วมีคนในประเทศไทยมารับและขนเข้ามาในประเทศไทย

5.1.3.3 ภาคตะวันออก

คนต่างด้าวที่ลักลอบเข้าประเทศไทยทางภาคตะวันออกนี้จะเป็นคนกัมพูชา ส่วนใหญ่จะเข้ามาขายแรงงาน ที่ต้องลักลอบเข้ามาเพราะพาสปอร์ตมีราคาแพงเกือบหนึ่งหมื่นบาท แต่ถ้าเข้าอย่างผิดกฎหมายจ่ายให้กับคนที่พาเข้าคนละประมาณ 2,000 บาท มีบางส่วนที่ปลอมตราประทับเข้าเมืองเพื่อเข้ามายังประเทศไทย ในแถบนี้ไม่ค่อยมีการลำเลียงยาเสพติด ไม่มีการผลิตยาเสพติด และไม่ค่อยพบที่มีการค้ามนุษย์ แต่มีชาวกัมพูชาที่เข้ามายังประเทศไทยอย่างผิดกฎหมายและถูกกฎหมายร่วมกับคนไทยในการขโมยรถจักรยานยนต์เพื่อนำไปขายในประเทศกัมพูชา

นอกจากนี้ยังมีชาวกัมพูชาที่เข้ามาในประเทศไทยอย่างถูกกฎหมาย แต่มีการเปลี่ยนนายจ้างทำให้อยู่ในประเทศไทยอย่างผิดกฎหมาย หรือบางส่วนเป็นการอยู่เกินกว่าที่กฎหมายอนุญาต คนกลุ่มนี้เมื่ออยู่ไประยะหนึ่งจะใช้วิธียอมให้เจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมเพราะรู้ว่าจะได้รับการผลักดันหรือพาตัวไปส่งที่แนวชายแดนเพื่อส่งกลับไปยังประเทศตามสัญชาติ ซึ่งมีคนต่างด้าวในแถบนี้จำนวนมากใช้วิธีนี้และสามารถกลับเข้ามายังประเทศไทยได้อีกในเวลาต่อมา

ปัจจุบันพบว่าการลักลอบเข้าเมืองในแถบนี้มีจำนวนลดลงเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เนื่องจากหลายสาเหตุ นอกเหนือจากมาตรการต่าง ๆ ของไทยที่ได้กล่าวไปแล้วยังมีการลงทุนในประเทศกัมพูชาเป็นจำนวนมาก ได้แก่ การสร้างนิคมอุตสาหกรรมในประเทศกัมพูชา การสร้างอาคาร สิ่งปลูกสร้างจำนวนมากในประเทศกัมพูชา และการสร้างบ่อนการพนันตามแนวชายแดนในประเทศกัมพูชา เหล่านี้ทำให้ชาวกัมพูชาจำนวนมากไม่จำเป็นต้องเข้ามาขายแรงงานในประเทศไทยอีกต่อไป

5.1.3.4 ภาคใต้

การเข้ามายังประเทศไทยและออกจากประเทศไทยไปยังประเทศมาเลเซียของคนต่างด้าวในแถบภาคใต้มีความแตกต่างจากลักษณะที่เกิดขึ้นทางภาคอื่นของประเทศ กล่าวคือเนื่องจากสภาพเศรษฐกิจและการหารายได้ที่ได้สูงกว่าของคนที่อยู่ในประเทศมาเลเซีย ทำให้มีคนต่างด้าวซึ่งส่วนใหญ่คือคน 3 สัญชาติ (ลาว เมียนมาร์ กัมพูชา) หลบหนีเข้ามาประเทศไทยเพื่อผ่านไปยังประเทศมาเลเซียแล้วไปทำงานต่าง ๆ โดยที่

พบคือ ชาวเมียนมาร์หลบเข้ามาทางอำเภอแม่สอดแล้วไปขายแรงงานในประเทศมาเลเซีย คนกลุ่มนี้เมื่ออยากกลับบ้านจะเข้ามาพบกับเจ้าหน้าที่ไทยเพื่อให้ผลักดันหรือส่งกลับบ้านซึ่งสามารถจะกลับเข้ามาประเทศไทยอีกได้ ชาวกัมพูชาที่หนีเข้าไปทำงานในมาเลเซียแต่ไม่มาก ทางภาคใต้มีปัญหายาเสพติดอยู่แต่คนที่กระทำความผิดส่วนใหญ่จะเป็นคนไทยรวมทั้งการปลอมแปลงเอกสารซึ่งเป็นการปลอมดวงตราประทับ และเนื่องจากมีคนจำนวนหนึ่งทางภาคใต้ของไทยที่มีสองสัญชาติคือไทยและมาเลเซีย จึงมีการผ่านเข้าและออกจากประเทศไทยของคนสองสัญชาติเหล่านี้อยู่เป็นปกติตามชายแดนทางภาคใต้

อย่างไรก็ดี นอกจากคนต่างด้าวสัญชาติ ลาว เมียนมาร์ กัมพูชา และเวียดนามที่หลบหนีเข้ามาในประเทศไทยและทำผิดกฎหมายที่กล่าวมาแล้ว ยังพบว่ามีคนต่างด้าวสัญชาติอื่น ๆ ที่ทำผิดกฎหมายของไทยที่มีลักษณะอื่นอีกดังนี้

1. คนต่างด้าวชาวเกาหลีเหนือที่ผ่านมาจากประเทศจีน เคยพบว่าเข้าประเทศไทยทางภาคเหนือ ปัจจุบันเข้ามาทางจังหวัดนครพนม บึงกาฬ พวกนี้ต้องการจะเข้าไปอยู่ในประเทศเกาหลีใต้ เมื่อเข้ามาในประเทศไทยแล้วจะมอบตัวเพื่อให้ทางการส่งกลับไปยังประเทศเกาหลีใต้
2. การใช้ประเทศไทยเป็นทางผ่านเพื่อไปยังประเทศที่สามของชาวโรฮิงญาและชาวอุยกูร์ที่ผ่านไปทางภาคใต้ของไทย
3. ชาวศรีลังกาและคนต่างด้าวจากแถบประเทศเอเชียใต้ ใช้ประเทศไทยเป็นทางผ่านเพื่อไปยังประเทศที่สาม

5.2 ปัญหาด้านการป้องกันและปราบปรามการลักลอบเข้าเมือง

จากการศึกษาพบว่า ในแต่ละปีมีการจับกุมดำเนินคนต่างด้าวลักลอบเข้าเมืองจำนวนมาก โดยสัญชาติกระทำความผิดกรณีนี้ ได้แก่ เมียนมาร์ กัมพูชา และลาว ตามลำดับ แต่ก็ยังมีคนสัญชาติอื่นที่กระทำความผิดลักลอบเข้าเมืองด้วย อาทิ เวียดนาม จีน คนเอเชียใต้ และคนสีผิวจากทวีปแอฟริกา ฯลฯ ผลการจับกุมสะท้อนให้เห็นว่าคนต่างด้าวเหล่านี้สามารถหลบหนีหรือลักลอบเข้าประเทศได้อย่างไม่ยากนัก แม้ว่าเจ้าหน้าที่สามารถจับกุมได้จำนวนมากในแต่ละปี แต่ไม่สามารถยืนยันได้ว่ามีผู้ลักลอบเข้าเมืองอีกจำนวนมากน้อยเท่าใดที่ไม่ได้ถูกจับกุมดำเนินคดี ดังนั้น การปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการตรวจตราเพื่อสกัดกั้นคนลักลอบเข้าเมือง การสืบสวนป้องกันปราบปรามการลักลอบเข้าเมือง ตลอดจนกฎหมายหรือระเบียบคำสั่งที่เกี่ยวข้อง อาจกระทำอย่างไม่ทั่วถึงหรือมีข้อจำกัดบางประการ ทำให้การลักลอบเข้าเมืองยังมีปริมาณที่สูง จากข้อมูลเอกสารการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง และการสัมภาษณ์กลุ่ม สามารถแยกประเด็นปัญหาด้านการป้องกันและปราบปรามการลักลอบเข้าเมืองได้ดังต่อไปนี้

5.2.1 ปัญหาด้านที่ตั้งและสภาพภูมิประเทศ

ประเทศไทยตั้งอยู่ในทำเลที่เหมาะสมกับการเป็นศูนย์กลางในการคมนาคมเพื่อเชื่อมต่อระหว่างทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กับทวีปอื่น ประกอบกับความเจริญก้าวหน้าทางสังคมและเศรษฐกิจในช่วงหลายปีที่ผ่านมาทำให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางของการค้า การลงทุน การท่องเที่ยว และการคมนาคมระหว่าง

ประเทศ สนามบินของไทยมีสายการบินจากกรุงเทพฯ ไปสู่เมืองใหญ่ของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศเพื่อนบ้าน จึงเป็นแรงดึงดูดให้คนจำนวนมากต้องเดินทางเข้ามาประเทศไทย มีทั้งคนที่ต้องการมายังประเทศไทยเพื่อธุรกิจหรือท่องเที่ยว หรือบุคคลที่ต้องการใช้ประเทศไทยเป็นทางผ่านเพื่อเดินทางไปสู่ประเทศอื่น ๆ ส่งผลให้มีการเดินทางเข้าออกของคนต่างด้าวจำนวน รวมทั้งอาชญากรข้ามชาติหรือคนร้ายที่หลบหนีคดี จะเดินทางเข้ามาประเทศไทยเพื่อหลบหนีในประเทศไทยหรือเพื่อเดินทางยังประเทศที่ต้องการ

สำหรับสภาพภูมิประเทศไทยก็มีลักษณะที่สนับสนุนการข้ามพรมแดนระหว่างประเทศไทยกับเพื่อนบ้านเช่นกัน กล่าวคือ ประเทศไทยมีพื้นที่ติดชายฝั่งทะเลในภาคใต้มีความยาวรวมประมาณ 3,000 กิโลเมตร และมีพื้นที่ติดกับประเทศเพื่อนบ้านทางตะวันตก ตะวันออกและเหนือ ซึ่งมีลักษณะเป็นพื้นดิน (เทือกเขา ป่า หรือพื้นราบ) และพื้นน้ำ (แม่น้ำหรือลำน้ำ) รวมความยาวประมาณ 5,600 กิโลเมตร นับว่าเป็นพรมแดนระหว่างประเทศที่มีความยาวและมีลักษณะภูมิประเทศที่แตกต่างกันในแต่ละภูมิภาค และนอกจากมีพรมแดนที่ยาวมากเหล่านี้มีลักษณะเป็นพื้นดินราบหรือเป็นแม่น้ำหรือลำน้ำขนาดเล็ก ลักษณะทางกายภาพไม่ได้มีการแบ่งกันเขตแดนระหว่างประเทศอย่างชัดเจน จำเป็นต้องใช้กำลังเจ้าหน้าที่และเครื่องมือจำนวนมากในการตรวจตรา ป้องกันการลักลอบเข้าเมือง ทำให้เกิดช่องว่างในการตรวจตราของเจ้าหน้าที่ เป็นเหตุให้คนเมียนมาร์ ลาวและกัมพูชา สามารถลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายได้อย่างง่ายดาย และยังสามารถลักลอบหลบหนีออกนอกประเทศไทยได้ทางช่องทางเดียวกัน นอกจากนี้กลุ่มคนร้ายหรือมิจฉาชีพอื่น อาทิ การค้ายาเสพติด การค้ามนุษย์ หรือการค้าอาวุธสงคราม ฯลฯ ยังเป็นเป็นเส้นทางหรือช่องทางในการประกอบอาชญากรรมด้วย

นอกจากมิติด้านความยาวของเขตแดนประเทศไทยแล้ว ความแตกต่างทางกายภาพของลักษณะพื้นที่และเงื่อนไขต่อการลักลอบเข้าเมืองก็เป็นปัญหาอีกประการหนึ่งที่ทำให้การป้องกันการลักลอบเข้าเมืองทางภาคเหนือแถวจังหวัดเชียงรายและแม่ฮ่องสอนติดกับชายแดนเมียนมาร์มีลักษณะเป็นพื้นดินราบที่เป็นเขาหรือเทือกเขาที่ไม่สูงนัก ทำให้เกิดช่องทางธรรมชาติจำนวนมากที่คนเมียนมาร์สามารถลักลอบหลบหนีเข้าประเทศไทยได้ หรือบริเวณชายแดนไทยจังหวัดตากติดกับเมียนมาร์จะมีแม่น้ำเมยที่เป็นแม่น้ำขนาดเล็กกั้นพรมแดนของทั้งสองประเทศยาวประมาณ 50 กิโลเมตร แต่ในช่วงหน้าแล้งแม่น้ำเมยในบางช่วงจะมีความลึกไม่ถึงหนึ่งเมตรและความกว้างไม่มากนัก ทำให้เกิดช่องทางลักลอบเข้าออกระหว่างประเทศไทยกับเมียนมาร์ได้อย่างง่ายดาย

สำหรับพรมแดนระหว่างไทยกับลาวจะมีลักษณะเป็นแม่น้ำโขงเป็นส่วนใหญ่และมีลักษณะเป็นพื้นราบไม่มากนัก แม่น้ำโขงที่กั้นระหว่างประเทศไทยกับลาวจะมีความยาวมากตั้งแต่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนจนถึงตอนล่าง (จังหวัดเลยถึงจังหวัดอุบลราชธานี) บางช่วงของไทยที่แม่น้ำโขงทอดผ่านไม่อยู่ในเขตเมือง จะเป็นพื้นที่ห่างไกลความเจริญ ไม่มีบ้านเรือนประชาชนตั้งอยู่ ทำให้เกิดช่องว่างที่คนลาวสามารถลักลอบเข้าออกประเทศไทยทางแม่น้ำโขงได้อย่างง่ายดาย เพียงแต่อาศัยเรือขนาดเล็กพายข้ามลำน้ำโขงมาในช่วงเวลากลางคืนหรือเข้าประเทศไทยบริเวณที่ห่างไกลชุมชน นอกจากนี้คนเกาหลีเหนือยังใช้เป็นเส้นทางในการลักลอบหนีเข้าประเทศไทยทางแม่น้ำโขงเช่นเดียวกัน เหตุการณ์ลักษณะเช่นนี้เกิดขึ้นระหว่างชายแดนไทยกับมาเลเซีย มีแม่น้ำโกลกกั้นระหว่างจังหวัดนราธิวาสกับมาเลเซีย ด้วยภูมิประเทศที่ห่างไกลความเจริญและมี

ปัญหาเรื่องกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบในสามจังหวัดแดนของไทย ทำให้เกิดช่องว่างในการตรวจตราของเจ้าหน้าที่ เป็นเหตุให้เกิดการลักลอบหนีเข้าออกระหว่างไทยกับมาเลเซียจำนวนมาก

สำหรับพรมแดนไทยที่เป็นชายฝั่งทะเลจะเอื้ออำนวยต่อการลักลอบเข้าเมืองทางทะเลเช่นกัน ทางฝั่งทะเลอันดามันจะถูกใช้เป็นเส้นทางของคนเมียนมาร์หลบหนีเข้าและออกประเทศไทยทางจังหวัดระนองและจังหวัดใกล้เคียง โดยใช้เรือขนาดปานกลางข้ามทะเลอันดามันเข้าสู่ประเทศไทย บางส่วนก็จะใช้เรือขนาดใหญ่ ออกจากทางภาคใต้ของเมียนมาลักลอบมาเข้าประเทศไทยได้หลายพื้นที่ขึ้นฝั่งตามจังหวัดภาคใต้ของไทย ซึ่งชาวโรฮิงญาก็ใช้เส้นทางทะเลอันดามันมาลักลอบเข้าไทยในพื้นที่หลายจังหวัดของภาคใต้ หลังจากนั้นก็จะเดินทางลักลอบเข้าไปประเทศมาเลเซียต่อไป ส่วนชายฝั่งอ่าวไทยจะมีการลักลอบเข้าเมืองไทยโดยชาวกัมพูชา ใช้เรือขนาดกลางและขนาดใหญ่ล่องในอ่าวไทยเป็นเส้นทางหลบหนีเข้าไทยทางแถบจังหวัดตราดและจันทบุรี ซึ่งการตรวจสอบเรือที่ใช้ขนส่งผู้ลักลอบเข้าเมืองกระทำได้ยาก เนื่องจากปริมาณเรือในฝั่งอ่าวไทยและฝั่งทะเลอันดามันมีจำนวนมาก ประกอบไปด้วยเรือประมง เรือขนส่งสินค้า เรือบริการนักท่องเที่ยว การตรวจตราจับกุมเรือที่ขนส่งผู้ลักลอบเข้าเมืองจึงมีความยากลำบาก

สำหรับพรมแดนระหว่างไทยกับกัมพูชาจะมีความแตกต่างกันทางกายภาพ โดยพรมแดนระหว่างไทยบริเวณภาคตะวันออกเฉียงเหนือกับกัมพูชาจะมีลักษณะเป็นภูเขาหรือเทือกเขาที่มีความสูง การเดินทางข้ามพรมแดนบริเวณนี้กระทำได้ยากลำบาก ทำให้ปัญหาการลักลอบเข้าเมืองของคนกัมพูชาบริเวณนี้ไม่ค่อยเกิดขึ้น แต่พรมแดนไทยบริเวณภาคตะวันออกกับกัมพูชามีลักษณะเป็นพื้นราบหรือเทือกเขาที่มีบางส่วนเป็นพื้นราบ บางส่วนเป็นแม่น้ำที่มีขนาดปานกลาง ขอบเขตตั้งแต่จังหวัดสระแก้วลงมาจนถึงจันทบุรีและตราด ทำให้เกิดช่องทางธรรมชาติหลายแห่งที่คนกัมพูชาสามารถใช้เป็นเส้นทางหลบหนีเข้าและออกประเทศไทยได้อย่างง่ายดาย

5.2.2 ปัญหาด้านความรู้ความสามารถของบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

แม้ว่าการลักลอบเข้าเมืองหรือเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย เป็นความผิดตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองโดยตรง แต่หลายหน่วยงานก็มีอำนาจหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมายฉบับนี้เช่นกัน อาทิ กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน กองทัพบก กองทัพเรือ ตำรวจภูธรภาค 1-9 ตลอดจนเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองต่าง ๆ ในทางปฏิบัติพบว่าจะมีเพียงหน่วยงานสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองที่ให้ความสำคัญในการฝึก ทำให้มีการพัฒนาและฝึกอบรมความรู้ความสามารถ และทักษะของเจ้าพนักงานตรวจคนเข้าเมืองให้มีสมรรถนะในการป้องกันและปราบปรามคนลักลอบเข้าเมือง โดยผิดกฎหมาย อย่างไรก็ตามสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองไม่สามารถป้องกันและปราบปรามคนลักลอบเข้าเมืองได้ตามลำพังเพียงหน่วยเดียว จึงต้องร่วมมือกับหน่วยงานอื่นด้วยตามที่ได้กล่าวมาแล้ว ดังนั้น บุคลากรของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องมีความรู้ความสามารถทางด้านการป้องกันปราบปรามการลักลอบเข้าเมืองของคนต่างด้าวอีกด้วย

ความรู้ความสามารถอันดับแรก คือ **การพูดและสื่อสารภาษาอังกฤษและภาษาประเทศเพื่อนบ้าน**ที่มีพรมแดนติดกับไทย เจ้าหน้าที่ไทยส่วนมากสามารถสื่อสารและเข้าใจภาษาอังกฤษได้ในระดับหนึ่ง เนื่องจากการได้มีการเรียนการสอนในหลักสูตรของการศึกษาตั้งแต่ระดับประถมศึกษา แต่ภาษาที่นับว่าเป็นปัญหาคือเจ้าหน้าที่ไทยจำนวนน้อยที่สามารถเข้าใจและสื่อสารภาษาเมียนมาร์ กัมพูชา และมาเลเซีย สำหรับภาษาลาวไม่ใช่ปัญหาสำหรับเจ้าหน้าที่ไทย เนื่องจากมีความใกล้เคียงกับภาษาไทย อีกทั้ง หลักสูตรการศึกษาของไทยไม่ได้มีการสอนภาษาประเทศเพื่อนบ้านแต่อย่างใด การไม่สามารถสื่อสารได้ทำให้เจ้าหน้าที่เกิดความไม่มั่นใจในการบังคับใช้กฎหมายกับคนต่างชาติ เพราะการสื่อสารที่ผิดพลาดอาจนำไปสู่การปฏิบัติหน้าที่ไม่ถูกต้องหรือโดยมิชอบได้ เจ้าหน้าที่ที่ตรวจคนเข้าเมืองและหน่วยอื่นส่วนใหญ่ที่ปฏิบัติยังต้องพัฒนาความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาเมียนมาร์ กัมพูชา และมาเลเซีย

ความรู้ความสามารถอันดับที่สอง คือ **สภาพภูมิศาสตร์ของแต่ละพื้นที่** เนื่องจากชายแดนประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้านมีความหลากหลายและแตกต่างกัน เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่จำเป็นต้องมีความรู้ความชำนาญเกี่ยวกับสภาพภูมิศาสตร์ของแต่ละพื้นที่เป็นอย่างดี จึงจะทำให้สามารถตรวจตราป้องกันชายแดนได้ หรือรู้พื้นที่หรือช่องทางที่ถูกใช้เป็นเส้นทางลักลอบเข้าเมือง หรือแหล่งที่พักของคนลักลอบเข้าเมืองก่อนเดินเข้าไปสู่จุดหมายปลายทางที่ต้องการ แต่เนื่องจากระบบการแต่งตั้งโยกย้ายของราชการ ทำให้แต่งตั้งบุคลากรไปอยู่พื้นที่ตามความจำเป็นและเหมาะสมของราชการ ไม่สามารถแต่งตั้งให้บุคคลที่มีความรู้ความชำนาญพื้นที่ดำรงตำแหน่งในพื้นที่เดิมได้อย่างต่อเนื่อง อาทิ บุคคลนั้นได้รับการแต่งตั้งเลื่อนตำแหน่ง แต่ไปดำรงตำแหน่งในพื้นที่อื่น เนื่องจากพื้นที่เดิมไม่มีตำแหน่งว่างที่จะไปทดแทนได้ หรือนโยบายไม่ต้องการให้ข้าราชการดำรงตำแหน่งในพื้นที่เดิมเป็นเวลานาน เพื่อป้องกันการมีอิทธิพลและใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบ

ความรู้ความสามารถอันดับที่สอง คือ ความรู้เกี่ยวกับการ**ตรวจสอบหนังสือเดินทาง** สำหรับประเด็นการตรวจสอบเอกสารการเดินทางของคนต่างด้าวเป็นสิ่งสำคัญในการปราบปรามการลักลอบเข้าเมือง กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการเข้าเมืองของคนต่างด้าว กำหนดให้เอกสารที่ใช้ในการเดินทางเข้าออกราชอาณาจักรมีสามประเภท ได้แก่ หนังสือเดินทาง เอกสารที่ใช้แทนหนังสือหนังสือ และบัตรผ่านแดน (Border Pass) ซึ่งเอกสารแต่ละประเภทจะออกโดยประเทศที่คนต่างด้าวมียุติชาตินั้น ทำให้มีความแตกต่างกันสำหรับเอกสารของคนต่างด้าวแต่ละประเทศ ตลอดจนเอกสารของคนต่างด้าวสัญชาติเดียวกันก็จะแตกต่างกันสำหรับเอกสารแต่ละประเภท นอกจากเรื่องเอกสารการเดินทางแล้วยังมีเรื่องรอยตราประทับขาเข้าด้วย กฎหมายกำหนดให้เมื่อคนต่างด้าวเดินทางเข้ามาในราชอาณาจักรทางด่านตรวจคนเข้าเมือง เขตท่าสถานีหรือท้องที่ที่กำหนด จะได้รับการประทับตราขาเข้าจากเจ้าพนักงานตรวจคนเข้าเมือง เจ้าหน้าที่เมื่อพบคนต่างด้าวจะทราบว่าเป็นคนต่างด้าวโดยถูกต้องหรือผิดกฎหมายโดยการตรวจสอบรอยตราประทับขาเข้า ดังนั้นเจ้าหน้าที่จำเป็นต้องมีความรู้ความสามารถในเรื่อง เอกสารการเดินทางของคนต่างด้าวสัญชาติต่าง ๆ และวิธีการตรวจสอบเอกสารที่ใช้ในการเดินทางเข้าออกประเทศไทยของคนต่างด้าว จึงจะทราบได้ว่าคนต่างด้าวดังกล่าวลักลอบเข้าเมืองหรือไม่อย่างไร

สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้เห็นปัญหาด้านการตรวจสอบเอกสารการเดินทางของคนต่างด้าว ไม่ว่าจะเป็นความรู้เกี่ยวกับเอกสารเดินทาง การตรวจสอบรอยตราประทับหรือการตรวจลงตรา การตรวจสอบระยะเวลาอนุญาตให้อยู่ในประเทศไทย การตรวจสอบการทำงานของของคนต่างด้าว ตลอดจนข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้มีหนังสือกำกับและกำหนดแนวทางปฏิบัติในการตรวจสอบคนต่างด้าวให้เจ้าหน้าที่ตำรวจไว้แล้ว แต่ประเด็นการตรวจสอบเอกสารและรอยตราประทับนั้น เป็นความรู้ความสามารถที่ต้องอาศัยประสบการณ์และความชำนาญตลอดจนความรู้ด้านเอกสารและข้อกฎหมายที่ถูกต้อง เนื่องจากหนังสือการเดินทางของประเทศต่าง ๆ เอกสารแทนหนังสือการเดินทางและบัตรผ่านแดน จะมีความแตกต่างกันตลอดจนเป็นภาษาของประเทศอื่น การเรียนรู้เรื่องนี้จำเป็นต้องมีการฝึกอบรมในภาคปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ ปัญหาจะเกิดขึ้นเสมอในกรณีที่เจ้าหน้าที่ตำรวจทั่วไปตรวจพบคนต่างด้าวที่สงสัยว่าอาจเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย แต่ไม่สามารถยืนยันการกระทำความผิดจากเอกสารที่ตรวจพบได้จากคนต่างด้าว จึงไม่ทำการควบคุมและปล่อยคนต่างด้าวไป เนื่องจากหากควบคุมตัวไว้เพื่อตรวจสอบอาจทำให้เกิดปัญหากรณีควบคุมตัวคนต่างด้าวโดยไม่มีอำนาจ จึงทำให้การปราบปรามผู้ลักลอบเข้าเมืองไม่มีประสิทธิภาพอย่างเต็มที่

5.2.3 ปัญหาด้านเทคโนโลยีในการป้องกันและปราบปรามการลักลอบเข้าเมือง

การศึกษาพบว่า การลักลอบเข้าเมืองสามารถแบ่งแยกได้สองประเภท คือ หนึ่ง การลักลอบเข้าเมืองโดยผ่านทางช่องทางธรรมชาติระหว่างพรมแดนประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้าน โดยหลบหนีไม่ให้ถูกเจ้าหน้าที่ตรวจสอบพบหรือถูกจับกุม หลังจากนั้นเดินทางไปยังจุดหมายที่ต้องการ และสอง การลักลอบเข้าเมืองผ่านด่านตรวจคนเข้าเมืองโดยใช้เอกสารการเดินทางปลอมหรือใช้เอกสารการเดินทางของบุคคลอื่นแทน หากเจ้าหน้าที่ไม่สามารถตรวจสอบว่าเป็นเอกสารปลอมหรือเป็นบุคคลคนละคนกับเอกสารการเดินทาง เจ้าพนักงานเข้าเมืองก็จะประทับตราขาเข้าพร้อมลงระบบในสารสนเทศ ทำให้คนต่างด้าวนั้นเข้าเมืองโดยถูกต้องตามกฎหมาย หลังจากนั้นก็จะเดินทางไปยังจุดหมายที่ต้องการโดยนำเอกสารการเดินทางไปดำเนินการด้านอื่น ๆ ตามที่ต้องการ เช่น เปลี่ยนแปลงการตรวจลงตราเพื่อใช้ในการขออยู่ในประเทศต่อไป หรือนำไปใช้ในการเดินทางต่อไปยังประเทศที่สาม ฯลฯ ดังนั้น หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องมีระบบเทคโนโลยีที่ทันสมัยและเหมาะสม มีการพัฒนาระบบฐานข้อมูลร่วมกับประเทศเพื่อนบ้านที่สามารถตรวจสอบการเข้าเมืองที่ผิดกฎหมายอย่างจริงจังและเข้มงวด ตลอดจนพัฒนาความรู้ความเชี่ยวชาญของเจ้าหน้าที่ ซึ่งจะแก้ปัญหาการลักลอบเข้าเมืองได้ เริ่มตั้งระบบสารสนเทศของการตรวจคนเข้าเมือง ข้อมูลการเดินทางเข้าออก ระบบการตรวจสอบความถูกต้องของเอกสารการเดินทาง ระบบการสืบสวนสอบสวนการกระทำความผิดกรณีการลักลอบเข้าเมือง ระบบการขึ้นบัญชีบุคคลต้องห้าม หรือบัญชีบุคคลเฝ้าดู ฯลฯ

นอกจากนี้พบว่า ปัญหาในการป้องกันและปราบปรามการลักลอบเข้าเมืองทางช่องทางธรรมชาติ นอกจากจะมีประเด็นด้านสภาพภูมิประเทศที่ยากต่อการป้องกันและการขาดแคลนกำลังพลแล้ว ยังพบว่ามีปัญหาด้านเทคโนโลยีด้วยเช่นกัน เนื่องจากในปัจจุบันจะพบว่า การลักลอบเข้าเมืองทำเป็นกระบวนการ มีการแบ่งงานกันทำและใช้เทคโนโลยีมาสนับสนุนการทำความผิด มีกลุ่มคนช่วยเหลือในการลักลอบทั้งนอกประเทศและภายในประเทศไทย เมื่อนำคนต่างด้าวมาเข้าในประเทศไทยแล้ว กลุ่มช่วยเหลือคนไทยก็จะช่วยนำคนต่าง

ตัวไปส่งยังจุดหมาย กระบวนการเหล่านี้ได้นำเทคโนโลยีมาใช้ในการกระทำผิดกฎหมายนำคนเข้าเมือง มีการติดต่อสื่อสารด้วยโซเชียลมีเดียที่ทันสมัย อาทิ ไลน์ แอพลิเคชั่น หรือแอปพลิเคชันอื่น ๆ ทำให้ยากต่อการสืบสวนหรือติดตามหาข่าวของขบวนการเหล่านี้ นอกจากนี้ยังมีการหลบหนีการตรวจสอบพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่สามารถเอาผิดดำเนินคดีกับขบวนการนี้ ไม่ว่าจะเป็นหลักฐานด้านการเงิน การติดต่อสื่อสาร จำเป็นที่เจ้าหน้าที่ต้องนำเทคโนโลยีมาใช้ในการป้องกันปราบปราม

สำหรับปัญหาในการป้องกันและปราบปรามการใช้เอกสารปลอมและเอกสารบุคคลอื่นผ่านช่องทางตรวจคนเข้าเมือง ที่ผ่านมามีพบว่า มีขบวนการหรือแก๊งปลอมเอกสารการเดินทางซึ่งมีวิธีการหลายรูปแบบ อาทิ การปลอมทั้งเล่ม การปลอมหน้าข้อมูลบุคคล การปลอมภาพถ่าย การแก้ไขข้อมูลบุคคล การปลอมรอยตราประทับ การปลอมเอกสารตรวจลงตรา ฯลฯ การตรวจสอบเอกสารเดินทางปลอมเจ้าพนักงานที่ด่านตรวจคนเข้าเมืองต้องมีความรู้ความสามารถและประสบการณ์จึงจะทำการตรวจจับหนังสือเดินทางปลอมได้ ปัจจุบันพบว่ามีการปลอมแปลงมีรูปแบบและวิธีการที่ทันสมัยมากขึ้นตามเทคโนโลยีในปัจจุบัน ทำให้รูปแบบการปลอมมีความเหมือนของจริงมากขึ้น จำเป็นต้องอาศัยเครื่องมือในการตรวจสอบเอกสารเดินทางที่ปลอมขึ้นมา จึงเป็นเรื่องยากสำหรับเจ้าหน้าที่ทั่วไปที่จะไปตรวจสอบความถูกต้องของเอกสารเดินทางของคนต่างด้าวที่พบเห็นหรือต้องสงสัย

ส่วนกรณีการนำหนังสือเดินทางของบุคคลอื่นมาใช้ หากไม่มีเครื่องมือเปรียบเทียบใบหน้าบุคคลระหว่างคนต่างด้าวกับบุคคลเจ้าของหนังสือเดินทาง ต้องใช้ความสามารถหรือความเชี่ยวชาญของเจ้าพนักงานตรวจเปรียบเทียบด้วยสายตาเท่านั้น ซึ่งก็มีหลักการในการตรวจเปรียบเทียบหลายประการด้วยกัน อาทิ การเปรียบเทียบรูปแบบใบหน้า หรือการวิเคราะห์โดยวัดความห่างระหว่างส่วนต่าง ๆ บนใบหน้า การเปรียบเทียบลักษณะสามารถดำเนินการได้อย่างแม่นยำ หากนำเครื่องมือที่ทันสมัยมาใช้เปรียบเทียบ แม้ว่าสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองจะมีเครื่องมือตรวจสอบแบบแล้ว แต่ยังไม่เพียงพอต่อจำนวนด่านตรวจคนเข้าเมืองทั่วประเทศ

การตรวจสอบหนังสือเดินทางปลอมจึงเป็นปัญหาอุปสรรคสำคัญสำหรับเจ้าหน้าที่ทั่วไป เมื่อพบเห็นคนต่างด้าวในประเทศไทย และต้องการทราบว่าเข้าเมืองโดยถูกต้องหรือไม่ ตัวอย่างเช่น ตรวจพบเห็นคนต่างด้าวมียุติการต้องสงสัย หรือมีพลเมืองดีแจ้งว่าพบเห็นคนต่างด้าวสงสัยว่าจะลักลอบเข้าเมือง ฯลฯ เนื่องจากไม่มีความรู้ความชำนาญเหมือนเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมือง หากไม่มีการนำอุปกรณ์ที่มีเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ จะทำให้การสืบสวนปราบปรามคนลักลอบเข้าเมืองทำได้ยากขึ้น

5.3 ปัญหาด้านข้อกฎหมาย

พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 นับว่าเป็นกฎหมายหลักในการป้องกันปราบปรามคนลักลอบเข้าเมือง และเมื่อคนต่างด้าวลักลอบเข้ามาแล้วไปกระทำผิดทางอาญาอื่น ๆ ก็จะถูกดำเนินคดีตามกฎหมายนั้นด้วย อาทิ หากไปทำงานหรือประกอบอาชีพก็จะมีผลผิดตามพระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2560 หากไปทำกระทำความผิดอาญาทั่วไปก็就会被ดำเนินคดีตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง อย่างไรก็ตาม กฎหมายอาญาที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดของคนต่างด้าว ได้มีการปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมกับ

สถานการณ์และสภาพแวดล้อมทางสังคมอย่างต่อเนื่อง เช่น การปรับปรุงอัตราโทษสำหรับการทำงานโดยผิดกฎหมายของคนต่างด้าว การให้อำนาจเจ้าพนักงานตามกฎหมายการทำงานของคนต่างด้าวในการเข้าไปตรวจสอบสถานที่ทำงานที่ต้องสงสัย โดยไม่ปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยหมายค้นในเคหสถาน หรือมีการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์อย่างต่อเนื่อง ตลอดจนมีการพิจารณาร่างกฎหมายเกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐาน เพื่อดำเนินคดีกับกลุ่มขบวนการขนย้ายแรงงานข้ามชาติ อย่างไรก็ตาม พระราชบัญญัติคนเข้าเมืองได้ถูกบัญญัติขึ้นมาเป็นเวลานานแล้ว แต่ยังไม่ได้มีการปรับปรุงแก้ไขในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการลักลอบเข้าเมืองแต่อย่างใด ผู้วิจัยจึงได้วิเคราะห์ในประเด็นของโทษของการลักลอบเข้าเมืองและอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายคนเข้าเมือง และปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการจ้างแรงงานต่างด้าว โดยมีรายละเอียดดังนี้

5.3.1 โทษของการลักลอบเข้าเมือง

ปัญหาด้านกฎหมายอันดับแรกคือ โทษของการลักลอบเข้าเมืองนั้น มีอัตราโทษที่ไม่รุนแรงเพียงพอที่จะทำให้คนต่างด้าวเกรงกลัวว่าการลักลอบเข้าเมืองเป็นความผิด ตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มาตรา 11 มีอัตราโทษตาม มาตรา 61 วรรคแรก ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี และปรับไม่เกินสองหมื่นบาท โดยทั่วไปเมื่อคนต่างด้าวถูกดำเนินคดีตามข้อหาความผิดนี้ ศาลจะลงโทษปรับเป็นเงินจำนวนสองพันถึงสี่พันบาท ส่วนโทษจำคุกจะรอลงอาญาไว้ หลังจากนั้นเมื่อคนต่างด้าวชำระค่าปรับตามคำพิพากษา เจ้าหน้าที่ก็จะทำการผลักดันคนต่างด้าวกลับสู่ประเทศตามสัญชาติของคนต่างด้าว นอกจากจะมีอัตราโทษที่ต่ำแล้ว คนต่างด้าวที่ลักลอบเข้าเมืองจะไม่ถูกขึ้นบัญชีต้องห้ามเดินทางกลับเข้ามาในประเทศไทย เนื่องจากการขึ้นบัญชีบุคคลต้องห้ามจะพิจารณาขึ้นบัญชีเฉพาะคนต่างด้าวที่มีลักษณะและพฤติกรรมตามที่บัญญัติไว้ใน มาตรา 12 ของกฎหมายคนเข้าเมืองเท่านั้น การมีอัตราโทษลักลอบเข้าเมืองที่ไม่รุนแรงและไม่มีโทษกำหนดให้เป็นบุคคลต้องห้ามเข้าประเทศไทยอีก อาจเป็นสาเหตุให้คนต่างด้าวไม่เกรงกลัวและลักลอบเข้าเมืองไทยอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะคนเมียนมาร์ กัมพูชา หรือลาว ที่ลักลอบเข้าประเทศไทยอย่าง

5.3.2 อำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายคนเข้าเมือง

ปัญหาข้อกฎหมายอีกประการคือ เรื่องอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายคนเข้าเมือง ตามมาตรา 37 และ มาตรา 38 แห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ได้บัญญัติหน้าที่ของคนต่างด้าวและเจ้าบ้านที่ให้คนต่างด้าวพักอาศัยที่ต้องปฏิบัติเมื่ออยู่ในประเทศไทย กล่าวคือ ตามมาตรา 37 คนต่างด้าวต้องรายงานต่อพนักงานเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับที่พักอาศัยในประเทศไทย และต้องรายงานตัวต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ทุก 90 วัน ที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยติดต่อกัน ส่วนมาตรา 38 กำหนดให้เจ้าบ้านหรือผู้ครอบครองเคหสถานหรือผู้จัดการโรงแรม ต้องแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ว่ามีคนต่างด้าวพักอาศัยอยู่ในบ้าน เคหสถานหรือโรงแรมนั้น ซึ่งเป็นมาตรการที่เจ้าหน้าที่ใช้ในการควบคุมคนต่างด้าวที่อยู่ในประเทศไทย พนักงานเจ้าหน้าที่สามารถออกไปตรวจสอบตามบ้าน เคหสถานหรือสถานที่ต่าง ๆ ได้ตามบทบัญญัติของกฎหมายนี้ แต่กฎหมายไม่ได้ให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ในการเข้าไปตรวจสอบในบ้าน เคหสถานหรือสถานที่ต่าง ๆ หากเจ้าของหรือเจ้าบ้านไม่อนุญาต ต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยหมายค้น ด้วยเหตุนี้ทำให้

เกิดปัญหาในทางปฏิบัติ กรณีไปพบเห็นหรือสงสัยว่าผู้ลักลอบเข้าเมืองพักอาศัยในบ้านหรือเคหสถานใด แต่ไม่สามารถเข้าไปตรวจสอบได้ต้องรอขั้นตอนการขออนุญาตค้นจากศาลก่อน ส่งผลให้การดำเนินปราบปรามคนลักลอบเข้าเมืองไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

5.3.3 ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการจ้างแรงงานต่างด้าว

ปัญหาข้อกฎหมายอีกประการเกี่ยวข้องกับการให้นายจ้างรับคนต่างด้าวเข้าทำงานโดยไม่คำนึงว่าเป็นผู้ลักลอบเข้าเมืองหรือเข้าเมืองโดยถูกกฎหมาย จากการศึกษาพบว่า คนต่างด้าวสามสัญชาติ (เมียนมาร์ กัมพูชาและลาว) ลักลอบเข้าเมืองส่วนใหญ่จะเข้ามาเพื่อทำงานในประเทศไทย จึงควรมีกฎหมายกำหนดโทษให้รุนแรงกรณีการจ้างคนต่างด้าวที่ลักลอบเข้าเมืองเข้าทำงาน แต่ตามพระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2560 มาตรา 9 ห้ามผู้ใดรับคนต่างด้าวทำงานโดยที่คนต่างด้าวไม่มีใบอนุญาตทำงาน หากฝ่าฝืนมีโทษปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนบาทต่อคนต่างด้าวที่จ้างหนึ่งคน ซึ่งกฎหมายกำหนดความผิดกรณีจ้างคนต่างด้าวที่ไม่มีใบอนุญาตทำงานเท่านั้น โดยไม่คำนึงว่าคนต่างด้าวนั้นจะเข้าเมืองโดยถูกกฎหมายหรือลักลอบเข้าเมือง หากกฎหมายมีบัญญัติเพิ่มโทษหรือมีโทษรุนแรงขึ้นสำหรับกรณีที่รับคนต่างด้าวที่ลักลอบเข้าเมืองมาทำงาน จะทำให้นายจ้างไม่กล้าหรือเสี่ยงที่จะจ้างคนต่างด้าวที่ลักลอบเข้าเมืองเข้าทำงานกับตน จะเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาคนลักลอบเข้าเมืองได้

5.4 ปัญหาด้านการบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ภารกิจในการป้องกันและปราบปรามการลักลอบเข้าเมืองเป็นอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานตำรวจในหลายกองบัญชาการซึ่งมีสถานีตำรวจกระจายอยู่ทั่วประเทศ และของกองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง และกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน เนื่องจากเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาตามหนังสือ ตร. ที่ 0029.132/ว.87 ลง 12 พ.ย. 58 สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้กำหนดทางปฏิบัติ เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจทุกหน่วยจับกุมคนต่างด้าวกระทำความผิดลักลอบเข้าเมืองและหรือได้กระทำความผิดอาญาอื่นด้วย เมื่อดำเนินคดีเสร็จสิ้นให้นำตัวคนต่างด้าวส่งสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองเพื่อผลักดันออกนอกประเทศต่อไป แนวทางนี้กำหนดเพื่อให้การผลักดันคนต่างด้าวที่ลักลอบเข้าเมืองเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ได้มุ่งเน้นการบูรณาการร่วมกันในการป้องกันและปราบปรามผู้ลักลอบเข้าเมืองแต่อย่างใด การบูรณาการจำเป็นต้องมุ่งเน้นในทุกด้านไม่ว่าจะเป็นการข่าว การเชื่อมโยงระบบสารสนเทศ หรือการปฏิบัติงานร่วมกัน จึงจะทำให้ภารกิจเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ภารกิจด้านการป้องกันปราบปรามการลักลอบเข้าเมืองมีความจำเป็นต้องมีการประสานงาน การปฏิบัติและบูรณาการกับทั้งหน่วยงานของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ หน่วยของไทย หน่วยงานภาครัฐของต่างประเทศ องค์กรระหว่างประเทศ หรือภาคเอกชน เนื่องจากการทำผิดฐานนี้มีการกระทำความผิดทั้งภายในและภายนอกประเทศ สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้มีคำสั่ง ที่ 622/2562 ลง 30 ตุลาคม 2562 จัดตั้งศูนย์ปราบปรามคนข้ามข้ามชาติและเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ศปชก.ตร.) โดยในคำสั่งดังกล่าวได้กำชับให้หน่วยปฏิบัติการที่เกี่ยวข้อง ติดต่อประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งใน

และต่างประเทศ รวบรวมเรื่องหรือข้อมูลจากองค์การตำรวจสากล สถานเอกอัครราชทูตหรือสถานกงสุลต่าง ๆ ประจำประเทศไทย และให้กำหนดแนวทางประสานการปฏิบัติด้านการข่าว และการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้เพื่อให้หน่วยงานในสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติปฏิบัติการกิจให้ลุล่วงไปด้วยดี ซึ่งปัญหาด้านการบูรณาการระหว่างหน่วยงานในการป้องกันปราบปรามการลักลอบเข้าเมือง สามารถแบ่งแยกได้เป็นมิติ ดังนี้ การบูรณาการระหว่างหน่วยงานภายในสำนักงานตำรวจแห่งชาติ การบูรณาการระหว่างสำนักงานตำรวจแห่งชาติกับหน่วยงานภาครัฐด้วยกัน และการบูรณาการระหว่างสำนักงานตำรวจแห่งชาติกับหน่วยงานของต่างประเทศ

5.4.1 การบูรณาการระหว่างหน่วยงานภายในสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ในมิติการบูรณาการระหว่างหน่วยงานภายในสำนักงานตำรวจชาตินั้น มีปัญหาด้านปฏิบัติดังนี้คือ ตามแผนปฏิบัติการราชการสำนักงานตำรวจประจำ พ.ศ. 2562 ได้กำหนดแนวทางในการป้องกันปราบปรามการลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ไว้ในยุทธศาสตร์ที่ 2 : การเพิ่มศักยภาพในการบังคับใช้กฎหมาย การอำนวยความสะดวกยุทธธรรมทางอาญาและการให้บริการประชาชนอย่างเสมอภาคและเป็นธรรม กลยุทธ์ที่ 2.1.4 ป้องกันปราบปรามการลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายสกัดกั้นคนต่างด้าวที่ไม่ถึงปรารภณา โดยมีแผนงานให้ดำเนินการดังนี้

(1) ตรวจตราบุคคลและพาหนะเดินทางเข้า-ออกราชอาณาจักรและการอนุญาตให้คนต่างด้าวพำนักอยู่ในราชอาณาจักร และ

(2) สืบสวน ป้องกัน และปราบปรามการลักลอบเข้าเมืองและคนต่างด้าวที่ไม่พึงปรารภณาผิดเงื่อนไขการอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรหรือกระทำความผิดตามกฎหมายอื่น ทั้งนี้ในแผนปฏิบัติการได้มอบหมายให้สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองเป็นหน่วยงานเจ้าภาพหลัก กองบัญชาการอื่นที่เกี่ยวข้องเป็นหน่วยสนับสนุน อย่างไรก็ตามแผนปฏิบัติการไม่ได้กำหนดถึงแนวทางในการบูรณาการระหว่างหน่วยงานตำรวจแต่อย่างใด แม้ว่าจะมีศูนย์ปราบปรามคนข้ามข้ามชาติและเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย เป็นหน่วยงานคอยประสานการปฏิบัติระหว่างหน่วย เมื่อไม่ได้กำหนดแนวทางหรือแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ด้านการบูรณาการไว้ในแผนปฏิบัติการ ก็ส่งผลให้หน่วยงานไม่สามารถดำเนินการเรื่องงบประมาณเพื่อมาใช้ในการกิจด้านบูรณาการได้แต่อย่างใด

5.4.2 การบูรณาการระหว่างสำนักงานตำรวจแห่งชาติกับหน่วยงานภาครัฐอื่น

สำหรับการบูรณาการระหว่างสำนักงานตำรวจแห่งชาติกับหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ ก็ยังไม่มีนโยบายหรือยุทธศาสตร์ของหน่วยงานใดกำหนดไว้อย่างชัดเจนแต่อย่างใด จากการศึกษาพบว่า ผู้ลักลอบเข้าเมืองส่วนใหญ่เป็นคนเมียนมาร์ กัมพูชา และลาว ซึ่งลักลอบเข้ามาทำงานโดยผิดกฎหมาย ดังนั้น หน่วยงานที่ต้องมีการบูรณาการอย่างใกล้ชิดในการแก้ไขปัญหาี้คือ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงแรงงาน และกรมการปกครอง (ทะเบียนราษฎรและงานบัตรประจำตัว) แต่ยังไม่ปรากฏนโยบายหรือแผนที่เป็นรูปธรรมเพื่อการบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้อาจมีสาเหตุมาจากนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. 2558-2564 ด้านการจัดระบบการป้องกันและแก้ไขผู้ปัญหาลักลอบเข้าเมือง ซึ่งรัฐบาลนำไปใช้ในการกำหนด

ยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งนโยบายเน้นหลักสิทธิมนุษยชนและแก้ไขปัญหาในแนวทางที่ทำให้คนต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ให้ถูกต้องตามกฎหมายโดยการนำมาจดทะเบียนและพิสูจน์สัญชาติ แต่ไม่มุ่งเน้นในด้านการจับกุมโดยเฉียบขาดแต่อย่างใด

5.4.3 การบูรณาการระหว่างหน่วยงานภาครัฐของไทยและหน่วยงานต่างประเทศ

มิติด้านการบูรณาการระหว่างหน่วยงานภาครัฐของไทยและหน่วยงานของประเทศต่าง ๆ มีความจำเป็นต้องดำเนินการ เนื่องจากการลักลอบเข้าเมืองมีขบวนการหรือกลุ่มบุคคลหรือแก๊งค์คนร้ายดำเนินการอยู่ทั้งที่ประเทศต้นทางและประเทศไทย นอกจากนี้เอกสารการเดินทางก็เป็นเอกสารของประเทศต้นทาง สถานะภาพของเอกสารไม่ว่าจะเป็นของจริงหรือของปลอม เป็นเอกสารสูญหายหรือถูกยกเลิกหรือไม่อย่างไร จำเป็นต้องอาศัยข้อมูลจากหน่วยงานภาครัฐของประเทศที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่หน่วยราชการไทย โดยเฉพาะสำนักงานตำรวจแห่งชาติต้องมีการประสานงานที่ดีกับเจ้าหน้าที่ประจำสถานเอกอัครราชทูตหรือสถานกงสุลต่าง ๆ ประจำประเทศไทย ตลอดจนหน่วยงานต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง อาทิ ตำรวจสากล องค์การระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐาน (International Organization for Migration (IOM)) อีกด้วย

บทที่ 6 บทสรุปและข้อเสนอแนะ

6.1 บทสรุป

สถานการณ์การลักลอบเข้าเมืองมายังประเทศไทยมีแนวโน้มสูงขึ้น และอาจนำไปสู่ปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติในหลายรูปแบบ เช่น การขนส่งยาเสพติดข้ามชาติ การก่อการร้าย ก่ออาชญากรรม จากการศึกษาปัญหาการลักลอบเข้าเมืองในประเทศไทยพบว่า ในแต่ละปีมีการจับกุมดำเนินคดีคนต่างด้าวลักลอบเข้าเมืองจำนวนมาก โดยสัญชาติกระทำผิดกรณีนี้ ได้แก่ เมียนมาร์ กัมพูชา และลาว ตามลำดับ แต่ก็ยังมีคนสัญชาติอื่นที่กระทำผิดลักลอบเข้าเมืองด้วย อาทิ เวียดนาม จีน คนเอเชียใต้ และคนสีผิวจากทวีปแอฟริกา ฯลฯ จากผลการจับกุมสะท้อนให้เห็นว่า คนต่างด้าวเหล่านี้สามารถหลบหนีหรือลักลอบเข้าประเทศไทยได้อย่างไม่ยากนัก แม้ว่าเจ้าหน้าที่สามารถจับกุมได้จำนวนมาก แต่ไม่สามารถยืนยันได้ว่ามีผู้ลักลอบเข้าเมืองอีกจำนวนมากน้อยเท่าใดที่ไม่ได้ถูกจับกุมดำเนินคดี ดังนั้น การปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการตรวจตราเพื่อสกัดกั้นคนลักลอบเข้าเมือง การสืบสวนป้องกันปราบปรามการลักลอบเข้าเมือง ตลอดจนกฎหมายหรือระเบียบคำสั่งที่เกี่ยวข้อง อาจกระทำอย่างไม่ทั่วถึงหรือมีข้อจำกัดบางประการ ทำให้การลักลอบเข้าเมืองยังมีปริมาณที่สูง

สำหรับคนต่างด้าวที่เข้าเมืองมาในประเทศไทยโดยไม่ได้ผ่านขั้นตอนอย่างถูกต้องถือว่ามีความผิดตามกฎหมายพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 สำหรับในกลุ่มประเทศอาเซียนโดยส่วนใหญ่แล้วจะเป็นคน 3 สัญชาติคือ ลาว เมียนมาร์ กัมพูชา เวียดนาม โดยส่วนใหญ่เป็นการลักลอบเข้ามาเพื่อเข้ามาเพื่อทำงาน ซึ่งมีงานเป็นจำนวนมากที่ในประเทศไทยยังขาดแรงงาน คนต่างด้าวเหล่านี้จึงสามารถเข้ามาทำงานและหารายได้ที่สูงกว่าการทำงานในประเทศของตน เมื่อทำงานมีรายได้คนเหล่านี้จะส่งเงินกลับไปยังบ้านเกิดของตัวเอง การทำงานที่กล่าวถึงนี้ของคนต่างด้าวส่วนใหญ่จะเป็นการใช้แรงงานหรือเป็นแรงงานไร้ฝีมือ (unskill) เช่น ในโรงงาน การทำงานในภาคบริการ เช่น ร้านอาหาร บัณฑิตน้ำมัน การทำงานค้าขาย เช่น ลูกจ้างตามตลาด รวมถึงการค้าประเวณี แต่อย่างไรก็ดี จากการศึกษาพบว่า ปัญหาแรงงานต่างด้าวที่เข้าประเทศไทยอย่างผิดกฎหมายในปัจจุบันนั้นได้ลดระดับของความรุนแรงลง ทั้งนี้เนื่องจากรัฐบาลไทยมีมาตรการทำให้คนต่างด้าวที่ลักลอบเข้าเมืองเหล่านี้เป็นบุคคลที่ถูกกฎหมายด้วยมาตรการขึ้นทะเบียนคนต่างด้าวให้อยู่ในประเทศไทยอย่างถูกกฎหมายตามระยะเวลาที่กำหนดแต่มีการออกมาตรการอย่างต่อเนื่อง และยังมีการนำเข้าแรงงานที่เป็นคนต่างด้าว 3 สัญชาติคือลาว เมียนมาร์ และกัมพูชาในลักษณะที่เรียกว่า MOU โดยในปี พ.ศ. 2560 มีการออกพระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2560 ทำให้แรงงานซึ่งเป็นคนต่างด้าวที่ทำงานในประเทศไทยในปัจจุบันที่อยู่อย่างผิดกฎหมายมีจำนวนลดลงไปมากจากมาตรการต่าง ๆ ดังกล่าว

จากการศึกษาพบว่า ปัญหาการลักลอบเข้าเมืองเกิดจากปัจจัยหลักรวม 5 ประการ ดังนี้

ประการแรก ปัญหาด้านที่ตั้งและสภาพภูมิประเทศ ด้วยประเทศไทยตั้งอยู่ในทำเลที่เหมาะสมกับการเป็นศูนย์กลางในการคมนาคมเพื่อเชื่อมต่อระหว่างทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กับทวีปอื่น ประกอบกับความเจริญก้าวหน้าทางสังคมและเศรษฐกิจในช่วงหลายปีที่ผ่านมาทำให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางของการค้า

การลงทุน การท่องเที่ยว และการคมนาคมระหว่างประเทศ ส่งผลให้มีการเดินทางเข้าออกของคนต่างด้าวจำนวนมากขึ้น รวมทั้งอาชญากรข้ามชาติหรือคนร้ายที่อยู่ในระหว่างการหลบหนีคดี จะเดินทางเข้ามาประเทศไทยเพื่อหลบหนีในประเทศไทยหรือเพื่อเดินทางยังประเทศที่ต้องการ ประกอบกับสภาพภูมิประเทศไทยมีพรมแดนระหว่างประเทศไทยกับเพื่อนบ้านรวมความยาวประมาณ 5,600 กิโลเมตร และมีสภาพภูมิประเทศที่หลากหลายยากต่อการป้องกันการลักลอบเข้าเมืองตามช่องทางธรรมชาติ

ประการที่สอง ปัญหาด้านกำลังพลและความเชี่ยวชาญ โดยที่การป้องกันและปราบปรามการลักลอบเข้าเมืองเป็นภารกิจหลักของสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง ซึ่งมีการพัฒนาและฝึกอบรมความรู้ความสามารถและทักษะของเจ้าพนักงานตรวจคนเข้าเมืองให้มีสมรรถนะในการป้องกันและปราบปรามคนลักลอบเข้าเมืองอย่างไรก็ดี สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองไม่สามารถป้องกันและปราบปรามคนลักลอบเข้าเมืองได้ตามลำพังเพียงหน่วยเดียว จึงต้องร่วมมือกับหน่วยงานอื่นด้วย เช่น กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน กองบังคับการตำรวจน้ำ กองทัพบก กองทัพเรือ ตำรวจภูธรภาค 1-9 ตลอดจนเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองต่าง ๆ ดังนั้น บุคลากรของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องมีความรู้ความสามารถทางด้านการป้องกันปราบปรามการลักลอบเข้าเมือง เช่น ทักษะด้านการสื่อสารในภาษาของประเทศเพื่อนบ้าน ความรู้ความสามารถด้านสภาพภูมิศาสตร์ของแต่ละพื้นที่ ความรู้เกี่ยวกับการตรวจสอบหนังสือเดินทาง

ประการที่สาม ปัญหาด้านเทคโนโลยีในการป้องกันและปราบปรามการลักลอบเข้าเมือง ในประเด็นนี้เนื่องจากปัจจุบันพบว่าการลักลอบเข้าเมืองมีการดำเนินการเป็นกระบวนการ และใช้เทคโนโลยีมาช่วยในการกระทำความผิด มีกลุ่มคนช่วยเหลือในการลักลอบเข้าเมืองทั้งนอกประเทศและภายในประเทศ และเมื่อนำคนต่างด้าวมาเข้าในประเทศไทยแล้ว กลุ่มช่วยเหลือคนไทยก็จะช่วยนำคนต่างด้าวไปส่งยังจุดหมาย กระบวนการเหล่านี้มักจะนำเทคโนโลยีมาใช้ในการกระทำความผิดกฎหมาย มีการติดต่อสื่อสารด้วยโซเชียลมีเดียที่ทันสมัย นอกจากนี้ยังมีการหลบหนีการตรวจสอบพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่สามารถเอาผิดดำเนินคดีกับขบวนการนี้ ไม่ว่าจะเป็นหลักฐานด้านการเงิน การติดต่อสื่อสาร ดังนั้น จึงจำเป็นที่เจ้าหน้าที่ต้องนำเทคโนโลยีมาใช้ในการป้องกันปราบปรามเพื่อให้สามารถดำเนินการป้องกัน และปราบปรามอย่างเท่าทันผู้กระทำความผิด และส่งผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานมากขึ้น

ประการที่สี่ ปัญหาที่เกี่ยวกับข้อกฎหมาย โดยที่พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 เป็นกฎหมายหลักในการป้องกันปราบปรามการลักลอบเข้าเมือง และหากคนต่างด้าวลักลอบเข้ามาแล้วไปกระทำความผิดทางอาญาอื่น ๆ ก็จะถูกดำเนินคดีตามกฎหมายนั้น จากการศึกษาพบว่า บทกำหนดโทษของการลักลอบเข้าเมืองนั้น มีอัตราโทษที่ไม่รุนแรงเพียงพอที่จะทำให้คนต่างด้าวเกรงกลัวว่า รวมทั้งการกำหนดให้อำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ไม่ได้ให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ในการเข้าไปตรวจสอบในบ้าน เคหสถานหรือสถานที่ต่าง ๆ ทำให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติ กรณีไปพบเห็นหรือสงสัยว่าผู้ลักลอบเข้าเมืองพักอาศัยในบ้านหรือเคหสถานใด แต่ไม่สามารถเข้าไปตรวจสอบได้ ต้องรอขึ้นตอนการขออนุญาตค้นจากศาลก่อน ส่งผลให้การดำเนินปราบปรามคนลักลอบเข้าเมืองล่าช้า และไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

ประการที่ห้า ปัญหาการบูรณาการของหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ทั้ง 3 ระดับ ได้แก่

- 1) การบูรณาการระหว่างหน่วยงานภายในสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พบว่าแผนปฏิบัติราชการของสำนักงานตำรวจแห่งชาติไม่ได้กำหนดถึงแนวทางในการบูรณาการระหว่างหน่วยงานตำรวจ แม้ว่าปัจจุบันจะมีศูนย์ปราบปรามคนข้ามข้ามชาติและเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายเป็นหน่วยงานกลางประสานการปฏิบัติระหว่างหน่วยเมื่อไม่ได้กำหนดแนวทางหรือแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ด้านการบูรณาการไว้ในแผนปฏิบัติราชการอย่างชัดเจน ก็ส่งผลให้หน่วยงานไม่สามารถดำเนินการเรื่องงบประมาณเพื่อมาใช้ในการกิจด้านบูรณาการได้
- 2) การบูรณาการระหว่างสำนักงานตำรวจแห่งชาติกับหน่วยงานภาครัฐด้วยกัน พบว่า ยังไม่มีนโยบายหรือยุทธศาสตร์ของหน่วยงานใดกำหนดไว้อย่างชัดเจน และ 3) การบูรณาการระหว่างสำนักงานตำรวจแห่งชาติกับหน่วยงานของต่างประเทศ พบว่ามีความจำเป็นที่หน่วยราชการไทยโดยเฉพาะสำนักงานตำรวจแห่งชาติต้องมีการประสานงานที่ดีกับเจ้าหน้าที่ประจำสถานเอกอัครราชทูตหรือสถานกงสุลต่าง ๆ ประจำประเทศไทย ตลอดจนหน่วยงานต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง

จากสภาพปัญหาดังที่กล่าวมาข้างต้นผู้คณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังจะกล่าวในส่วนต่อไป

6.2 ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาข้อมูลที่รวบรวมได้จากผู้ให้ข้อมูลกลุ่มต่าง ๆ เมื่อนำมาวิเคราะห์ถึงสถานการณ์การลักลอบเข้าเมืองและการกระทำผิดของคนต่างด้าวในประเทศไทย ทำให้ทราบว่าการกระทำผิดของคนต่างด้าวในประเทศไทยมีทั้งที่เกิดจากคนต่างด้าวที่เข้าเมืองอย่างถูกกฎหมายและผู้ลักลอบเข้าเมือง อย่างไรก็ตามเนื่องจากขอบเขตของงานวิจัยชิ้นนี้เน้นไปที่การกระทำผิดของคนต่างด้าวที่ลักลอบเข้าเมือง ดังนั้นข้อเสนอแนะที่จะนำเสนอต่อไปนี้จะเน้นในส่วนที่อยู่ในขอบเขตของงานวิจัยเป็นหลัก โดยมีข้อเสนอแนะรวม 3 ด้าน ดังนี้

6.2.1 แนวทางการกำหนดนโยบายความร่วมมือระหว่างประเทศและอาเซียน

สำหรับแนวทางในการกำหนดนโยบายความร่วมมือระหว่างประเทศและอาเซียน ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในประเด็นดังกล่าวรวม 3 ประการ ได้แก่

1. เพื่อลดแรงจูงใจของคนต่างด้าวที่จะลักลอบเข้ามาในประเทศไทยเพื่อหางานทำของคน 3 สัญชาติ คือ เมียนมาร์ กัมพูชา ลาว รวมทั้งเวียดนาม ประเทศไทยจึงควรสร้างอาชีพและรายได้ให้กับประชาชนตามแนวชายแดนของไทยที่ติดกับประเทศเพื่อนบ้านในลักษณะการความเข้มแข็งแนวเขตเศรษฐกิจพิเศษบริเวณชายแดนทั้งในดินแดนของประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อกระจายพื้นที่เศรษฐกิจไปอยู่ตามแนวชายแดน ทำให้คนต่างด้าวไม่ต้องเดินทางเข้ามาหาอาชีพบริเวณพื้นที่เมืองและในประเทศไทย จะทำให้การอนุญาตให้คนต่างด้าวให้เข้ามาทำงานและการควบคุมคนต่างด้าวทำได้ง่ายขึ้น ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่กระทรวงการต่างประเทศและกระทรวงพาณิชย์ และสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

2. ในการแก้ปัญหาการลักลอบเข้าเมืองตามแนวชายแดนซึ่งมีระยะทางยาวมากในแต่ละภาคของประเทศไทย จึงเสนอให้ใช้ประโยชน์จากการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารเพื่อให้ทันต่อเหตุการณ์ระหว่างประเทศไทยกับประเทศในภูมิภาคอาเซียน โดยมีการใช้เทคโนโลยี เช่น การเชื่อมโยงฐานข้อมูลต่าง ๆ ทั้งด้านบุคคล การเงิน เข้ามาจัดการชายแดนร่วมกันระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้านเพื่อป้องกันการลักลอบเข้าเมือง โดยเฉพาะพื้นที่ที่มีความเสี่ยงในการเกิดปัญหาต่าง ๆ เช่นยาเสพติด ค่าประเวณี ลักลอบตัดไม้บริเวณชายแดน โดยเน้นการประสานแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างประเทศให้ทันต่อเหตุการณ์ ซึ่งเกี่ยวข้องกับกระทรวงการต่างประเทศและสำนักงานตำรวจแห่งชาติ
3. การยกเลิกข้อตกลงที่ให้ยกเว้นการตรวจลงตรา (วีซ่า) ตามข้อตกลงร่วมกันแบบทวิภาคี ระหว่างไทยกับประเทศคู่สัญญา มีอยู่ด้วยกัน 5 ประเทศ ได้แก่ อาร์เจนตินา, บราซิล, ชิลี, เปรู, เกาหลีใต้ ซึ่งประเทศไทยได้ร่วมกับประเทศเหล่านี้ตกลงอนุญาตให้คนแต่ละประเทศเข้ามาสู่ประเทศคู่สัญญาเพื่อการท่องเที่ยว ได้คราวละไม่เกิน 90 วัน ซึ่งการยกเว้นนี้ทำให้เกิดช่องว่างที่คนร้ายของประเทศคู่สัญญาเหล่านี้ใช้ในการอยู่ในประเทศไทยและก่ออาชญากรรมได้อย่างต่อเนื่อง โดยเมื่อใกล้ครบเวลา 90 วัน คนร้ายจะใช้วิธีเดินทางไปยังประเทศใกล้เคียงกับประเทศไทยซึ่งมีค่าใช้จ่ายต่ำมากในปัจจุบันแล้วเดินทางกลับเข้ามายังประเทศไทยเพื่อเริ่มนับระยะเวลา 90 วันใหม่และสามารถทำแบบนี้ซ้ำ ๆ ไปได้เรื่อย ๆ ที่มีคำเรียกการกระทำแบบนี้ว่าวีซ่ารัน (Visa run) โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กระทรวงการต่างประเทศ และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ อย่างไรก็ตามมาตรการที่เสนอในข้อนี้จะเกี่ยวข้องกับคนต่างด้าวที่เข้ามากระทำความผิดในประเทศไทยโดยเข้ามาโดยถูกกฎหมายเป็นส่วนใหญ่

6.2.2 มาตรการและกลไกในการบูรณาการระหว่างกันของหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

สำหรับมาตรการและกลไกในการบูรณาการระหว่างกันของหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในประเด็นดังกล่าวรวม 3 ประการ ได้แก่

1. เตรียมฐานข้อมูลที่เป็นบูรณาการข้อมูลจากหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อการสืบสวนและจัดการกับขบวนการพาคนเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายและคนต่างด้าวที่เข้ามาทำความผิดในประเทศไทยไม่ว่าจะเข้ามาในประเทศอย่างถูกกฎหมายหรือไม่ ซึ่งข้อมูลจะมาจากหลายๆ แหล่ง เช่น ภาพกล้องวงจรปิดที่ผู้ต้องสงสัยเดินทางไปในสถานที่ต่าง ๆ ธุรกรรมทางการเงิน ข้อมูลเกี่ยวกับการเดินทาง การเข้าพักโรงแรมหรือสถานที่ต่าง ๆ ซึ่งควรต้องเป็นฐานข้อมูลที่มี AI มาช่วยวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ (big data) เช่น ข้อมูลความเกี่ยวข้องที่อาจจะบ่งชี้ว่าบุคคลต่าง ๆ มีความเกี่ยวข้องกัน และมีการสร้างระบบที่สามารถแจ้งความผิดปกติของคนหรือกลุ่มคนที่มีลักษณะเข้าข่ายทำผิดเกี่ยวกับการนำพาหรือหลบหนีเข้าเมืองหรือความผิดที่เกี่ยวข้องได้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้แก่สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และสภาความมั่นคงแห่งชาติ

2. การส่งเสริมความชำนาญในความรู้ ทักษะ และเครือข่ายที่ใช้ในการทำงานในสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง ได้แก่ ทักษะที่จำเป็นในการปฏิบัติงานไม่ว่าจะเป็นการจำแนกหนังสือเดินทางปลอม ดวงตราประทับปลอม, ความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นและภูมิศาสตร์ในพื้นที่, ความรู้ในการตรวจสอบระยะเวลาการได้รับอนุญาตให้อยู่ในประเทศไทยของคนต่างด้าว, ความรู้ในการตรวจสอบการทำงานของคนต่างด้าว, ความรู้ด้านภาษาต่างประเทศ ทั้งนี้เนื่องจากข้อเท็จจริงปรากฏว่า เอกสารแทนหนังสือเดินทางและบัตรผ่านแดนที่ใช้ในปัจจุบันมีการใช้ภาษาของประเทศอื่น ความรู้และทักษะเหล่านี้จะต้องมีการสั่งสมจากการทำงานเป็นเวลายาวนานพอสมควร หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงแรงงาน และกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
3. การประสานกันระหว่างหน่วยงานเพื่อป้องกันและปราบปรามปัญหาการหลบหนีเข้าเมืองและการกระทำผิดของคนต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ซึ่งปัจจุบันมีการตั้งศูนย์ปราบปรามคนข้ามชาติและเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายแล้วแต่จำเป็นต้องมีแนวทางปฏิบัติในการบูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยงานใน 3 ระดับคือ ระหว่างสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองกับหน่วยงานอื่นในสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ระหว่างสำนักงานตำรวจแห่งชาติกับหน่วยงานภาครัฐอื่น เช่น กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และหน่วยงานสำนักงานตำรวจแห่งชาติกับต่างประเทศ ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับหน่วยงานอื่นได้แก่ กรมกิจการชายแดนทหาร กระทรวงการต่างประเทศ และกระทรวงมหาดไทย

6.2.3 มาตรการและกลไกในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม

สำหรับมาตรการและกลไกในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในประเด็นดังกล่าวรวม 8 ประการ ได้แก่

1. การแก้ไขระเบียบการขอยุ่ต่อในราชอาณาจักรให้เข้มข้นขึ้น เพื่อคัดกรองคนต่างด้าวที่เข้ามาโดยมีเจตนาเพื่อก่ออาชญากรรม เนื่องจากผลการศึกษาพบว่า อาชญากรต่างด้าวที่เข้ามากระทำผิดส่วนใหญ่เข้าเมืองโดยถูกกฎหมาย แต่อาศัยช่องว่างระเบียบอยู่ในประเทศไทยและกระทำผิดกฎหมาย ซึ่งหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ในการอนุญาตให้คนต่างด้าวอยู่ในราชอาณาจักรต่อคือสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
2. การแก้ไขกฎหมายเพื่อให้คนต่างด้าวที่หลบหนีเข้าเมืองได้รับโทษสูงขึ้นและถูกขึ้นบัญชีบุคคลห้ามเข้ามาในประเทศไทย (Blacklist) อีกตามระยะเวลาที่กำหนด ทั้งนี้การขึ้นบัญชีดังกล่าวปัจจุบันส่วนใหญ่ใช้กับคนต่างด้าวที่เข้ามากระทำผิดในประเทศไทย เป็นไปตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มาตรา 12 และมีระยะเวลาการห้ามเข้าประเทศตลอดไป ข้อเสนอแก้ไขกฎหมายนี้เนื่องจากมาตรการลงโทษคนต่างด้าวที่หลบหนีเข้าเมืองในปัจจุบัน (สัญญาติเมียนมาร์ ลาว กัมพูชา ซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ที่เข้าเมืองโดยผิดกฎหมายแล้วเข้ามากระทำผิดในประเทศไทย

คือขายแรงงาน) ส่วนใหญ่เกือบทั้งหมดจะเป็นการปรับและผลักดันออกจากประเทศไทย ในข้อเท็จจริงคนต่างด้าวที่กระทำความผิดจะไม่มีเงินจ่ายค่าปรับ ซึ่งเป็นภาระของทางราชการที่จะต้องออกค่าใช้จ่ายในการกักตัวและขนส่งคนเหล่านี้ออกนอกประเทศ แต่เนื่องจากโทษที่ไม่รุนแรงทำให้คนเหล่านี้กลับมามีความผิดอีก จึงควรเพิ่มโทษให้มีการขึ้นบัญชีห้ามเข้าประเทศในระยะเวลาตามความเหมาะสม อย่างไรก็ตามมาตรการในข้อนี้อาจส่งผลกระทบทำให้จำนวนแรงงานที่เป็นคนต่างด้าวจำนวนหนึ่งหายไปจากตลาดแรงงานในประเทศไทยในระยะแรก แต่จะทำให้คนต่างด้าวเกรงกลัวที่จะลักลอบเข้ามาในประเทศไทย มาตรการในข้อนี้เกี่ยวข้องกับสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

3. การแก้ไขกฎหมายเพื่อให้เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถตรวจสอบในเคสสถานเพื่อให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติ ตาม ม.37 และ ม.38 สามารถเข้าไปในที่อยู่อาศัยได้โดยไม่ต้องมีหมายค้น แต่เฉพาะการตรวจสอบคนต่างด้าวพักอาศัยตามที่อยู่ที่ได้แจ้งไว้ จะทำให้การสืบสวนติดตามจับกุมผู้กระทำความผิดตามกฎหมายคนเข้าเมืองได้ผลมากยิ่งขึ้นเนื่องจากมีข้อจำกัดในการปฏิบัติในเรื่องนี้ ซึ่งเจ้าหน้าที่สามารถใช้อำนาจประกอบกับที่กำหนดไว้ใน พ.ร.บ. โรงแรม พ.ศ. 2547 มาตรา 15 มาตรการในข้อนี้เกี่ยวข้องกับหน่วยงานในสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้แก่ สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง กองบัญชาการตำรวจนครบาล กองบัญชาการตำรวจภูธร
4. การกำหนดหลักเกณฑ์การขึ้นบัญชีบุคคลห้ามเข้ามาในประเทศไทย (Blacklist) ของสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองให้มีความชัดเจน ซึ่งในปัจจุบันยังมีปัญหาในการตีความข้อกฎหมายซึ่งอาจจะเกิดการกระทบสิทธิและมีการฟ้องคดีต่อศาลปกครอง ดังนั้นจึงควรกำหนดหลักเกณฑ์ให้ชัดเจนขึ้นเพื่อกำหนดขอบเขตในการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ ซึ่งสามารถดำเนินการได้โดยสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
5. การแก้ไขกฎหมายให้มีโทษที่รุนแรงขึ้นสำหรับนายจ้างที่จ้างคนต่างด้าวที่หลบหนีเข้ามาในประเทศไทย (โดยเฉพาะสัญชาติเมียนมาร์ ลาว กัมพูชา) ซึ่งปัจจุบันกฎหมายลงโทษนายจ้างที่จ้างคนต่างด้าวเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายเท่ากับที่จ้างคนต่างด้าวไม่มีใบอนุญาตให้ทำงานแต่เข้าเมืองมาโดยถูกกฎหมาย การแก้ไขกฎหมายให้มีโทษมากขึ้นเพื่อให้นายจ้างไม่กล้าที่จะจ้างคนต่างด้าวที่หลบหนีเข้ามาในประเทศไทย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องคือกระทรวงแรงงาน
6. การแก้ไขกฎหมายเพื่อเพิ่มเพื่อบทกำหนดโทษผู้กระทำความผิดที่ผู้อยู่ในกระบวนการที่มีลักษณะเป็นขบวนการหรือแก๊งที่ทำให้คนต่างด้าวหลบหนีเข้ามาในประเทศไทย เช่น การนำพาคนต่างด้าวเข้ามาในราชอาณาจักร การให้ที่พักพิง การซ่อนเร้นคนต่างด้าวที่ลักลอบเข้าเมือง ให้มีอัตราโทษสูงขึ้น นอกจากนี้จะต้องใช้มาตรการยึดทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดเหล่านี้ประกอบด้วย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องคือสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

7. ปัจจุบันเครื่องมือที่เป็นอุปกรณ์ตรวจหนังสือเดินทางมีใช้ตามสนามบินต่าง ๆ ที่เป็นสนามบินนานาชาติ และตามด่าน แต่หากมีความจำเป็นต้องตรวจสอบหนังสือเดินทางในสถานที่ซึ่งไม่มีอุปกรณ์จะต้องอาศัยความชำนาญของเจ้าหน้าที่ตำรวจ จึงควรพัฒนาอุปกรณ์ตรวจหนังสือเดินทางที่สามารถพกพาได้ที่เจ้าหน้าที่สามารถตรวจสอบเบื้องต้นด้วยเครื่องมือพกพาว่าเป็นคนต่างด้าวที่ลักลอบเข้าเมืองหรือไม่โดยมีการเปรียบเทียบกับข้อมูลอัตลักษณ์บุคคล (Biometric) ของคนต่างด้าวที่เข้ามาโดยถูกต้องในฐานข้อมูล เช่น ลายนิ้วมือ ม่านตา หรือภาพถ่าย โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องคือสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
8. การสร้างความตระหนักรู้เรื่องภัยของคนเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายหรือคนต่างด้าวที่เข้ามากระทำผิดในประเทศไทยให้กับประชาชนทั่วไปและโดยเฉพาะประชาชนตามแนวชายแดนให้เห็นถึงอันตรายและผลกระทบของปัญหาการกระทำผิดของคนต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาด้านสาธารณสุข ปัญหาค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นกับประเทศ เพื่อประชาชนจะร่วมกันป้องกันหรือสอดส่องไม่ให้มีการหลบหนีเข้าเมือง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องคือสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

บรรณานุกรม

หนังสือ

- Clark, R. V. **Situational crime prevention**. Successful Case Studies. 2th Edition. Guilderland. New York: Harrow and Heston Publishers, 1997.
- Jeffery, C. R. **Crime prevention through environmental design**. Beverly Hills. CA: Sage Publications, 1977.
- Supang Chantavanich. **Refugee Flows from Indochina: Mass Movements and New Challenges for the 1990s**. Bangkok: Indochinese Fefugee Information Center. Institute of Asian Studies,m Chulalongkorn University, 1993.
- กรมการจัดหางาน. **การบริหารจัดการการทำงานของแรงงานต่างด้าว ปี 2562 -2563**. ค้นวันที่ 27 กรกฎาคม 2562 จาก <https://www.doe.go.th/prd/alien/statistic/>,
- กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง. **ข้อมูลตัวชี้วัด “พื้นที่กักเซาะชายฝั่งทะเล”**. ค้นวันที่ 27 กรกฎาคม 2562 จาก http://www.onep.go.th/env_data/2016/01_31/
- กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ. **ผลการประชุมที่เกี่ยวข้อง : การประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียนด้านอาชญากรรมข้ามชาติ ครั้งที่ 15 และการประชุมที่เกี่ยวข้อง**. ค้นวันที่ 23 มิถุนายน 2558 จาก <http://www.mfa.go.th/asean/th/news/2352/57587-การประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียนด้านอาชญากรรมข้ามชาติ-ครั้งที่-15-และการประชุมที่เกี่ยวข้อง.html>
- กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ. **ผลการประชุมที่เกี่ยวข้อง : ผลการประชุม High Level Regional Conference on Enhancing Cooperation on Border Management in the ASEAN Region: Ensuring a More Interconnected, Safe and Secure ASEAN Community**. ค้นวันที่ 5 พฤษภาคม 2562 จาก <http://www.mfa.go.th/asean/th/news/2352/77435-ผลการประชุม-High-Level-Regional-Conference-on-Enha.html>
- กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ. **ร่างคำกล่าวสำหรับพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีพิธีเปิดการประชุมระดับระดับภูมิภาคเพื่อส่งเสริมความร่วมมือด้านการบริหารจัดการชายแดน “High Level Regional Conference: Synchronizing Trade and Security Plans in Support of ASEAN 2025”**. ค้นวันที่ 3 เมษายน 2562 จาก <https://www.asean2019.go.th/wp-content/uploads/2019/04/d2bba7484c8e63909b5d21a1745fe893.pdf>
- กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ. **คำแปลอย่างไม่เป็นทางการ แดงการณของประธานการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 35 กรุงเทพฯ และนนทบุรี 3 พฤศจิกายน 2562**. ค้นวันที่ 19 ธันวาคม 2562 จาก <https://www.asean2019.go.th/wp-content/uploads/2019/12/acdf09c0fc7d8f2f28295c0c6ef7e83b.pdf>

126 : อาชญากรรมข้ามชาติ ภัยคุกคามประเทศไทยและอาเซียนเกี่ยวกับการลักลอบเข้าเมืองเพื่อเข้ามากระทำความผิดในประเทศไทย

กระทรวงแรงงาน. สถิติแรงงานประจำปี 2559. สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน, 2559. ค้นวันที่ 31 มกราคม พ.ศ.2562 จากhttp://www.mol.go.th/sites/default/files/downloads/pdf/sthithaerngngaen_pracchampi_2559.pdf

กระทรวงแรงงาน. สถิติแรงงานประจำปี 2560. สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน, 2560. ค้นวันที่ 31 มกราคม พ.ศ.2562 จาก http://www.mol.go.th/sites/default/files/downloads/pdf/sthithaerngngaen_2560.pdf

กระทรวงแรงงาน. สถิติแรงงานประจำปี 2562. สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน, 2562. ค้นวันที่ 31 มกราคม พ.ศ.2562 จาก http://www.mol.go.th/academician/content/Reportstatic_labour

กิตติพงษ์ ศิริรักษ์. ปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องต่อการป้องกันและปราบปราม องค์การอาชญากรรมข้ามชาติของไทย. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2551.

ทศวัฒน์ บุญญวัฒน์และคณะ. การหลบหนีเข้าเมืองของแรงงานพม่าผิดกฎหมายในพื้นที่จังหวัดตาก. (ม.ป.พ.), 2551.

นนท์ธัญย์ ตลับทอง. กฎบัตรอาเซียนกับการแก้ปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติในรูปแบบการค้ามนุษย์. คณะนิติศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2556. ค้นวันที่ 31 มกราคม พ.ศ.2562 จาก <http://libdcms.nida.ac.th/thesis6/2556/b181844.pdf>

พงศ์กุลธร โรจวิรุฬห์. อาชญากรรมข้ามชาติกับผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมในเขตเมืองพัทยา : รายงานวิจัย. ชลบุรี: ศูนย์ศึกษาอาชญากรรมข้ามชาติและการก่อการร้ายสากล วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา, 2552.

วัชรพันธ์ุ จันทระขจร. อิทธิพลขององค์การอาชญากรรมข้ามชาติในพื้นที่เกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2553.

สำนักงานบริหารแรงงานต่างด้าว. สถิติจำนวนคนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตทำงานคงเหลือทั่วราชอาณาจักร ประจำเดือน ธันวาคม 2557, 2557 ค้นวันที่ 30 มกราคม พ.ศ.2562 จาก https://www.doe.go.th/prd/assets/upload/files/alien_th/a6a889df71f8671fb6c923b36b03013f.pdf

สำนักงานบริหารแรงงานต่างด้าว. สถิติจำนวนคนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตทำงานคงเหลือทั่วราชอาณาจักร ประจำเดือน ธันวาคม 2558, 2558 ค้นวันที่ 30 มกราคม พ.ศ.2562 จาก https://www.doe.go.th/prd/assets/upload/files/alien_th/9cb28136e9766a0da5d502f7ad5f2d29.pdf

สำนักงานบริหารแรงงานต่างด้าว. สถิติจำนวนคนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตทำงานคงเหลือทั่วราชอาณาจักร ประจำเดือน ธันวาคม 2559, ค้นวันที่ 30 มกราคม พ.ศ.2562 จาก https://www.doe.go.th/prd/assets/upload/files/alien_th/d967aeb984d98c3d3b030fde3879a6a3.pdf

- สำนักงานบริหารแรงงานต่างด้าว. สถิติจำนวนคนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตทำงานคงเหลือทั่วราชอาณาจักร ประจำเดือน ธันวาคม 2560, 2560 คำนวณที่ 30 มกราคม พ.ศ.2562 จาก https://www.doe.go.th/prd/assets/upload/files/alien_th/0cd4d176bfb03045a0304e2e5179d087.pdf
- สำนักงานบริหารแรงงานต่างด้าว. ข้อมูลสถิติการทำงานของคนต่างด้าว ข้อมูลสถิติรายเดือน ธันวาคม พ.ศ. 2557-พ.ศ.2560, 2562 คำนวณที่ 30 มกราคม พ.ศ.2562 จาก <https://www.doe.go.th/prd/alien/statistic/param/site/152/cat/82/sub/0/pull/category/view/list-label>
- สำนักงานบริหารแรงงานต่างด้าว. ข้อมูลสถิติอาเซียน, 2562 คำนวณที่ 30 มกราคม พ.ศ.2562 จาก https://www.doe.go.th/prd/alien/statistic/param/site/152/cat/82/sub/75/pull/sub_category/view/list-label
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. การสำรวจแรงงานนอกระบบ พ.ศ. 2560, คำนวณที่ 30 มกราคม พ.ศ.2562 จาก http://www.nso.go.th/sites/2014/DocLib13/ด้านสังคม/สาขาแรงงาน/แรงงานนอกระบบ/แรงงานนอกระบบ_2560/Full_report2560.pdf
- อภิชาติ ททรัพย์ประเสริฐ. ปัญหาหลบหนีเข้าเมืองกับภัยคุกคามความมั่นคง (ศึกษาเฉพาะกรณี จังหวัดจันทบุรี และตราด). เอกสารศึกษาส่วนบุคคล. กันยายน 2560. 5.

บทความ

- Beccaria, C. On crimes and punishments. In E.McLaughlin & J.Munie, **Criminological perspectives: Essential readings**. 3th Edition. London: Sage. (1764).
- Cornish, D. B., & Clarke, R. V. Understanding crime displacement: An application of rational choice theory. **Criminology**. 25(4)(1987): 933-948.
- Eric Rutger Leukfeldt & Majid Yar. Activity Theory to Cybercrime: A Theoretical and Empirical Analysis. **Deviant Behavior**. 37(3), 263-280.
- กองการต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย. ข้อมูลช่องทางผ่านแดนและความตกลงเรื่องการสัญจรข้ามแดน. ตารางจุดผ่านแดนทั่วประเทศ 7 พ.ย. 2562. คำนวณที่ 1 กุมภาพันธ์ 2563 จาก <http://www.fad.moi.go.th/images/ngancedkumpha/judpandentuathai.pdf>
- ประชาชาติธุรกิจออนไลน์. ทอท.โชว์ตัวเลขปี 61 รุดขึ้น ระหว่างประเทศโตทุกสนามบิน. คำนวณที่ 20 ก.ค. 2562 จาก <https://www.prachachat.net/tourism/news-244884>

128 : อาชญากรรมข้ามชาติ ภัยคุกคามประเทศไทยและอาเซียนเกี่ยวกับการลักลอบเข้าเมืองเพื่อเข้ามากระทำความผิดในประเทศไทย

มนัสวี โฉมไสว. จำนวนผู้ลี้ภัยในประเทศไทย. ค้นวันที่ 27 กรกฎาคม 2562 จาก <https://www.unhcr.or.th/node/323>

ยุทธศักดิ์ สุภสร. ทิศทางท่องเที่ยวไทยในปี 2562. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2562. ค้นวันที่ 27 ก.ค. 2562 จาก <https://www.tatreviewmagazine.com/article/tourism-thailand-2562/>

วิทวัส ขุนหนู และประสพชัย พสุนนท์. ผลกระทบของแรงงานข้ามชาติในเขตเทศบาลนครสุราษฎร์ธานี. วารสารมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ. ปีที่ 10 ฉบับที่ 1. (เมษายน 2558 - กันยายน 2558).

สำนักเลขาธิการอาเซียนแห่งชาติ. ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน. ค้นวันที่ 27 กรกฎาคม 2562 จาก <https://www.asean2019.go.th/th/abouts/ประชาคมการเมืองและความ/>

ศิววงศ์ สุขทวี. โรอิงญา ชีวิตภายใต้อำนาจจากชายแดนด้านตะวันตกของพม่าถึงไทย, 2556 ค้นวันที่ 27 กรกฎาคม 2562 จาก <http://www.prachatai.com/journal/2013/08/48462>

ศูนย์ข้อมูลข่าวสารอาเซียน กรมประชาสัมพันธ์. การประชุมระดับรัฐมนตรีอาเซียนด้านอาชญากรรมข้ามชาติ ครั้งที่ 13. จาก http://www.asean thai.net/ewt_news.php?nid=9524&filename=index

ศูนย์ข้อมูลข่าวสารอาเซียน กรมประชาสัมพันธ์. การบริหารจัดการชายแดนอาเซียน ประเด็นสำคัญการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 34. ค้นวันที่ 27 กรกฎาคม 2562 จาก http://www.asean thai.net/ewt_news.php?nid=9060&filename=index

ศูนย์ข้อมูลข่าวสารอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ. การบริหารจัดการชายแดนเป็นประเด็นสำคัญในการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 34 ภายใต้ภารกิจของเสาการเมืองความมั่นคง. ค้นวันที่ 19 มิถุนายน 2562 จาก http://www.asean thai.net/mobile_detail.php?cid=55&nid=9060

อดิเรก พันเขียว. การวิเคราะห์มาตรการป้องกัน บรรเทาและแก้ไขผลกระทบจากปัญหาแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายในอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก. วารสารวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, 2558 ค้นวันที่ 31 มกราคม พ.ศ.2562 จาก <https://www.tci-thaijo.org/index.php/RDIBRU/article/download/130404/97820/>

กฎหมาย

1. อนุสัญญา

ปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยอาชญากรรมข้ามชาติ (ASEAN Declaration on Transnational Crime)

พิธีสารเพื่อต่อต้านการลักลอบขนผู้ย้ายถิ่นโดยทางบก ทางทะเล และอากาศ (Protocol against the Smuggling of Migrants by Land, Sea and Air)

พิธีสารเพื่อป้องกัน ปราบปรามและลงโทษการค้ามนุษย์โดยเฉพาะสตรีและเด็ก (Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children)

อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร (United Nations Convention against Transnational Organized Crime – UNTOC)

2. กฎหมายระดับพระราชบัญญัติหรือเทียบเท่า

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535

พระราชกำหนดการบริหารจัดการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2560

พระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562

3. กฎหมายลำดับรองอื่น ๆ

คำสั่งที่ 622/2562 ลง 30 ตุลาคม 2562 จัดตั้งศูนย์ปราบปรามคนข้ามข้ามชาติและเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ศปชก.ตร.)

บันทึกสั่งการ ตร. ที่ 0029.841/0094 ลงวันที่ 31 ต.ค. 2551 เรื่อง แนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับคนต่างด้าวที่เดินทางเข้ามาในราชอาณาจักรเป็นผู้เสียหายหรือผู้ต้องหา

ประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี เล่มที่ 2 ประเภทการบริหารลักษณะที่ 34 การตรวจคนเข้าเมือง

หนังสือ ตร. ที่ 0029.132/ว.87 ลงวันที่ 12 พฤศจิกายน 2558 เรื่อง แนวทางปฏิบัติกรณีคนต่างด้าวที่เดินทางเข้ามาในราชอาณาจักร และเป็นผู้เสียหายหรือผู้ต้องหาในคดีอาญาหรือถึงแก่ความตายโดยผิดธรรมชาติ

หนังสือ ตร.0029.161/633 ลงวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2562 เรื่อง แนวทางปฏิบัติกรณีคนต่างด้าวที่เดินทางเข้ามาในราชอาณาจักร และเป็นผู้เสียหายหรือผู้ต้องหาในคดีอาญาหรือถึงแก่ความตายโดยผิดธรรมชาติ

เอกสารอื่น ๆ

แผนแม่บทว่าด้วยการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศงานตรวจคนเข้าเมืองทั้งระบบ พ.ศ. 2559-2563 สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง

130 : อาชญากรรมข้ามชาติ ภัยคุกคามประเทศไทยและอาเซียนเกี่ยวกับการลักลอบเข้าเมืองเพื่อเข้ามากระทำความผิดในประเทศไทย

แผนการใช้งานรถยนต์ตรวจการณ์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพงานตรวจคนเข้าเมือง สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง
พ.ศ. 2563

แผนการใช้อิธยนต์ไฟฟ้าตรวจการณ์อัจฉริยะ (Smart Patrol Car : SPC) สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง พ.ศ. 2563
รายชื่อประเทศที่ได้รับการยกเว้นการตรวจลงตราและที่สามารถขอ VOA และ ASV ฝ่าย ตม.ขาเข้า ด้าน
ตม.ทอ.สุวรรณภูมิ กองบังคับการตรวจคนเข้าเมือง 2 สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง (2563)

เอกสารประกอบการประชุมสภาเศรษฐกิจและสังคมขององค์การสหประชาชาติ ระหว่างวันที่ 21 - 23
พฤศจิกายน ค.ศ. 1994 ณ สาธารณรัฐอิตาลี

ภาคผนวกที่ 1
ประเด็นคำถามสัมภาษณ์และประชุมระดมความคิดเห็น

ประเด็นสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมือง

ก่อนเริ่มต้นการสัมภาษณ์ขอให้อธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับโครงการ และวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ ซึ่งมุ่งเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการกระทำผิดที่เกี่ยวข้องกับผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย โดยผู้ให้สัมภาษณ์ให้ข้อมูลโดยสมัครใจ และจะไม่เปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลที่ให้สัมภาษณ์แต่ประการใด

1. ปัญหาการกระทำผิดในการลักลอบเข้าเมืองในพื้นที่รับผิดชอบของท่านมีลักษณะอย่างไรบ้าง มีชนชาติใดบ้างที่เป็นผู้ลักลอบเข้าเมือง
2. แนวโน้มของปัญหาการกระทำผิดในการลักลอบเข้าเมืองมีในทิศทางใด มีแนวโน้มที่สูงขึ้นหรือลดลงอย่างไร เพราะปัจจัยใดที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือแนวโน้มในลักษณะนั้น
3. การกระทำผิดในการลักลอบเข้าเมืองในพื้นที่รับผิดชอบของท่านมีความเหมือนและความต่าง จากพื้นที่อื่นอย่างไรบ้าง
4. จากข้อมูลที่ท่านพบ ผู้ที่ลักลอบเข้ามาในประเทศไทยเพื่อจุดประสงค์อะไรบ้าง มีเป้าหมายเพื่อเข้ามากระทำความผิดกฎหมายหรือไม่ ประเภทใดบ้าง
5. ผู้ที่ลักลอบเข้ามาในประเทศไทยแล้วพบว่ามีการกระทำความผิดกฎหมายเหล่านี้หรือไม่ มากน้อยเพียงใด
 - กฎหมายยาเสพติดให้โทษ
 - การค้ามนุษย์
 - การปลอมแปลงเอกสาร
6. ความเกี่ยวข้องของผู้ที่ลักลอบเข้ามาในประเทศไทยกับขบวนการที่กระทำความผิดตามข้อ 5 มีลักษณะอย่างไร
7. ท่านคิดว่าภาครัฐควรดำเนินการกับผู้ลักลอบเข้ามาในประเทศไทยอย่างไรบ้าง

ประเด็นสัมภาษณ์ผู้ต้องหา

ก่อนเริ่มต้นการสัมภาษณ์ขอให้อธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับโครงการ และวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ ซึ่งมุ่งเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการกระทำความผิดที่เกี่ยวข้องกับผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย โดยผู้ให้สัมภาษณ์ให้ข้อมูลโดยสมัครใจ และจะไม่เปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลที่ให้สัมภาษณ์แต่ประการใด

1. ท่านเข้าประเทศไทยครั้งสุดท้ายก่อนที่จะถูกจับกุมโดยใช้ช่องทางใด เข้ามาอย่างไร ตั้งแต่เมื่อใด มีใครชักชวนหรือช่วยจัดการให้เข้ามาได้
2. ก่อนเดินทางเข้ามาในประเทศไทย ท่านรู้หรือไม่ว่าจะเข้ามาเพื่อจุดประสงค์อะไร ท่านต้องเสียค่าใช้จ่ายอะไรบ้างในเพื่อเดินทางเข้ามาในประเทศไทย
3. หลังจากเข้ามาในประเทศไทยแล้ว ท่านได้ไปทำงานอะไรบ้าง อยู่ที่ไหนบ้าง
4. ท่านมีเพื่อนหรือคนรู้จักในประเทศไทยบ้างหรือไม่ พวกเขาทำงานอะไรกันบ้าง
5. ท่านเคยทำผิดเกี่ยวกับเรื่องเหล่านี้บ้างหรือไม่ ทำในประเทศไทยหรือต่างประเทศ อย่างไรบ้าง
 - กฎหมายยาเสพติดให้โทษ
 - การค้าประเวณี ค้ามนุษย์
 - การลักลอบหนีภาษีศุลกากร
 - การปลอมแปลงเอกสาร
6. ท่านเคยทำผิดหรือต้องหาคดีใดนอกจากข้อ 6 หรือไม่ รายละเอียดเป็นอย่างไร

ประเด็นสัมภาษณ์นักวิชาการหรือผู้เชี่ยวชาญ

ก่อนเริ่มต้นการสัมภาษณ์ขอให้อธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับโครงการ และวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ ซึ่งมุ่งเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการกระทำผิดที่เกี่ยวข้องกับผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย โดยผู้ให้สัมภาษณ์ให้ข้อมูลโดยสมัครใจ และจะไม่เปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลที่ให้สัมภาษณ์แต่ประการใด

1. ปัญหาผู้ลักลอบเข้าเมืองตามแนวชายแดนแต่ละพื้นที่ของประเทศไทยในปัจจุบันมีความแตกต่างกันอย่างไร มีลักษณะอย่างไรบ้าง
2. ปัญหาผู้ลักลอบเข้าเมืองมาในประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงไปจากในอดีตอย่างไร
3. บุคคลสัญชาติลาว เมียนมาร์ กัมพูชา และเวียดนาม ที่ลักลอบเข้ามาในประเทศไทยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเข้ามาทำอะไรบ้าง
4. บุคคลสัญชาตินอกเหนือจากในข้อ 3 มีการลักลอบเข้ามาในประเทศไทยมากน้อยเพียงใด และมีจุดประสงค์เข้ามาเพื่ออะไร
5. ผู้ที่ลักลอบเข้ามาในประเทศไทยแล้วมีการก่ออาชญากรรมในรูปแบบใดบ้าง อาชญากรรมประเภทใดที่เป็นปัญหารุนแรงหรือไม่
6. ปัจจุบันมีปัญหาในการปฏิบัติในการป้องกันปราบปรามการกระทำผิดของบุคคลที่ลักลอบเข้าเมืองอะไรบ้าง เช่น การเก็บสถิติที่ยังไม่ครอบคลุม การดำเนินคดีกับผู้ลักลอบเข้าเมืองมาทำผิดและไปอยู่ต่างประเทศ ฯลฯ
7. ประเทศไทยควรมีแนวทางในการควบคุมปัญหาการลักลอบเข้าเมือง และการป้องกันปัญหาของคนที่ลักลอบเข้าเมืองแล้วมาก่ออาชญากรรมในประเทศไทยอย่างไรบ้าง

ประเด็นในการประชุมระดมความคิดเห็น กลุ่มเจ้าหน้าที่ตำรวจ สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง

โครงการวิจัยเรื่อง “อาชญากรรมข้ามชาติ ภัยคุกคามประเทศไทยและอาเซียน
เกี่ยวกับการลักลอบเข้าเมืองเพื่อเข้ามากระทำความผิดในประเทศไทย”

ก่อนเริ่มต้นการประชุมระดมความคิดเห็นขอให้อธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับโครงการ และวัตถุประสงค์ของ
การสัมภาษณ์ซึ่งมุ่งเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการกระทำความผิดที่เกี่ยวข้องกับผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิด
กฎหมาย โดยผู้เข้าร่วมประชุมให้ข้อมูลโดยสมัครใจ และจะไม่เปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลที่ให้ความเห็น
ในการประชุมแต่ประการใด

1. ปัญหาการกระทำความผิดในการลักลอบเข้าเมืองในพื้นที่รับผิดชอบของท่านมีลักษณะอย่างไรบ้าง มีชนชาติใดบ้างที่เป็นผู้ลักลอบเข้าเมือง (รูปแบบ วิธีการ และช่องทางในการลักลอบเข้าเมืองเพื่อมากระทำความผิดในประเทศไทย)
2. แนวโน้มของปัญหาการกระทำความผิดในการลักลอบเข้าเมืองมีในทิศทางใด มีแนวโน้มที่สูงขึ้นหรือลดลงอย่างไร ท่านเห็นว่ามีสาเหตุและปัจจัยใดที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือแนวโน้มในลักษณะนั้น
3. จากข้อมูลที่ท่านพบ ผู้ที่ลักลอบเข้ามาในประเทศไทยเพื่อจุดประสงค์อะไรบ้าง มีเป้าหมายเพื่อเข้ามากระทำความผิดกฎหมายหรือไม่ ประเภทใดบ้าง
4. ผู้ที่ลักลอบเข้ามาในประเทศไทยแล้วพบว่ามีกระทำความผิดกฎหมายเหล่านี้หรือไม่ มากน้อยเพียงใด
 - กฎหมายยาเสพติดให้โทษ การค้ามนุษย์ การปลอมแปลงเอกสาร ความผิดในลักษณะภัยสังคมหรือความผิดร้ายแรงอื่น ๆ
5. ความเกี่ยวข้องของผู้ที่ลักลอบเข้ามาในประเทศไทยกับขบวนการที่กระทำความผิดตามข้อ 4 มีลักษณะอย่างไร
6. ปัญหาการบูรณาการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และแนวโน้มความร่วมมือในการร่วมกันแก้ไขปัญหา
7. บทบาทของความร่วมมือในระดับอาเซียนในการแก้ปัญหาการลักลอบเข้าเมือง และการอนุวัติการตามข้อตกลงและสนธิสัญญาของประชาคมอาเซียนที่เกี่ยวกับอาชญากรรมข้ามชาติและการลักลอบเข้าเมือง

ประเด็นในการประชุมระดมความคิดเห็น กลุ่มผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการลักลอบเข้าเมือง

โครงการวิจัยเรื่อง “อาชญากรรมข้ามชาติ ภัยคุกคามประเทศไทยและอาเซียน
เกี่ยวกับการลักลอบเข้าเมืองเพื่อเข้ามากระทำความผิดในประเทศไทย

ก่อนเริ่มต้นการประชุมระดมความคิดเห็นขอให้อธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับโครงการ และวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ซึ่งมุ่งเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการกระทำความผิดที่เกี่ยวข้องกับผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย โดยผู้เข้าร่วมประชุมให้ข้อมูลโดยสมัครใจ และจะไม่เปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลที่ให้ความเห็นในการประชุมแต่ประการใด

1. การกระทำความผิดในการลักลอบเข้าเมืองที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานของท่านอย่างไร
2. แนวโน้มของปัญหาการกระทำความผิดในการลักลอบเข้าเมืองมีในทิศทางใด มีแนวโน้มที่สูงขึ้นหรือลดลงอย่างไร เพราะปัจจัยใดที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือแนวโน้มในลักษณะนั้น
3. จากข้อมูลที่ท่านพบ ผู้ที่ลักลอบเข้ามาในประเทศไทยเพื่อจุดประสงค์อะไรบ้าง มีเป้าหมายเพื่อเข้ามากระทำความผิดกฎหมายหรือไม่ ประเภทใดบ้าง (สัญชาติเมียนมาร์ ลาว เวียดนาม กัมพูชา)
4. ผู้ที่ลักลอบเข้ามาในประเทศไทยแล้วพบว่ามีกระทำความผิดกฎหมายเหล่านี้หรือไม่ มากน้อยเพียงใด
 - กฎหมายยาเสพติดให้โทษ การค้ามนุษย์ การปลอมแปลงเอกสาร ความผิดในลักษณะภัยสังคม หรือความผิดร้ายแรงอื่น ๆ
5. ท่านคิดว่าภาครัฐควรดำเนินการกับผู้ลักลอบเข้ามาในประเทศไทยอย่างไรบ้าง
6. หน่วยงานของท่านมีการบูรณาการกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในการป้องกันและปราบปรามการลักลอบเข้าเมืองเพื่อมากระทำความผิดอย่างไร และมีแนวโน้มความร่วมมือในการร่วมกันแก้ไขปัญหาอย่างไร
7. ปัจจุบันอาเซียนมีบทบาทของความร่วมมือในการแก้ปัญหาการลักลอบเข้าเมืองหรือไม่ และท่านเห็นว่าควรอนุรักษ์การตามข้อตกลงและสนธิสัญญาที่เกี่ยวกับอาชญากรรมข้ามชาติและการลักลอบเข้าเมืองในมิติใดบ้าง
8. ปัญหา และอุปสรรค ในการป้องกันและปราบปรามการลักลอบเข้าเมือง

ภาคผนวกที่ 2

หนังสือ ตร. ที่ 0029.132/ว7 ลงวันที่ 31 มกราคม 2562

เรื่องแนวทางปฏิบัติในการตรวจสอบคนต่างด้าว

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ ตร.

โทร. ๐ ๒๒๘๗ ๓๑๑๖

ที่ ๐๐๒๙.๑๓๒/ว ๓๗/

วันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๖๒

เรื่อง แนวทางปฏิบัติในการตรวจสอบคนต่างด้าว

จตช., รอง ผบ.ตร., หรือตำแหน่งเทียบเท่า

ผู้ช่วย ผบ.ตร. หรือตำแหน่งเทียบเท่า

ผบ.ช. หรือตำแหน่งเทียบเท่า

ผบก. หรือตำแหน่งเทียบเท่า ในสังกัด สบ.ตร.

ตามหนังสือ ตร. ที่ ๐๐๒๙.๑๓๒/ว๘๕ ลง ๑๒ พ.ย.๕๕ กำหนดแนวทางปฏิบัติในการตรวจสอบคนต่างด้าวให้หน่วยงานในสังกัดถือปฏิบัติ ต่อมาได้มี พ.ร.ก.กำหนดการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.๒๕๖๐ แก้ไขเพิ่มเติมโดย พ.ร.ก.การบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๖๑ ปรับกระบวนการในการตรวจสอบการทำงานของคนต่างด้าว ความผิดและบทกำหนดโทษแตกต่างไปจากเดิม ดังนั้น เพื่อให้การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นไปด้วยความเรียบร้อย จึงสมควรกำหนดแนวทางปฏิบัติในการตรวจสอบคนต่างด้าวใหม่ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น ดังนี้

๑. เอกสารที่ใช้ในการเดินทางเข้า - ออกราชอาณาจักรของคนต่างด้าว

พ.ร.บ.คนเข้าเมือง พ.ศ.๒๕๒๒ มาตรา ๑๑ บัญญัติให้บุคคลที่จะเดินทางเข้ามาในหรือออกไปนอกราชอาณาจักรจะต้องเดินทางเข้ามาหรือออกไปตามช่องทางด้านตรวจคนเข้าเมือง เขตท่าสถานี หรือท้องที่ และตามกำหนดเวลาที่รัฐมนตรีได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา และตามมาตรา ๑๘ กำหนดให้บุคคลที่จะเดินทางเข้ามาในหรือออกไปนอกราชอาณาจักรตามมาตรา ๑๑ ดังกล่าว ต้องยื่นรายการตามแบบที่กำหนดในกฎกระทรวง และผ่านการตรวจอนุญาตของพนักงานเจ้าหน้าที่ของด่านตรวจคนเข้าเมืองประจำเส้นทางนั้น เอกสารที่ใช้ในการเดินทางเข้า - ออกราชอาณาจักรของคนต่างด้าว ได้แก่

๑.๑ หนังสือเดินทาง

๑.๒ เอกสารใช้แทนหนังสือเดินทาง

๑.๓ บัตรผ่านแดน (Border Pass)/บัตรผ่านแดนชั่วคราว (Temporary Border Pass)

มีรายละเอียด ดังต่อไปนี้.-

๑.๑ หนังสือเดินทาง ประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี เล่มที่ ๒ ประเภทการบริหารลักษณะที่ ๓๔ การตรวจคนเข้าเมือง บทที่ ๒ หนังสือเดินทาง คนต่างด้าวที่จะเดินทางเข้ามาในราชอาณาจักรต้องมีหนังสือเดินทางหรือเอกสารใช้แทนหนังสือเดินทางอันถูกต้องและยังสมบูรณ์อยู่ ซึ่งรัฐบาลไทยยอมรับ กล่าวคือต้องเป็นเอกสารการเดินทางซึ่งรัฐบาลของประเทศนั้นๆ ออกให้แก่คนสัญชาติตน หนังสือเดินทาง แบ่งออกเป็น ๕ ชนิด คือ

๑) หนังสือเดินทางทูต (Diplomatic Passport)

๒) หนังสือเดินทางราชการ (Official Passport, Service Passport, Passport De Service หรือ Passport De Charge De Mission)

๓) หนังสือเดินทางธรรมดา (Ordinary Passport)

๔) หนังสือเดินทางขององค์การสหประชาชาติ (United Nations Passport)

๕) หนังสือเดินทางหมู่ (Collective Passport)

/คนต่างด้าว...

-๒-

คนต่างด้าวบางประเภทได้รับการยกเว้นไม่ต้องมีหนังสือเดินทาง ตามความในมาตรา ๑๓ แห่ง พ.ร.บ.คนเข้าเมือง พ.ศ.๒๕๒๒ เช่น ผู้ควบคุมพาหนะและคนประจำพาหนะทางน้ำหรือทางอากาศ ซึ่งเพียงแต่แวะเข้ามายังท่า สถานี หรือท้องที่ในราชอาณาจักรแล้วกลับออกไป หรือคนสัญชาติของประเทศที่มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศไทยเดินทางข้ามพรมแดนไปมาชั่วคราว หรือคนโดยสารรถไฟผ่านแดนซึ่งถือตัวโดยสารตลอดสาย เพียงแต่ผ่านประเทศไทยไปนอกราชอาณาจักร รวมทั้งคนประจำพาหนะและผู้ควบคุมพาหนะรถไฟนั้นๆ ด้วย ทั้งนี้ ให้ถือปฏิบัติตามบันทึกความตกลงระหว่างประเทศซึ่งรัฐบาลได้ลงนามไว้

๑.๒ เอกสารใช้แทนหนังสือเดินทาง

หมายถึง เอกสารซึ่งเป็นที่ยอมรับนับถือระหว่างประเทศให้ใช้เดินทางได้ มีหลายชนิด เช่น

- ๑) Certificate of Identity หรือ C.I.
- ๒) Travel Document หรือ T.D.
- ๓) Form of Affidavit to Be Used in Lieu of Passport
- ๔) Emergency Certificate
- ๕) Form of Affirmation
- ๖) Laissez-Passer
- ๗) Certificate De Depart

๑.๓ บัตรผ่านแดน (Border Pass)/บัตรผ่านแดนชั่วคราว (Temporary Border Pass)

ตามความในมาตรา ๑๓ แห่ง พ.ร.บ.คนเข้าเมือง พ.ศ.๒๕๒๒ ได้ยกเว้นให้คนสัญชาติของประเทศที่มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศไทยประกอบด้วย กัมพูชา ลาว เมียนมา และมาเลเซีย เดินทางข้ามพรมแดนโดยใช้บัตรผ่านแดน หรือบัตรผ่านแดนชั่วคราวแทนหนังสือเดินทางได้ตามที่ได้บัญญัติไว้ในบันทึกความตกลงระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลของประเทศภาคีสัญญาว่าด้วยการข้ามแดนระหว่างประเทศ ได้แก่

- ๑) ความตกลงระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา ว่าด้วยการข้ามแดนระหว่างประเทศทั้งสอง
- ๒) ความตกลงว่าด้วยการเดินทางข้ามแดนระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
- ๓) ความตกลงระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรกัมพูชา ว่าด้วยการข้ามแดนระหว่างประเทศทั้งสอง
- ๔) ความตกลงระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งมาเลเซีย ว่าด้วยการเดินทางข้ามแดน

๒. วิธีการตรวจสอบคนต่างด้าว

มีขั้นตอนการตรวจสอบดังนี้ (ปรากฏรายละเอียดตามผนวก ก.- แผนภาพที่ ๑)

๒.๑ หลักทั่วไป

๒.๑.๑ เมื่อพบคนต่างด้าวที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าจะอยู่ในราชอาณาจักรโดยมิชอบ ให้ทำการขอตรวจสอบหนังสือเดินทาง เอกสารใช้แทนหนังสือเดินทาง หนังสือผ่านแดน หรือบัตรผ่านแดนชั่วคราว

กรณีตรวจพบคนต่างด้าวไม่มีหนังสือเดินทาง หรือเอกสารใช้แทนหนังสือเดินทาง หรือบัตรผ่านแดน หรือบัตรผ่านแดนชั่วคราว ถือเป็นความผิดตาม พ.ร.บ.คนเข้าเมือง พ.ศ.๒๕๒๒ มาตรา ๑๑ เข้ามาในราชอาณาจักรโดยไม่ผ่านช่องทางที่กำหนด มาตรา ๑๘ วรรคสอง ไม่ยื่นแบบและไม่ผ่านการตรวจอนุญาตของพนักงานเจ้าหน้าที่ ข้อหาเป็นบุคคลต่างด้าวเดินทางเข้ามาและอยู่ในราชอาณาจักรโดยไม่ได้รับอนุญาต ต้องระวางโทษตามมาตรา ๖๒ และมาตรา ๘๑

/สำหรับกรณี...

-๓-

สำหรับกรณีที่ตรวจพบคนต่างด้าวซึ่งอ้างว่ามีหนังสือเดินทางแต่ไม่สามารถนำมาแสดงต่อเจ้าพนักงานได้ ตามความใน พ.ร.บ.คนเข้าเมือง พ.ศ.๒๕๒๒ มาตรา ๕๘ ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าคนต่างด้าวผู้นั้นเข้ามาในราชอาณาจักรโดยฝ่าฝืนพระราชบัญญัตินี้ คนต่างด้าวดังกล่าวต้องระวางโทษตามมาตรา ๖๒ และมาตรา ๘๑

๒.๑.๒ กรณีที่มีการจับกุมคนต่างด้าวสัญชาติเมียนมา ลาว หรือกัมพูชา ซึ่งกระทำความผิดตาม พ.ร.บ.คนเข้าเมือง พ.ศ.๒๕๒๒ ข้อหาเดินทางเข้ามาในราชอาณาจักรโดยไม่ได้รับอนุญาตให้ดำเนินการส่งกลับออกนอกราชอาณาจักรโดยไม่ต้องดำเนินคดีตามหนังสือ ตร.ที่ ๐๐๒๒.๑๒๒/๑๖๗๐ ลง ๑๑ ธ.ค.๕๑ ซึ่งออกตามประกาศ มท. (ฉบับที่ ๑๑) ลง ๒ มิ.ย.๕๑ ในส่วนกลางให้ส่งตัวไปที่ กก.๓ บก.สส.สท. ส่วนภูมิภาคให้ส่ง ตม.จว. หรือด่านตรวจคนเข้าเมืองในพื้นที่ที่ใกล้ที่สุด โดยให้ส่งคนต่างด้าวไปพร้อมกับบันทึกการจับกุม (ตามผนวก ข.- เอกสารแบบที่ ๑)

๒.๑.๓ หากตรวจพบว่ามีคนนำพาคนต่างด้าวที่ไม่มีหลักฐานการเข้ามาในราชอาณาจักร โดยถูกต้อง ผู้นำหรือพา/เจ้าของพาหนะ มีความผิดตาม พ.ร.บ.คนเข้าเมือง พ.ศ.๒๕๒๒ มาตรา ๖๓ ข้อหา นำหรือพาหรือให้ความสะดวกหรือกระทำความผิดด้วยประการใดๆ อันเป็นการอุปการะหรือช่วยเหลือ เพื่อให้คนต่างด้าวเข้ามาในราชอาณาจักรโดยมิชอบ (การดำเนินการกับแรงงานต่างด้าวที่ลักลอบเข้าเมืองและลักลอบทำงาน/ผู้นำพา/เจ้าของพาหนะ/นายจ้าง/ผู้ให้ที่พักพิง ปรากฏรายละเอียดตามผนวก ก.- แผนภาพที่ ๒)

๒.๑.๔ หากตรวจพบว่ามีที่พักอาศัยแก่คนต่างด้าวที่ไม่มีหลักฐานการเข้ามาในราชอาณาจักรโดยถูกต้อง ผู้ให้ที่พักอาศัย มีความผิดตาม พ.ร.บ.คนเข้าเมือง พ.ศ.๒๕๒๒ มาตรา ๖๔ ข้อหา ให้ที่พักอาศัย ซ่อนเร้นหรือช่วยเหลือด้วยประการใดๆ แก่คนต่างด้าวที่รู้ว่าเป็นคนต่างด้าวโดยผิดกฎหมายให้พ้นการจับกุม (การดำเนินการกับแรงงานต่างด้าวที่ลักลอบเข้าเมืองและลักลอบทำงาน/ผู้นำพา/เจ้าของพาหนะ/นายจ้าง/ผู้ให้ที่พักพิง ปรากฏรายละเอียดตามผนวก ก.- แผนภาพที่ ๒)

๒.๒ ตรวจสอบสาระสำคัญของเอกสาร

การตรวจสอบสาระสำคัญของหนังสือเดินทาง หรือเอกสารใช้แทนหนังสือเดินทาง หรือบัตรผ่านแดน หรือบัตรผ่านแดนชั่วคราว มีแนวทางการตรวจสอบในเบื้องต้น ดังนี้

- สอบถามชื่อ นามสกุล วันเดือนปีเกิด ว่าตรงกับที่ระบุในหนังสือเดินทางหรือไม่
- ดูภาพถ่าย เปรียบเทียบความสูง
- ดูการแก้ไขเปลี่ยนแปลงภาพถ่าย
- ดูวันหมดอายุของหนังสือเดินทาง
- ดูลายมือชื่อ โดยให้เขียนลายมือชื่อแล้วเปรียบเทียบกับลายมือชื่อในหนังสือเดินทาง
- ประเมินอายุคนต่างด้าวกับอายุที่แจ้งอยู่ในหนังสือเดินทางว่าต่างกันหรือไม่

กรณีมีข้อสงสัยว่าหนังสือเดินทาง หรือเอกสารใช้แทนหนังสือเดินทาง หรือบัตรผ่านแดน หรือบัตรผ่านแดนชั่วคราว เป็นเอกสารปลอมหรือไม่ ให้ตรวจสอบโดยตรงกับสถานเอกอัครราชทูตหรือสถานกงสุลของคนต่างด้าวที่ประจำอยู่ในประเทศไทย หากพบว่าเป็นหนังสือเดินทางปลอมคนต่างด้าวนั้นมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๖๔/๘ และ ๒๖๔/๙ ข้อหาปลอมและใช้หนังสือเดินทางปลอม

กรณีไม่มีสถานทูต หรือสถานกงสุลในประเทศไทย ให้มีหนังสือตรวจสอบผ่านกรมการกงสุลกระทรวงการต่างประเทศ เพื่อขอให้ตรวจสอบไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๒.๓ การตรวจสอบรอยตราประทับขาเข้า

๒.๓.๑ กรณีไม่พบรอยตราประทับขาเข้าให้ประสาน ตม.จว. หรือด่านตรวจคนเข้าเมืองในพื้นที่ เพื่อตรวจสอบว่าคนต่างด้าวนั้นเดินทางเข้ามาในราชอาณาจักรโดยถูกต้องหรือไม่ หากพบว่ามีถูกต้องเป็นความผิดตาม พ.ร.บ.คนเข้าเมือง พ.ศ.๒๕๒๒ มาตรา ๑๑ ข้อหา เข้ามาในราชอาณาจักรโดยไม่ผ่านช่องทางที่กำหนด มาตรา ๑๘ วรรคสอง ไม่ยื่นแบบและไม่ผ่านการตรวจอนุญาตของพนักงานเจ้าหน้าที่ และมาตรา ๘๑ อยู่ในราชอาณาจักรโดยไม่ได้รับอนุญาต ต้องระวางโทษตามมาตรา ๖๒ และมาตรา ๘๑

/๒.๓.๒ ตรวจสอบ...

-๔-

๒.๓.๒ ตรวจสอบความถูกต้องของรอยตราประทับขาเข้า ซึ่งเจ้าพนักงานตรวจคนเข้าเมืองได้ประทับลงในเอกสารหนังสือเดินทางหรือเอกสารใช้แทนหนังสือเดินทาง หรือบัตรผ่านแดน หรือบัตรผ่านแดนชั่วคราว เพื่ออนุญาตให้บุคคลนั้นเดินทางเข้ามาในราชอาณาจักร หากสงสัยให้ประสาน ตม.จว. หรือด่านตรวจคนเข้าเมืองในพื้นที่เพื่อตรวจสอบ กรณีพบว่าเป็นรอยตราปลอม คนต่างด้าวที่มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๖๕ และ ๒๖๘ ข้อหาปลอมและใช้เอกสารราชการปลอม (ปรากฏรายละเอียดตามผนวก ข.- ภาพที่ ๒๕)

๒.๔ การตรวจสอบระยะเวลาการอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักร

กรณีมีหนังสือเดินทางและมีรอยประทับตราขาเข้าถูกต้อง ให้ดูที่รอยตราประทับขาเข้านั้นว่าระยะเวลาการอนุญาตสิ้นสุดหรือไม่ โดยตรวจสอบจากวันที่ตรวจอนุญาตหรือวันที่เดินทางเข้ามาในรายการช่อง "ADMITTED" วันที่อนุญาตให้อยู่ได้ถึง ในรายการช่อง "UNTIL" ว่าเกินกำหนดแล้วหรือไม่ หากเกินกำหนดแล้ว คนต่างด้าวมีความผิดตาม พ.ร.บ.คนเข้าเมือง พ.ศ.๒๕๒๒ มาตรา ๘๑ ข้อหาอยู่ในราชอาณาจักรโดยการอนุญาตสิ้นสุด (ปรากฏรายละเอียดตามผนวก ข.- ภาพที่ ๒๖)

คนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตให้เดินทางเข้ามาในราชอาณาจักร จะอยู่ในราชอาณาจักรได้เป็นเวลาเท่าใดนั้น ขึ้นอยู่กับประเภทของการตรวจลงตรา (Visa) ที่ผู้นั้นได้รับ ไม่ว่าจะเป็นการตรวจลงตรา (Visa) จากสถานทูตหรือสถานกงสุลไทยในต่างประเทศ หรือจากกระทรวงการต่างประเทศ หรือด่านตรวจคนเข้าเมือง (Visa on Arrival) ก็ตาม ซึ่งเป็นไปตามมาตรา ๓๕ แห่ง พ.ร.บ.คนเข้าเมือง พ.ศ.๒๕๒๒ และตามคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งได้กำหนดไว้ เช่น Visa ประเภทท่องเที่ยวอยู่ได้ ๖๐ วัน, Visa ประเภทคนเดินทางผ่านอยู่ได้ ๓๐ วัน, Visa ประเภทคนอยู่ชั่วคราวอยู่ได้ ๙๐ วัน ฯลฯ

การตรวจสอบระยะเวลาอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักร นอกเหนือจากการตรวจสอบรอยตราประทับขาเข้าแล้ว ยังมีตราอื่นๆ ที่พนักงานเจ้าหน้าที่จะประทับตราอนุญาตให้คนต่างด้าวผู้นั้นอยู่ในราชอาณาจักรต่อไปตามความจำเป็น ได้แก่ ตราประทับนัดฟังผล ตราประทับอนุญาตให้อยู่ต่อ ตราประทับแจ้งไม่อนุญาตและให้เดินทางออก (ปรากฏรายละเอียดตามผนวก ข.- ภาพที่ ๒๗)

๒.๕ ตรวจสอบการออกนอกเขตพื้นที่อนุญาตของคนต่างด้าวที่ถือบัตรผ่านแดน หรือบัตรผ่านแดนชั่วคราว

กรณีคนต่างด้าวมียุโรปบัตรผ่านแดน หรือบัตรผ่านแดนชั่วคราว มีรอยประทับตราขาเข้าและการอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรถูกต้อง ให้ตรวจสอบว่าคนต่างด้าวดังกล่าวออกนอกเขตพื้นที่อนุญาตหรือไม่ ซึ่งตามความตกลงระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา รัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว รัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรกัมพูชา และรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งมาเลเซีย ว่าด้วยการข้ามแดนระหว่างประเทศทั้งสอง ได้กำหนดให้ประชาชนที่อาศัยอยู่อย่างถาวรในพื้นที่ชายแดนสามารถใช้บัตรผ่านแดน หรือบัตรผ่านแดนชั่วคราว เป็นเอกสารเพื่อเข้ามาในและออกไปจากดินแดนของภาคีสัญญาผ่านจุดผ่านแดนถาวร และจุดผ่านแดนในพื้นที่ชายแดน ให้เข้าและออกผ่านจุดผ่านแดนที่ระบุไว้ในบัตรผ่านแดน รวมถึงอนุญาตให้ทำนุและทำงานได้เฉพาะในพื้นที่ชายแดนตามที่ระบุในความตกลงเท่านั้น (สำหรับพื้นที่ชายแดนและพื้นที่อนุญาตให้ทำนุและทำงานได้เฉพาะตามที่ระบุไว้ตามภาคผนวก ก.) หากตรวจพบออกนอกเขตพื้นที่ชายแดน คนต่างด้าวมีความผิดตาม พ.ร.บ.คนเข้าเมือง พ.ศ.๒๕๒๒ มาตรา ๘๑ ข้อหาอยู่ในราชอาณาจักรโดยไม่ได้รับอนุญาต แนวทางวิธีการตรวจสอบคนต่างด้าวที่ถือบัตรผ่านแดน หรือบัตรผ่านแดนชั่วคราว (ปรากฏรายละเอียดตามผนวก ก.- แผนภาพที่ ๓)

/๒.๖ การตรวจสอบ...

-๕-

๒.๖ การตรวจสอบการทำงานของคนต่างด้าว

การตรวจสอบการทำงานของคนต่างด้าว หมายถึง การที่พนักงานเจ้าหน้าที่หรือนายทะเบียน ตาม พ.ร.ก.การบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.๒๕๖๐ แก้ไขเพิ่มเติมโดย พ.ร.ก.การบริหารจัดการ การทำงานของคนต่างด้าว (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๖๑ เข้าไปตรวจสอบการทำงานของคนต่างด้าวในสถานที่ที่เชื่อว่า มีการทำงานของคนต่างด้าวอยู่ เพื่อตรวจสอบว่าคนต่างด้าวมียุทธศาสตร์ทำงานอยู่หรือไม่ ทำงานถูกต้องตามที่กำหนด ไว้ในใบอนุญาตทำงานหรือไม่ หากฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามมีความผิด ดังนี้

๒.๖.๑ การตรวจสอบคนต่างด้าวที่มีหนังสือเดินทาง หรือเอกสารใช้แทนหนังสือเดินทาง

ให้ตรวจสอบใบอนุญาตทำงาน หากตรวจพบว่าฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตาม พ.ร.ก. การบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.๒๕๖๐ แก้ไขเพิ่มเติมโดย พ.ร.ก.การบริหารจัดการการทำงานของ คนต่างด้าว (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๖๑ คนต่างด้าวมีความผิด ดังนี้

๒.๖.๑.๑ กรณีไม่มีใบอนุญาตทำงาน มีความผิดตาม พ.ร.ก.การบริหารจัดการ การทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.๒๕๖๐ แก้ไขเพิ่มเติมโดย พ.ร.ก.การบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๖๑ มาตรา ๘ ต้องระวางโทษตามมาตรา ๑๐๑ และยังเป็นความผิดตาม พ.ร.บ.คนเข้าเมือง พ.ศ.๒๕๒๒ มาตรา ๓๗(๑) ต้องระวางโทษตามมาตรา ๗๕ ด้วย

๒.๖.๑.๒ กรณีมีใบอนุญาตทำงาน

(๑) ตรวจพบว่าไม่สามารถแสดงใบอนุญาตทำงานต่อพนักงาน เจ้าหน้าที่หรือนายทะเบียนภายในระยะเวลาอันสมควรได้เสมอ คนต่างด้าวมีความผิดตาม พ.ร.ก.การบริหารจัดการ การทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.๒๕๖๐ แก้ไขเพิ่มเติมโดย พ.ร.ก.การบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๖๑ มาตรา ๖๘ ต้องระวางโทษตามมาตรา ๑๒๐

(๒) ตรวจพบว่าทำงานนอกเหนือจากที่มีสิทธิจะทำได้ คนต่างด้าว มีความผิดตาม พ.ร.ก.การบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.๒๕๖๐ แก้ไขเพิ่มเติมโดย พ.ร.ก.การบริหาร จัดการการทำงานของคนต่างด้าว (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๖๑ มาตรา ๘ ต้องระวางโทษตามมาตรา ๑๐๑

(๓) ตรวจพบว่าทำงานโดยไม่แจ้งให้นายทะเบียนทราบถึงผู้เป็นนายจ้าง สถานที่ทำงานของนายจ้าง และลักษณะงานหลักที่ทำ ภายในสิบห้าวัน นับแต่วันที่เข้าทำงาน คนต่างด้าวมีความผิด ตาม พ.ร.ก.การบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.๒๕๖๐ แก้ไขเพิ่มเติมโดย พ.ร.ก.การบริหารจัดการ การทำงานของคนต่างด้าว (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๖๑ มาตรา ๖๔/๒ ต้องระวางโทษตามมาตรา ๑๑๔/๑

(๔) ตรวจพบว่าเปลี่ยนนายจ้างโดยไม่แจ้งให้นายทะเบียนทราบ ภายใน สิบห้าวัน คนต่างด้าวมีความผิดตาม พ.ร.ก.การบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.๒๕๖๐ แก้ไขเพิ่มเติม โดย พ.ร.ก.การบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๖๑ มาตรา ๖๔/๒ ต้องระวางโทษ ตามมาตรา ๑๑๔/๑

๒.๖.๑.๓ ตรวจสอบหนังสือแจ้งนายทะเบียนและหนังสือรับแจ้ง ในกรณี คนต่างด้าวที่เข้ามาในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว เพื่อทำงานอันมีลักษณะจำเป็นหรือเร่งด่วน หรือเป็นงาน เฉพาะกิจ หากตรวจพบว่าฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตาม พ.ร.ก.การบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.๒๕๖๐ แก้ไข เพิ่มเติมโดย พ.ร.ก.การบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๖๑ มาตรา ๖๑ คนต่างด้าว มีความผิด ข้อหาเป็นคนต่างด้าวที่เข้ามาเป็นการชั่วคราวตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองเพื่อทำงานอันมีลักษณะ จำเป็นหรือเร่งด่วน หรือเป็นงานเฉพาะกิจทำงานโดยไม่แจ้งต่อนายทะเบียน ต้องระวางโทษตามมาตรา ๑๑๔

/๒.๖.๒ การตรวจสอบนายจ้าง...

-๖-

๒.๖.๒ การตรวจสอบนายจ้าง

๒.๖.๒.๑ ตรวจพบว่าจ้างคนต่างด้าวซึ่งไม่มีใบอนุญาตทำงานเข้าทำงาน นายจ้างมีความผิดตาม พ.ร.ก.การบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.๒๕๖๐ แก้ไขเพิ่มเติมโดย พ.ร.ก.การบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๖๑ มาตรา ๙ ต้องระวางโทษตามมาตรา ๑๐๒

๒.๖.๒.๒ ตรวจพบว่าจ้างคนต่างด้าวทำงานนอกเหนือจากที่มีสิทธิจะทำได้ นายจ้างมีความผิดตาม พ.ร.ก.การบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.๒๕๖๐ แก้ไขเพิ่มเติมโดย พ.ร.ก.การบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๖๑ มาตรา ๙ ต้องระวางโทษตามมาตรา ๑๐๒

๒.๖.๒.๓ ตรวจพบว่าจ้างคนต่างด้าวที่มีใบอนุญาตทำงานแต่ไม่แจ้งการจ้างคนต่างด้าวเข้าทำงาน นายจ้างมีความผิดตาม พ.ร.ก.การบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.๒๕๖๐ แก้ไขเพิ่มเติมโดย พ.ร.ก.การบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๖๑ มาตรา ๑๓ ต้องระวางโทษตามมาตรา ๑๐๓

๒.๖.๒.๔ ตรวจพบว่านายจ้างไม่แจ้งคนต่างด้าวออกจากงาน นายจ้างมีความผิดตาม พ.ร.ก.การบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.๒๕๖๐ แก้ไขเพิ่มเติมโดย พ.ร.ก.การบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๖๑ มาตรา ๑๓ ต้องระวางโทษตามมาตรา ๑๐๓

๒.๖.๒.๕ นายจ้างซึ่งรับคนต่างด้าวมาทำงานจากผู้รับอนุญาตให้นำคนต่างด้าวมาทำงาน ไม่แจ้งนายทะเบียนและผู้รับอนุญาตให้นำคนต่างด้าวมาทำงานภายใน ๗ วัน นับแต่วันที่มีเหตุตามมาตรา ๕๐ วรรคหนึ่งดังกล่าว มีความผิดตาม พ.ร.ก.การบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.๒๕๖๐ แก้ไขเพิ่มเติมโดย พ.ร.ก.การบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๖๑ ต้องระวางโทษตามมาตรา ๑๑๗/๑

๒.๖.๓ การตรวจสอบนายจ้างซึ่งเป็นผู้นำคนต่างด้าวเข้ามาทำงานในประเทศกับตน

๒.๖.๓.๑ เป็นนายจ้างที่นำคนต่างด้าวมาทำงานกับตนในประเทศ โดยตนเป็นผู้รับเหมาแรงงานหรือรับเหมาค่าแรง นายจ้างมีความผิด ต้องระวางโทษตาม พ.ร.ก.การบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.๒๕๖๐ แก้ไขเพิ่มเติมโดย พ.ร.ก.การบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๖๑ มาตรา ๑๑๓ วรรคหนึ่ง

๒.๖.๓.๒ เป็นนายจ้างซึ่งมิใช่ผู้ประกอบการรับเหมาแรงงาน หรือรับเหมาค่าแรงที่ประสงค์นำคนต่างด้าวจากต่างประเทศมาทำงานตามบันทึกความตกลงหรือบันทึกความเข้าใจที่รัฐบาลไทยทำกับรัฐบาลต่างประเทศ

(๑) ไม่แจ้งการนำคนต่างด้าวมาทำงานในประเทศต่อนายทะเบียน นายจ้างมีความผิดตาม พ.ร.ก.การบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.๒๕๖๐ แก้ไขเพิ่มเติมโดย พ.ร.ก.การบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๖๑ มาตรา ๔๖ วรรคหนึ่งและวรรคสอง ต้องระวางโทษตามมาตรา ๑๑๓ วรรคสอง

(๒) ไม่อาจแสดงสัญญาจ้างได้ มีความผิดตาม พ.ร.ก.การบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.๒๕๖๐ แก้ไขเพิ่มเติมโดย พ.ร.ก.การบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๖๑ มาตรา ๔๖ วรรคสาม ต้องระวางโทษตามมาตรา ๑๑๓ วรรคสาม

(๓) ไม่แจ้งการออกจากงานของคนต่างด้าวต่อนายทะเบียนภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันออกจากงาน มีความผิดตาม พ.ร.ก.การบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.๒๕๖๐ แก้ไขเพิ่มเติมโดย พ.ร.ก.การบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๖๑ มาตรา ๔๖ วรรคสาม ต้องระวางโทษตามมาตรา ๑๑๗/๑

/๒.๖.๓.๓ ตรวจพบว่า...

-๗-

๒.๖.๓.๓ ตรวจสอบว่าคนต่างด้าวทำงานกับนายจ้างครบกำหนดตามสัญญา การนำคนต่างด้าวมาทำงานกับนายจ้างในประเทศ หรือสัญญาจ้างแล้ว ผู้รับอนุญาตให้นำคนต่างด้าวมาทำงาน หรือนายจ้างไม่จัดส่งคนต่างด้าวกลับไปยังประเทศต้นทาง มีความผิดตาม พ.ร.ก.การบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.๒๕๖๐ แก้ไขเพิ่มเติมโดย พ.ร.ก.การบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๖๑ มาตรา ๕๕ ต้องระวางโทษตามมาตรา ๑๑๖

๓. การแจ้งที่พักอาศัยของคนต่างด้าว

๓.๑ หน้าที่ของคนต่างด้าวในเรื่องการแจ้งที่พักอาศัย ตาม พ.ร.บ.คนเข้าเมือง พ.ศ. ๒๕๒๒

คนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตให้เข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวแล้ว มีหน้าที่ จะต้องแจ้งที่พักอาศัยต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ตรวจคนเข้าเมือง ดังนี้

๓.๑.๑ ที่พักอาศัย ณ ที่ที่ได้แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ เว้นแต่ในกรณีที่มีเหตุผลสมควร ไม่สามารถพักอาศัย ณ ที่ที่ได้แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ให้แจ้งการเปลี่ยนที่พักอาศัยต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามแบบ ตม.๒๗ ภายในยี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่เข้าพักอาศัย

๓.๑.๒ แจ้งต่อเจ้าพนักงานตำรวจ ณ สถานีตำรวจท้องที่ที่คนต่างด้าวผู้นั้นพักอาศัย ภายในยี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่ย้ายไป ในกรณีที่เปลี่ยนที่พักอาศัย และถ้าที่พักอาศัยใหม่อยู่ต่างท้องที่กับสถานีตำรวจ ท้องที่เดิม คนต่างด้าวผู้นั้นต้องแจ้งต่อเจ้าพนักงานตำรวจ ณ สถานีตำรวจท้องที่ที่ไปพักอาศัยใหม่ ภายในยี่สิบสี่ชั่วโมง นับแต่เวลาที่ไปถึง การแจ้งให้แจ้งตามแบบ ตม.๒๘

๓.๑.๓ ถ้าเดินทางไปจังหวัดใดและอยู่ในจังหวัดนั้นเกินกว่ายี่สิบสี่ชั่วโมง ให้คนต่างด้าว ผู้นั้นแจ้งแก่เจ้าพนักงานตำรวจ ณ สถานีตำรวจท้องที่ภายในสี่สิบแปดชั่วโมงนับแต่เวลาที่ไปถึง การแจ้งให้แจ้ง ตามแบบ ตม.๒๘

การแจ้งตามข้อ ๓.๑.๒ และ ๓.๑.๓ มิให้ใช้บังคับแก่คนต่างด้าวซึ่งได้รับใบอนุญาต ให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวเพื่อการบางประเภท ดังต่อไปนี้

- การปฏิบัติหน้าที่ทางทูต
- การปฏิบัติหน้าที่ทางราชการ
- การท่องเที่ยว
- การเล่นกีฬา
- ธุรกิจ
- การลงทุนที่ได้รับความเห็นชอบจากกระทรวง ทบวง กรม ที่เกี่ยวข้อง
- การลงทุนหรือการอื่นเกี่ยวกับการลงทุนภายใต้บังคับกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริม

การลงทุน

- การเดินทางผ่านราชอาณาจักร
- การเป็นผู้ควบคุมพาหนะ หรือคนประจำพาหนะที่เข้ามายังท่า สถานี หรือท้องที่

ในราชอาณาจักร

- การศึกษาหรือดูงาน
- การค้นคว้าทางวิทยาศาสตร์ หรือฝึกสอนในสถาบันการค้นคว้าหรือสถาบันการศึกษา

ในราชอาณาจักร

- การปฏิบัติงานด้านช่างฝีมือหรือผู้เชี่ยวชาญ

/๓.๑.๔ ถ้าอยู่ในราชอาณาจักร...

-๘-

๓.๑.๔ ถ้าอยู่ในราชอาณาจักรเกินเก้าสิบวัน คนต่างด้าวผู้นั้นต้องมีหนังสือแจ้งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ ณ สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง ทราบถึงที่พักอาศัยของตนโดยมีขีดจำกัดระยะเวลาเก้าสิบวัน และต่อไปให้กระทำเช่นเดียวกันทุกระยะเก้าสิบวัน ถ้าท้องที่ใดมีที่ทำการตรวจคนเข้าเมืองตั้งอยู่จะแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ณ ที่ทำการตรวจคนเข้าเมืองแห่งนั้นก็ได้ ดังนี้

๓.๑.๔.๑ กรณีแจ้งที่พักอาศัยเมื่ออยู่ในราชอาณาจักรเกิน ๙๐ วัน ตามแบบ ตม.๔๗

(๑) คนต่างด้าวที่ต้องแจ้งที่พักอาศัยเมื่ออยู่ในราชอาณาจักรเกิน ๙๐ วัน ตามแบบ ตม.๔๗ ได้แก่ คนต่างด้าวที่เดินทางเข้ามาในราชอาณาจักร แล้วอยู่ในราชอาณาจักรติดต่อกันเกินกว่า ๙๐ วัน เว้นแต่ผู้ได้รับอนุญาตตามมาตรา ๑๕ แห่ง พ.ร.บ.คนเข้าเมือง พ.ศ.๒๕๒๒

(๒) เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองได้รับแจ้งตามแบบ ตม.๔๗ แล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองที่รับแจ้งออกใบรับแจ้ง พร้อมทั้งวันครบกำหนดในการแจ้ง ครั้งต่อไปให้กับคนต่างด้าวไว้เป็นหลักฐานและบันทึกข้อมูลในระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองโดยมีขีดจำกัด

(๓) การแจ้งที่พักอาศัยเมื่ออยู่ในราชอาณาจักรเกิน ๙๐ วัน ของคนต่างด้าว ตามแบบ ตม.๔๗ คนต่างด้าวอาจไปแจ้งด้วยตนเอง หรือมอบหมายให้ผู้อื่นนำหนังสือ หรือมีหนังสือแจ้งทางไปรษณีย์ลงทะเบียน หรือวิธีอื่นตามที่กฎหมายกำหนด

๓.๑.๔.๒ กรณียื่นคำขออนุญาตเพื่ออยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวต่อไป ตามแบบ ตม.๗

(๑) กรณีคนต่างด้าวยื่นคำขออนุญาตเพื่ออยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวต่อไป ตามแบบ ตม.๗ ในช่วงระยะเวลาต้องแจ้ง ๙๐ วัน ให้ถือเป็นการแจ้งที่พักอาศัยเมื่ออยู่ในราชอาณาจักรเกิน ๙๐ วัน ในครั้งแรก หรือเป็นการแจ้งที่พักอาศัยทุกระยะ ๙๐ วัน แล้วแต่กรณีโดยอนุโลม

(๒) เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้รับคำขออนุญาตฯ ตามข้อ (๑) แล้ว ให้แจ้งคนต่างด้าวถึงการแจ้งที่พักอาศัยครั้งต่อไป พร้อมวันนัดหมาย โดยประทับตราค่าเตือนลงในหนังสือเดินทางของคนต่างด้าว

๓.๑.๔.๓ กรณีคนต่างด้าวได้รับการตรวจลงตราประเภทคนอยู่ชั่วคราวที่มีรหัส A กำกับท้ายวัตถุประสงค์ของการเข้ามาในราชอาณาจักร (NON - A) ก่อนเดินทางเข้ามาในราชอาณาจักร ให้ บก.ตม.๒ - ๖ แนบคำเตือนติดไว้กับหนังสือเดินทางของคนต่างด้าว พร้อมทั้งกำหนดวันที่บุคคลต่างด้าวต้องแจ้งที่พักอาศัยเมื่ออยู่ในราชอาณาจักรเกิน ๙๐ วัน

๓.๑.๔.๔ การนัดวันให้กับคนต่างด้าวแจ้งที่พักอาศัยเมื่ออยู่ในราชอาณาจักรเกิน ๙๐ วัน ครั้งต่อไป ให้นับตั้งแต่วันเดินทางเข้าครั้งสุดท้าย

การนัดวันครั้งต่อไปตามข้อ ๓.๑.๔.๒ ให้นับจากวันที่ได้ยื่นคำขออนุญาตเพื่ออยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวต่อไปอีก ๙๐ วัน

หากวันที่จะต้องแจ้งที่พักอาศัยเมื่ออยู่ในราชอาณาจักรเกิน ๙๐ วัน ครั้งต่อไปตรงกับวันหยุดราชการ ให้ทำการนัดหมายในวันเปิดทำการถัดไป และคนต่างด้าวสามารถแจ้งที่พักอาศัยได้ก่อนวันครบกำหนด ๑๕ วัน หรือหลังวันครบกำหนด ๗ วัน

๓.๑.๔.๕ ปัจจุบันคนต่างด้าวสามารถแจ้งที่พักอาศัยเมื่ออยู่ในราชอาณาจักรเกินเก้าสิบวัน ทางอิเล็กทรอนิกส์ได้อีกทางหนึ่งด้วย

/ทั้งนี้ หากคนต่างด้าว...

-๙-

ทั้งนี้ หากคนต่างด้าวไม่แจ้งที่พักอาศัยดังกล่าวแล้ว ถือเป็นการฝ่าฝืน พ.ร.บ.คนเข้าเมือง พ.ศ.๒๕๒๒ มาตรา ๓๗ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาทและปรับอีกไม่เกินวันละสองร้อยบาท จนกว่าจะปฏิบัติให้ถูกต้อง ตามมาตรา ๗๖

๓.๒ หน้าที่ของเจ้าบ้าน/ผู้ประกอบการโรงแรม

เจ้าบ้าน เจ้าของหรือผู้ครอบครองเคสสถานหรือผู้จัดการโรงแรม ซึ่งรับคนต่างด้าว ซึ่งได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวเข้าพักอาศัย จะต้องแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ณ ที่ทำการตรวจคนเข้าเมืองซึ่งตั้งอยู่ในท้องที่ที่บ้าน เคสสถาน หรือโรงแรมนั้นตั้งอยู่ ภายในยี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่คนต่างด้าวเข้าพักอาศัย ถ้าท้องที่ใดไม่มีที่ทำการตรวจคนเข้าเมืองตั้งอยู่ ให้แจ้งต่อเจ้าพนักงานตำรวจ ณ สถานีตำรวจท้องที่นั้น

ในกรณีที่บ้าน เคสสถานหรือโรงแรมที่คนต่างด้าวเข้าพักอาศัยตั้งอยู่ในเขตท้องที่ กรุงเทพมหานคร ให้แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ณ สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง การแจ้งเข้าพักอาศัยของคนต่างด้าว เจ้าบ้าน เจ้าของ หรือผู้ครอบครองเคสสถาน หรือผู้จัดการโรงแรม อาจไปแจ้งด้วยตนเองหรือมอบหมายให้ผู้อื่น นำหนังสือหรือมีหนังสือแจ้งทางไปรษณีย์ลงทะเบียน หรือแจ้งผ่านระบบอินเทอร์เน็ตของสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง ก็ได้ และให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมือง หรือเจ้าพนักงานตำรวจท้องที่ผู้รับแจ้งแล้วแต่กรณี ออกใบรับแจ้ง ให้แก่ผู้แจ้งไว้เป็นหลักฐาน แล้วส่งเอกสารรับแจ้งให้สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองโดยมิชักช้า หนังสือแจ้งและใบรับแจ้ง ให้ใช้ตามแบบ ตม.๓๐ หรือ ตม.๓๑ หรือแบบรับแจ้งทางระบบอินเทอร์เน็ตของสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง แล้วแต่กรณี

ทั้งนี้ หากเจ้าบ้าน เจ้าของหรือผู้ครอบครองเคสสถาน ไม่แจ้งการเข้าพักอาศัยของคนต่างด้าว ถือเป็นความผิดตาม พ.ร.บ.คนเข้าเมือง พ.ศ.๒๕๒๒ มาตรา ๓๘ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองพันบาท แต่ถ้าผู้นั้นเป็นผู้จัดการโรงแรม ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงหนึ่งหมื่นบาท ตามมาตรา ๗๗

๔. อำนาจการเปรียบเทียบปรับตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง

บันทึกคณะกรรมการเปรียบเทียบตาม พ.ร.บ.คนเข้าเมือง พ.ศ.๒๕๒๒ (ฉบับที่ ๕) พ.ศ.๒๕๔๑ และ (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๔๔ เรื่อง มอบหมายให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการเปรียบเทียบ โดยคณะกรรมการเปรียบเทียบ ประกอบด้วย ผบ.ตร., อัยการสูงสุด และ ผบ.ช.ตม. ตามมาตรา ๘๔ แห่ง พ.ร.บ.คนเข้าเมือง พ.ศ.๒๕๒๒ ได้มอบหมายให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ ซึ่งมียศตั้งแต่ร้อยตำรวจตรี หรือเทียบเท่าขึ้นไปตาม พ.ร.บ.คนเข้าเมือง พ.ศ.๒๕๒๒ ดำเนินการเปรียบเทียบแทนคณะกรรมการเปรียบเทียบ ตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขดังต่อไปนี้

๔.๑ ความผิดที่กำหนดไว้ตามมาตรา ๖๑ แห่ง พ.ร.บ.คนเข้าเมือง พ.ศ.๒๕๒๒ ถ้าผู้กระทำความผิด เข้ามอบตัวเองหรือมาตามหมายเรียก ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการเปรียบเทียบปรับ ไม่ต่ำกว่า ๒,๐๐๐ บาท แต่ถ้าผู้กระทำความผิดถูกจับกุมตัวมาไม่ว่ากรณีใดๆ ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการเปรียบเทียบปรับไม่ต่ำกว่า ๔,๐๐๐ บาท

๔.๒ ความผิดที่กำหนดไว้ตามมาตรา ๖๒ วรรคสอง แห่ง พ.ร.บ.คนเข้าเมือง พ.ศ.๒๕๒๒ ถ้าผู้กระทำความผิดเข้ามอบตัวเองหรือมาตามหมายเรียก ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการเปรียบเทียบปรับไม่ต่ำกว่า ๘๐๐ บาท แต่ถ้าผู้กระทำความผิดถูกจับกุมตัวมาไม่ว่ากรณีใดๆ ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการเปรียบเทียบปรับไม่ต่ำกว่า ๑,๖๐๐ บาท

/๔.๓ ความผิดที่...

/๔.๑๙ ความผิดที่กำหนด...

-๑๒-

๔.๑๙ ความผิดที่กำหนดไว้ตามมาตรา ๘๒ แห่ง พ.ร.บ.คนเข้าเมือง พ.ศ.๒๕๒๒ ถ้าผู้กระทำความผิดเข้ามาขอตัวเองหรือมาตามหมายเรียก ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการเปรียบเทียบปรับไม่ต่ำกว่า ๓,๐๐๐ บาท แต่ถ้าผู้กระทำความผิดถูกจับกุมตัวมาไม่ว่ากรณีใดๆ ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการเปรียบเทียบปรับไม่ต่ำกว่า ๕,๐๐๐ บาท

๔.๒๐ ในกรณีพิเศษเฉพาะราย ซึ่งพนักงานสอบสวนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่เห็นสมควรเปรียบเทียบปรับในอัตราที่ต่ำกว่าอัตราที่กำหนดไว้ข้างต้น ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่เสนอความเห็นไปยังคณะกรรมการเปรียบเทียบตาม พ.ร.บ.คนเข้าเมือง พ.ศ.๒๕๒๒ เมื่อคณะกรรมการเปรียบเทียบดังกล่าว มีคำสั่งให้เปรียบเทียบปรับเท่าใด ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ปฏิบัติไปตามคำสั่งนั้น

๔.๒๑ ในการดำเนินการเปรียบเทียบ ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาอันว่าด้วยการเปรียบเทียบ

ทั้งนี้ เมื่อผู้กระทำความผิดได้เสียค่าปรับตามที่เปรียบเทียบแล้ว ให้ถือว่าคดีเลิกกันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

๕. การตั้งข้อกล่าวหาตาม พ.ร.บ.คนเข้าเมือง พ.ศ.๒๕๒๒ และการตั้งข้อกล่าวหาตาม พ.ร.ก.การบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.๒๕๖๐ แก้ไขเพิ่มเติมโดย พ.ร.ก.การบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๖๑ ปรากฏรายละเอียดตาม ผนวก.ง.

๖. ยกเลิกหนังสือ ตร. ที่ ๐๐๒๙.๑๓๒/ว๘๕ ลง ๑๒ พ.ย.๕๘ เรื่อง แนวทางปฏิบัติในการตรวจสอบคนต่างด้าว โดยให้ถือปฏิบัติตามหนังสือนี้แทน

จึงแจ้งมาเพื่อทราบ

พล.ต.อ.

(จักรทิพย์ ชัยจินดา)

ผบ.ตร.

